

UPPSALA LÄSESÄLLSKAP

under dess första utvecklingskede

1797—1824

AV

ALBERT WIBERG

Arbete utgivet med anslag från Humanistiska fonden

STOCKHOLM 1958

*Expedieras från Föreningen för svensk undervisningshistoria: Drottninggatan 108,
Stockholm*

PRIS 20 KRONOR

LUND 1957
SKÅNSKA CENTRALTRYCKERIET

ÅRSBÖCKER I SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
BOKSERIE GRUNDAD AV B. RUD. HALL OCH UTGIVEN AV
FÖRENINGEN FÖR SVENSK UNDERVISNINGSHISTORIA
ÅRG. XXXVII 1957
VOL. 95—96 UNDER REDAKTION AV ALBERT WIBERG

UPPSALA LÄSESÄLLSKAP

under dess första utvecklingskede

1797—1824

Ett bidrag till Uppsala universitets historia

AV

ALBERT WIBERG

Arbete utgivet med anslag från Humanistiska fonden

STOCKHOLM 1958

Förord

Här och var i litteraturen finnas enstaka notiser om Uppsala läsesällskap, men däremot finns icke någon samlad framställning, av vilken man kunde få en klar uppfattning om sällskapets verksamhet. Detta är så mycket mera märkligt, som läsesällskapet under 1700-talets slutdecennium och under 1800-talets första kvartssekel spelade en mycket betydande roll för Uppsala universitets uppryckning och modernisering i olika avseenden. Det var framför allt genom läsesällskapets verksamhet som det unga Uppsala kom i närmare kontakt och i intimare förbindelse med det vetenskapliga livet i England-Skottland och på kontinenten och erhöll de impulser, som i fråga om studier och forskning omskapade lärosätet till en högskola av modernt västeuropeiskt snitt. Jämte bokhandlarnas verksamhet och vid sidan av studenters och forskares studie- och forskningsresor utomlands och därunder knutna förbindelser blev läsesällskapet den kanske viktigaste fortlöpande kontakten för det avsides liggande Uppsala med det vetenskapliga arbetet ute i Europas kulturländer. Det blev ett av de förnämsta utsiktsfönstren, genom vilka man kunde följa den fortgående utvecklingen.

Sedan nu läsesällskapen vid akademierna i Åbo och Lund fått sin historia utredd i översiktliga framställningar, har det syntts förf. som om även Uppsala läsesällskap, det äldsta av de akademiska läsesällskapen i Sverige, borde få sina öden refererade i en samlad framställning. Då det emellertid skulle föra alldeles för långt att i detta sammanhang ta upp läsesällskapets hela historia till behandling, inskränker sig föreliggande undersökning till den första perioden av sällskapets historia, nämligen skedet från 1797 till 1824. Detta är det s. a. s. privata skedet, det minst bekanta och kanske intressantaste skedet i sällskapets utveckling. Från 1825 hade läsesällskapet ställning av akademisk institution och från

Lagerblads

AB RAGNAR LAGERBLADS BOKTRYCKERI
KARLSHAMN

1959

denna tidpunkt ligger arkivmaterialet väl tillrättalagt i universitetets och universitetsbibliotekets arkiv. Denna institution kommer därför att få sin historia klarlagd när andra akademiska institutioners historia utredes i samband med att Claes Annerstedts monumentala verk en gång fortsättes till att omfatta även 1800-talet och fram till nutiden. Att föreliggande undersökning slutar med år 1824 orsakas sålunda av det förhållandet att med detta år en epok avslutades i läsesällskapets historia och en ny började.

Stockholm i februari 1957

Förf.

I. Inledning

Till Uppsala universitetsbibliotek hade sedan gammalt anskaffats icke blott böcker — det var ju dess egentliga uppgift — utan även de för det vetenskapliga arbetet mest betydelsefulla tidningar och tidskrifter, som utkommo av det samtida trycket¹). Detta krav på biblioteket var en för detsamma mycket kännbar sak, eftersom tidskrifterna voro dyra och deras anskaffande därför avsevärt tärde på de tillgångar biblioteket hade för litterära inköp²). Sålunda beslöt akademiska konsistoriet 1739, att bl. a. de »fransöska GAZETTERNE» skulle för framtiden såsom »tilförne wanligt warit, til Consistorii förnödenhet, likasom i andre Collegier förskaffas, samt således posten ifrån Amsterdam til Hamburg utaf interesse medlen årl(igen) betalas»³). I enlighet med detta beslut inköptes även andra tidningar till universitetet. Vid tidskrifternas ankomst till Uppsala synes de ha fått cirkulera bland professorerna, vilket givetvis hade med sig många besvärligheter och särskilt den, att en tidskrift lätt kunde bli kvar hos någon och därefter endast med svårighet eller alls icke kunde uppsåras. Konsistoriet fattade därför år 1770 beslut om att tidningarna skulle ligga på dess bord och icke få hemtagas för läsning⁴).

¹) Jfr Samzelius, Jonas L:son, De utländska tidskrifterna vid Uppsala universitet: Uppsala universitetsbiblioteks minnesskrift 1621—1921, Uppsala 1921, s. 590 ff.

²) Professorer och andra lärare vid universitetet kunde icke i större utsträckning själva hålla sig med tidskrifter på grund av de oansenliga lönerna. Det var därför naturligt, att biblioteket erhöll uppgiften att anskaffa både böcker och tidskrifter. Jfr Nikander, G., Jacob Tengström som akademisk lärare och biskop intill 1808, Helsingfors 1913, s. 31.

³) Consistorii Academici protokoll 1739 den 5/1 (UUB). Jfr Samzelius, Jonas L:son, a. a., s. 589 f.

⁴) Consistorii Academici protokoll 1770 den 17/12 (UUB). Samzelius noterar ur protokoll, att man härvid beslöt att anskaffa icke blott Göttingische Zeitungen von gelehrten Sachen och Altonaischer Mercurius utan även sådana svenska tidningar som Dagligt Allehanda, Lärda Tidningar, Riksdagstidningar och Post- och Inrikes tidningar. Om de ryktbara Göttingische Zeitungen von gelehrten Sachen

På detta sätt blevo tidskrifterna tillgängliga för hemlån först sedan de med årets utgång överlämnats i universitetsbibliotekets vård. Denna anordning modifierades emellertid genom ett nytt beslut 1787, enligt vilket de utländska tidskrifterna direkt skulle mottagas av biblioteket, varifrån de sedan i vanlig ordning kunde och borde utlånas. De svenska tidningarna och tidskrifterna åter skulle efter ankomsten till staden först läsas av rector magnificus och prokansler-ärkebiskop och därefter inbindas och läggas på konsistoriets bord. Vid årets utgång skulle de därefter överlämnas till biblioteket och blevo först därmed tillgängliga för utlåning i vanlig mening⁵⁾.

Behovet av tidskrifter och annan litteratur i vårt land var emellertid i allmänhet mycket större än att det skulle kunna tillfredsställas av de stora offentliga biblioteken, vilka i egentlig mening kunde betjäna blott den ort, där de funnos, och detta dessutom ofullständigt vad tidningar och lärda journaler beträffade. Man sökte då komma till rätta med problemet genom upprättande av särskilda lånbibliotek, kontraktsbibliotek för präster, läse- och journalcirklar⁶⁾. Detta sätt att lösa frågan påpekades och förordades redan 1756 i en framställning av Carl Fredric Mennander⁷⁾. Lånbiblioteken voro visserligen på 1750-talet stora ny-

se särskilt minnesteckningarna av H. A. Oppermann (Die Göttinger gelehrten Anzeigen während einer hundertjährigen Wirksamkeit für Philosophie, Schöne Literatur, Politik und Geschichte, Hannover 1874) och G. Roethe (Göttingische Zeitungen von gelehrten Sachen: Festschrift zur Feier des hundertfünfzigjährigen Bestehens der königl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Berlin 1901, s. 567—688).

5) Consistorii Academici protokoll 1787 den 8/12. Jfr Samzelius, Jonas L:son, a. a., s. 590.

6) Jfr Wiberg, A., Ur sockenbibliotekens äldre historia: Biblioteksbladet 1942, s. 154—161, samt Läsecirklar i 1700-talets Sverige: Biblioteksbladet 1938, s. 320 ff. Se även Wiberg, A., Läsesällskapet och bolagsbiblioteket i Jönköping, Jönköping 1948, s. 5 ff.

7) Mennander, Carl Fredric, Tal om Bok-Handelen i Sverige, Stockholm 1756, s. 21. Jfr nytryck Stockholm 1952 (Bokvännernas miniatyrserie nr 3). Det kan i detta sammanhang vara värt att påminna om att Henrik Gabriel Porthan, som sedermera tog så intresserad del i Åbo läsesällskaps bildande 1798 och i dess därpå följande verksamhet, i sina unga år tillhörde kretsen kring Mennander och därför redan då tydligen kommit att omfatta dennes åsikter icke blott i biblioteksfrågorna utan även i vad rörde de därmed sammanhängande frågorna om en mera allmän folkupplysning. Se härom närmare Mustelin, Olof, Läsesällskapet i Åbo: Svenska Litteratursällskapets Historiska och litteraturhistoriska studier nr 25, Helsingfors 1949, s. 59 ff. samt Schybergson, M. G., Henrik Gabriel Porthan Bd I, Helsingfors 1908, s. 34 ff. — Porthans intresse för Åbo läsesällskap alltifrån dess tillkomst 1798 och framåt har sålunda uppenbart en av sina viktigaste rötter i impulser och påverkningar under ungdomsåren i den mennanderska umgängeskretsen.

heter i vårt land — Lars Salvius upprättade just 1756 det första moderna lånbiblioteket i Stockholm — men utomlands hade dylika lånbibliotek och läsecirklar bakom sig en ärevördig historia⁸⁾. Underrättelser om utländska lånbiblioteks verksamhet och om olika länders läsesällskap nådde vårt land genom tidskriftsartiklar, brev och framför allt genom resande. Såsom exempel på sist nämnda förhållande kan anföras den unge greve Gustaf Ruuth, som på 1780-talet bereste England, Skottland och kontinenten i sällskap med sin informator Peter Moberg. I brev till disciplens fader, den bekante politikern Eric Ruuth, meddelade Moberg exempelvis den 1 november 1784, att man i Edinburgh hade subskriberat på ett stort lånbibliotek om 20 000 volymer för att han och hans elev skulle ha obegränsade möjligheter till läsning. På samma sätt hade man där fått tillgång till ett stort musikaliskt lånbibliotek, från vilket man kunde få noter till de musikstudier den unge greven även odlade. I ett brev följande år i juli 1785 beskrives British Museum och dess boksamlingar samt lånemöjligheterna därstädes. I ett brev från slutet av samma år meddelade man från Strassbourg, dit de två resandena då hunnit, att ett piano förhyrts för musicerande och böcker lånats ur ett därvarande lånbibliotek, varjämte i ett nytt brev i december åtta publika bibliotek, som man gjort bekantskap med i Paris, beskrevos. I Strassbourg fanns enligt brev den 14 maj 1786 även en s. k. *Sallon de lecture* »där man emot ett skäligen lindrigt abonnement får läsa ej allenast en stor del böcker, så snart de utkomma, utan äfven de förnämsta Journaler och Gazetter på Fransyska, Engelska, Italienska och Tyska. Det är en altför agréable inrättning, hvarigenom man äfven kan vinna bekantskap med en hop värdiga människor». Mellan raderna i brevet kan man riktigt klart läsa ut den förtjusning informatorn och hans elev känt över verksamheten i denna *Sallon de lecture*⁹⁾. Exempler kunna mångfaldigas¹⁰⁾.

8) Se härom Goldfriedrich, J., Geschichte des deutschen Buchhandels Bd III, 1740—1804, Leipzig 1909, s. 250 ff.

9) Brevet bevarade på KB, sign. Ep M 8. Jfr Hall, B. Rud., Adelssönens uppfostran, Lund 1936, s. 72, 83, 86 f., 96, 98, 102 f., 112 (ÅSU 49). Jfr Wiberg, A., Den svenska musikhandels historia, Stockholm 1955, s. 110.

10) Jesinger, A., Wiener Lekturkabinette, Wien 1928 passim; Tirol M., Tableau des cabinets de lecture: Revues des bibliothèques, Paris 1927, s. 13 ff.; Vorstius, J., Grundzüge der Bibliotheksgeschichte, Leipzig 1935, s. 28 ff.; Ogle, John G., The free library, its history and present condition, London 1897, s. 4 ff.; Drury, G. G., The library and its organisation, New York 1924, s. 26 ff.; Minto John, A history of the public library movement in Great Britain and Ireland, London 1932, s. 22 ff. Se även Savage, Ernest A., The story of libraries and bookcollecting, London u. å., särskilt s. 185 ff.; Kleinpaul, J., Ein Journallesezirkel vor 300 Jahren: Zeitschrift des deutschen Vereins für Buchwesen und Schrifttum,

På olika håll också i vårt land började man sammansluta sig i cirklar och sällskap för att hålla tidningar och tidskrifter och ibland även böcker, vilka eljest ställde sig för kostsamma för den enskilde att anskaffa. Såsom exempel från landsorten kan anföras en journalcirkel i Norrköping redan 1760¹¹⁾ och andra liknande cirklar där på orten fram emot århundradets slut¹²⁾, läsesällskap för böckers anskaffande i Jönköping från 1788¹³⁾, och i Karlskrona med start 1793¹⁴⁾ m. fl. orter samt sockenbiblioteken¹⁵⁾. Beträffande huvudstaden kan erinras om det ovan nämnda av Lars Salvius år 1756 grundade lånbiblioteket, Kongl. tryckeribodens och bokhandlaren C. J. Holmbergs lånbibliotek, båda startade år 1770¹⁶⁾, bokhandlaren Magnus Swederus' Stockholms lånbibliotek, verkamt åren 1784—1790¹⁷⁾, lärarens vid Tyska skolan C. E. Cleves lånbibliotek med start 1783, musikern G. J. A. Berwalds musikaliska lånbibliotek, som började verksamheten 1788¹⁸⁾, samt Carl Behns, Rademines, Justanders och Flintenbergs lånbiblioteker, begynnande sina lånerörelser vid mitten och mot slutet av 1790-talet och kring sekelskiftet 1800¹⁹⁾. Av egentliga journalcirklar i Stockholm kunna nämnas ett av

Jahrgang III, Leipzig 1920, s. 23 f.; Encyclopaedia Britannica Vol. XXII, Cambridge 1911, s. 878 s. v. Ramsay, Allan; Lexikon des gesamten Buchwesens Bd II, Leipzig 1935, s. 310, 325 och 329 s. v. Lesegesellschaften, Leihbibliothek och Lesezirkel. — Det ofta upprepade påståendet att det äldsta tyska läsesällskapet skulle vara det 1779 i Stralsund — alltså inom det svenska väldet — grundade är oriktigt. Jfr Mustelin, O., a. a., s. 73.

- 11) Norrköpings Weko-Tidningar N:o 59 och 60 den 22/11 och 29/11 1760 under rubriken »Åtskilliga Kungörelser».
- 12) ibid. N:o 47 den 28/11 1767: »Åtskilliga Kungörelser». Om läsecirklar i Norrköping under 1700-talets slutdecennier se Wiberg, A., Läsecirklar i 1700-talets Sverige: Biblioteksbladet 1938, s. 320 ff.
- 13) Wiberg, A., Läsesällskapet och bolagsbiblioteket i Jönköping, Jönköping 1948.
- 14) Eurenus, Wilhelm, Läsesällskapet i Karlskrona och dess bibliotek: Blekingeboken 1952, s. 9 ff. samt en ännu ottryckt undersökning av förf.
- 15) Jfr Wiberg, A., Ur sockenbibliotekens äldre historia: Biblioteksbladet 1942, s. 154 ff.
- 16) Jfr Schück, H., Lars Salvius, Stockholm 1929, s. 153 ff. samt Wiberg, A., Folkliga bibliotekssträvanden omkring år 1800, s. 35 (Från upplysningstiden, Stockholm 1950, ÅSU vol. 81).
- 17) ibid., s. 33 ff. Jfr Wiberg, A., Stockholms första stadsbibliotek: Biblioteksbladet 1938, s. 101 ff.
- 18) Wiberg, A., Musikaliska akademiens lånbibliotek: STM 1938, s. 86 ff. Jfr Wiberg, A., Den svenska musikhandelns historia, Stockholm 1955, s. 110 ff.
- 19) Om förhållandena kring upprättandet av läsesällskap och lånbibliotek i allmänhet se t. ex. Wiberg, A., Då Helsingfors skulle få sitt första offentliga bibliotek: Svenska litteratursällskapets Historiska och litteraturhistoriska studier 18—19, Helsingfors 1943, s. 313; — Vasa läsesällskap och första bibliotek: Biblioteksbla-

bokhandlaren Peter Hesselberg med 1771 års början startat läsesällskap, som höll ett stort antal såväl in- som utländska tidningar och tidskrifter och bland dem även samtidens ledande musiktidskrift *Journal de Musique*²⁰⁾, samt kyrkoherde C. W. Lüdekes journalsällskap, som var i verksamhet alltifrån 1774 till grundarens och ledarens bortgång (1805) vid mitten av det nya århundradets första årtionde²¹⁾, och vilken cirkel tid efter annan överlät en del av sina litterära tillgångar till Tyska skolan i staden²²⁾.

Även i Uppsala, där man såsom nyss anförts hade de blott mycket begränsade resurserna vid universitetsbiblioteket att lita till, grep man tidigt till läsesällskap och journalcirklar för att fylla det behov av tidningar, journaler och böcker, som universitetsbiblioteket icke tillnärmelsevis kunde tillfredsställa. Den initiativrike bokhandlaren Magnus Swederus startade sålunda hösten 1772 en tidskriftscirkel, som höll ett flertal inhemska tidningar och utländska journaler. Swederus började med paristidskriften *Journal des Sçavans* och anskaffade sedermera även *Tableau Annuel des progrès de la Physique, de l'Histoire Naturelle et des Arts* samt några andra, om vilka man dock inte har några närmare upplysningar²³⁾. Tager man emellertid i betraktande, att Peter Hessel-

det 1939, s. 246 ff.; — Till Örebro bibliotekskrönika: Samfundet Örebro stads- och länsbiblioteks vänner. Meddelanden 10, Örebro 1941, s. 23 ff. För förhållandena i vårt östra grannland se Nurmio, Y., Maamme lukuseuroista ja niiden kirjastoista 1700-luvunlopulla ja 1800-luvun alkuvuosikymmeninä: Historiallinen Aikakauskirja 1947, s. 1 ff.; Mellberg, W., Läse-Bibliotheket i Wasa, Vasa 1945; Gardberg, C.-R., Läsesällskapet i Gamla Karleby och dess samtida: Svenska litteratursällskapets Historiska och Litteraturhistoriska studier 14, Helsingfors 1938, s. 265 ff.

- 20) Stockholms Post Tidningar N:o 5 och 7 den 17/1 och 24/1 1771. Jfr Wiberg, A., Den svenska musikhandelns historia, Stockholm 1955, s. 63 n. 75.
- 21) Wiberg, A., Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi, Nässjö/Stockholm 1950, s. 279. Jfr Leux-Henschen, Irmgard, Christ. Wilh. Lüdekes Allgemeines schwedisches Gelehrsamkeitsarchiv: Lychnos 1954—1955, s. 82 ff. Leux-Henschen vet dock intet om Lüdekes läsesällskap och dess verksamhet.
- 22) Plagemann, J. J. F., Erste Fortsetzung der Anzeige von Verbesserungen im hiessigen Deutschen National-Lyceo, Stockholm 1781, s. 12. Plagemann, J. J. F., Zweyte Fortsetzung von Verbesserungen im hiessigen Deutschen National-Lyceo, Stockholm 1784, s. 19.
- 23) Tidningar Utgifne i Upsala N:o 5 den 1 febr. 1773 m. fl. nummer. Om samtida läsesällsapssträvanden i Norge och Danmark se Kildal, A., Norske folkeboksamlinger. Fra leseselskapets tid til biblioteksreformen, Oslo 1949; Høverstad, T., Bisp Peder Hansen og opplysningsmenneskene: Fire Foregangsmaend, Kristiania 1917, s. 16 ff. (Norsk Biblioteksforenings Smaaskrifter nr 3); Fiskaa, H., Christiania Laese-Saelskab i det norske og tydske sprog: St Halvard, Oslo 1934. För Danmark se Nielsen, L., Danske Stifts- og Skolebiblioteker, København 1925, s. 60 ff.; Behrend, C., Om Oprindelsen til vort aeldste Stiftsbibliotek: Bogens

berg året förut till sin läsecirkel i Stockholm anskaffat bl. a. Gazette universelle de Litterature, Gazette Politique des Deux-Ponts, Journal de Politique, l'Avantcoureur feuille hebdomadaire samt Mercure de France, så torde man ungefärligen ha den krets av journaler, inom vilken Swederus hade haft att välja²⁴). Sin journalcirkel kompletterade Swederus från 1774 med ett lånbibliotek för böcker²⁵). Ett av de viktigaste skälen för startandet av dessa verksamhetsgrenar vid bokhandeln var av allt att döma det, att Swederus behövde material för redigeringen av sin tidskrift »Tidningar Utgifna i Upsala» samt sedermera under åren 1780 och 1781 även för utgivningen av »Stockholms magazin» och 1784 för »Tidningar för Svenska Bokhandeln» och att kostnaderna att hålla de för utgivningen av tidskrifterna behövliga journalerna och böckerna blevo för stora för att kunna bäras av utgivaren ensam. Swederus förför då såsom de flesta tidningsutgivare vid denna tid gjorde: han utbjöd tidningarna och journalerna till läsning mot avgift i en tidnings- eller journalcirkel och böckerna erbjödos på samma sätt åt hugade läsare i ett lånbibliotek²⁶). Den ovan nämnde C. W. Lüdeke förför också han på detta sätt, då han ville möjliggöra anskaffandet av behövliga lärda journaler för redigeringen från 1774 i Stockholm av bl. a. sin »Allgemeines Schwedisches Gelehrsamkeitsarchiv unter Gustafs des dritten Regierung». Han startade nämligen det nämnda året såsom redan blivit anfört ett läsesällskap med lärda journaler såsom specialitet. Även Carl Christopher Gjörwell skaffade sig möjlighet att driva åtskilliga av sina tidskriftsföretag på liknande sätt²⁷), och då hans gode vän Carl Ulric

Verden II, Köbenhavn 1919—1920, s. 57 ff. samt samme författares Biblioteks-sagens Barndomstid: Bogens Verden II, Köbenhavn 1919—1920, s. 208 ff.

- ²⁴) Stockholms Post Tidningar N:o 5 den 17 jan. 1771 (Bihang), samt N:o 7 den 24 jan. 1771: Notificationer. Jfr Swederus, M. B., Boklådorna i Uppsala 1616—1907, Uppsala 1907, s. 66 ff. samt Wiberg, A., Folkliga bibliotekssträvanden omkring år 1800, s. 36 ff. Även en del andra journaler voro mycket omtyckta i Sverige på 1770- och 1780-talen, så t. ex. Leipziger gelehrte Zeitung (jfr översättning ur nr 75 årg. 1775 i N. 1040 UUB om riddarakademien i Liegnitz) och Gazette littéraire de Berlin — översättning av ett brev därur i Stockholms Posten 1784 den 27/7 om den engelske doktor Graham.
- ²⁵) Tidningar Utgifne I Upsala År 1774 N:o 45 den 28 november m. fl. nummer. Swederus, M. B., a. a., s. 66 ff. samt Wiberg, A., a. a., s. 36 ff.
- ²⁶) Jfr Herdin, K. W., Den gamla graven vid Bondkyrkan i Uppsala: Upplands fornminnesförenings tidskrift XLIII, Uppsala 1929—1933, s. 113—119. Jfr Swederus, M. B., a. a., s. 66 ff.
- ²⁷) Jfr Stockholms Consistorii protokoll den 6/12 1774 § 8 (SSA). Se även den av konsistorienotarien Matth. Stålberg undertecknade »Curs» i ämnet av samma datum i Stockholms Consistorii acta 1774 N:o 16 (SSA). Wiberg, A., Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi, Nässjö/Stockholm 1950, s. 277, 279.

Broocman skulle utge sitt epokgörande »Magazin för föräldrar och lärare» lät även han efter Gjörwells mönster grunda ett journalsällskap — troligen var det fråga om ett återupplivande av det Lüdekeska läsesällskapet — vilket journalsällskap höll sig med de många tidskrifterna han fann det nödvändigt att ha tillgång till för driften av den nya tidskriften²⁸).

Orsakerna till att ett nytt läsesällskap grundades i Uppsala på 1790-talet voro flera. Först är att nämna, att det Swederiska läsesällskapet nästan helt nedlade sin verksamhet med detta decenniums ingång. Under 1780-talets senare hälft hade Swederus drivit såväl sitt lånbibliotek som sin journalcirkel med stor framgång²⁹). I den sistnämnda höll han förutom en del naturvetenskapliga lärda journaler sådana tidskrifter som Critical Review, Esprit des Journaux, Allgemeine Deutsche Bibliothek, Göttingische Anzeigen och Critische Nachrichten, samt tidvis även Gelehrte Zeitung, utgiven i Jena, Abbé Roziers Journal de Physique och Staats- und Gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten samt slutligen dessutom »alla i Landsorterne utkommande Tidningar och Weckoblader, såsom Lärda Tidningar ifrån Upsala, Tidningar af et Sällskap i Åbo, Nytt och Gammalt ifrån Lund, Götheborgska Nyheter, Hwad Nytt? Hwad Nytt?, och Götheborgs Allehanda, Westerås och Upsala Stifts-Tidningar, Norrköpings och Carlsrona Weckoblad samt Nyköpings Wecko-Tidningar»³⁰). Dessa tidskrifter och tidningar hade visserligen anskaffats närmast för låninrättningens i Stockholm räkning men kommo till användning även i

²⁸) Wiberg, A., a. a., s. 280 ff. Jfr C. W. Lüdekes Kort Berättelse om min utländska Resa år 1794, där han såsom slutkaraktäristik säger: »Så mycket jag under min skyndsamma Resa utomlands kunde blifva varse, hade, i stället för den förra vanligare indragenheten, Smaken för Sällskapsförbindelser uti så kallade Clubbs, Resouries, Läse-Bibliotheker o. s. v. ganska mycket tilltagit . . . En större frihet i Tankar och Tal öfver lärda, politiska och religiösa föremål var öfveralt synbar. Sinnelaget tycktes icke mera vara det förr så lugna och trygga» (Gjörwell, C. C., Samlingar til Christopher Wilhelm Lüdekes Biografi, sign. I 1 25, KB). Lüdekes allmänna intryck var, att allt sattes under intensiv debatt! Klubbar och läsesällskap voro vanliga platser för denna diskussion. Jfr Karlskrona läsesällskap i Sverige! Där samlades man regelbundet kring sin bok- och tidskriftssamling för studier och diskussion, och man lät sig under sammankomsterna diverse förfriskningar väl smaka — öl, tobak m. m. Härom utförligt i min undersökning om läsesällskapet i Karlskrona.

²⁹) Jfr Wiberg, A., Folkliga bibliotekssträvanden, s. 34 ff.

³⁰) (Swederus, Magnus), Underrättelse om Det med Höglofl. Kongl. Cantzli Collegii Bifall Af Bokhandlaren M. Swederus inrättade Län-Bibliothek, Stockholm 1785. Jfr Tidningar för Svenska Bokhandeln, N:o 36 den 20/10 1784, samt Stockholms Posten N:o 42 den 20/2 1787.

Uppsalasällskapet³¹⁾. År 1789 lät Magnus Swederus prästviga sig för att bli huspredikant hos riksrådet greve von Rosen och blev sedermera konsistorienotarie i Västerås, fältprost m. m. Från ingången av 1790 nedlade han därför sin bokhandel i Stockholm, sin läsecirkel och sitt länbibliotek och överlät moderbokhandeln och hela dess rörelse i Uppsala åt sin medhjälpare sedan många år, sedermera delägare i bokhandeln och slutligen måg, bokhandlaren L. G. Berglund. Denne synes i fortsättningen ha ägnat ett mycket svalt intresse åt bokhandelns låneverksamhet, vilken därför också förde en tillvaro i avtynandets tecken³²⁾. Sålunda uppstod ett slags vakuum i Uppsala, vad beträffade utländska tidningar och lärda journaler, och denna brist kändes så mycket mera besvärande, som stora delar av studentkåren och borgerskapet följde de revolutionära rörelserna i Frankrike och Europa för övrigt med det största intresse. Det var därför naturligt, att intresserade studenter, lärare vid universitetet och borgare i staden skulle sluta sig samman till större eller mindre läsesällskap för att hålla en eller annan betydande utländsk journal med vars hjälp man kunde följa de omstörtande händelserna ute på kontinenten. I dylika sammanslutningar ha vi att finna ursprunget till det nya, stora Upsala Läsesällskap, som organiserades hösten 1797. Man insåg det rationella i att de skilda smärre sammanslutningarna enades i ett gemensamt sällskap med stora samlade resurser.

En viss betydelse för uppkomsten av detta läsesällskap 1797 torde även en sammanslutning i Stockholm mellan några studieintresserade yngre läkare år 1792 ha haft. År 1791 hade Collegium Medicum öppnat sina samlingar av naturalia och böcker för allmänheten till studium och hemlån. Biblioteket bestod visserligen till huvudsaklig del av litteratur på det medicinska området och var därför först och främst lämpat för läkare och medicine studerande, men det hade dessutom en allmänt naturvetenskaplig karaktär. Närmaste orsaken till att samlingarna just vid denna tid ställdes till allmänhetens förfogande såsom länbibliotek var den, att ett par stora donationer tillfallit biblioteket och att detta därigenom blivit så mångsidigt och värdefullt, att de ledande inom Collegium Medicum kände det som en orätt att det icke stod till allmänt förfogande. De åsyftade donationerna utgjordes dels av den 1787 av-

31) Även det sedermera hösten 1797 upprättade Upsala Läsesällskap hade ett intimt samarbete med länbibliotek och läsesällskap i Stockholm.

32) Om bokhandlare Berglund och hans verksamhet som akademibokhandlare se t. ex. Hånell, Aug., Anteckningar om svenska bokhandlare Bd II, Stockholm 1935, s. 565 ff.

lidne bekante läkaren Casten Rönnows mycket ansefulla boksamling, dels av den 1788 bortgångne unge läkaren Johan Eric Gevallins samlingar och böcker³³⁾. Om låneverksamheten vid det sålunda upprättade och öppnade biblioteket heter det i en klaggörande kungörelse hösten 1791:

Sedan Kongl. Collegii Medici Bibliothek fådt betydande tilökning, särdeles genom afledne Stats-Rådet m. m. och Riddaren Rönnows skänkte ansefulla Boksamling, och andre hedrande Gåfwor af Collegii Ledamöter, hwarunder hörer den af Handelsmannen Gevallin, efter dess afledne Son, Medicinä Doctoren Eric Gevallin, gjorde föräring af en Samling Medicinska Böcker och Naturalie-Samlingar; Så har Kongl. Collegium härmedelst welat lämna underrättelse, at detta Bibliothek är til wederbörandes tjänst, öppet alla Måndags och Torsdags förmiddagar ifrån kl. 11 til 1, och kunna de yngre Studerande, som wilja hafwa anwising på tjenlige Böcker, anmäla sig hos Assessoren Hedin, åt hwilken inseendet öfwer detta Bibliothek är updraget³⁴⁾.

Ehuru boksamlingen var både aktuell och värdefull, saknade den helt naturligt en viktig beståndsdel för ett effektivt studium, nämligen moderna lärda journaler, i vilka man kunde följa med vetenskapens fortgående framsteg. Denna brist beslöt sig en krets av unga läkare att för sin del fylla. Sålunda grundade Chr. Carlander, J. C. Haartman, O. J. Ekman och J. H. Gistrén med den förstnämnde såsom ledande kraft den 12 juli 1792 ett sällskap, som antog stadgar för sin verksamhet vid sitt sammanträde den 25 juli samma år och som de kallade för *Societeten*. I sällskapet antogos sedermera ytterligare ett flertal ledamöter, så att Societeten så småningom bestod av nio personer³⁵⁾. Sällskapet sammanträdde varje onsdag hos Chr. Carlander, som var dess sekreterare, då var och en ledamot enligt de antagna nyssnämnda stadgarna skulle berätta »ej allenast hvad märkvärdigt dem förekommit i sin praktik,

33) Johan Eric Gevallin hade varit subskribent i det av Magnus Swederus drivna Stockholms länbibliotek. Se härom (Swederus, M.), Alphabetisk Förteckning på Dem, som hitils deltagit uti Bokhandlaren Swederi nyligen inrättade Länebibliothek, Stockholm 1785.

34) Dagligt Allehanda N:o 228 måndagen den 3 oktober 1791. Med assessor Hedin avses den bekante läkaren Sven Anders Hedin (1750—1821), 1:e livmedikus och läkare vid Medevi hälsobrunn samt förf. till ett flertal för sin tid framstående medicinska arbeten.

35) Förebilder fanns ju många bland de samtida läsesällskapen t. ex. C. W. Lüdekes. Möjligt är också, att Carlander påverkats av förhållandena i Stralsund, där ett liknande sällskap bildats 1773. Troligen hade Carlander närmare kunskap om detta sällskap och dess verksamhet, eftersom han omnämnde detsamma på sammanträdet den 17/7 1793 (enligt protokollet). Jfr Lennmalm, F., Svenska läkarsällskapets historia 1808—1908, Stockholm 1908, s. 6.

utan också hvad nytt eller gammalt godt de läsit». Härigenom skulle vinnas, menade man, »att hvarje Ledamot ser, läser och lärer så mycket som alla ledamöterna tillsammans» (§ 9). Vidare skulle man samtalsvis recensera nya skrifter och framföra vid skilda stunder mellan sammanträdena gjorda anteckningar (§ 10, 11) och för att man alltid skulle ha någon eller några, som började recensionerna vid sammankomsterna kom man överens vid varje möte hos Carlander vem eller vilka som skulle ha sig uppgiften ålagd att föredraga något nästa gång. Vid sammanträdena sysslade man mestadels med recensioner av utländska tidskrifter och böcker samt med redogörelser för enstaka sjukdomsfall³⁶⁾. Det viktigaste av vad som framkom på detta sätt var det meningen skulle publiceras i någon tidskrift för läkare och naturforskare. Vilka utländska tidskrifter Societeten eller läsesällskapet höll, vet man icke med säkerhet om man undantager *en*. Denna var *Medizinisch-Chirurgische Zeitung*, herausgegeben von J. J. Hartenkeil och F. X. Mezler, vilken tidskrift utkom i Salzburg. I ett brev från Göteborg hösten 1793 till J. H. Gistrén meddelade Carlander nämligen, att denna tidskrift var »ärligen betalt af alla Läsare» och av honom därefter betald till »Kletten», som stod för prenumerationen³⁷⁾. Med Kletten torde åsyftas lära- ren vid Tyska skolan F. A. Cleve, som vid denna tid drev ett stort lånbibliotek i Stockholm och därför gjorde omfattande inköp av literatur särskilt från Tyskland.

Sedan Carlander sommaren 1793 blivit utnämnd till andre stadsläkare i Göteborg, avsåg han sig ledningen av Societeten den 28 augusti samma år »med allvarlig recommendation» till medlemmarna »till fortsättning af arbetet och ifver vid Sällskapets vidmakthållande». Men i och med att Carlander, den drivande kraften, var borta, upphörde Societetens verksamhet i huvudsak och vid 1793 års slut var dess saga all.

Carlanders intresse för studier och forskningar följde honom emellertid till hans nya verksamhetsfält. Sedan han den 19 september 1793 inträffat i Göteborg, skrev han redan den 25 i samma månad till societetsledamöterna J. H. Gistrén, J. C. Haartman och O. J. Ekman i Stockholm, att han i Göteborg »redan tänkt på och talt vid någon om ett Läse-Sällskaps inrättande för Journaler och Lärda Tidningar, men det ser svårt ut med Litteraturen, så fram ej Dubben (läkaren Pehr Dubb)

³⁶⁾ Man brukar därför anse Societeten som ursprunget och idégivaren till det nästa decennium bildade Svenska läkaresällskapet. Se Handlingarna i Svenska läkaresällskapets arkiv (SLA). Jfr C. D. Josephsons artikel om Carlander i Svenskt biografiskt lexikon Bd VII, Stockholm 1927, s. 320.

³⁷⁾ Brev från Carlander den 23/10 1793 till J. H. Gistrén (SLA).

och jag vill hålla dem ensamme i Compagnie; någon ting dylikt skall här dock bli, kosta hvad det vill»³⁸⁾. Det gick dock mycket trögt även i fortsättningen för Carlander, och i ett brev i oktober klagade han över, att han måste leva i ett »Litterairt Barbarie, och Gud vet om det nånsin blir bättre»³⁹⁾. Emellertid fick han sitt läsesällskap organiserat så småningom, och från 1794 års början synes det ha hållit en del lärda journaler, varefter verksamheten fortsatte åtminstone till slutet av 1800-talets första decennium⁴⁰⁾. Bland ledamöterna i sällskapet förutom Carlander märktes den redan omnämnde Göteborgsläkaren Pehr Dubb, Göteborgsläkaren Christian Heinrich Ewert, Västeråsläkaren Tengmalm (tidvis), magister Daniel Kullberg, sedermera rektor i Uddevalla, och ett flertal andra⁴¹⁾.

En av Chr. Carlanders intimaste vänner och efter förflyttningen till Göteborg flitigaste korrespondenter var läkaren, sedermera professorn

³⁸⁾ Brev den 25/9 1793 (SLA). Carlander tillägger: »Ett Låne Bibliothek tror jag mig snarare finna entrepreneur för, hvarmed Du, Broder Ekman, kan i förväg trösta Hr Cleve». — Tönnes Klebergs påstående att Carlander »redan 1793, en vecka efter sin ankomst till staden» skulle ha »startat ett Läsesällskap för journaler och lärda tidningar» är sålunda oriktigt. Vid den tiden hade Carlander blott hunnit sondera terrängen för ett läsesällskaps grundande och funnit den väl hård. Jfr Kleberg, Tönnes, Hvitfeldtska läroverkets i Göteborg bibliotek: NTBB 1942, s. 63.

³⁹⁾ Brev till J. H. Gistrén den 23/10 1793 (SLA). Jfr brev den 13/11 till samme adressat!

⁴⁰⁾ Detta framgår av Carlanders bevarade brevväxling (SLA). Jfr Klebergs åsikt att sällskapet snart skall ha upphört! Redan tidigare hade Pehr Dubb hållit *Med. Chir. Zeitung* och *Allgemeine Literatur Zeitung*. Se härom Carlanders brev den 29/3 1794 (SLA).

⁴¹⁾ Om Tengmalms tidvisa deltagande se brev till Gistrén den 3/5 1794 (SLA). Enligt Carlanders brev den 22/1 1806 till professor E. Z. Munch af Rosenschöld i Lund (SLA) hade den nämnde magister Kullberg på Carlanders inrådan översatt A. Soyaux' arbete »Pestalozzi, Dess Lär-Metod och Lär-Anstalt» (Göteborg 1805). Härav liksom av mycket annat framgår, att läsesällskapet ingalunda var särskilt ensidigt medicinskt inriktat. I ett brev till Rosenschöld redan den 22/2 1803 meddelade Carlander om Pestalozzi, att han »känner och älskar honom sen många år tillbaka genom hans Lenhardt und Gertrud» — om det varit medelst den av Rasmus Nyerup föranstaltade översättningen eller i original veta vi ej — och att han läst »en utförlig Recension af Iths Amts Bericht uti Göttingische Anzeigen». Till denna upplysning fogade så Carlander vidare: »Så snart jag kan, skall jag ha både den och Pestalozzis arbeten från Hamburg» (SLA). Av dylika notiser torde man ha rätt att sluta, att läsesällskapet var mycket allmänintresserat och att förutom medicinska frågor även pedagogiska ägnades stor uppmärksamhet. I själva verket synes Carlander ha varit en av de första i vårt land, som uppmärksammat och intresserat sig för Pestalozzis verksamhet. — Carlander, Dubb, Ewert, Kullberg med flera utgjorde kärnan i läsesällskapet och den s. k. »Carlanderska societeten», vilken blev en föregångare till Göteborgs läkaresällskap.

Pehr (von) Afzelius i Uppsala. Deras vänskap synes härröra sig redan från studieåren samt framför allt från deras samarbete i Finland under 1788—1790 års krig då de arbetade på fältsjukvårdens förbättring och då Afzelius erhöll sin överdirektörstitel för sina förtjänster. Även från annat håll hade denne fått sitt intresse för läsesällskapens fördelar väckt. Man har därför allt skäl att förmoda, att Collegium Medicums lånbiblioteksverksamhet alltifrån 1791 samt Carlanders societetsinitiativ 1792 i Stockholm och hans iver för läsesällskap såväl före som efter förflyttningen till Göteborg inspirerat och stimulerat den uppsaliensiske vännen till det initiativ, som han tog i Uppsala, då dess läsesällskap kom till⁴²⁾. Som vi få se i det följande var nämligen Afzelius den som jämte Gustaf Abraham Silverstolpe blev Uppsala läsesällskaps upphovsman.

⁴²⁾ Chr. Carlander är den bekante »död-doktorn», förevigad bl. a. i August Blanche's Hyrkuskens berättelser i berättelsen »Assessor Carlander». Om hans originella personlighet och det goda hjärtat bakom den sträva ytan talas det bl. a. i ett intressant kapitel i Claes Lundin—August Strindberg, Gamla Stockholm, Stockholm 1882, s. 239 ff.

II. Studiekretsar och läsesällskap i 1790-talets Uppsala

Pehr Afzelius (1760—1843), den bekante uppsaliensiske läkaren, företog åren 1784—1786 som ung studerande en utländsk studieresa, varunder han en längre tid vistades i Edinburgh¹⁾. Därvid gjorde han intim bekantskap med den engelska och skotska läkarvetenskapen, med vilken han hela sitt liv uppehöll nära förbindelser och vilken han högt beundrade. Där gjorde han också bekantskap med de talrika engelskspråkiga facktidskrifterna, och dylika höll han sedermera såsom akademisk lärare i Uppsala. Såsom mycket läsintresserad från tidiga år torde han ha hört till dem, som under studentåren i Uppsala subskriberade på det här ovan nämnda Swederiska läsesällskapet och lånbiblioteket. Under uppehållet i Edinburgh kan han icke ha undgått att göra bekantskap med därvarande lånbibliotek och läseinrättningar, vilka ungefär samtidigt även frekventerades av Peter Moberg och hans discipel den unge greve Ruuth. Sitt intresse för läsesällskap bevarade Afzelius sedan levande under hela sitt liv. Sedan han under kriget med Ryssland 1788—1790 med hjälp av ett flertal andra läkare och bland dem Chr. Carlander reorganiserat den svensk-finska fältsjukvården — en insats, vilken såsom nämnt bl. a. inbringade honom överdirektörs titel — och återkommit till Uppsala efter fredsslutet, organiserade han där ett litet läsesällskap i sin umgängeskrets för medicinska och naturvetenskapliga tidskrifter från England-Skottland²⁾. Härvid liksom i studierna för övrigt ägde en

¹⁾ Om Afzelius-släkten se Afzelius, C., Afze Larsson i Afzegården, Broddetorp, och hans ättlingar, Stockholm 1927.

²⁾ Detta framgår indirekt av brevväxlingen med bl. a. Chr. Carlander (SLA). Att stifta sällskap var eljest på modet i Uppsala vid denna tid. Förutom det av Silverstolpe grundade Witterhets-Samfundet kan här erinras om det av M. Floderus 1786 bildade Historiska Sällskapet, som synes ha fortlevat till åtminstone 1799, då det troligen utkonkurrerades av läsesällskapet. Bland ledamöterna märkas förutom Floderus även Claes Fleming, J. D. Flintenberg, D. E. Holmqvist,

ömsevis stimulerande påverkan rum mellan honom och Chr. Carlander i Stockholm, där den sistnämnde som vi sett grundade en liknande inrättning 1792 och i Göteborg från och med 1794 års ingång. Under sin läsesälls-kapsverksamhet kom Afzelius snart i beröring med en annan läsesälls-kapsgrundare i Uppsala, Gustaf Abraham Silverstolpe.

Gustaf Abraham Silverstolpe, som var född 1772, kom till Uppsala och inskrevs där som student höstterminen 1790. Trots sin ungdom engagerades han där snart mycket starkt i den litterära diskussionen. Redan i början av påföljande vårtermin samlade han en grupp av liktänkande omkring sig och grundade vid en sammankomst den 23 februari 1791 Witterhets Samfundet, till vilket han sålunda blev initiativtagare. Samfundet bestod då från början av tolv ledamöter, och man tänkte sig tydligen att för framtiden behålla detta ledamotal och förrätta inval endast när någon plats blivit ledig³⁾. Efter mönster från Svenska akademien utsågs bland ledamöterna en kansler (Fr. Sam. Silverstolpe), en direktör (Claes Fleming) och en sekreterare, vilken post tilldelades Gustaf Abraham Silverstolpe såsom arbetande och sammanhållande kraft i samfundet. Genom lottning tilldelades var och en av de tolv en viss bestämd plats efter mönster av stolarna i Svenska akademien. De tolv ledamöterna och deras plats-siffror voro: 1. adjunkten Lars Regné, 2. Fredric Bonde, 3. G. A. Silverstolpe, 4. Melcher Falkenberg, 5. Jean Ekerman, 6. Fredric Silverstolpe, 7. Claes Fleming, 8. Axel Silverstolpe, 9. Ludvig Manderström, 10. Gustaf Rosén, 11. Adolph Mörner och 12. Gustaf Bonde⁴⁾. Bland senare invalda medlemmar i samfundet märkes Benjamin Höijer, som på förslag av Adolph Göran Mörner invaldes den 2 maj 1792 och höll sitt inträdestal den 23 maj s. å⁵⁾. Vid en genomgång av samfundets tal och skrifter frapperas man av huru nära man inom samfundet följde händelserna ute i Europa. Härvid har man vis-

C. C. Gjørwell, som väl närmast var korresponderande ledamot, Olof Kolmodin m. fl. Se Historiska Sällskapets Lagar, sign. U 163 (UUB) samt Historiska Sällskapets Handlingar 1786—1799, sign. U 164 (UUB).

3) Man jämföre härmed den samtida Drejers Club i Köpenhamn, som till en början också hade ett fast ledamotal, vilket för denna klubb var 16 personer. Jfr Kirchhoff-Larsen, Chr., Den danske presses historie Bd II, København 1947, s. 153.

4) Protocoller hållne i Witterhets Samfundet År 1791, sign. U 155 (UUB). Protokoll den 23/2 1791. Jfr Silverstolpe, Carl, Några anteckningar om adliga ätten Silverstolpe (K. F. Werner), Stockholm 1884, s. 250.

5) Handlingar hörande till Witterhets Samfundets Protocoller, sign. U 156 (UUB). Jfr Protocoller hållne etc. Höijers inträdestal refereras utförligt av B. Liljekrantz i hans arbete Benjamin Höijer, Lund 1912, s. 105 ff. Även adjunkten A. G. Ekeberg hörde till dem som blevo invalda i samfundet.

serligen haft den s. a. s. ordinarie Stockholmspressen till sitt förfogande och dessutom mera tillfälliga pressalster såsom C. F. Nordenskiölds radikala »Medborgaren», men det är uppenbart, att man dessutom haft ett flertal utländska tidskrifter eller journaler inom räckhåll. Frågan är då hur detta kunnat uppnås^{5a)}.

Såsom ovan blivit anført, höll Magnus Swederus i sin låneinrättning ett flertal utländska journaler. Bland abonnenterna hos Swederus befann sig alltifrån hösten 1786 även Axel Gabriel Silverstolpe, såsom framgår av en av Swederus publicerad abonnentförteckning⁶⁾. Det är högst sannolikt, att såväl den äldre Fredric Samuel som också den yngste brodern Gustaf Abraham Silverstolpe gjort bekantskap med Swederus' låneinrättning, vilken började sin verksamhet i december 1784 och vilken hade utvecklats till ett verkligt stadsbibliotek för huvudstaden⁷⁾. Troligt är, att alla tre bröderna utnyttjat låneinrättningen och där lånat tidskrifter, vilka som vi sett voro tämligen många, samt litteratur, allt i Axel Gabriel Silverstolpes namn. Då Swederus emellertid lät nedlägga sin låneverksamhet 1790 eller samma år Gustaf Abraham Silverstolpe blev student i Uppsala, uppstod ett dilemma för alla dem, som följt de utländska händelserna och iderörelserna genom tidskriftslitteraturen i Swederus' lånbibliotek. Detta dilemma kändes så mycket besvärligare i Uppsala som den då aktuella miljön där var väl bekant med Swederus' i staden från 1772 arbetande journalcirkel och med hans 1774 startade lånbibliotek och bristen därför blev särskilt kännbar och iögonenfallande. Då man nu finner, att Gustaf Abraham Silverstolpe och hans i Witterhets Samfundet sammanslutna vänner redan i början av vårterminen 1791 tydligen haft tillgång till ett flertal utländska lärda och politiska journaler, torde blott en förklaring härtill vara tillfyllest, nämligen att samfundet för sin del anskaffat de journaler man ansåg sig behöva⁸⁾. Utländska journaler voro mycket dyra, och man

5a) De tidskrifter, som universitetsbiblioteket höll sig med, kunde som vi sett visserligen erhållas till låns, men dels voro de fåtaliga, dels torde professorskåren ha lagt beslag på dem, så att de blevo tillgängliga för studenterna först sedan de förlorat sin aktualitet.

6) Stockholms Posten N:o 237 torsd. den 12 okt. 1786. Jfr Wiberg, A., Ett stadsbibliotek på Gustaf III:s tid: Folkliga bibliotekssträvanden, s. 55 ff. (ÅSU 81 C).

7) Wiberg, A., 1. c. Jfr Wiberg, A., Stockholms första stadsbibliotek. Ett 150 års minne: Biblioteksbladet 1938, s. 101 ff.

8) Förmodligen var detta det primära syftet med samfundets bildande. Sedan man därefter funnit sig väl med sina journaler utvidgade man det troligen hösten 1790 bildade sällskapets uppgifter till att omfatta litteraturens studium och odling i allmänhet och var därmed redo att ge sammanslutningen namnet Witterhets

måste därför vara ett flertal abonnenter om dem om kostnaderna för var och en deltagare skulle bli rimliga. Silverstolparna ensamma hade knappast råd med en sådan utgift. Läsesällskapsledare var helt säkert Gustaf Abraham Silverstolpe, och de förmögna vännerna fingo bidra efter råd och lägenhet, något som synes ha väckt kritik och ovilja hos åtskilliga av deras anförvanter. Betecknande härför är ett yttrande några år senare av Carl Didric Hamilton på Boo, enligt vilket Gustaf Abraham Silverstolpe hade »under sitt akademiska vistande sökt och tillwunnit sig alla de ynglingars vänskap, som ägde förmögenhet»⁹⁾. Även konventrörelsen i Uppsala var synnerligen väl hemmastadd i fråga om förhållandena ute i Europa¹⁰⁾, och man torde få antaga, att det varit samma läsesällskap, som också i det fallet stått till tjänst med aktuella tidningar, helst som flera av Witterhets Samfundets ledamöter, såsom G. A. Silverstolpe och A. G. Ekeberg, voro ledande krafter även inom konventen, och den förstnämnde satt som ordförande vid det sista konventet före förbudet. Konventrörelsen uppstod ju kring årsskiftet 1792—1793 främst med anledning av den nya tryckfrihetsförordningen, som starkt begränsade tryckfriheten¹¹⁾. Intressant är då att se, att tryckfrihetsfrågan varit uppe till behandling i Witterhets Samfundet redan våren 1791, då Adolph G. Mörner på sammankomsten den 28 mars talat om »Tanke- och Tryck-Frihetens Försvar» och därvid bl. a. i fråga om kritik av regeringssättet framhållit: »Hvad de Skrifter angår,

Samfundet. Tyvärr finns emellertid blott indirekta bevis för denna hypotes. Dessa äro: A. G. Silverstolpe var subskribent på Swederus' bibliotek med dess utländska journaler; Swederus nedlade sin verksamhet med 1790-talets ingång; trots detta hade Silverstolpekretsen från 1790 och framåt synnerligen god kunskap om händelserna ute i Europa, vilket förutsätter tillgång till utländska tidskrifter; Silverstolpe anklagas sedermera för att ekonomiskt ha utnyttjat sina förmögnare kamrater; år 1795 har Silverstolpe ett läsesällskap till sitt förfogande, bestående till en ej ringa del av ledamöter från det gamla Witterhets Samfundet.

⁹⁾ Brev den 3 april 1808 till Adolph Mörner (Personhistorisk Tidskrift 1910, s. 154. Jfr Mörners svar till Hamilton, *ibid.*, s. 155). Båda breven tillhöra Esplundarkivet. — Om man antager, att de tolv ledamöterna i Witterhets Samfundet bidrog med en årsavgift vardera på låt oss säga 10 rdr banko fr.o.m årsskiftet 1790—1791 kunde samfundet hålla sig med åtskilliga utländska periodica. Som jämförelse kan anföras, att då Esaias Tegnér höstvintern 1810 grundade Lunds läsesällskap, vilket ännu fortlever i Akademiska föreningen måste man där ta en årsavgift av just 10 Rdr för att få möjlighet att hålla de tidskrifter man önskade. Se härom närmare Wiberg, A., Akademiska läsesällskapet i Lund och dess föregångare, Lund 1957, s. 23 ff.

¹⁰⁾ Jfr Skrifter, upläste i en samling af studerande vid Upsala Academie, Upsala 1793.

¹¹⁾ Jfr Dixelius, Olof, Den unge Järta, Uppsala 1953, s. 115 ff.

som gå ut på at granska lagar, regering och de styrandes upförande, har jag blott et ord at säga, det, at det är en usel Regent, hvars magt ej bygd på undersåtars kärlek måste finna Sitt stöd i deras okunnighet»¹²⁾. Detta är således precis samma synpunkter på frågan, som sedermera anlades inom konventen. Konventsrörelsen kan därför i viss mån sägas vara en avläggare till Witterhets Samfundet och bestod till en del av samma studenter¹³⁾. Man skulle kunna säga, att konventen vore sammankomster, ordnade av Witterhets Samfundet och s. a. s. den offentliga, utåt riktade sidan av samfundets verksamhet.

Redan i början av Witterhets Samfundets verksamhet vårterminen 1791 skymtade den tanken fram, att man skulle publicera de värdefullaste talen och skrifterna från samfundets sammankomster. Tanken fick sitt första förverkligande, då man 1793 utgav en samling »Skrifter, upläste i en samling af studerande vid Upsala Academie», vilka skrifter helt voro i samklang med samfundets syften. Såsom ovan framhållits, avsåg även den studerande och forskande kretsen kring Chr. Carlander i Stockholm att publicera de viktigaste av sina rön. Tanken på publicistisk verksamhet var följaktligen i allmänhet gemensam för läsesällskapet¹⁴⁾. I Uppsala dröjde det emellertid några år, innan den kom till förverkligande. Sedan konventen förbjudits, och en del av Witterhets Samfundets män lämnat Uppsala, nedlades samfundets verksamhet. Själv bedrev Gustaf Abraham Silverstolpe energiska studier för magistergraden, vilken han erhöll 1794. Samma år företog han en utländsk kombinerad studie- och affärsresa¹⁵⁾, varför läsesällskapet i Uppsala under tiden torde ha fört en tynande tillvaro. Resan ingick som ett led i de gamla och av de utländska journalernas studium närda planerna på start av en svensk litterär tidskrift. Förutsättningen för en sådan var emellertid, att man hade tillgång på den nyaste litteraturen och på de viktigaste litterära och politiska tidskrifterna. Denna tillgång skulle man uppenbart erhålla om man hade en modern bokhandel till sitt förfogande, ty som vi sett, voro bokhandelsfirmorna denna tid ofta förbundna med låneverksamhet både i fråga om böcker och tidskrifter. En dylik bokhandel vore därför den viktigaste förutsättningen för en lit-

¹²⁾ Handlingar hörande till Witterhets Samfundets Protocoller År 1791, den 28 mars.

¹³⁾ Dixelius, Olof, a.a., s. 116.

¹⁴⁾ Jfr C. W. Lüdekes läsesällskap med dess nära anslutning till redaktionen för de av initiativtagaren utgivna tidskrifterna!

¹⁵⁾ Jfr Krusius-Ahrenberg, L., Tyrannmördaren C. F. Ehrensvärd, Helsingfors 1947, s. 255 f. samt Silverstolpe, C., a.a., s. 336.

teraturtidnings start. Sedan Silverstolpe under resan knutit behövliga affärsförbindelser, öppnade han efter återkomsten i slutet av 1794 en bokhandel i Stockholm med magister Anders Wiborg som föreståndare och samtidigt en bokhandel i Uppsala, vilken från 1795 års början erhöi lokaler i professor Neikters hus. Medhjälpare i Uppsala fann Silverstolpe tidvis i sådana vänner som J. W. Netherwood och notarien och husägaren i staden Nils Gustaf Fahlström¹⁶).

Genom sin bokhandel hade Silverstolpe tillgång till den nyaste litteraturen och genom att från 1795 års början i utvidgad skala återuppliva läsesällskapet — vilket förmodligen hela tiden i någon mån varit i verksamhet — fick han ekonomiska möjligheter att hålla de förnämsta utländska journaler han behövde. Tillvägagångssättet var icke nytt. Såsom vi sett, hörde det till det vanliga förfarandet i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet, att den som ville utgiva en tidning eller tidskrift skaffade sig behövliga journaler, tidningar och böcker genom att organisera en journalcirkel eller läsesällskap med ibland såväl böcker som tidningar på programmet. Det var under sådana förhållanden helt naturligt, att även Gustaf Abraham Silverstolpe skulle söka att klara anskaffningen av tidskrifter och tidningar för redaktionen och även annan litteratur genom ett läsesällskap, då han 1795 började utge sin tidskrift *Litteratur-Tidning* (1795—1797) sedermera fortsatt av den enligt något förändrat program framträdande »Journal för svensk litteratur»¹⁷). Böckerna i bokhandeln lät han dessutom låna ut mot avgift för att på detta sätt skaffa ytterligare inkomster. Härvidlag följde han ju endast den tradition, som tidigare utformats av Stockholmsbokhandlarna och av Magnus Swederus i Uppsala. Senast vid 1795 års början hade Silverstolpe också fått nära kontakt med Pehr Afzelius och hans krets, vilken från och med nu slöt sig till det Silverstolpeska sällskapet. Avgifterna för deltagande torde ha varit ganska höga på grund av det

¹⁶) Swederus, M. B., a. a., s. 73 ff. Sin bokhandelsverksamhet hade Silverstolpe börjat redan på våren 1794. I *Dagl. Allehanda* N:o 106 och 112 för den 12 och 19 maj kungör han nämligen: »De som genom undertecknad behaga införskrifwa Böcker, så wäl uti Fransyska och Engelska, som den Tyska Litteraturen, täckas inlämna eller öfwersända sina skriftliga requisitioner til Bokbindaren Ekman i Huset N:o 165 och 166 wid Stads Smedjegatan sist innan den 20 nästinstundande Junii. Stockholm den 1 Maji 1794. G. A. Silverstolpe. Phil. Cand. och Bokhandlare». Det var alltså uppdrag för sin resa Silverstolpe på detta sätt sökte få.

¹⁷) J. G. Eck, som hade initierade svenska kontakter, säger sedermera, att tidskriften *Litteratur-Tidning* måst upphöra »wegen Mangel des gehörigen Absatzes» och att detta var en stor »Verlust für Schweden», eftersom Silverstolpe hade mycket goda medarbetare, bland dem Benjamin Höijer och F. W. Radloff. Se härom Ecks *Reisen* (1806), s. 165.

i alla fall begränsade ledamotantalet¹⁸). Kärnan i sammanslutningen blev den s. k. Juntan. Det råder knappast något tvivel om att detta namn på Höijer-Silverstolpe-kretsen i Uppsala går tillbaka på Benjamin Franklins bekanta sällskap »Junto». Liksom ett av det Franklinska sällskapets förnämsta intressen var dess lånbibliotek för böcker och journaler och dess tidskriftsföretag, var Uppsalajuntans centrala verksamhet grupperad kring dess läsesällskap och tidskriftsföretag. Franklins lånbiblioteksinrättning nämndes och poängterades särskilt i de på 1790-talet utkomna svenskspråkiga framställningarna om hans verksamhet¹⁹), varför det låg mycket nära till hands att kalla den likartade sammanslutningen i Uppsala med samma namn. Att man icke återupptog Witterhets Samfundets arbete, berodde väl främst på att man hade skäl att frukta, att en sådan med stadgar och regler organiserad sammanslutning lätt nog skulle kunna förbjudas, liksom skett med konventen, under det att en sådan kamratkrets som Juntan vore betydligt svårare att komma åt för myndigheterna.

Till kretsen kring Silverstolpe och hans tidskrifter hörde förutom Afzelius och Benjamin Höijer sådana män som Olof Kolmodin, Carl von Rosenstein, Eric Abraham Almquist, A. G. Ekeberg, Claes Cederström, G. Rosén, M. Wallenberg, P. A. Tham, J. O. Höijer, Gustaf af Wetterstedt, S. P. Leffler, J. F. Adelheim, J. W. Netterwood, A. J. Schultzberg, A. G. Wallman, A. Svanberg, Johan Holmbergsson, Genseric Brandel m. fl. samt kortare perioder även en del andra, såsom Hans Hierta (Järta), Claes Fleming, Melcher Falkenberg, Ludvig Manderström, Ad. Mörner, Fredrik och Gustaf Bonde, Carl Knös och Johan Stenhammar²⁰). Att Silverstolpe på detta sätt för sin verksamhet knöt

¹⁸) Jfr ovan vad som sagts om årsavgifterna i det av Tegnér bildade läsesällskapet i Lund.

¹⁹) Se exempelvis (Gibelin, Jacques), Benjamin Franklins enskildta lefverne, upsatt af honom sjelf och ställdt til hans son, Stockholm 1792, där på s. 117 särskildt skildras hur Franklin och hans vänner startat läsinrättningen. Jfr »Doktor Franklins Lefverne»: *Journalisten. En Periodisk Skrift II Tomen, Fjärde Quartalet, Stockholm 1792, s. 658 ff.*, samt »Något om den namnkunnige Doktor Franklin» i *Carlskrona Weckoblad* N:o 104 lörd. den 27 dec. 1800. Hösten 1793 fanns ett Franklin-sällskap i Falun. Se härom Dixelius, Olof, a. a., s. 174 n. Se även Elovson, H., *Amerika i svensk litteratur*, Lund 1930, s. 191 ff. Den av Franklin startade serien »*Transactions . . . For Promoting Useful Knowledge*», som börjat utkomma 1769, var välbekant i Sverige. Den recenserades i en av Swederus' tidningar, nämligen i *Tidningar Utgifne i Upsala* den 26/2 1774, s. 59, där vol. I 1769—1771 uppmärksammades.

²⁰) Jfr Silverstolpe, C., a. a., s. 279. Schück-Warburg, *Illustrerad svensk litteraturhistoria* Bd IV, Stockholm 1928, s. 509. Dixelius, Olof, a. a., s. 185 ff. Gobom, N.,

till sig och utnyttjade sina förmögnare kamrater inom studie- och redaktionskretsen, väckte som nämnt åtskillig kritik, en kritik, som han dock själv tog mycket lätt denna tid²¹). Om den lyckliga tid i sitt liv, som nu följde säger Silverstolpe i sin självbiografi: »Jag hade orubbad kunnat ställa mig emot hela världen, då jag förtrodde mig till en inskränkt krets af lärde, hvilka jag ansåg vara lifvade af samma nit som jag. Höijer och Afzelius äro de enda, som ej svikit . . .»²²).

Litteraturtidningens första nummer utkom den 31 mars 1795. Härom rapporterade Pehr Afzelius till Chr. Carlander dagen förut: »I måron utkommer första quartalet af den lärda Tidning som här utgifves på Silverstolpes förlag. Den innehåller väl ej stort nytt, men jag skall likväl sända den i förmodan att Du önskar se hvad deraf kan vara att vänta»²³). Till redaktionen hörde som bekant Juntans främsta män Pehr Afzelius, A. G. Ekeberg, E. A. Almquist, G. A. Silverstolpe och med särskilt stor arbetsbörda Benjamin Höijer. Till sin bokhandel införskrev Silverstolpe bland annat de främsta utländska tidskrifterna, vilka utnyttjades vid redaktionsarbetet och utlånades inom journalsällskapet, samt den aktuella särskilt den tyska litteraturen, som dels såldes, dels utlånades i likhet med tidskrifterna. Hans Järta berättar härom i sin bekanta tillbakablick på Uppsalatiden av den 22 januari 1834 bl. a. följande:

Den tyska litteraturen i alla dess grenar war likväl känd i Sverige — mähända mera allmänt än nu — på 1790-talet och framgent intill dess kriget

Till Gustaf Abraham Silverstolpes biografi: Personhistorisk Tidskrift 1915, s. 137. Med den Silverstolpeska Uppsalakretsen — Höijer, Afzelius, Järta, Rosenstein, Almquist, Fleming etc. — kan man jämföra den vid samma tid existerande Drejers klubb i Köpenhamn, som till en början som nämnt var begränsad till 16 ledamöter, men vilken så småningom »forenede naesten alt, hvad der betød noget i dansk Aandsliv». Av bemärkta ledamöter kan nämnas sådana som Rahbek, Pram och Nyerup. Jfr Kirchoff-Larsen, Chr., a.a. Bd II, København 1947, s. 153 samt Angelini, J. E., Underrättelser om Köpenhamn, Stockholm 1806, s. 219.

²¹) Jfr ovan uttalande av C. D. Hamilton på Boo 1808.

²²) Personhistorisk Tidskrift XVII 1915, s. 145.

²³) Brev från Pehr Afzelius till Chr. Carlander den 30/3 1795 (SLA). Carlander gratulerade sedan i brev den 9 maj (SLA) till litteraturtidningens start i det han bl. a. yttrade: »Af Er Litteratur-Tidning har jag fått första häftet från Stockholm och tycker rätt mycket om den. Förmodel, ha vi att tacka Dig och Din Bror för hvad som angår nyare Chemien och dess inflytande på Medicinen . . . Hvad är för en S. som skrivit om the Yellow Bark? Jag tänker det skule vara Du, Gistrén gissar Sparman. Silverstolpe bör ha mycken tack för sitt företag, och jag önskar mycken afsättning. En slags frihets princip råder i alla stycken, och han har just valt väl att i synnerhet göra oss upmärksam på vetenskapernes

så afbröt alla communicationer, att Hamb. Correspondent blef en sällsynthet . . . Silfwerstolpe och efter honom Wiborg införskrefwo, utan särskilda requisitioner, Tyska böcker, dem man nu sällan finner i någon boklåda²⁴).

Om Silverstolpes litteraturspridning särskilt i fråga om tysk litteratur har Järta dessutom åtskilligt annat att meddela i detta sammanhang. Sålunda hade Järta skaffat sig de främsta arbetena av Wieland, Goethe och Schiller redan vid denna tid i Uppsala. Liknande kan anföras om många andra samtida studenter såsom Geijer, Höijer och Broocman. De som icke hade råd att köpa litteraturverken, kunde som nämnt mot årsabonnemang eller mera tillfälligt mot en mindre avgift få låna dem. Sådant förekom vid nästan alla boklådor och var följaktligen ej något unikt för Silverstolpes bokhandel²⁵). Lånerörelsen reglerades icke ännu av några bestämda skrivna regler — i varje fall ha några sådana icke kunnat spåras. Först sedan Silverstolpe genom den s. k. musikprocessen 1800 förvisats från Uppsala, utvecklade sig lånerörelsen från 1801 till ett regelmässigt organiserat lånbibliotek i anslutning till bokhandeln. Såväl bokhandel som lånbibliotek förestods då i Silverstolpes frånvaro och för hans räkning av notarien Nils Gustaf Fahlström. Eftersom verksamheten sålunda sköttes av ombud, måste Silverstolpe fastställa särskilda offentliga utlåningsregler, och då det var allmänt bekant, att han tvingats lämna Uppsala, blev det nödvändigt att genom ortspressen meddela, att lånbibliotek och bokhandel fortsatte rörelsen som förut. Härav förklaras den livliga annonseringen i tidningarna från och med år 1801²⁶).

Om läsesällskapet kring litteraturtidningens redaktion veta vi icke mycket. Hur man gick till väga för att få litteratur och tidskrifter från England upplyses vi dock om av den Carlanderska brevväxlingen. I maj 1795 skrev Pehr Afzelius exempelvis till Chr. Carlander bland

nyare revolutioner . . . Om det kunde bära sig borde likväl ett sådant häfte utgifvas hvar månad».

²⁴) Lewenhaupt, E., Ur Hans Järtas brevväxling I, Uppsala 1899, s. 110. Överlåtelsen av bokhandeln till Wiborg skedde den 1 juli 1803. Se härom Wiborgs kungörelse i exempelvis Dagligt Allehanda N:o 153 den 11/7 1803. Om Silverstolpe som introduktör av tysk litteratur i vårt land se även Willers, Uno, a.a., s. 94.

²⁵) Jfr vad ovan sagts om Swederus samt om Stockholmsbokhandlarna Lars Salvius, J. C. Holmberg, Peter Hesselberg m. fl. Liknande voro förhållandena i Åbo, där bokhandlaren F. A. Meyer knöt ett lånbibliotek till sin bokhandel. Se härom Mustelin, O., Friedrich Anton Meyer — språkmästare, bokhandlare, kulturarbetare, Helsingfors 1949 (Hist. Tidskr. f. Finland 1948). En parallell blev f. ö. längre fram även utvecklingen i Lund, där Sjöbeck knöt ett lånbibliotek till sin bokhandel. Se härom min redogörelse för läsesällskapet i Lund och dess föregångare!

²⁶) Se härom närmare i det följande!

annat: »En härlig sak vore, om Du kunde så laga att vi fingo Monthly och Critical Review antingen endera eller bägge så fort de utkomma och skeppslägenhet finnes»²⁷⁾. Carlanders förbindelser med Göteborgsredarna gjorde honom till en mycket effektiv mellanhand för anskaffning av tidskrifter västerifrån²⁸⁾. De »vi», som omtalas i Afzelius' brev, är läsesällskapet kring den Silverstolpeska tidskriftsredaktionen. Carlander gav också Uppsalavännen råd i fråga om valet av tidskrifter. Så skriver han den 9 maj 1795: »Länge har jag tänkt att ha mig något Review från London, så snart jag kan få lägenhet dertill; men man har sagt mig att ett visst Analytical Review skall vara bättre än både Monthly & Critical. — Också kunde jag alltför väl få underrättelse om hvad som i London tryckes, om jag endast hade tid att läsa hvad som våre Engelsmän härstädes hålla, ty jag vet 2:ne som ha särskildta Tidningar och en som har det nämnde Analytical Review, men jag är så occuperad af Patienter och lättja dessimellan att jag ingenting mera hinner . . . Allgemeine Litteratur-Zeitung från Jena, samt Medicinisch-Chirurgische Zeitung från Salzburg, af Hartenkeil & Metzler, har Dr Dubb. Har Du ej denna senare så bör Du ha den»²⁹⁾. För detta förslag tackade Afzelius senare i maj, då han skrev: »Allgem. Litteratur-Zeitung och Gött. Anzeigen få vi med posten hit, men Salzburger Tidningen har jag ej sett. Utgifves den dageligen eller periodice och hvad kostar den?»³⁰⁾.

Att Carlander verkligen lyckades uppfylla önskningarna från Uppsala om engelska böcker och tidskrifter, framgår av ett brev från honom i oktober samma år, då han kunde meddela, att han den 15 i månaden sänt till Gistrén i Stockholm f. v. b. en del av de av Afzelius önskade arbetena, nämligen »3:ne piecer af Beddoes och Analytical Review 8 Nr till och med Augusti» samt dessutom alla nummer av »Medical & Chirurgical Review», som han hade »förskrifvit till Ditt öfverseende och förmodeliga nöje»³¹⁾. De nämnda journalerna voro säkerligen avsedda för tidskriftsredaktionen och läsesällskapet, medan böckerna närmast

27) Brev från P. Afzelius till Chr. Carlander den 4 maj 1795 (SLA).

28) I brev den 9 maj 1795 (SLA) meddelar Carlander: »Din Commission i London skall jag uträtta så godt jag kan med en beskedlig och förständig Capten Olbers, som går härifrån snart, jag kan ock tillika skriva till Blumenberg eller Silfverhjelms att de äro honom behjälplige».

29) Brev från Chr. Carlander till Pehr Afzelius den 9/5 1795 (SLA).

30) Afzelius tillägger upplysningen: »Jag kan fågna Dig med den underrättelsen att Tidningen har så tillräckelige prenumeranter att den bär sig». Brev dat. Upsala den 18 maj 1795 (SLA). Tyvärr kom detta ljusa ekonomiska läge för tidningen icke att stå sig så länge! Jfr ovan not 17.

31) Brev från Chr. Carlander till Afzelius den 28 okt. 1795 (SLA).

vor avsedda för Afzelii eget bruk³²⁾. Medical & Chirurgical Review inresserade Afzelius i så hög grad, att han önskade behålla de erhållna numren³³⁾, och detta gick Carlander även med på: »Medical & Chirurgical Review kan Du allt för gärna behålla, om Du vill; ty som sagdt är, jag kan lätt få den igen. Den kostar, likasom Analytical 1/6 hvart Nummer, el:r 12 Schilling för 8»³⁴⁾. Carlanders litteraturinköp i England för Uppsalasällskapets räkning fortsatte de följande åren.

Om läsesällskapet kring den Silverstolpeska tidskriftens redaktion får vi veta en del av Hans Järta, som har åtskilligt att berätta även därom. Han yttrar sålunda: »När jag redan Protocolls Secreterare, vistades under hela höst Terminen 1796 här i Uppsala, fann jag här inrättadt ett Läsesällskap, som höll de bästa Tyska Tidskrifter. Den Jenaiska Allgem. Litt. Zeitung träffades vid samma tid i flera landsorter»³⁵⁾. Till Järtas påstående om tyska tidskrifter i flera landsorter kan påpekas, att ett läsesällskap i Norrköping år 1760 höll Die Hamburgischen Anzeigen und Urtheile von gelehrten Sachen och att ett läsesällskap i Nyköping 1788 höll den s. k. Hamburgska Correspondenten. Exemplen kunna mångfaldigas³⁶⁾. B. Liljekrantz tror visserligen att det i Järtas utsago

32) Räkningen på det levererade kom i november 1795, då Carlander meddelade, att sändningarna till Uppsala gått till 2 pund och 8 skilling, varav 12 skilling utgjorde kostnaden för Analytical Review. Brev från Carlander till Pehr Afzelius den 25 nov. 1795 (SLA).

33) Brev från Afzelius till Carlander den 16/12 1795 (SLA).

34) Brev till Pehr Afzelius den 6 febr. 1796 (SLA).

35) Lewenhaupt, E., a. a., s. 111. Kursiveringen här och icke hos Lewenhaupt!

36) Jfr om Järtas Uppsalavistelse Wahlström, Lydia, Hans Järta och Västmanlands-Dala nation, s. 3 (Särtryck ur Västmanlands-Dala nations skriftserie III, Uppsala 1931). Se även ähörarförteckningar för h. t. 1796, sign. F 1:12 Uppsala universitetskanslers arkiv (RA). Rörande påståendet om tyska tidskrifter i landsorterna må erinras om att det Carlanderska läsesällskapet i Göteborg på 1790-talet samt C. F. Wingårds 1800 grundade läsesällskap höllo flera tyska journaler, bl. a. Jenaische Allg. Literatur-Zeitung, Nordische Miscellen m. fl. samt sedermera sådana som Zeitung für die Elegante Welt, Der Freimütige, Archenholz' Minerva etc. Se härom Kleeberg, Tönnes, Hvitfeldtska läroverkets i Göteborg bibliotek: NTBB XXIX 1942, s. 63, samt brev den 9/5 1793 från Chr. Carlander till Pehr Afzelius, enligt vilket även dr Dubb i Göteborg höll sig med Allgemeine Literatur Zeitung från Jena (SLA). Även i Åbo höll man vid såväl det större läsesällskapet som vid de mindre sällskapen i staden ett flertal tyska tidskrifter. Enligt Åbo Tidning N:o 14 den 19 maj 1801 hade man vid Åbo läsesällskap följande tidningar till ledamöternas tjänst, nämligen Englische Miscellen, Mercure de France, Der französische Merkur von Soden, Genius des 19:ten Jahrhunderts, Hartenkeils Medicinisch Chirurgische Zeitung, Schmidts und Schwartz' Theologische Bibliothek, Posselts Europäische Annalen, Nyerups Laerde Efterretninger, Beckmanns Physikalisch-Oeconomische Bibliothek och Allgemeine Musikalische Zeitung. Härtill kom sedermera åtskilliga andra journaler. I Carlskrona läsesällskap höll man Hamb. Correspondenten alltifrån 1796 samt sedermera dessutom Allg.

skulle vara fråga om det hösten 1797 bildade Uppsala läsesällskap och samma uppfattning företrädes av Olof Dixelius, men denna tro strider som synes klart mot Järtas uttalande. Att Järta skulle ha missmint sig på de för honom så avgörande upplevelserna under Uppsalaterminen är alldeles osannolikt. Det läsesällskap som Järta därför fann inrättat 1796 var otvivelaktigt det kring Silverstolpes tidskriftsredaktion grupperade läsesällskapet och icke dess ett år senare vidtagna utvidgning, det hösten 1797 organiserade ryktbara Uppsala läsesällskap³⁷⁾.

Om samvaron i den inre kretsen av det Silverstolpeska sällskapet under höstterminen 1796 säger Gustaf Abraham Silverstolpe i ett brev den 22 oktober 1796, att han återkommit till sitt rätta element, då han nu åter befann sig i universitetsstaden: »Arbete och godt karl-sällskap gör Upsala för mig till den roligaste ort i Sverige. Vår societé består nu mäst af Højjer, Hans Hierta, som ligger här och studerar juridique, Netherwood, Tham, Sehman och Adelheim»³⁸⁾. Om man härtill lägger kretsen kring Pehr Afzelius, så har man tämligen fullständigt uppräknad redaktionspersonalen i den Litteratur-Tidning, som Silverstolpe utgav.

Vilka journaler kretsen kring Silverstolpe och hans tidskrifter höll sig med, veta vi icke i detalj, bortsett från de uppgifter, som finnas i den Carlanderska och några andras brevväxling samt de antydningar Hans Järta gör. I tidskriftens prospekt 1795 framhölls med styrka, att Litteratur-Tidning hade som sitt främsta syfte att underlätta för svenska litteraturintresserade att lära känna den »utländska lärdomen», vilket skulle ske genom publicering av recensioner och genom utdrag ur olika men framstående arbeten³⁹⁾. Förutsättningen var följaktligen den, att

Litteratur Zeitung och Schirachs politiska journal (Se min undersökning om Karlskrona läsesällskap!). Liknande voro förhållandena i Jönköping, där man 1799 hade ett läsesällskap, som höll Hamb. Correspondenten. Se härom Jönköpings Allehanda den 3/1, 5/1 och 9/1 1799, samt Wiberger, A., Läsesällskapet och bolagsbiblioteket i Jönköping, Jönköping 1948 pass.

³⁷⁾ Jfr Liljekrantz, B., a.a., s. 115, samt Dixelius, Olof, Den unge Järta, Uppsala 1953, s. 189.

³⁸⁾ Jfr Schück-Warburg, a.a. Bd IV, s. 509. Gobom, Nils, a.a., s. 146. Se även Hamiltons och Mörnerns här ovan anförda brevväxling!

³⁹⁾ Litteratur-Tidning 1795, s. 3. Om man får antaga att Silverstolpes läsesällskap i genomsnitt hade c:a 20 abonnenter, så hade man därmed en årsinkomst på 200 rdr, om medlemsavgiften var 10 Rdr. För en sådan summa hade Silverstolpe råd att hålla ett stort antal in- och utländska journaler. Jfr C. D. Hamiltons brev, där det talas om att Silverstolpe samlade kring sig ynglingar med förmögenhet, vilka han utnyttjade. Som jämförelse kan nämnas, att det Tegnériska läsesällskapet i Lund tog en årsavgift på 10 Rdr av sina medlemmar och att det mycket förnäma »Sällskapet» i Stockholm hade en årsavgift på 10 Rdr för sina ledamöter.

man verkligen hade dessa utländska publikationer inom räckhåll och ägde skickliga medarbetare. Härvidlag hänvisade Silverstolpe till sina värvade »medarbetares insigter och nit för vetenskaperna». Han menade sig med dessa medarbetares bistånd »tillika med materialiernas mängd» kunna verkställa planen på en god tidskrift. Här och var i Litteratur-Tidning skymtar fram vad för slags journaler man utnyttjade på redaktionen. I årgång 1795 talas sålunda om den nystartade »Real-Journalen Die Horen», som syntes komma att bli »den bästa af alla hittills kända⁴⁰⁾. I samma årgång översatte man ett stycke »Ur en Tysk Journal»⁴¹⁾, och man recenserade utförligt C. Garves Neue Bibliothek der schönen Wissenschaften und freyen Künste, ett serieverk på många band⁴²⁾. I nästa årgång nämnde man på samma sätt Neues Theologisches Journal⁴³⁾, och J. W. von Archenholtz' Miscellen zur Geschichte des Tages⁴⁴⁾ samt gav ytterligare översättningar från tyskan⁴⁵⁾. I årgång 1797 anmälde man Magazin für Religionsphilosophie, Exegese und Kirchengeschichte⁴⁶⁾, och återopade sig på Europäisches Magazin⁴⁷⁾ samt på »Jen. Allg. Lit. Zeitung»⁴⁸⁾. Man reklamerade vidare för Hamburger Correspondenten, Allgemeine Geographische Ephemeriden, verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten und herausgegeben von F. von Zach⁴⁹⁾, Skandinavisk Museum ved et Selskab⁵⁰⁾, Høsts Svenske Blade, Le Nord Litteraire Physique et Moral, utgiven av professor Olivarius i Kiel⁵¹⁾. Man höll givetvis många fler journaler än dessa, som tydligt angivas i de Silverstolpeska tidskrifterna. Man kan exempelvis gissa på även sådana som Minerva, ein Journal historischen und politischen Inhalts, utgiven av J. W. von Archenholtz, Politisches Journal, nebst Anzeige von gelehrten und andern Sachen, utgiven av G. B. von Schirach m. fl. periodica, vilkas årgångar för bl. a. 1790-talets förra del och mitt sedermera funnos i

⁴⁰⁾ Litteratur-Tidning 1795, s. 126. Tidskriften Die Horen utgavs som bekant av Schiller med bl. a. Goethe som en av medarbetarna.

⁴¹⁾ Litteratur-Tidning 1795, s. 353.

⁴²⁾ ibidem, s. 356.

⁴³⁾ Litteratur-Tidning 1796, s. 67.

⁴⁴⁾ ibidem, s. 425.

⁴⁵⁾ ibidem, s. 493.

⁴⁶⁾ Årgång 1797, s. 25.

⁴⁷⁾ ibidem, s. 377.

⁴⁸⁾ ibidem, s. 505.

⁴⁹⁾ Journal årgång 1798, s. 553. Denna liksom de följande tre journalerna torde ha tillhört det vid denna tid verksamma Uppsala läsesällskap.

⁵⁰⁾ Journal årgång 1798, s. 577.

⁵¹⁾ ibidem, s. 524.

Uppsala läsesällskaps samlingar, dit man kan antaga, att de kommit genom köp eller donationsartat arv från det äldre Silverstolpeska läsesällskapet⁵²). Vad den egentliga litteraturen beträffar, kan anföras omnämmanden om Grétrys Memoires ou Essay sur la musique⁵³), Chr. Prams Forsøg om en Højskoles Anlæg i Norge⁵⁴), Jens Baggesens Samlede Værker samt recensioner av en mängd böcker för övrigt och förteckningar över böcker, ankomna till Silverstolpes bokhandel, bl. a. en lång lista på franska böcker i Journal för svensk litteratur⁵⁵).

Till den samling av svenska tidningar och tidskrifter, som sällskapet höll eller åtminstone hade tillgång till; hörde tydligen bl. a. Journal för allmänna upplysningen och sederne, Läsning i blandade ämnen, Skrifter af Sällskapet för allmänna medborgerlige kunskaper, Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets Academiens Handlingar samt Stockholms Posten, Dagligt Allehanda, Stockholms Post Tidningar, Inrikes Tidningar, Telegraphen, Upsala Tidning, Åbo Tidningar, Lunds Weckoblad, Nytt och Gammalt, Götheborgs Tidningar, Norrköpings Tidningar, Calmar Posten, Götheborgs Allehanda, Carlskrona Weckoblad, Nyköpings Weckoblad, Örebro Weckoblad, Götheborgs Nyheter, Linköpings Tidningar, Fahlu Weckoblad, Weckoblad för Gefleborgs Län, Jönköpings Allehanda och Linköpings Allehanda. Av stiftspresen höll man sig med månadsavisorna Upsala Stiftstidning, Calmar Stiftstidning, Westerås Stiftstidning, Linköpings Stiftstidning, dessutom var fjortonedagstidningarna Götheborgs Stiftstidningar och Wexjö Stiftstidningar och slutligen veckotidningarna Skara Stiftstidningar och Carl-

⁵²) Även genom den i England vistande Adam Afzelius skaffade man sig litteratur. Sålunda rekvirerade Pehr Afzelius i april 1797 genom brodern en del nummer av Medical & Chirurgical Review samt Analytical Review fr.o.m. september 1795 och dessutom 2:dra delen av Darwins Zoonomie, »om den ännu utkommit». Se brev från Pehr Afzelius till Adam Afzelius den 4 april 1797, sign. G 2 (UUB).

⁵³) Årgång 1795, s. 82. Förutsättningen för detta omnämmande var givetvis Silverstolpes intresse för musik. Han blev ju t.o.m. musikförläggare. Se därom Wiberg, A., Den svenska musikhandels historia, Stockholm 1955, s. 70.

⁵⁴) Årgång 1796, s. 257. Pram hade som vi sett varit en av de mest framstående ledamöterna av Drejers klubb i Köpenhamn.

⁵⁵) Årgång 1797, s. 399 f. Om spridningen i Sverige av fransk- och engelskspråkig litteratur se t.ex. Ecks Reisen (1806), s. 166, där det bl. a. heter: »Das Lesen englischer und französischer Romane gehört zum guten Tone, und auf den Toiletten der vormehnen Schwedinnen finden sich die neuesten». Av tolagsjournalerna i SSA framgår, att mängder av tysk litteratur infördes av såväl Silverstolpe och hans efterträdare Anders Wiborg som av bokhandlarna Cleve, Nernst och kulturpersonligheter och läsesällskapsgrundare som C. W. Lüdeke och Carl Ulric Broocman.

stads Stifts- och Stadstidningar⁵⁶). En del av dessa ords- och stiftstidningar har läsesällskapet förmodligen icke självt prenumererat på utan haft tillgång till genom överenskommelse med respektive nationer, som i allmänhet höllo sina hemorters tidningar. Till de här nämnda svenska och tyska tidningarna kommo dessutom, som vi sett ett antal engelska tidningar.

År 1797 blev Silverstolpe förordnad till professor Neikers docent och erhöll därigenom en fastare anknytning till universitetet⁵⁷). I samband därmed synes mera bestämda planer ha utarbetats att ge journalsällskapet kring Silverstolpe och hans redaktion en vidsträcktare organisation och syftning.

Universitetsbiblioteket skulle enligt sin instruktion draga försorg om, att olika akademiers handlingar och skilda lärda journalserier årligen fortsattes⁵⁸). De små tillgångarna gjorde det emellertid omöjligt för biblioteket att lösa denna uppgift, om man därjämte skulle anskaffa också nyare, aktuella tidskrifter. Dessa voro nämligen mycket dyra. Härtill kom, att bibliotekets användbarhet för yngre forskare var mycket begränsad, eftersom det hölls öppet blott en enda timme dagligen, nämligen kl. 3—4 e. m., och detta givetvis blott under lästerminerna⁵⁹). Ingen bok fick lånas utom Uppsala⁶⁰), och viss litteratur var helt undan-

⁵⁶) Se den utförliga recensionen om dagspressen i Journalen 1798, s. 295, vilken recension förutsätter, att de nämnda pressalstren stått recensenten till förfogande. Vilka av de nämnda tidningarna man höll redan i det Silverstolpeska sällskapet och vilka som hörde till Uppsala läsesällskaps från 1798 års början startade tidningssamlingar kan nu ej avgöras.

⁵⁷) Enligt Catalogus Praelectionum in Academia Regia Upsaliensi (Upsaliae MDCCXCVII) föreläste Silverstolpe från den 1 oktober under läsåret 1797—1798 i sin egenskap av Politices Docens över ämnet »Jus Gentium», alltså om folkrätten, vilken han skulle söka att »proponere & explicare» i sin framställning. Samma ämne var föremål för hans undervisning de följande läsåren 1798—1799 och 1799—1800. År 1800 förvisades han som bekant från universitetet enligt den fällande domen över honom i den s. k. musikprocessen. Jfr Gombom, N., a. a., s. 146 n. 2.

⁵⁸) Kongl. Maj:ts Nådiga Bref och Instruction rörande vården af Academiska Bibliotheket i Upsala, Upsala 1796 (Gifven Drottningholms Slott den 30 Juli 1795), § 1.

⁵⁹) ibidem § 4. Att man verkligen efterlevde stadgandet om öppethållandet betonas av många besökande i staden så exempelvis av Meermann och Weber-Mohr. Se Meermann, J., Reise durch den Norden und Nordosten von Europa i den Jahren 1797 bis 1800 Bd I, Weimar 1810, s. 295, samt Weber, Fr.-Mohr, M. H., Naturgeschichtliche Reise durch einen Theil Schwedens, Göttingen 1804, s. 148. Jfr Upsala Tidning den 31/3 1798 (Aurivillius' kungörelse om »Catalogen öfwer Academiens Bibliothek»).

⁶⁰) Kongl. Maj:ts Nådiga Bref etc., § 9.

tagen från utlåning⁶¹). Professorer, adjunkter och docenter fingo låna hem böcker och journaler till ett begränsat antal mot kvitto men studenter endast, om de kunde skaffa borgen från någon professor eller adjunkt⁶²). Allt detta fick till följd, att studierna av böcker och lärda journaler vid biblioteket voro tämligen obekväma, varjämte man vad de vetenskapliga tidskrifterna beträffar fick vänta otillbörligt lång tid, innan dessa lästs av professorerna och frisläppts åt studenterna i allmänhet. I den mån de vetenskapliga tidskrifternas antal ökades ute i de olika kulturländerna, kunde man i Uppsala icke följa med flera av dem än de som funnos på biblioteket och som detta hade råd att anskaffa⁶³). Inom den Silverstolpeska kretsen däremot kunde man hålla sig å jour både med universitetsbibliotekets tidskriftsserier och övrig litteratur och därjämte på samma gång ta del av de talrika journaler och den litteratur man höll i det ovan nämnda och av Hans Järta omvittnade läsesällskapet kring Silverstolpes tidskriftsredaktion. Det låg då nära till hands att söka ordna ett samarbete så att de samlade resurserna, åtminstone vad vetenskapliga tidskrifter anginge, hos universitetsbiblioteket och läsesällskapet ställdes till forskningens och de studerandes tjänst. Finge man till stånd ett större läsesällskap, omfattande såväl universitetslärare som studenter, borde man få sådana resurser, att man

⁶¹) ibidem § 8.

⁶²) ibidem § 10. Jfr § 12. Enligt § 13 skulle alla låntagna böcker vara återlämnade vid slutet av varje termin, dvs senast den 10 juni och den 10 december. För då icke återlämnad bok bötade låntagaren 1 rdr för varje lånvecka utöver den bestämda tiden (§ 14). Den som rest från Uppsala i tvenne veckor utan att först återlämna lånade böcker måste betala 2 rdr i böter härför.

⁶³) Till bokanskaffning hade biblioteket ett anslag på blott 750 rdr om året. Christian Ludvig Lenz fick 1799 brevledes från en Uppsalalärd bl. a. följande uppgifter om universitetets dåvarande litteraturanskaffning: »Dass die Bibliothek in Upsala wenig von neueren Werken besitzt, gilt eigentlich nur von den kleineren, weniger kostbaren Schriften, die jeder ohne grosse Kosten sich verschaffen kann. Da ihre Einkünfte gering sind: so kann sie dieselben nur auf grössere, kostbarere Werke verwenden, deren Anschaffung die Vermögensumstände der wenigsten Privatpersonen gestatten; und von diesen werden gewiss wenige der neueren vermisst«. Se Lenz, Chr. L., Bemerkungen auf Reisen in Dänemark, Schweden und Frankreich, Zweyte Hälfte, Gotha 1801, s. 417. Lenz, som var lärare vid Salzmanns ryktbara skola i Schnepfenthal, anmärker f. ö. att postinrättningen var otillfredsställande organiserad i Sverige och att frakten för böcker och tidskriftshäften därför ställde sig synnerligen kostsam. För en bok i oktav kunde frakten från Hälsingborg till Stockholm belöpa sig till 2 å 3 rdr. Dylika fraktkostnader blevo mycket betungande för bibliotek och läsesällskap. Jfr Lenz, C. L., a. a., s. 132 f. Se f. ö. om det dåtida postverkets grad av effektivitet Forsell, N., Svenska postverkets historia Bd 1, Stockholm 1936 passim.

hjälpigt kunde lösa problemet med anskaffningen av vetenskapliga journaler i skilda vetenskaper i Uppsala.

Under 1796 erhöll Silverstolpekretsen en extra stimulans i ämnet från Frankrike. Man kände visserligen väl inom kretsen till de i utlandet existerande Sallons de lecture, Cabinets de lecture, Lekturkabinete etc., men något tydligare tecken på att de närmare uppmärksammats finns icke förr än det nämnda året. I sin Litteratur-Tidning införde Silverstolpe nämligen då en notis om Lyceuminrättningen i Paris där sådana män som La Harpe och Bertholet hållit föreläsningar om »de vackra konsterna, chemien, physiquen o. s. v.», och till vilka föreläsningar man kunde skaffa sig tillträde genom halvårsabonnemang. Inrättningen ägde fortfarande bestånd, betonade Silverstolpe i sin artikel. Det var emellertid särskilt en omständighet i detta sammanhang han ville poängtera, den nämligen att Lyceuminrättningen var förbunden »*med et Cabinet de lecture*», till vilket man kunde få tillträde mot en viss bestämd årsavgift på någon ledamots förord och där man kunde »alla dagar från kl. 9 f. m. til kl. 10 e. m. i flera dertil inrättade rum läsa efter beqwämlighet alla journaler och nyheter för dagen»⁶⁴). Vad hindrade att man även i Uppsala förband föreläsningens verksamheten med ett *cabinet de lecture* i nära samarbete med universitetet och universitetsbiblioteket? Tydligt intet om man vågade taga ett friskt initiativ! Kost-

⁶⁴) Lärda Nyheter. Om den nyaste Franska Litteraturen: Litteratur-Tidning För År 1796, Stockholm/Uppsala 1796, s. 116. Huru tydligt och klart idén om *cabines de lecture* framträdde i det allmänna medvetandet vid denna tid framgår icke minst av startkungörelsen för Åbo läsesällskap i Åbo Tidning den 19/11 1798, där det talas om att man skulle inrätta ett »*Läsecabinet för Periodiska Skriffter*». Att förebilden var läsesällskapet i Uppsala göres uppenbart därav att Porthan i brev till Calonius den 22/11 1798 talar om att man upprättat ett läsesällskap »*här lika som i Upsala*». Jfr Henrik Gabriel Porthans Bref till Mathias Calonius Bd II, Helsingfors 1886, s. 526—529, 552—556. — Förutom sådana inhemska förebilder för Uppsalaläsesällskapet som Swederus' och andras låneinrättningar i Uppsala och Stockholm ha uppenbart sådana utländska företag som Sallons de lecture och Cabinets de lecture i Frankrike, England, Tyskland och Österrike spelat förebildliga roller. Såsom särskilt mönstergilla för sin tid kan anföras dylika inrättningar i Wien, av vilka flera utgivit sina »planer» av trycket, t. ex. »Plan des mit dem k.k. Realzeitungs Komptoir vereinbarten Lekturkabinete. Plan d'un Cabinet de lecture combiné avec le Comtoir privilegié de la Gazette dite Realzeitung», Wien 1772, samt vidare »Einrichtung des neuen Lectur Cabinets zu Wien im Jahr 1776. Nebst einen angehängten Verzeichniss der vorhandenen Zeitungen, Broschuren und Bücher», Wien (1776), och »Catalogue des livres François, Italiens et Anglois, qui servent de premier fonds au Cabinet litteraire de Vienne», Vienne 1777. Sistnämnda katalog utkom i en ny upplaga redan 1780 med samma titel men dock med tillägg, att inrättningen nu var vederbörligt privilegierad.

naderna för ett dylikt läsekabinetts lokaler, uppvärmning, upppassning m. m. samt journaler och tidningar till detsamma skulle kunna bestridas av ett läsesällskap, omfattande icke bara en mindre krets som den Silverstolpeska gjort, utan lärarkåren och hela den studerande corpsen. Den Silverstolpeska kretsen skulle fortfarande kunna bilda det nya läsesällskapets ledning och kärna. Erbjudes universitetsbiblioteket en del fördelar från sällskapets sida, borde man kunna påräkna denna institutions effektiva stöd för verksamheten⁶⁵).

⁶⁵) Genom sin verksamhet som läsesällskapsgrundare och bokutlånare var Silverstolpe helt naturligt positivt inställd gentemot dylika sällskap och lånbibliotek. Sålunda försvarade han i sin Journal för svensk litteratur 1798 (Stockholm 1798, s. 34 ff.) lånbiblioteken och deras verksamhet mot åtskilliga deras belackare. En anonym författare hade föregående år utgivit en liten bok »Samlingar. Första Bandet. Första Häftet» (Stockholm 1797:KB sign. Sv. Saml. Polygr. Saml. Br.), i vilket arbete bl. a. fanns intagen en uppsats »Reflexioner om Lån-Bibliothek» (s. 18 ff.). Författaren hävdade däri, att lånbiblioteken voro till skada för den svenska litteraturen, emedan biblioteken köpte på sin höjd fem ex. av en nyutkommen bok och stodo därmed allmänheten till tjänst, varigenom allmänheten fick tillgång till boken och därmed läsbehovet tillfredsställt utan att köpa några böcker. Upplagornas storlek och böckernas avsättning blevo lidande härpå. Jämförelse gjordes med England, där till skillnad mot Sverige en nytgiven bok snabbt slutsålde. Silverstolpe genmålde mot detta resonemang, att just England hörde till de länder, som hade de talrikaste lånbiblioteken och att det därför kunde tänkas, att detta förhållande vore ett av de viktigaste orsakerna till det livligare intresset för böcker där i jämförelse med Sverige. Att kanslikollegium givit sitt tillstånd till lånbibliotekers inrättande hade »förmodligen skett i afsigt at hos Nationen väcka något mera smak för läsning, och bibringa en något mera utbredd kännedom af andra länders litteratur». För sin del trodde Silverstolpe också, att denna avsikt i någon mån vunnits. Han ansåg dock i likhet med »Samlingars» författare, att lånbiblioteken icke skulle tillhandahålla svenska böcker och menade, att åtminstone de Stockholmska lånbiblioteken i huvudsak följde denna regel. Jfr Mustelin, Olof, a.a., s. 65 samt s. 128, som felaktigt påstår, att »Samlingars» reflexioner i lånbiblioteksfrågan är en tidningsartikel.

III. Uppsala läsesällskap upprättas hösten 1797

Tidigare har man haft kännedom om Uppsala läsesällskap endast genom en del spridda notiser på olika håll samt genom ett par mera samlade framställningar. Den ena av dessa sistnämnda är C. M. Carlanders redogörelse för läsesällskapet i hans stora bekanta arbete om svenska bibliotek och exlibris. Där säger han om läsesällskapet: »*Upsala läsesällskaps bibliotek*. Förteckning öfver detta, uppgjord den 31 Dec. 1808, utkom tryckt hos Edman Upsala u. å. Ny katalog uppgjord d(en) 28 Febr. 1814 utkom Upsala 1814. Upsala läsesällskap existerar ännu under namn af Akademiska Läsesällskapet, hvilket namn enligt räkenskapsboken första gången förekommer d(en) 1 Jan. 1826»¹). Något mera synes Carlander icke ha att meddela om det anrika sällskapet. Hans uppgifter äro också riktiga utom på en enda punkt, nämligen ifråga om Akademiska läsesällskapets ålder. Akademiska läsesällskapet började sin verksamhet den 1 jan. 1825 och icke som Carlander antyder 1826. Jonas L:son Samzelius berör också läsesällskapets verksamhet i sin uppsats om »De utländska tidskrifterna vid Uppsala universitet» i universitetsbibliotekets minnesskrift 1921, men han gör det mera i förbigående, eftersom det var hans avsikt att återkomma till saken i en senare utförligare framställning, vilken dock sedan dess icke hörts av. I Claes Annerstedts samlingar till Uppsala universitets historia finnas också en del notiser om läsesällskapet, men dessa äro för den äldsta perioden, som behandlas i föreliggande undersökning, relativt få och dessutom bristfälliga. Det äldsta, det så att säga privata skedet i sällskapets historia hade han icke varit i tillfälle att närmare granska²). Senaste framställning av läse-

¹) Carlander, C. M., Svenska Bibliotek och Ex-Libris Bd I, Stockholm 1904, s. 327.

²) Samzelius, Jonas L:son, De utländska tidskrifterna vid Uppsala universitet: Uppsala universitetsbiblioteks minnesskrift 1621—1921, Uppsala 1921, s. 590 ff. Se även Annerstedt, Cl., Samlingar till Upsala universitets historia, Afd. II:38, sign. U 40:69 (UUB).

sällskapets verksamhet har lämnats i Nordiskt lexikon för bokväsen, men uppgifterna där om sällskapet äro ytterst osakkunniga och oriktiga. Där påstås, att Uppsala läsesällskap varit det äldsta läsesällskapet i Sverige, vilket är oriktigt. Där påstås vidare, att sällskapet 1828 ändrade sitt namn till Akademiska läsesällskapet, vilket är alldeles oriktigt i fråga om året. I artikeln heter det vidare: »När sällskapet upplöstes är icke känt, troligen var det omkring 1850». Varifrån författaren fått dessa sina besynnerliga uppgifter är obekant. Han borde ju ha blivit något tveksam, då han hos Carlander kunde läsa, att sällskapet existerade ännu 1904 och hos Samzelius, att det verkade ännu mycket längre. I själva verket fortlevde Akademiska läsesällskapet i Uppsala ännu ett gott stycke in på 1900-talet³⁾. Det torde vara sällsynt att en lexikonartikel innehåller så många felaktigheter som denna. Av de här anförda notiserna torde emellertid klart framgå, huru ringa kunskapen om Uppsala läsesällskap varit och huru dimmiga uppfattningarna om dess verksamhet ännu är.

Initiativtagare och planläggare för det nya Uppsala läsesällskap voro det gamla läsesällskapets främsta män, Pehr (von) Afzelius och Gustaf Abraham Silverstolpe, vilken som nämnt från höstterminen 1797 tillhörde universitetets lärarstab i egenskap av docent. Afzelius var en de friska initiativens man⁴⁾, och hörde till den innersta kretsen kring Silverstolpe och hans tidskrifter. I litteraturtidningen hade han fått tillfälle att bl. a. betyga »sin tillgivenhet och sitt intresse för den transatlantiska republiken»⁵⁾, och det förefaller därför sannolikt, att han väl kände till Benjamin Franklins lånbiblioteksinrättning i Filadelfia⁶⁾. Dessutom kände han liksom G. A. Silverstolpe genom självsyn från sina resor väl till tidigare läsesällskap och journalcirklar såväl i Uppsala som i Sverige för övrigt och i utlandet. Särskilt väl kände helt naturligt båda

till Magnus Swederus' journalrickel och lånbibliotek. Man hade följaktligen stimulerande exempel att gå efter⁷⁾.

Att det varit Afzelius och Silverstolpe, som tagit initiativet, framgår av många förhållanden. Lenz meddelar sålunda från sitt besök i Uppsala 1799, att det var allmänt bekant, att »Oberdirektor Afzelius» och den lärde »Edelmann und zugleich Buchhändler Silfverstolpe» hade stiftat läsesällskapet⁸⁾. När Afzelius 1837 för akademiska konsistoriet meddelade sin önskan att avgå från ordförandeposten inom Akademiska läsesällskapet, framhölls det inom konsistoriet, att Afzelius »i samråd med flere liktänkande män» för 39 år tillbaka tagit initiativet till läsesällskapet och att han sedan dess ständigt stått vid dess ledning. Att läsesällskapet kunnat övervinna de många kriserna i sin historia ansågs huvudsakligen ha varit Afzelius' förtjänst⁹⁾.

Även om Afzelius sålunda torde ha varit den tongivande mannen — han var ju åtskilligt äldre än Silverstolpe — så har även den sistnämnde spelat en stor roll vid starten, såväl genom sin bokhandel som genom sin ställning som professor Neikters docent. Det torde ha varit Silverstolpe, som vunnit Neikter för läsesällskapsplanerna och genom denne nådde man professor Aurivillius, som var universitetsbibliotekarie. I och med höstterminens begynnelse vid universitetet den 1 okt. 1797 började Silverstolpe sina föreläsningar över *Jus Gentium*, en föreläsningsserie, som torde ha erbjudit mycket av intresse. Av allmänkulturellt intresse voro dessutom föreläsningar av sådana lärare som Daniel Boëthius, J. A. Tingstadius, P. F. Aurivillius, Chr. Dahl, J. F. Neikter, Benjamin Höijer m. fl., och man skulle följaktligen ha en fullständig motsvarighet till Lyceum-inrättningen i Paris, om man utvidgade det Silverstolpeska läsesällskapet så att det fick allmän karaktär med möjlighet för alla

3) Nordiskt lexikon för bokväsen, Häfte 8, s. 58 f. Artikeln är skriven av förlagsredaktör Bengt Ahlén. Jfr Akademiska Läse Sällskapets Kassa Räkning 1884—1919, sign. U 101 b:1 (UUB).

4) Afzelius var sålunda initiativtagare till bl. a. Uppsala Gille, ett 1806 bildat sällskap med motto »Nytt, Nöje, Heder och Enighet», vilket sällskap 1811 inköpte den s. k. hospitalsgården och där grundade det Uppsala Gille, som sedan dess spelat en stor roll i Uppsala inre historia. Se härom Herdin, K. W., Bygge och Bo II. Gamla gårdar och deras ägare, Uppsala 1934, s. 167, 172. Jfr Liljekrantz, B., Benjamin Höijer, Lund 1912, s. 143 f.

5) Jfr Elovsson, H., Amerika i svensk litteratur 1750—1820, Lund 1930, s. 239 ff. Om Afzelius se även Beskow, Bernhard von, Levnadsminnen. Med inledning av Fredrik Böök, 2:a uppl., Stockholm 1928, s. 15 ff.

6) Se ovan anförda biografier över Franklin på svenskt språk, vilka utkommit hos oss på 1790-talet, och vilka omnämnt Franklins lånbiblioteksinitiativ. Jfr Elovsson, H., a. a., s. 198.

7) Även i akademistaden Åbo fanns mindre journalcirklar utom Åbo läsesällskap och det s. k. Sällskapet. Sålunda annonserade läsesällskapsledamoten Joh. Heurlin 1807 (Åbo Tidning den 8/7) om en cirkel, i vilken man höll »Courier d'Angleterre» och i vilken det fanns plats för ytterligare några »af Länets innewånare», och 1822 annonserade en annan läsesällskapsledamot, J. Julin junior, om att ännu några medintressenter kunde upptagas i en journalcirkel, som höll Göttingische gelehrte Anzeigen. Se härom Åbo Tidningar N:o 1 den 2 jan. 1822. Beträffande liknande förhållanden i Lund se min utredning om Akademiska läsesällskapet i Lund och dess föregångare.

8) Lenz, Chr. Ludv., a. a., s. 417 f.

9) Consistorii Academici protokoll den 8 febr. 1837, § 19 (UUA). Jfr protokollet den 3 juni s. å. § 3 (UUA). Se även Liljekrantz, B., a. a., s. 144. Det var visserligen överdrivet, att Afzelius *bela* tiden stått vid ledningen, men sant är att han en mycket stor del av tidsperioden verkligen var läsesällskapets styrelseordförande.

att vinna inträde och ledamotskap. Härvid var det som nämnt särskilt viktigt, att man vunne ett intimt samarbete med universitetsbiblioteket och dess chef professor Pehr Fabian Aurivillius. Detta lyckades också trots det att Aurivillius icke hörde till dem som älskade nyheter. Förmodligen var det Neikter, som bearbetat och vunnit bibliotekarien för det nya påfundet. Vid mitten av höstterminen kunde man därför gå från de utarbetade planerna till handling. Vid akademiska konsistoriets sammanträde den 15 november 1797, då professor J. F. Neikter i egenkap av rector magnificus satt såsom ordförande, förekom nämligen bland annat följande:

Hemstälte Rector til Consistorii Academici bepröfwande, om icke, derest Postfrihet för de Lärda Journaler, som för K. Academiens räkning införskrifwas, skulle kunna erhållas, och hwartil Rector trodde sig äga anledning, at lemna Consistorium Academicum förhoppning, Consistorium Acad. wore benäget, at ändå använda hela den Summa, som förut årligen så til Journalers inköp, som til Postporto blifwit af K. Academiens medel bekostad, til införskrifning af flere Journaler i särskilda Wetenskaper, hwarigenom en gagnande, men hittils, i brist af tilgång på dylika Journaler, saknad kännedom af de Lärda arbeten, som å utrikes orter utkomma, skulle kunna winnas, samt at, derest den til Journalers inköp wanliga årl. Summa ej förslår til inköp af alla de utkommande Journaler, som pröfwas nyttiga, genom et serskildt sammanskott af hwar och en, som önskar at läsa dessa Journaler, hwilket å något wist dertil utsedt ställe borde ske, och sedan berörde Journaler af wederbörande blifwit nyttjade, desamma til K. Academiens Bibliothek at aflemnas. Och förklarade Consistorium Acad. sig med nöje wilja ingå uti detta förslag; men upsköt tils widare at utsätta de Journaler, hwilka til följe deraf böra införskrifwas¹⁰⁾.

Någon ytterligare behandling synes frågan icke ha fått i konsistoriet åtminstone av protokollen att döma, men ingående underhandlingar ha tydligt under den följande veckan ägt rum mellan rektor Neikter och universitetsbibliotekarien å ena sidan och Silverstolpekreten, företrädd av Pehr Afzelius och Gustaf Abraham Silverstolpe, å den andra, varvid man uppsatt preliminärt förslag till stadgar att interimsvi gälla tills

¹⁰⁾ Consistorii Academici protokoll den 15/11 1797 (UUA). Jfr Annerstedt, Cl., Samlingar till Upsala universitets historia. Avd. II:38, s. 447, sign. U 40:69 (UUB). Se även ibid. s. 449, där det visar sig, att Annerstedt känner tidpunkten för läsesällskapets tillkomst endast genom kanslersbrevet av den 6/12 1824, där det säges, att sällskapet tillkommit »för 26 år tillbaka». Även F. Lennmalm, som yttrat sig om tidpunkten för antagandet av »Reglor» för Uppsala läsesällskap, är på vilse vägar, då han påstår, att nämnda stadgar skulle ha antagits den 29 dec. 1798. Han anför dock icke någon källa, som skulle kunna styrka hans påstående. Se Lennmalm, F., Svenska läkaresällskapets historia, Stockholm 1908, s. 16.

läsesällskapet samlades för konstituerande sammanträde¹¹⁾. Resultatet av förhandlingarna framgår till en del av en offentlig kungörelse i ortstidningen den 26 november, i vilken det anfördes:

De som under loppet af nästa år wilja läsa alla Swenska Tidningar, samt flere med Posten hitkommande utländske, så wäl litteraire, som Politiske Tidningar och Journaler, hwarpå Förteckning finnes på Magister Silfwerstolpes Boklåda, kunna derstädes alla förmiddagar emellan kl. 9 och 12, innan denna månads slut anteckna sine namn och om wilkoren blifwa underättade¹²⁾.

Man hade sålunda ej funnit det nödvändigt att återförvisa frågan om vilka tidningar och journaler, som borde anskaffas, till akademiska konsistoriet. Rektors och universitetsbibliotekarie Aurivillius' myndighet och enighet med övriga intressenters synes ha onödiggjort en sådan åtgärd, vilken visserligen konsistoriet vid sitt ställningstagande den 15 november förutsatte. Läsesällskapet fick genom konsistoriets beslut om ekonomiskt bidrag samt genom rektors och bibliotekaries deltagande i läsesällskapets ledning i viss mån karaktären av en akademisk institution.

Före årets slut var läsesällskapet organiserat, prenumerationer å tidningar och journaler gjorda¹³⁾, och egna lokaler för läsningen anskaffade.

¹¹⁾ Den välvilliga inställningen till frågan från professorernas sida kan man inte ta miste på. Det bör kanske påpekas, att professor Tingstadius såsom redan blivit nämnt, redan på 1780-talet tillhört Swederi länbiblioteks kundkrets (se Stockholms Posten N:o 107 den 10/5 1786 samt Wiberg, A., Folkliga bibliotekssträvanden, s. 44), och därför kan tänkas ha verkat för eller åtminstone varit mycket välvilligt inställd till försöket att åstadkomma en läsnirättning också i Uppsala. Bortsett från att Silverstolpe själv också troligen gjort bekantskap med den Swederiska läsnirättningen i Stockholm med dess utländska journaler, blev även en annan abonnent från Swederus, då notarie sedermera lagman J. G. Oudar ledamot av Uppsalasällskapet (Upsala Tidning, 14 Häftet, N:o 14 den 19/2 1806). Om Tingstadius, som 1803 blev biskop i Strängnäs, och hans förhållande till Juntakretsen se Dixelius, O., Den unge Järta, Uppsala 1953, s. 187, samt Nyberg, H. S., Johan Adam Tingstadius, Stockholm 1953 och Blanck, A., Den nordiska renässansen i 1700-talets litteratur, Stockholm 1911, s. 265 ff.

¹²⁾ Upsala Tidning den 25 november 1797 under rubriken »Underrättelser». Det är under sådana förhållanden knappast helt korrekt att säga, att sällskapet började sin verksamhet »på nyåret 1798», såsom Olof Mustelin gör. Läsesällskapets verksamhet med utvidgning av Silverstolpeska sällskapet var i själva verket i full gång redan i november 1797. I stället att tala om nyåret 1798 som verksamhetens begynnelsekedade bör man säga att verksamheten började höstterminen 1797. Jfr Mustelin, Olof, a. a., s. 65.

¹³⁾ Enligt ett brev från Pehr Afzelius den 12 december 1797 till brodern Adam Afzelius, som då vistades i England, hade ett flertal nummer av Medical & Chirurgical Review blivit avsända från England till Pehr Afzelius i Uppsala. Som vi skola se, fortsatte dessa sändningar av engelska tidningar och journaler från

Detta är kontentan av en ny kungörelse i ortstidningens sista nummer för året, däri det anfördes: »Enligt Annonser i N:o 21 af denna Tidning är anstalt fogad om de å Förteckningen upförde Tidningars och Journalers hitkomst med posten; Rum för läsningen äro äfwen hyrde hos Herr Handelsmannen Wappengren och dessa öppnas nästa Tisdag, d. 2 Januari kl. 3 e. m., då Herrar Subscribenter behagade enhälligt där sammanträda»¹⁴⁾.

Den främsta fråga, som förelåg för subskribenterna att behandla vid sammankomsten den 2 januari 1798, var förutom årsavgiftens bestämmande att fastställa stadgar för läsesällskapet. Om beslutet vid sammankomsten underrättades allmänheten genom en artikel av G. A. Silverstolpe i hans Journal för svensk litteratur år 1798 under rubriken »Lärda Nyheter: Upsala», där han anförde: »Med början af innevarande år har vid detta Universitet et Läsesällskap blifvit inrättadt der, utom alla Svenska Journaler och Tidningar, äfven de bästa utländska, emot en afgift af 2 R:dal. för dem som höra til Academie-Staten, och 4 R:dal. för Subscribenter utom denna Stat¹⁵⁾, på de i Sällskapets Reglor utsatta timmar, kunna läsas. Consistorium Academicum har, så väl som det Academiska Bibliotheket, för at gifva denna nyttiga inrättning mera vidd, dertill anslagit de medel, som förut til Journalers hållande för dess räkning blifvit använda, hvaremot alla Journaler och Tidningar som til Sällskapet inkomma vid årets slut tilhöra Bibliotheket»¹⁶⁾. Sedan

England till Uppsala också under de följande åren. I det följande beröras några av de skilda vägar Afzelius för läsesällskapets räkning använde sig av för att kunna få de periodica man ville ha från England/Skottland. Brev från Pehr Afzelius till Adam Afzelius den 12/12 1797, sign. G 2 (UUB). Förutom enstaka personer, som mera tillfälligt uppehölo sig i England, var det mestadels Chr. Carlander, som ombesörjde de olika tidningarnas och journalernas anskaffande i England och deras översändande till Uppsala. Sändningarna från Göteborg gingo ofta över Stockholm med Gistrén som mellanhand.

14) Upsala Tidning N:o 26 den 31 dec. 1797. Enligt en notis i Upsala Tidning den 20 mars 1802 under rubriken »Underrättelser» var det tre rum, som läsesällskapet hyrt i den Wappengrenska gården. Jfr Carl Zetterströms brev till C. C. Gjörwell den 20/3 1798, sign. Ep. G 7:32 (KB). Se även C. Zetterströms brev-kopiebok, K 1—58, sign. Ms Zz (Jämtlands bibliotek, Östersund).

15) Här har Silverstolpe inskjutit en förklarande not: »Subscriptions-Summan är för dem som ej höra til Academie-Statens höjd, i anseende til Consistorii Academici och Bibliothekets tilskott til Läsesällskapets fond».

16) Journal för svensk litteratur år 1798 Bd II, Stockholm 1798 (2:a Bandets 1:a häfte). De medel, som genom universitetets tillmötesgående ställdes till läsesällskapets disposition utgjordes av 59 rdr 16 ss. banko och 15 rdr riksgälds eller tillhoppa 69 rdr 16 ss. banko. Se härom Consistorii Academici protokoll den 21/10 1801, § 4 (UUA) jämfört med läsesällskapets kvitton i räntekammarrens räkenskaper. Bland läsesällskapets protokoll, sign. 101 a (UUB) finns följande

Silverstolpe därefter omtalat, att deltagarantalet var icke mindre än hela 120 ledamöter, lät han i ett sammanhang avtrycka läsesällskapets stadgar, vilka hade följande utseende:

Reglor för Läse-Sällskapet

§ 1.

Läserummen hållas öppna alla Söknedagar, förmiddagarne ifrån kl. 9 til 1, utom Tisdagar och Fredagar, då Posten ankommer, samt eftermiddagarne ifrån kl. 3 til 8.

§ 2.

Tidningarne och Journalerne uttagas på Posthuset af Postillonen och inlemnas på Läserummen alla Tisdagar, Fredagar och Söndagar kl. mellan 12 och 1, så framt Posten icke blifvit uppehållen af menföre.

§ 3.

Hamburger Correspondent, samt Post- och Inrikes Tidningarna, Stockholms Posten och Dagligt Allehanda uttagas på Posthuset af Cursor och lemnas, den förstnämnde til Kongl. Academiens Rector, som upsänder den til Läserummen ju förr dess häldre, och de sednare til Räntrmästaren, som låter inleverera dem til kl. 9 följande dagen.

§ 4.

Tvåne af Subscribenterna, som quartaliter ombytas, och hvilkas namn stå anslagna på taflan, äro närvarande på Läserummen alla Tisdagar, Fredagar och Söndagar kl. mellan 12 och 1. Dem åligger:

- 1:o At emottaga Posten och genast hos Postinspektoren gifva til känna, ifall något Nummer saknas.
- 2:o At stämpla hvarje Nummer af Tidningarna och hvarje häfte af Journalerna.
- 3:o At anteckna dem i den dertill inrättade Tabellen.
- 4:o At infästa Tidningarna i de med Etiquetter försedda Häften, som til detta ändamål äro i beredskap: hvarvid iakttages, at et nytt Häfte börjas, så snart et jämnt 10:tal af samma Tidning i det förra är inbundet.

anteckning: »Enligt annot. af Styffe skall en liten bok in folio innehållande reglementet vara lemnad till Rector och sannolikt finnas i Acad. Kansliark.» Denna foliobok har efterforskat men nu icke kunnat återfinnas, om icke Styffe med denna volym åsyftar en nyligen bland Annerstedts efterlämnade samlingar funnen volym in folio, sign. U 101 g (UUB), som innehåller avskrifter av handlingar från 1824 rörande offentligt understöd åt läsesällskapet. I volymen finns även en avskrift av reglementet för Akademiska läsesällskapet, avsett att gälla fr. o. m. 1825. — Observeras bör, att läsesällskapets samlingar voro tillgängliga en stor del av dagarna, medan universitetsbibliotekets böcker och journaler stodo allmänheten till tjänst blott en timme om dagen.

- 5:o At genast til Kongl. Academiens Bibliothecarius upsända de lösa Titelblad, Register och Omslag, som tidtals ankomma med vissa tidningar.
- 6:o At besörja utlåningen och det utlåntas infordrande, efter de Reglor, som derfor äro fastställda.
- 7:o At anmärka det, som under utlåningen förkommit eller blifvit skadat, och
- 8:o At i närvaro af minst tvänne Subscribenter ifrån sig inventera Tidningarna och Journalerna til dem, som för nästa Qvartal emottaga utlåningsboken.

§ 5.

En Subscribent är ständigt närvarande på Läserummen under den tid de hvarje gång hållas öppna. Honom tilhör:

- 1:o At framlägga det som begäres til läsning, hvarvid noga bör efterses, at allt är stämplat och at inga lösa numror af Tidningarna utlemnas.
- 2:o At anteckna det som under läsningen blifvit skadat eller förkommit.
- 3:o At vid läsningens slut lägga Tidningarna och Journalerna i ordning, hvarvid Tabellen öfver deras ankomst och Utlåningsboken tjena til rättesnöre, och
- 4:o At hos Directionen anmäla de ytterligare Reglor, dem han, i anseende til förekommande omständigheter, anser nödvändiga.

Denna tienstgöring regleras hvarje Lördag för derpå följande vecka af Directeurerna. Herrar Professorer äro frikallade ifrån de i denna och näst föregående paragraferna Subscribenterna ålaggda skyldigheter.

§ 6.

Alla utlåningar ske Tisdagar och Freddagar kl. mellan 12 och 1, men ej på andra tider.

§ 7.

Det låntagna återlemnas nästa utlåningsdag vid samma tid, och blifver i annat fall återfordradt.

§ 8.

I en särskild bok antecknas det lånta, Låntagarens namn, samt dagen då lånet skedde och blef återställt.

§ 9.

Enkla Numror af Tidningar utlånas icke, utan blott häften af dem, som innehålla jämna 10:tal och det först 14 dagar efter sedan hvart 10:tal blifvit fullt.

§ 10.

Post- och Inrikes Tidningarna samt Stockholms Posten och Dagligt Allehanda äro ifrån utlåning undantagna. De hämtas af Cursor hvarje Freddagsförmiddag för de tvänne föregående Postdagarna, för at efter vanligheten inhäftas och på Consistorii-bordet vara til hands.

§ 11.

Hälften af Journaler utlånas först en månad efter ankomsten.

§ 12.

Ingen Subscribent får på samma gång låna eller på samma tid hemma hos sig hafva mer än et häfte, vare sig af samma eller särskilda Tidningar och Journaler.

§ 13.

Sker lånet icke af Subscribenten sjelf, bör han sända en af sig underskrifven sedel, hvarå det åstundade häftet är upptecknad.

§ 14.

Hvar Låntagare är ansvarig för det han låntagit och ersätter det, som blifvit skadat eller förstördt.

§ 15.

Utlåningar få icke ske til andra än Subscribenter.

§ 16.

Inom trenne månader af påföljande året aflevereras Tidningarna och Journalerna, efter inventarium, til Kongl. Academiens Bibliothek.

§ 17.

Ifal en Subscribent blir nödsakad at resa ur Staden och ej återkommer inom årets slut, kan han på en annan transporterera sin rätt til läsning, dock får detta icke ske utan Directionens tillstånd.

§ 18.

Utlåningar och litterate Resande äga fritt tilträde til Läserummen, dock ej andre än de, som anmälas af någon Subscribent, och med vilkor, at en af Directeurerna dertil bifall lemna.

§ 19.

Öfver inrättningen hafva 5 Directurer uppsigt. Ibland dem är Kongl. Academiens Rector och Bibliothecarius beständige; de öfriga trenne väljas vid första sammanträde hvarje år af och ibland Subscribenterna, samt ombytas genom val hvar tredje månad.

§ 20.

Hos Directeurerna anmälas de, som vilja ingå i Läsesällskapet, och då de dertil bifall lemnat, betalas subscriptionssumman til den som har upbörd.

§ 21.

Directeurerne tilse, at ej flere i Läsesällskapet intagas, än Läserummens storlek och hvar och ens beqvämlighet vid läsningen det kan tillåta; äfvensom at inge andre blifva emottagna, än de, hvilkas seder och ryckte äro oförvitlige.

§ 22.

Alla, som i detta Läsesällskap deltaga, äga at noga vaka deröfver, at det, hvarken i en eller annan mätto, under sammankomsterna til läsning eller deremellan, förvändes til något annat ändamål, än det, hvartil det är inrättadt, näml. at hvar och en må hafva et nyttigt tillfälle, at öka sina kunskaper; och är i detta Sällskap inga andra samtal på sitt rätta ställe, än de som tjena til någon uplysning i Vetenskaperna, och inga andra öfverläggningar tillåtna, än de, som för denna Läse Inrättnings bestånd och ändamål äro nödvändiga.

Upsala den 10 Jan. 1798.

Sedan Silverstolpe sålunda framlagt läsesällskapets stadgar för allmänheten, övergick han till att yttra några ord i allmänhet om inrättningen och dess arbetssätt. »Denna Inrättning», säger han, »hvars nytta icke kan bestridas af någon, för hvilken Uplysning och Kundskaper och deras nödvändighet äro något mera än blotta termer, som råkat en tid komma i modet, torde så mycket mera förtjena upmärksamhet, som den lär vara den första eller en ibland de första i sitt slag i vårt land. Man kan äfven här af sluta til det nit, som är rådande vid detta Lärosäte, både hos Lärarena och de Studerande, då de genom tillskott af egna medel sökt ersätta en brist, som eljest kunnat fyllas af det Akademiska Bibliothekets alltför knappa tillgångar. Den första ideen här af och utkastet till Reglorna hedra framför allt deras Uphofsman. Hvar och en vet af huru mycken vigt Journaler äro för den som vill lära känna sit tidevarf och Litteraturens framsteg.» Artikeln avslutades med upplysningen, att antalet utländska tidningar och journaler steg till ett antal av icke mindre än 25 för år 1798 och att man hade planer på att ytterligare utöka samlingen för den händelse inrättningen vunne ännu större anslutning och förtroende, och man därigenom kunde hoppas på stadga i verksamheten för framtiden¹⁷⁾.

Silverstolpes förmodan, att Uppsala läsesällskap vore ett av de första i sitt slag i vårt lands akademiska liv, hade grund för sig. Det var först följande år, som läsesällskapen i Lund och Åbo kommo till stånd. Däremot var naturligtvis Uppsala läsesällskap icke det första läsesällskapet i vårt land. Många sådana hade funnits tidigare och en del fanns fortfarande i verksamhet på åtskilliga håll i landet. Silverstolpe apo-

¹⁷⁾ Att Silverstolpe här talar om 25 utländska tidningar och tidskrifter medan Carl Zetterström i sitt i det följande anförda brev till C. C. Gjørwell den 20 mars samma år säger att de utländska publikationerna till antalet voro 18, förklarar säkerligen helt av det förhållandet, att Silverstolpe så där alldeles i början av året talade om *rekvirerade* tidskrifter under det att Zetterström talar om verkliga *ankomna*. Postgångens långsamhet vid denna tid gjorde, att det ibland kunde dröja mycket länge innan rekvirerade tidskrifter ankommo.

stroferar som synes upphovsmannen till sällskapet, och han vill säkert med detta ge en antydning om att det främst varit Pehr Afzelius, som jämte honom själv hade äran av inrättningens tillkomst¹⁸⁾.

Det i § 22 framhävda stadgandet, att i detta sällskap inga andra samtal vore på sin rätta plats än de som tjänade till någon upplysning i vetenskaperna, torde man få tolka utifrån en viss fruktan hos några av grundarna av sällskapet, att detta skulle förfalla till att bli något slags politisk klubb eller diskussionsinrättning. Mot bakgrunden av vad man visste om Vitterhetssamfundet, konventen och Juntan var en dylik fruktan icke alldeles ogrundad. Den fria tanken och debatten satt hårt och trångt till i Gustaf IV Adolfs Sverige¹⁹⁾.

Tager man nu i betraktande, att det Silverstolpeska sällskapet haft på sin höjd ett 20-tal permanenta abonnenter och att det nu bildade Uppsala läsesällskap hade 120 ledamöter, så får man en klar uppfattning om de vida större resurser det nya sällskapet hade till sitt förfo-gande. Då härtill kom, att universitetsbiblioteket lät sitt tidningsanslag

¹⁸⁾ Detta förhållande att initiativtagaren på detta sätt apostroferas, tyder på att artikeln icke är skriven av Pehr Afzelius, som Olof Mustelin tror (a. a., s. 131), utan säkerligen är skriven av Journalens redaktör G. A. Silverstolpe, som här blygsamt ställer sig i skymundan för den äldre och inflytelserikare vännen Pehr Afzelius. Det är icke osannolikt, att Silverstolpe själv trodde, att Uppsalasällskapet var det första läsesällskapet i Sverige. I så fall hade han icke kommit i kontakt med kretsen kring C. W. Lüdeke, som hade ett läsesällskap för lärda journaler i gång alltifrån 1774 till 1805, vilket sistnämnda är sällskapet upphörde på grund av Lüdekes bortgång. Lüdekes läsesällskaps verksamhet hade skyttat flera gånger i Stockholmspressen, främst i Dagligt Allehanda, och det är därför förvånande om icke Silverstolpe skulle ha uppmärksammat densamma.

¹⁹⁾ Jfr Zetterströms anmärkning i nyssnämnda brev att sällskapet åtminstone då ännu icke urartat till någon politisk klubb. Fruktan härför var på sina håll stor, eftersom sällskapets ledare och initiativtagare voro desamma som utgjort Juntans och konventens kärntrupper. Till Zetterströms notis om bl. a. rökning i läsrummen, erinrar man sig, att även Åbo läsesällskap hade utgifter för »svagdricka, tobak, pipor m. m. vid sällskapets sammankomster». Se Cygnaus, Gustaf, K. Finska Hushållningssällskapet 1797—1897, Åbo 1897, s. 118 n. Jfr Jacob Tengströms vittra skrifter i urval med en lefnadsreckning af M. G. Schybergs-son, Helsingfors 1899, s. XC. f. not! Man kan f. ö. påminna om de stockholmska »Sällskapen», om läsesällskapet i Karlskrona och om motsvarande inrättningar i Köpenhamn, t. ex. om den ovan nämnda Drejers klubb, vilka alla hade förfriskningar på sina sammankomster. I Frankrike och särskilt Paris hade läsekabinetten ibland utvecklats sig ganska långt ifrån sitt ursprungliga syfte. Förfriskningsmomentet hade fått allt större och större plats för att till sist dominera. I ett »Bref från Paris» 1799, publicerat i Stockholms Posten (N:o 250 torsd. den 31 okt. 1799) säger brevskrivaren: »Jag går i et Läse Cabinet. I stället för Journaler och Tidningar finner jag att man serverar Choklad och spelar Billard.» Läsesällskapen hade sålunda på sina håll blivit diskussions- och nöjesinrättningar.

gå till sällskapet, så hade man på ett enda ställe i lärdomsstaden, nämligen på läsesällskapets rum, vilka i motsats till universitetsbiblioteket voro tillgängliga större delen av dagarna, alla till Uppsala kommande vetenskapliga och politiska journaler samlade. Detta var naturligtvis en stor lättnad för alla såväl studerande som litteratörer och forskare.

Läsesällskapet omfattade endast journaler och tidningar. Böcker voro icke med på programmet. Silverstolpes lånbibliotek fanns emellertid i samma hus som läsesällskapet, och denna privata låninrättning torde därför få uppfattas som ett komplement till läsesällskapet. Vid besök i det Wappengrenska huset kunde en läsesällskapsledamot icke blott ta del av journal- och tidningssamlingen utan även få låna sådan litteratur i det Silverstolpeska lånbiblioteket, som fanns tillgänglig där och som han intresserade sig för. Man hade alltså här precis samma möjligheter som i flertalet utländska Cabinets de lecture att ta del av tidningar, journaler, broschyrer och böcker.

Uppsala läsesällskaps start fick snabbt verkningar vid rikets två övriga universitet — här bortses från de tyska. I Lund gjorde man hösten 1798 ett snart upphört och därför i det hela misslyckat försök med en läsinrättning i grunddragen liknande den i Uppsala. Detta försök har varit föremål för en särskild undersökning²⁰⁾. Om orsakerna till misslyckandet ha olika åsikter framställts. Martin Weibull antog sålunda, att misslyckandet skulle ha berott på Gustaf IV Adolfs ljusskygga tids förskräckelse för »öfverspända frihetsidéer», en åsikt, som dock torde ha ringa fog för sig, eftersom regeringen aldrig företog någon åtgärd för att undertrycka läsesällskapen vid universiteten. Läsesällskapet i Lund hade därför knappast något motstånd från detta håll att övervinna och att ljusskyggheten skulle ha varit större i Lundakretsar än i Åbo och Uppsala är alldeles osannolikt. Vida sannolikare än Weibulls är Esaias Tegnér's mening. Han säger nämligen ironiskt om Lunda-professorerna, att »de som aldrig läsa ej ha något att göra i ett läsesällskap» och att därför misslyckandet av läsesällskapsförsöket skulle ha berott på bristande intresse från den lundensiska lärarkårens sida och icke på någon utifrån allmänheten verkande faktor²¹⁾. Det sedermera av

²⁰⁾ Wiberg, A., Akademiska läsesällskapet i Lund 1812—1830 och dess föregångare, Stockholm 1957, s. 12 ff. Det synes ha varit Anders Lidbeck som varit initiativtagare och ledare av verksamheten.

²¹⁾ Jfr Weibull, M., Ett blad ur Lunds universitets historia: Ydun, Nordisk Studentkalender 1870, Köbenhavn 1869, s. 213 ff. Tegnér, E., Samlade Skrifter Bd II, Stockholm 1919, s. 392 f.

Esaias Tegnér framemot årsskiftet 1810—1811 igångsatta nya läsesällskapsförsöket i Lund lyckades däremot övervinna motståndet, och detta läsesällskap fortlever i viss mån ännu i den sydsvenska lärdomsstadens Akademiska förening²²⁾.

Läsesällskapet i Åbo organiserades i november 1798. Beträffande detta sällskap, som efter mönster från Uppsala enligt Henrik Gabriel Porthans brev till Calonius den 22 november s. a. där »lika som i Upsala formerat sig», kan erinras om därvarande universitetsbiblioteks små resurser. Grundstommen till biblioteket hade erhållits först ganska lång tid efter universitetets grundläggning. General Stålhandske hade 1644 vid erövringen av Aarhus tagit biblioteket där, omfattande c:a 900 volymer, och det var detta bokrov, som överlämnades till Åbo universitet. På sitt sätt kan detta krigsbyte betraktas som ett slags återbäring av Åbo domkyrkas bibliotek, som 1509 under dåvarande krigiska förvecklingar bortrövats av dansken Otto Rud²³⁾. Åbo universitetsbibliotek växte sedan mycket sakta. Carl Linnaeus berättar sålunda 1732 i sin resejournal från Lapplandsresan, att av de akademiska institutionerna var »Bibliotheqvet miserabelt» och Carl Reinhold Berch antecknade tre år senare 1735, att han icke hade gått att se biblioteket, »aldenstund en af professorerna förklarar att det ej skulle löna mödan». Då konung Adolf Fredrik år 1752 besökte universitetet, omfattade bokförrådet ännu endast c:a 6 000 volymer. Det var under sådana förhållanden självklart, att H. G. Porthan, som varit bibliotekarie sedan 1772 efter att ha varit biblioteksamanuens redan 1764, skulle hälsa tillkomsten från 1799 års ingång av ett läsesällskap med största tillfredsställelse. Bibliotekets förråd av böcker och särskilt journaler skulle på detta sätt få en välbehörlig komplettering. Men han greps samtidigt av bekymmer för inrättningens framtid. I det nämnda brevet till Calonius i november 1798 yttrar han: »Men jag börjar frukta, at sådane Sällskap snart lära förbjudas. Nog skall jag se till, at våre inge apocryphiske böcker requirera; men vestigia fortassis terrent. Vi hafve i vår östra granne et så vackert exempel at följa; och uplysningen synes ej vara i credit». Porthans bekymmer voro emellertid överdrivna. Även om regeringen i Stockholm höll en sträng uppsikt över läsesällskapen särskilt från och med 1802 genom hovkanslern, så gjordes inga försök att undertrycka läsesällska-

²²⁾ Se härom Wiberg, A., a. a., s. 23 ff.

²³⁾ Jfr Vallinkoski, J., The history of the university library of Turku Bd I: 1640—1722, Helsingfors 1948, samt Porthan, H. G., Historia Bibliothecae R. Academiae Aboensis, Åbo 1771—1787 och tillägg 1795. Se även översikten hos Huldén, J. J., Akadembiblioteken i Åbo: Sv. D. den 11/1 1945.

pen i universitetsstäderna. Troligen ansågos dessa stå under vederbörande universitetskanslers och icke under hovkanslerns tillsyn, och universitetskanslerna synas icke ha tagit denna sak med så nitiskt allvar som hovkanslern.

Det som gav impulsen till läsesällskapsinitiativet i Åbo var uppenbarligen ett brev från Calonius till Porthan den 13 april 1798. Brevskrivaren betonade därvid, att han uppköpt och bland andra skrifter till adressaten avsänt även Journal för svensk litteratur, 2:a årgångens första häfte, alltså just det häfte där Uppsalasällskapets regler och Silverstolpes recension av den lilla boken »Samlingar» voro införda. Att Calonius på detta sätt sände tryck av skilda slag till sin vän i Åbo var ingen sällsynthet. Enligt ett senare brev från början av juni hade han på samma sätt avsänt en del böcker med »Schulthéns skeppare» och diskuterade ett Litteratur-Tidnings häfte, som han också sänt men som Porthan tydligen ännu icke erhållit²⁴⁾. Med anledning av underrättelserna från Uppsala samlade sig de för saken intresserade i Åbo den 21 november 1798 till organiserande och start av läsesällskapet. I den offentliga kungörelsen rörande starten säges man skola inrätta ett »Läse-cabinet för Periodiska Skrifter», vilket ju starkt erinrar icke blott om Uppsalaförebilden utan även om de utländska Cabinets de lecture²⁵⁾. Dagen efter sammanträdet, alltså den 22/11 skrev Porthan till Calonius och meddelade om tilldragelsen: »Et Läse-Sällskap har här, lika som i Upsala, formerat sig; det börjar sin association med nästa år», och endast några få dagar senare meddelade Fr. M. Franzén i ett brev till C. C. Gjörwell: »Åbo har nu tre sällskap. Utom det Musikaliska och det Oeconomiska — Franzén avser därmed hushållningssällskapet — håller et Läsesällskap på att organiseras. Det sysselsätter sig i synnerhet med Periodiska Skrifters Läsning»²⁶⁾. Liksom man tidigare gått till väga i Uppsala, beredde man sig också här redan i slutet av året för den kommande verksamheten. Man gjorde prenumerationer, bokbeställning-

²⁴⁾ Calonius Bref till Porthan åren 1793—1800, Helsingfors 1902, Henrik Gabriel Porthans Bref till Mathias Calonius Bd II, Helsingfors 1886, s. 526—529, 552—556. Jfr Schybergsson, M. G., Henrik Gabriel Porthan Bd II, Helsingfors 1911, s. 482. Bonsdorff, Carl von, Åbo Akademi och dess män 1808—1828, Helsingfors 1912, s. 445. Se även Asp, C. H., Bidrag till 50-åriga minnet af Döbeln och Björneborgarne i finska kriget 1808—1809, Stockholm 1860, s. 153 f., samt Lagus, Wilh., Strödda Blad III, Helsingfors 1878, s. 5.

²⁵⁾ Åbo Tidning N:o 46 den 19 nov. 1798.

²⁶⁾ Brev till C. C. Gjörwell den 3/12 1798, sign. Ep G 7:32, KB. Ända fram till 1801 var Åbo läsesällskap liksom förebilden i Uppsala ett journalsällskap, men det utvecklades därefter till en lånbiblioteksinrättning med anskaffning av såväl tidskrifter som böcker på programmet.

ar m. m. för att kunna ha litteraturen till hands redan från det första verksamhetsårets början. På grund av de långa avstånden och postväsendets bristande effektivitet måste beställningarna göras ju förr dess hellre, om man skulle ha utsikt att få tidningarna inom rimlig tid under det nya året²⁷⁾.

Ett flertal av Åbo läsesällskaps män tillhörde tidvis Uppsala läsesällskap. Sålunda var W. G. Lagus ledamot av sistnämnda sällskap åtminstone från hösten 1804 t. o. m. 1812, D. J. Myrén åren 1806 och 1810, Joh. Jac. Tengström 1806, Fredrik Wilhelm Pipping 1807 samt Lars Gabriel Haartman också 1807. J. J. Pippingsköld tillhörde Uppsala läsesällskap 1818 och 1819 samtidigt med att hans vänner H. R. von Schröter och G. F. Aminoff också voro medlemmar av sällskapet²⁸⁾. En intim och ömsesidig påverkan ägde följaktligen rum mellan Uppsalasällskapet och dess dotterorganisation i Åbo.

²⁷⁾ Om Åbosammanslutningen f. ö. se Mustelin, Olof, a. a., s. 59 ff.

²⁸⁾ Jfr Andersson, O., Johan Josef Pippingsköld, Helsingfors 1921, s. 57 ff. Om de nämnda Åboakademikernas medlemskap i Uppsala läsesällskap se medlemsförteckningarna för Uppsalasällskapet, vilka återges i det följande. — Här bör kanske också erinras om att i Åbo fanns liksom i de flesta dåtida svenska städer också en societet eller »Sällskapet» som även sysslade med bl. a. läsning och litteratur. I Åbo Tidning N:o 66 den 21/8 1802 heter det sålunda: »För Sällskapets Bibliothek äro nyligen jemte fortsättningar af äldre skrifter, äfwen flera nya ankomna. Sällskapet sammanträder alla onsdagar kl. 4 e. m. på wanligt ställe i Johnska huset wid Torget.» Här fanns alltså en tämligen god motsvarighet till vad Uppsala ägde i Uppsala Gille. (Om det nu icke denna gång är fråga om läsesällskapet trots den avvikande namnformen.) Gång efter annan meddela tidningskungörelser om verksamheten. I Åbo Allmänna Tidning N:o 8 d. 19/1 1815 och i N:o 17 d. 9/2 kallas sålunda »Sällskapet» till årssammanträde. Jfr samma tidning N:o 145 d. 12/12 1815, där Sällskapet kallas till direktörsval. Se även tidningen för den 10/12 1816 (N:o 146), N:o 1 den 2 jan. 1816 och Åbo Tidningar den 12/11 1823 (N:o 89) etc. Det är uppenbart att denna societet utgjorde en ganska besvärlig konkurrent till läsesällskapet om medlemskadern. Dessutom funnos, såsom ovan blivit nämnt, ett flertal mindre läsesällskap, i vilka det var fråga om hållande av enstaka tidningar för gemensam läsning.

IV. Uppblomstringsåren 1797—1800

Läsesällskapets organiserande och igångsättande i slutet av 1797 var tydligen en stor händelse i universitetsstadens liv. J. Meermann, som vistades i Uppsala just vid denna tid — oktober 1797 till februari 1798 — fick också ehuru utlänning höra talas om och vara med om sällskapets tillblivelse och noterade en del detaljer, återgivna i hans reseskildring. Han säger bland annat: »Zu meiner Zeit hatte man in Upsala auch eine wohleingerichtete Lesegesellschaft von allen möglichen Zeitschriften, wo man zugleich mit verschiedenen Edelleuten, die diese Stadt zu ihrem Aufenthalte gewählt haben, und anderen Personen von Kenntnissen und Erziehung, einen angenehmen Umgang geniessen konnte»¹⁾. Till underrättelsen att Meermann haft tillgång till läsesällskapet och till att även andra uppenbarligen icke medlemmar vistades i sällskapets rum bör man erinra om stadgarnas bestämmelser i § 18 att utlänningar och andra litterata resande ägde fritt tillträde till läsrummen, om de anmälades av någon subskribent och någon av direktörerna intet hade att invända.

Tidskriftsamlingen torde ha varit starkt tyskorienterad, något som kan utläsas ur Hans Järtas uttalanden. En sådan inom läsesällskapets kretsens tongivande personlighet som Benjamin Höijer var ju kraftigt påverkad av tyska filosofiska och litterära strömningar. Han talade exempelvis i ett odaterat brev från 1796 med stor beundran om Tyskland, »der större delen af 150 utkommande Journaler ... hvarje ögonblick äro sysselsatte at granska nya litterära producter och vaka öfver lärdomens framsteg»²⁾. Dock voro såväl Silverstolpe som Pehr Afzelius mycket intresserade av Frankrike och England och den stora republiken

¹⁾ Se J. Meermanns skildring av Uppsalabesöket i hans *Reise durch den Norden und Nordosten von Europa in den Jahren 1797 bis 1800* Bd I, Weimar 1810, s. 301.

²⁾ Höijers brev till Rosenstein i *Brev till Rosenstein 4: Rosenstein-Tersmedenska samlingen (RA)*.

i väster, och den sistnämnde anmärkte t. o. m. i ett brev till Chr. Carlander 1804 bland annat: »Skall man i Medicinen lära något godt, så är det af Engelmännerna; Tyskarne förfuska alting genom sitt fördömda verbiage och genom sitt raseri at, äfven i de practiska Vetenskaperna, tala à la Kant. A Propos utaf Kant, så har Du kanske hört at salig Lidstrand kallade dess anhängare för *incantati*. Denna benämning är ju rätt löjlig och icke mindre sann»³⁾. Silverstolpe införskrev till sin bokhandel mycken såväl engelsk som fransk litteratur och publicerade förteckningar över nyheter från detta håll. Trots dylika förhållanden och insatser är det tydligt, att flertalet journaler i läsesällskapet voro tyska.

Ett par månader efter läsesällskapets start redogjorde sedermera professor Carl Zetterström ingående för händelsen i ett brev till vännen C. C. Gjörwell, i vilket han bl. a. yttrade: »Kanske Herr Assessorn wet förut at här inrättades af Ofwer Director Afzelius och Magister Docens Silfwerstolpe i början af detta år ett Läse-Sällskap. Rector Magnificus och den Professorn som är Bibliothecarius äro beständiga Directörer, dess utom väljas trenne Directörer hwart quartal af Subskribenterna, som för det närvarande stiga til 120, som betala 2 Rdr hvar på året. Det hyr 3:ne rum; uti 2:ne får man röka tobak, men i det innersta, där Bokskåpet står, får ingen röka på det at den, som icke fördrar denna rökelse, skall där äga en fristad. Det är öppet alla dagar från kl. 9 til 1 före midd. och från 3 til 8 eftermidd. undantagande Tisdags, Fredags och Söndagsförmiddagarna, då allenast på de 2:ne förra mellan 12 och 1 sker utlåning til Subskribenterna af det, som varit där så länge at alla kunnat redan haft tillfälle at läsa det på stället. Här finnes 29 Svenska Dagblad eller Tidningar och 18 utländska Tidningar eller Journaler. Sällskapet har visa Reglor och hvad som ännu mera höjer dess värde noga efterlefver dem, så at ännu har det icke urartat til en Politisk klubb. Hvar och en af Subskribenterna, som icke är Professor, är förbunden at i den ordning, som Directionen utstakar, wara tilstädes när det är öppet för at se at allt går ordentligt til, stämpla (med bokstäfverna U. L. S.) om något nytt Dagblad anländer, deremellan är man där eller borta som man behagar. Jag har sällan tid, at vara där; sist läste jag där Analytical Review N:o 1 för i år, hvarest Ängelska öfversättningen af Hufeland recenserades. Han får ofta be-

³⁾ Brev den 17/9 1804 från Pehr Afzelius till Chr. Carlander (SLA). *Incantare* är ett latinskt verb med betydelse *förtrolla, genom besvärjelseformler förtrolla etc.* och Afzelius finner det därför träffande, att de som gripits av de Kantska trollformlerna kallades för *incantati*.

röm»⁴). I Zetterströms brevkopiebook heter det dessutom att läsesällskapet »står under Academiens beskydd», var till där dessutom lämnas den upplysningen, att den subskribent, som kommit i tur att tjänstgöra på sällskapets tidningsrum men vore hindrad, kunde få leja någon annan för sig att tjänstgöra i stället⁵). Carl Zetterström kom att ganska mycket intressera sig för läsesällskapet och hörde till dem som flitigast utnyttjade dess journaler⁶). Den i stadgarna omnämnda tjänstgöringsskyldigheten för sällskapets ledamöter drabbade även Zetterström, som i sin dagbok för den 10 februari 1798 antecknat, att det den dagen »varit min tour att officiera på Läsesällskapet med att framtaga och bortlägga nyttjade Journaler»⁷), och för den 1 maj 1799 antecknat, att han »varit vagthafvande på Läsesällskapet»⁸). Längre fram i tiden antyder Zetterström mycket klart, vilken nytta han haft av läsesällskapets vetenskapliga journaler. Hösten 1807 säger han sålunda, att han om eftermidda-

⁴) Brev med rubrik »Högädle och Höglärde Herr Assessor», daterat Upsala den 20 mars 1798: Brev till C. C. Gjörwell, vol. 1798—1799, sign. Ep G 7:32 (KB). Jfr Zetterström, C., *Minnen från fjällbygden och Fyrisvall*, utg. af S. J. Kardell, Stockholm 1886, s. 42. — I ett brev i februari 1798 från Pehr Afzelius till Adam Afzelius omtalas såväl Medical & Chirurgical Review som Analytical Review såsom journaler som Pehr Afzelius väntade sig få tämligen regelbundet från England, varför det inte är någon överraskning att Zetterström hade tillgång till den sistnämnda i läsesällskapets tidningssamling. Brev till Adam Afzelius, sign. G 2 (UUB). Dateringen är bortriven; brevet besvarades den 10 mars 1798.

⁵) Zetterström, Carl, Brevkopiebook K 1-58, sign. Ms Zz (Jämtlands bibliotek, Östersund). I kopieboken hade Zetterström ursprungligen skrivit att sällskapet bildats »strax efter Nyåret» men strukit detta, sedan han hade fått klart för sig, att läsesällskapet organiserats redan under höstterminen 1797.

⁶) I ett brev till Gjörwell den 12/10 1798 (Ep G 7:32, KB) säger en av dennes Uppsalakorrespondenter, D. E. Holmquist, att han kunde frambära hälsningar från Dr Zetterström och tillägger: »Vi träffas vanligtvis ganska ofta på Läse-Sällskapet, men nu på en tid sällan, emedan jag nödgas hålla mig inne för en krämpa i högre foten.» Om Holmquist och hans förhållanden på 1700-talet se artikeln »Hur en Uppsaladocent levde i slutet av 1700-talet» i Svenska Dagbladet (Bilaga) den 18 aug. 1946. Om Holmquist och läsesällskapet mera i det följande. Zetterström som ankom till Uppsala först under loppet av januari månad 1798, hade själv ej varit med om sällskapets stiftande men besökte sällskapets lokaler redan den 29/1 omedelbart efter ankomsten med sina informandi från Stockholm och erlade då 2 rdr ledamotavgift. Se härom Zetterström Dagbok 1793—1800, sign. Mz Z1 (Jämtlands bibliotek, Östersund). Dagboken berättar alltså oftast om besök på läsesällskapet, så t. ex. 31/1 1798 10/2, 18/10—31/10 s. å. upprepade besök, 1/5 1799, 16/10 1800 samt 12/11 och 28/10 s. å. I Dagboksvolymen 1801—1813, sign. Mz Z2 berättas om dylika besök på s. 60, 62, 65, 97, 111, 171, 297 och 257 m. fl. ställen.

⁷) Dagbok 1793—1800 den 10/2 1798.

⁸) ibidem s. 267 (den 1/5 1799).

garne ofta är på sällskapet och lånar hem och studerar medicinska och kirurgiska tidskrifter⁹).

Det var givetvis en felbedömning av läsesällskapets stiftare, en felbedömning, som hämnade sig, att tro, att ordning och reda skulle kunna upprätthållas, då man på refererat sätt lät ledamöterna själva i tur och ordning ombesörja utlåningen och kontrollen över läsningen på läsrummen. Resultatet måste nödvändigt bliva, att det sålunda knänsatta divisionsansvaret skulle medföra mycken oreda. Verklig stadga och ordning i låneverksamheten blev det också först, sedan sällskapet från och med 1802, som vi få se, anställt notarien Nils Gustaf Fahlström, Gustaf Abraham Silverstolpes kommissionär och föreståndare för lånbiblioteket i Uppsala, att taga hand om läsesällskapets låneverksamhet och tillsynen över läsrummen såsom dess bibliotekarie. I början av höstterminen 1804 ersattes Fahlström på denna post av en annan man, som sällskapet då tog i sin tjänst och som i fortsättningen en följd av år förestod det hela¹⁰). Det var den sedermera såsom förläggare och bokhandlare så bekante Emanuel Bruzelius.

Enligt stadgarna skulle, såsom framgår av det anförda, läsesällskapets ledning omhänderhas av fem direktörer, tvenne självskrivna och tre valda av läsesällskapet kvartaliter. Sistnämnda bestämmelse om så täta ombyten av ledare var givetvis mycket opraktisk men torde icke ha vållat någon större skada, eftersom omval för det mesta synes ha skett, så att tjänstetiden för direktörerna oftast blev minst ett år. De första självskrivna direktörerna, som också varit med om underhandlingarna vid sällskapets start, voro dåvarande rector magnificus Jacob Fredrik Neikter och universitetsbibliotekarien Pehr Fabian Aurivillius. De första valda voro — därom överensstämma alla källor — Pehr Afzelius och Gustaf Abraham Silverstolpe¹¹). Vem den tredje varit framgår ej klart

⁹) Dagbok 1801—1813, s. 297 (30/10 1807). Om Zetterström och läsesällskapet mera i det följande. Här skall blott erinras om, att han var en bland dem som försträckt sällskapet med penninglån, när det 1818 kom i ekonomiskt trångmål. Även härom mera i det följande!

¹⁰) Efter entledigandet grundade Fahlström från 1805 års början, som vi få se, en egen journalcirkel i konkurrens med läsesällskapet. Jfr Upsala Tidning den 5/1 1805.

¹¹) Carl Zetterström säger i sin ovan berörda dagbok (1793—1800, s. 210), att han den 29/1 1798 »varit på Läsesällskapet, som blifvit inrättadt af ÖfverDir. Afzelius, Silverstolpe m. fl.; afgiften är 2 Rdr i ett för allt, jag antecknade mig redan». Liknande uppgift meddelas i samme förf:s *Minnen från Fjällbygden och Fyrisvall*, s. 42. Se även Zetterströms ovan anförda brev till Gjörwell! Afzelius synes långa tider ständigt ha stått vid ledningen t. o. m. vårterminen 1837, såsom redan i det föregående anmärks. Silverstolpe stod vid ledningen t. o. m. 1800

av källorna, men mycket tyder på att det varit A. E. Afzelius, som f. ö. om något år under nedgångstiden framträdde som en av de drivande krafterna i sällskapet¹²⁾.

Efter starten vid årets början gick verksamheten vid läsesällskapet sin jämna gång och, såsom Carl Zetterström framhåller, noggrant enligt de fastställda stadgarna. Under sommaren 1798 fick man dock lov att tumma på vissa bestämmelser i stadgarna. Troligen var det sådana stadganden som dem om subskribenternas joutjänst, som icke då längre kunde upprätthållas, eftersom antalet subskribenter som var kvar i staden under sommarmånaderna torde ha varit alltför ringa. Detta antydes i ett brev den 21 juni från Pehr Afzelius, som då tjänstgjorde såsom läkare vid Sättra Brunn. I brevet, som var ställt till brodern Johan Afzelius, som var kvar i Uppsala, anförde brevskrivaren: »I anseende til brist på Läsare under sommarmånaderna var någon förändring i Läse Sällskapets Reglor nödig. Jag förmodar, at det är denna, som B(ror) gjort och at den ej är oklok». Med brevet sände Pehr Afzelius några tidningar, som tillhörde läsesällskapet och vilka han bad brodern att sända upp på sällskapets rum¹³⁾. En vecka senare kom en ny laddning tidningar från Sättra till Johan Afzelius i Uppsala med marningen: »Tidningarne torde Du vara god och låta uplemna til Läse Sällskapet»¹⁴⁾. Efter ännu en vecka sände Pehr Afzelius åter »någre Tidningar», vilka brodern uppmanades »låta aflemna på vanligt ställe», dvs. på sällskapets lokaler¹⁵⁾. I slutet av juli samma år reste en magister Ekman från Sättra till Uppsala och medförde då »någre Läse Sällskapet tilhörige Tidningar», vilka Johan Afzelius skulle mottaga och svara för att de lämnades på sällskapet¹⁶⁾. Allt detta visar med vilket intresse

då han på grund av förvisningen från Uppsala såsom följd av den s. k. musikprocessen måste avgå.

12) Att man höll sig med »direktörer» och jourhavande ledamöter, kan åtminstone till någon del ha berott på mönster från det ovan omnämnda Witterhets Samfundet, till vilket några av sällskapets ledamöter hade hört. Witterhets Samfundet roade sig nämligen såsom vi sett med att efter Svenska akademiens mönster hålla sig med direktör, kansler och sekreterare. Nu finga de tre befattningshavarna alla namnet »direktör» vartill så kommo de båda representanterna för universitetets och universitetsbibliotekets ledning.

13) Brev den 21/6 1798 från Pehr Afzelius till Johan Afzelius, sign. G 2c (UUB).

14) Brev den 29/6 1798 från d:o till d:o, sign. G 2c (UUB).

15) Brev från Sättra den 5/7, sign. G 2c (UUB).

16) Brev, daterat Sättra Brunn den 30 juli 1798 från Pehr Afzelius till Johan Afzelius, sign. G 2c (UUB). Orsaken till tidningssändningarna var den, att Afzelius under sina sommarvistelser på Sättra rekvirerade tidningarna från Göteborg dit. I ett brev den 24 maj 1802 till Carlander säger Afzelius klart hur han vill ha det:

Afzelius följde tidningsleveranserna och med vilken energi han gick in för arbetet vid läsesällskapet. Glimtarna i Carl Zetterströms dagbok visar oss verksamheten i dess vardagliga bestyr¹⁷⁾.

I början av höstterminen hade man inventeringsbestyr att ombesörja. Ledamöterna underrättades härom medelst följande kungörelse:

I anseende til den Inventering, som nästk. Lördag d. 29 dennes, kl. 11 f. m. kommer at anställas af de til Läse-Sällskapet hittills ankomne Journaler och Tidningar, och hwarwid samtelige Hrr Directeurer härmedelst anmodas at vara tilstädes, kan ingen Utlåning dagen förut ske, och behagade alla de, som hafwa något til låns, nästa Fredag kl. mellan 12 och 1 återlemna det. — Äfwen nästa Lördag kl. 4 e. m. sammanträda Hrr Subscribenter enhälligt på Läse-Sällskapets Rum, för at wälja 3:ne Directeurer för 4:de Quartalet. Upsala d. 22 Sept. 1798¹⁸⁾.

Så snart inventeringen försiggått, och verksamheten ånyo kommit i gång, hade direktionen att förbereda sällskapet för det kommande året. Man måste veta, hur många ledamöter man då kunde räkna med för att i god tid vara i tillfälle att prenumerera på särskilt de utländska tidskrifterna och sålunda få dessa redan från det nya årets början. Direktionen publicerade därför ett tillkännagivande i saken, i vilket man anförde:

De af detta Års Hrr Subscribenter, som äfwen för nästa År wilja deltaga uti det här inrättade Läse-Sällskapet, behagade inom den 16 nästk. October anteckna sine Namn å den på Läs-Rummen befintelige Listan, hwarefter i desse Tidningar skall blifwa tilkännagifwet, så wäl hwad antal af Subscribenter för nästa År blifwer fastställdt, som tiden inom hwilken Subscriptionen slutas, på det de, som i Sällskapet wilja ingå, måtte äga tilfälle at sig dertil hos Directionen anmäla. Upsala d. 29 September 1798¹⁹⁾.

Under denna höst anskaffades liksom tidigare en del engelska tidningar genom Adam Afzelius' förmedling. Pehr Afzelius skrev sålunda till brodern i oktober ett brev, i vilket han bl. a. framförde ett tack för dennes besvär med tidningsanskaffningen: »För de sände Häftena af Analytical Review til och med April och af Medic. & Chirurg. Review

»I slutet af nästa vecka begifver jag mig käraste Broder, återigen til Sättra och anhåller derföre, at Du, under mitt vistande där, ville tilsända mig de Engelska Tidningarna på Sala, görande dermed början med posten, som afgår från Göteborg d(en) 2 Junii och slutande d(en) 4 Augusti. . .» (SLA). Efter genomläsningen sände Afzelius därpå tidningarna vidare till Uppsala och läsesällskapet.

17) Se ovan anförda ställen i Zetterströms dagböcker!

18) Kungörelsen publicerades under rubriken »Underrättelser» i Tidningar från och för Upsala, 5 Häftet N:o 5, lörd. den 22 sept. 1798.

19) Tidningar från och för Upsala N:o 6 och 7, lörd. den 29 sept. 1798 under rubriken »Underrättelser».

til och med Maji d. å. tackar jag oändeligen och anhåller at Du så länge Du är kvar i England, ville skaffa mig fortsättningen deraf»²⁰). Eljest var det som vi sett huvudsakligen Chr. Carlander, som skaffade sällskapet tidningar västerifrån. Huvuddelen av de tyska tidskrifterna synes man ha erhållit genom posten och resten genom bokhandeln, varvid Silverstolpes bokhandel varit importören framför andra²¹).

Det av akademien och universitetsbiblioteket utlovade anslaget för 1798 utbetalades under höstterminen efter en framställning därom till inspectura aerarii. Inspectura, som detta år utgjordes av professorerna C. P. Thunberg och Johan Afzelius, gav order om utbetalning medelst en utanordning av detta utseende: »Som til följe af Consistorii Academici Resolution den 15 Nov. 1797 Upsala Läse Sällskap nu kommer at godtgöras betalning för de Tidningar Consistorium Academicum vanligen nyttjat och ther nu läsas Rdr 59: 16 sk. banco Specie och Rdr 15: — Riksgälds. Alltså behagade Herr Academie Räntmästaren, Vålborne Carl Didric Hjerta, at til Läse Sällskapet låta affölja samma FemtioNio Riksdaler Sexton Skillingar banco Specie och Femton Riksdaler Riksgäldsmynt. Tagande derpå vederbörligit Quittance». Den som enligt den avgivna kvitteringen, vilken är tecknad på utanordningen, tog ut anslaget för läsesällskapets räkning var Pehr Afzelius. Han var tydligen detta första år liksom en följd av år framåt den av direktörerna som var kassaförvaltare och hade sällskapets ekonomi om hand. Med de 59 rdr 16 ss. banco och med de 15 rdr riksgäldsmynt kunde han omedelbart verkställa en del prenumerationer av utländska journaler och inländska tidningar, så att man kunde få dem till läsrummen redan från det kommande årets början²²). Utanordningens ordalydelse visar som synes, att man betraktade konsistoriets uttalande den 15 november 1797 trots dess vaga och oavgränsade form såsom avgörande beslut i läsesälls-kapsfrågan.

Bland abonnenterna för det nya verksamhetsåret fann man på deltagarlistan bl. a. även Johan Afzelius, rector magnificus för året, ett förhållande, som väckte en del kritik inom konsistoriet. Det var nämligen långt ifrån alla ledamöter av den akademiska areopagen, som voro

²⁰) Pehr Afzelius till Adam Afzelius den 12/10 1798, sign. G 2 (UUB).

²¹) Jfr Hans Järtas ovan anförda uttalande om Silverstolpes verksamhet som bokhandlare.

²²) Utanordningen var daterad den 31 december 1798 och det utfärdade kvittot var troligen av samma dag (odaterat!). Utanordningen med kvittering finnas nu bland Assignerade räkningar för 1798, fol. 771, sign. G I c N:o 25 1798 (Räntekammarens arkiv, Uppsala).

nöjda med den nyordning för de vetenskapliga tidskrifternas anskaffande och förvaring på läsesällskapets rum, som den nya läsinrättningen innebar. Det bjöd tydligen en del professorer emot att på läsesällskapets rum frotera sig med adjunkter, docenter och studenter. Missnöjet — med professorer Z. Nordmark som främste representant — kom till uttryck på ett konsistoriesammanträde den 20 oktober 1798, då rector magnificus Johan Afzelius var frånvarande på grund av sjukdom och sammanträdet leddes av prorektor Daniel Boëthius. På grund av detta sistnämnda förhållande kom Nordmarks på förhand nedskrivna yttrande att missa adressaten, som just var den frånvarande rektorn. I konsistorieprotokollet heter det sålunda:

Uplästes följande af Herr Professoren Nordmark ingifne Memorial.

»Som en mängd betydande olägenheter äro från inrättningen af Läse Sällskapet, sådant det nu är, oskiljaktige; så afråda ock dessa hos mig alt vidare deltagande deruti. Det är ostridigt, at Lärda Tidningar icke kunna i Sällskap och utom Studerkammaren läsas med samma nytta som hemma i lugn, hwarest man genast kan skrifvel. anteckna och på behöriga ställen införa de utdrag och anmärkningar, hwartil de föranlåta. Ofta har jag ock hört en och annan af Consistorii Ledamöter klaga deröfwer, at någon nummer varit utelöpande, utan at någon wetat redo derföre; at lemna obemält, det Swenske Litteratur Tidningar ofta inkomma lika så sent, som de Utländska.

Således och utan at sky par Riksdalers afgift för at i min Wetenskap följa med mitt Tidehwarf (en oeconomisk förebräelse, hwilken af min enskilda Boksamling, ehuru medelmåttig den är, torde kunna wederläggas), nödgas jag icke allenast uphöra med alt deltagande i den äskade Subscription; utan får härmed tillika för min del yrka, det Academiska Cassans medel til dylika utgifter måtte användas på samma sätt som förr, innan närwarande Sälls-kaps inrättning widtogs, och Tidningarna således åter igen begynna at circulera emellan Consistorii Academici Ledamöter.

Under den förutsättning, at den kringända Subscriptionslistan icke kommit i omlopp utan Eder Magnificences wetskap och tilstånd, en förutsättning, som öfwergår til wisshet, då Eder Magnificences namn läses ibland Subscribenterne: anhåller jag ödmjukel., at häruti icke tages något beslut, innan saken in pleno Consistorio kommit under öfwerläggning. Den omständigheten, at saken icke blott rörers enskiltas utan äfwen Academiens utgifter, lærer tilräckeligen förwara mig denna rättighet: och anhåller jag äfwen ödmjukel., at närwarande mitt Memorial måtte i Consistorio Acad. upläsas.

Slutligen lærer mig tillåtas göra den anmärkning, at Upsala Academie är sannolikt den enda i Europa, hwarest enligt nu warande stälning, en Lärare nödgas med egne utgifter köpa sig tilgång til de angelägnaste Lärda Tidningar, och detta, oakadt Academiens Cassa så rundeligen dertil förskjuter.»

Det är tydligt att missnöjet legat och pyrt en längre tid hos en del av konsistoriets ledamöter. Att det nämligen icke begränsade sig allenast

till den konservativa och över sin enskilda ekonomi mycket noga vakande Nordmark framgick av den följande diskussionen vid sammankomsten²³). Det heter nämligen ytterligare i protokollet för dagen:

Hwarefter och som äfwen flere Consistorii Academici Ledamöter yttrade deras önskan, at då icke Tidningarne hädanefter som före inrättningen af Läse Sällskapet kunna ibland Consistorii Ledamöter circulera, tillfälle åtminstone måtte dem lemnas, at inom kortare tid, än uti Läse Sällskapets Statuter är utsatt, få hemma hos sig genomläsa de angelägnaste deraf, hwilket icke med lika nytta kan ske i Läserummen bland en större samling, ej heller med nödig beqwämlighet under den korta tid, som til utlåning, blott af få numror i sender, är tillåten; Så resolverades, det skulle hos Läse Sällskapet det förbehåll göras, at i stället för den tid af 15 Månader, inom hwilken det förbehåll göras, at i stället för den tid af 15 Månader, inom hwilken de dit anskaffade Tidningar och Journaler böra til Bibliotheket aflemnas, Allgemeine Literatur Zeitung och Göttingische Anzeigen måga efter 3:ne Månaders förlopp ifrån hitkomsten, til Bibliotheket upsändas, för at derstädes sedermera wara at til nyttjande tilgå för de Consistorii Acad. Ledamöter, som sådant kunna åstunda²⁴).

Högst sannolikt är, att flertalet av de här uttalade önskningarna från professorernas sida togos ad notam av läsesällskapets ledning, helst som universitetets rektor och universitetsbibliotekarie voro inflytelserika ledamöter av direktionen, och följaktligen hade alla möjligheter att göra sin vilja gällande. Den anteckningslista, över vilken Nordmark uttalat sitt misshag, låg som vi ovan sett, på läserummen i Wappengrenska huset. Av listan framgick, att deltagande i läsesällskapet för 1799 erbjöds på i huvudsak samma villkor som föregående år. Enda större skillnaden var den, att även subskribenter, som icke tillhörde akademistaten och som föregående år måst erlägga en högre medlemsavgift än övriga medlemmar, nu skulle få deltaga mot samma årsavgift som övriga deltagare. Detta framgår med all tydlighet av den läsesällskapskungö-

²³) Det var sålunda många fler professorer än Nordmark, som funnit det obekvämt att ibland få vänta med läsningen av de mest bekanta lärda journalerna i långa tider. Såsom framgår av diskussionen, var det främst fråga om de lärda recensionerna och anmälningarna av ny facklitteratur i Allgemeine Literatur Zeitung och i Göttingische Anzeigen man var ute efter. I stället för att gå med på Nordmarks förslag att frånträda läsesällskapet gick man medelvägen att göra ändring i stadgarna beträffande de nämnda journalernas tillgänglighet för lärarna.

²⁴) Consistorii Academici protokoll 1798 den 20 okt. § 30. Christian Ludvig Lenz uppger från sitt besök 1799 i Uppsala, att läsesällskapet understöddes av universitetsbiblioteket. Han säger: »Nach einer neueren Einrichtung giebt, wie man mir gesagt hat, die Bibliothek jährlich siebenzig Reichsthaler an eine... errichtete Lesegesellschaft, wogegen sie sich das Eigenthumsrecht auf die dafür gekauften Bücher vorbehält». Jfr Lenz, Chr. L., a. a., s. 417 f. De 70 rdr Lenz hört talas om voro i verkligheten 69:16, om man bortser från de extra 12 rdr som biblioteket som vi få se i det följande spenderade på läsesällskapet 1798 och 1799.

relse, som publicerades samma dag som det nyss omtalade konsistoriesammanträdet hölls. Läsesällskapet meddelade däri abonnemangsvavgiftens storlek för 1799 och reklamerade för deltagande i läsningen. I kungörelsen framhöll man:

Til följe af den Annonce, som i N:o 6 och 7 af desse Tidningar blifwit gjord, gifwes härmed tilkänna, det åtskillige Rum i Läse-Sällskapet äro för nästa År ledige, och böra de, som i Sällskapet willa ingå, sig dertil inom denna månads slut hos någon af Directeurerne anmäla. Afgiften är faststeld til 3 R:dr R. G., eller 2 R:dr B:co för hwar och en, äfwen för Subscribenter utom Academie-Staten, och betalas wid inskrifningen til Herr Magister Docens Silfwerstolpe. De som subscribera för nästa år kunna äfwen, om de så åstunda, få deltaga uti läsningen, men ej uti utlåningen, under den återstående tiden af innewarande år, mot en afgift af 24 ss. för hwar och en, som erlägges på samma gång. — Upsala d. 20 Oct. 1798²⁵).

Då året närmade sig sitt slut, kallades läsesällskapet samman att välja direktörer för det första kvartalet av 1799. I kallelsen anförde direktionen: »Herrar Subscribenter uti Läse-Sällskapet sammantråda nästkommande Lördag den 29 dennes, kl. 12, på Läs-Rummen för at wälja 3:ne Directeurer för nästkommande Års första Quartal. Dagen förut sker ingen utlåning»²⁶).

Någon uppgift om vilka som valts till nya direktörer vid sammankomsten finnes icke, men sannolikt är, att den första direktörsuppsättningen omvalts under de första åren och på detta sätt nödvändig kontinuitet i verksamheten ernatts. Lånerörelsen fortsatte för övrigt sin jämna gång under det nya året. Tjänstgöringen och vakthållningen fortsatte som förut på läserummen av ledamöterna i tur och ordning²⁷). En oberäknad inkomst förutom de ovan nämnda anslagen och ledamotsavgifterna bereddes sällskapet i februari, då akademiska konsistoriet på då tjänstgörande rector magnificus' hemställan beslöt, »det må af Bibliotheks medlen få lemnas til Läse Sällskapet 12 Rdr såsom någon ersättning, emedan berörde Läse Sällskap aflemnar til Academiens Bibliothek alla de Journaler som der hållas»²⁸). Det är bl. a. härav tydligt, att professor Auri-

²⁵) Tidningar från och för Upsala, 5. Häftet N:o 10 lörd, den 20 okt. 1798 under rubriken »Kungörelser».

²⁶) ibidem 5 Häftet N:o 19 och 20, lörd. den 22 dec. 1798 under rubriken »Kungörelser».

²⁷) Som nämnt hade exempelvis Zetterström sin jourtjänstgöring den 1 maj 1799, varjämte han tit och ofta besökte läserummen för studium av tidskrifterna. Se Zetterströms dagbok, s. 267 o. passim.

²⁸) Consistorii Academici protokoll den 16/2 1799, § 26 (UUA). Jfr transumt i läsesällskapets arkiv, sign. U 101 a: Läsesällskapets protokoll m. m. (UUB). Se även Annerstedt, Cl., Samlingar till Uppsala universitets historia, Avd. 11:38, s. 447,

villius fortfarande var sällskapet väl bevåget, en inställning, som emellertid, som vi få se, om något år skulle ändra sig. Genom Aurivillius' välvilja ökades sålunda läsesällskapets offentliga understöd från tidigare bestämda 69 rdr 16 ss. till 81 rdr 16 ss. banko²⁹⁾.

Verksamheten under höstterminen 1799 karakteriserades av en jämn utveckling. Den 28 september kallades sällskapet till sammankomst för väljande av direktion för årets sista kvartal. Kallelsen var undertecknad av Gustaf Abraham Silverstolpe, som följaktligen fortfarande var en av direktionsledamöterna³⁰⁾. Reklamen för anslutning till läsesällskapet för det nya året satte i gång under oktober och fortsatte till årets slut. I en kungörelse i oktober anfördes:

Emedan beställningarne af utländske Tidningar och Journaler för Läs-Sällskapet böra ske i början af November, behagade de, som för 1800 deruti vilja deltaga, ju förr dess hellre och sidst inom denna Månads slut anteckna sina Namn; detta års Subscribenter på den Lista, som i sådant afseende på Les-Rummen är at tilgå, och alla öfrige på Magister Silverstolpes Boklåda, hwarest äfwen afgiften, 2 R:dr i Banco eller 3 dito Riks-Gäld, bör erläggas. Upsala d. 8 October 1799³¹⁾.

Tydligt är, att man icke ville ha de nytillträdande medlemmarna upp på läsrummen redan då i oktober, detta sannolikt för att inte kontrollen skulle försvåras för de jourhavande ledamöterna. Därför ordnade man så att dessa nytillträdande ledamöter fick tillfälle att anmäla sig hos Silverstolpe på hans boklåda³²⁾.

Några veckor längre fram, i början av november, påmindes åter om abonnemanget på läsning av läsesällskapets tidningar och journaler denna gång med formuleringen: »De, som antecknat sig til deltagande uti

sign. U 40:69 (UUB). De 12 rdr skulle alltså vara en ringa ersättning för den leverans av tidskrifter till biblioteket från läsesällskapet för året 1798.

²⁹⁾ Enligt Uppsala universitetsbiblioteks räkningar för 1797—1810 (sign. E9, UUB), pag. 43 finnes antecknat för juli månad 1799: »Till Läse-Sällskapet för 1798 enl. Consist. Resol(ution) 12 Rdr». Anslaget utgick även följande år enl. samma källa, pag. 70 d. 17 april. Ytterligare anslag av denna art utgick inte sedermera. De utfärdade kvittona ha egendomligt nog icke kunnat påträffas i räntekammarens arkiv i hithörande handlingar. Aurivillius ville tydligen efter händelserna 1800 och musikprocessen inte mer ha med läsesällskaps-junta-kretsen att skaffa, och därför upphörde samarbetet med läsesällskapet, och anslagen frös inne.

³⁰⁾ Kallelsen var införd i Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 29, lörd. den 21/9 1799 under rubriken »Underrättelser».

³¹⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 32 och 33, lörd. den 12 okt. 1799.

³²⁾ Att man ville ha blott de ordinarie ledamöterna på läsrummen framgår också av den nysnämnda kallelsen i tidningen den 21 sept. där det talas om att bara ledamöterna skulle sammanträda för val av »Directeurer för innewarande 4:e års qwartal».

Läse-Sällskapet för nästa År, behagade erlägga Afgiften, 3 R:dr R:ks G:lds eller 2 R:dr Banco, på Magister Silfwerstolpes Boklåda inom den 15 dennes. Upsala d. 1 November 1799³³⁾. De utlovade anslagen utgingo i vanlig ordning för året. Den 10 dec. 1799 utkvitterade Gustaf Abraham Silverstolpe genom J. W. Netherwood såsom ombud de 59 rdr 16 ss. banko samt 15 rdr riksgäldsmynt, som akademiens bidrag belöpte sig till. Härav torde man få draga den slutsatsen att det detta år var Silverstolpe, som bland direktörerna hade uppdraget att handha de ekonomiska angelägenheterna³⁴⁾.

Under december månad 1799 hade man av någon anledning icke haft tillfälle att hålla det vanliga årsmötet inom läsesällskapet för bl. a. utseende av ny direktion för första kvartalet 1800. När därför studenterna i slutet av januari — vårterminen började ju den 1 februari — åter kommo till Uppsala, kallades ledamöterna till sammankomst för direktionerval. I kallelsen anförde man denna gång: »Herrar Subscribenter uti Läse-Sällskapet sammanträda i dag, d. 1 Febr. klockan 12 middagen at välja 3:ne Directeurer för innewarande Qwartal. Härjämte gifwes tilkänna, at ännu några rum uti Sällskapet äro ledige. Upsala d. 31 Januarii 1800³⁵⁾».

Den 4 april 1800 inträffade den celebra händelse i universitetets tillvaro, som gav upphov till den ryktbara musikprocessen³⁶⁾. Denna kom att få ödesdigra verkningar för läsesällskapet, i det att flera av dess ledande krafter främst bland dem Gustaf Abraham Silverstolpe av-

³³⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 36 lörd. den 2 nov. 1799, under rubriken »Underrättelser». En situationsbild från livet på läsesällskapet ger en notis i den nysnämnda ortstidningen N:o 31 för den 4 okt. 1799. Notisen lyder: »Den, som vet sig genom misstag förledne Tisdag hafva fått en större Gallosche för en mindre, behagade göra utbyte hos Waktmästaren på Läs-Sällskapet, hwilken träffas der alla eftermiddagar ifrån kl. 3 til 8».

³⁴⁾ Kvittot finns bland Assignerade räkningar för år 1799, fol. 1251, sign. G Ic N:o 26 1799 (Räntekammarens arkiv). Utanordningen hade skett av inspectura aeriarii (Johan Afzelius och C. P. Thunberg) föregående dag den 9/12.

³⁵⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 49, lörd. den 1 febr. 1800 under rubriken »Underrättelser».

³⁶⁾ Se t. ex. Handlingar i... mål rörande de oordentligheter, hwilka förefallit wid upförander af musiken å Gustavianska lärosalen den 4 april, Stockholm 1800 (Bihang 1801); Silfwerstolpe, C., a. a. s. 289 ff., Norlén, G., Musikprocessen i Uppsala år 1800: Svensk Musiktidning 1912, s. 50 ff.; Schöldström, B., Förbiskymtande skuggor, Stockholm 1883, s. 59 ff.; Fryklund, D., Om Marseljäsen i Sverige: STM 1935, s. 85 ff., Mörner C.-G. Stellan, Musik med efterspel: Sv. D. 30/12 1950 samt samme förf:s Johan Wikmansson und die Brüder Silverstolpe, Stockholm 1952, s. 278; Hackzell, A., Musikprocessen 1800, Uppsala 1924 (Separattryck ur Juvenalisk Post- och Inrikes Tidningar 1923). Jfr Palmblad, W. F. i Biografiskt Lexicon Bd XIV, s. 262 ff. (Silverstolpe).

lägsnades från Uppsala. Till en början gick dock verksamheten i gamla vanda hjulspår, och i exempelvis Carl Zetterströms dagbok kan man som nämnt följa läsesällskapets vardag³⁷⁾. I oktober kom som vanligt kundgörelsen om direktörsväl och om abonnemang för det nya året. Denna gång hette det:

Herrar Subscriberer uti Läsesällskapet, behagade sammanträda på Läse-Rummen nästkommande Onsdag, d. 8 dennes, för at välja 3:ne Directeurer för innewarande Quartal.

De som för nästkommande år vilja deltaga uti Läsesällskapet, kunna antingen anteckna sina namn på den Lista, som i sådant afseende å Läs-Rummen är at tilgå, eller anmäla sig hos någon af Directeurerne, och bör detta ske inom slutet af denna månad, emedan Requisitionen skall göras i början af nästa. Afgiften är 2 R:d Banco eller 3 R:d Riksgälds Mynt och kommer at af Subscriberterne upbäras, då Subscriptionen är slutad. Upsala d. 2 Oct. 1800³⁸⁾.

Anslaget utgick från universitetet även detta år, ehuru det nu var för sista gången på många år. Den 14 november utkvitterade sålunda Pehr Afzelius akademiens anslag. Det var följaktligen han som också sista kvartalet 1800 stod för det ekonomiska rusthållet. Det heter i utanordningen nu liksom tidigare, att anslaget utginge såsom ersättning »för de Tidningar Consistorium Academicum nyttjat» tillförne och som numera funnos tillgängliga på läsesällskapet³⁹⁾.

Vilka utländska periodica läsesällskapet nu höll sig med har man blott ganska få direkta och bestämda underrättelser om. Vad vi veta är blott de uppgifter som finnas i konsistorieprotokollen och i de berörda brev-växlingarna. Summeras dessa uppgifter, blir antalet tidningar dock ganska obetydligt. Om övriga journaler kan man gissningsvis göra några sannolika antaganden. Såsom ledning härvid har man främst att tillgå de sedermera tryckta förteckningarna över läsesällskapets samlingar. Av dem kan man på ett ungefär räkna ut, vilka av de å förteckningen upptagna periodica, som anskaffats under första årens verksamhet. En finger-visning ger även Åbo läsesällskaps rekvisitioner vid ungefär samma tid. Man anskaffade där Englische Miscellen, Mercure de France, Der Französische Mercur v. Soden, Genius des 19:ten Jahrhunderts, Hartenkeils

37) Carl Zetterströms dagbok exempelvis s. 356 ff. Besök på läsesällskapet t. ex. den 16/10 och den 28/10.

38) Upsala Tidning, 7 Häftet N:o 43, lörd. den 4 okt. 1800. Zetterström omtalar i sin dagbok (s. 360), att han erlade sin avgift för det nya året vid besök på sällskapets lokaler den 12 nov. 1800.

39) Assignerade räkningar år 1800, fol. 745, sign. G I c N:o 27 1800 (Räntekammarens arkiv). Inspectura aerarii utgjordes vid tillfället av C. P. Thunberg och J. A. Tingstadius. Anslaget storlek var densamma som tidigare.

Medic. Zeitung, Schmidts und Schwartz' Theologische Bibliothek, Posselets Europäische Annalen, Nyerups Laerde Efterretninger, Beckmanns Physikalische Bibliothek och Allgemeine Musikalische Zeitung. Man torde få utgå ifrån, att flertalet av dessa allmänt erkända journaler anskaffades också till Upsala läsesällskap⁴⁰⁾. För övrigt torde man ha hållit sådana bekanta journaler som Hamburgska Correspondenten, Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, Archenholtz' Minerva och B. von Schirachs Politisches Journal, vilka tidskrifter höllos redan av det Silverstolpeska sällskapet. Av Carl Zetterströms brev till Gjörwell och den Afzeliuska korrespondensen veta vi, att läsesällskapet höll ett flertal engelska tidskrifter. Hur angelägen man var att få journaler även västerifrån som en komplettering av de tyska, framgår mycket tydligt av bl. a. Pehr Afzelius' brev till sin i England vistande broder Adam Afzelius. Exempelvis den 25 aug. 1800 underrättade Pehr Afzelius brodern om, att han väntade, att denne skulle genom Chr. Carlander eller någon annan bekant bestyra om att man under hösten till Uppsala skulle erhålla bl. a. Analytical Review, februarihäftet 1799 samt alla häften fr. o. m. april månad samma år samt Medical & Chirurgical Review fr. o. m. det 30:de häftet och dessutom även Medical & Physical Journal »hvad deraf tils dato utkommit»⁴¹⁾.

40) Se Åbo Tidning N:o 14 den 19/8 1801. År 1802 höll man i Åbo även tidskriften »London und Paris». Åbo Tidning N:o 34 den 1/5 1802. Inför starten av Allmän Litteraturtidning, utgifven af ett Sällskap i Åbo (1803), meddelade Porthan till Gjörwell bl. a.: »af utl. Journaler hälle vi» — det kan knappast vara annat än läsesällskapet det är fråga om — »(dels med posten, dels med annan lägenhet at bekomma) Gött. Anzeigen, Jenaische Litt. Zeitung, Allg. Deutsche Bibliothek, Københavnske Efterretningerne m. m. item Magazin Encyclopédique, Spectateur du Nord, Saltzburgske Tidn. om Italienska Litteraturen etc. Genom Correspondenter vid Acad. o. Gymnasierne tro vi oss kunna undvika at med posten låta komma de fleste inrikes bladen, som 2 gr om året til Acad. Bibliotheket inkomma. Götheb. Tidningarne äga vi tilfälle at läsa; men Lunds Tidn. få vi med posten; dessutom underhåller Prof. Franzén correspondance med Bibl. Liedbeck. . . Vi hafve dessutom i Upsala flere correspondenten». Brev till Gjörwell den 25/11 1802, sign. Ep G 7:34 (KB). Jfr Mustelin, O., a. a., s. 180. Till uppgiften om danska tidningar jämföre man Porthans brev till Calonius den 8/4 1799, att det rådde »mycken dristighet» i dessa tidningar och att sådant icke skulle rälas »hos oss». På ett ställe i tidningarna i fråga hade t. o. m. ironiskt sagts, att den ryska skriv- och tryckfriheten bestod däri, »at hvar och en får fritt berömma allt hvad de rådande göra». F. M. Franzéns intresse för läsesällskapet framgår också av det förhållandet, att det ibland samlades hos honom till sammanträde. Se härom t. ex. Åbo Tidningar N:o 5 den 25/1 1800. En av de antydda korrespondenterna i Uppsala var Aurivillius, som den 8 maj 1804 i brev till Gjörwell (Ep G 7:35, KB) förklarade att han sedan 20 år tillbaka varit Porthans vän och att han blott någon vecka tidigare haft brev från honom och att därför Porthans bortgång drabbade honom alldeles oförberedd.

41) Brev den 25 aug. 1800 till Adam Afzelius, sign. G 2 (UUB).

Samma iver att erhålla kontakter med England kan utläsas av ett brev också till Chr. Carlander i oktober 1800. Afzelius säger däri bland annat: »Vid vårt Läsesällskap ville vi gerna hafva en Engelsk Tidning, men det blir oss för dyrt at taga den directe från London. Måne man ej skulle kunna träffa öfverenskommelse med någon köpman i Göteborg, som håller en dylik, at han efter genomläsningen inlemnade den på Post Contoiret för at, mot något arvode til Inspectoren, öfversändas hit»⁴²⁾. I detta fall är det således icke längre fråga om vetenskapliga journaler utan om en allmän nyhetstidning. Införseln av tidningar och lärda journaler genom Göteborgska köpmän och fartyg torde endast till en del ha kunnat övervakas av censurmyndigheterna, varför man får antaga att även en del förbjudna alster denna väg tagit sig in över gränserna. Förutom här nämnda utländska och nordiska tidningar och tidsskrifter hade man av allt att döma tillgång i läsesällskapet på alla svenska allmänna tidningar och stiftstidningar⁴³⁾. Det var sålunda en ganska betydande översikt över den samtida tidnings- och journalfloran, som läsesällskapet kunde erbjuda sina ledamöter.

⁴²⁾ Brev från Pehr Afzelius till Chr. Carlander den 6/10 1800 (SLA). Att märka är, att i den 1808 tryckta förteckningen över läsesällskapets då bevarade samlingar finns *The Morning Post Gazetteer* upptagen för åren 1801 och 1802, *The Morning Chronicle* för 1803 samt *The London Packet or New Lloyd's Evening Post* för åren 1805—1808, vilket visar att man verkligen lyckades med att mest hela tiden ha en allmän engelsk tidning till förfogande. För 1804 hade man troligen också tillgång till någon allmän engelsk tidning, ehuru den till huvudsaklig del bekostats av någon annan korporation, som behållit den, varför den icke kunde anslutas till läsesällskapets samlingar.

⁴³⁾ Se den ovan nämnda Silverstolpeska recensionen av svenska tidningar i *Journal för svensk litteratur* 1798, s. 295 ff. — Man lägger märke till att läsesällskapets män höllo en ganska intim kontakt med varandra per korrespondens. Som vi sett hade Franzén brevväxling med Lidbeck i Lund, alltså med därvarande läsesällskaps ledare. Porthan hade dessutom korrespondens med ett flertal upsaliensare och bland dem Aurivillius. Jfr brev från Aurivillius i den Porthan-Tengströmska samlingen i Helsingfors av den 10/8 1803 och 22/9 1803, samt från A. E. Afzelius av den 17/11 1802 och 16/2 1803, samt även från Sam. Ödmann av den 23/4 1800. Jfr även brev från Anders Jahan Retzius, daterat Lund den 28/11 1799, Porthan underhöll korrespondens även med andra läsesällskapsledare och intressenter i lånbibliotek, såsom med C. W. Lüdeke och Johan David Flintenberg i Stockholm. Se härom brev i samma samling från Lüdeke den 3/7 1800 och från Flintenberg den 23/8 1801 och den 27/3 1802. Enligt Porthans brev till C. C. Gjørwell den 10 mars 1803 hade man till Abo av Gjørwell fått låna några nummer av den tyska journalen *Critische Nachrichten* och den danska *Laerde Efterretninger* (Ep G 7:35, KB). Som bekant var även Gjørwell ledare för ett läsesällskap i Stockholm. Flintenberg torde däremot icke ha haft journaler i sitt bekanta skap såsom Gjørwell och Lüdeke men han torde ha haft journaler i sitt bekanta lånbibliotek, vilket i kvalitativt hänseende var mycket framstående och vars värdefullaste verk vid upplösningen av inrättningen inköptes av Lunds universitetsbibliotek på förslag av professor Anders Lidbeck.

V. Läsesällskapet i motvind 1801—1804

Gustaf Abraham Silverstolpes och hans vänners uppträdande i akademiska kapellet i samband med festligheterna den 4 april 1800 fick till följd icke blott den ryktbara musikprocessen utan även en stark söndering inom universitetets lärarkår. Flera av de professorer, som tidigare i viss mån sympatiserat med de radikala strömningarna i tiden och vid universitetet eller åtminstone visat förståelse för dem, kände sig synnerligen illa berörda av de unga akademikernas barnsliga tilltag i samband med festen. De kände sig komprometterade av att denna ungdom, G. A. Silverstolpe, Marcus Wallenberg, N. P. Hulthin, Genseric Brandel m. fl., som de uppenbart tidigare på många sätt gynnat, nu kunnat företaga sig något sådant. De markerade därför eftertryckligt sitt ogillande av och sitt avståndstagande till vad som skett. Neikter, som gjort Silverstolpe till sin docent, och Boëthius, som visat honom mycken välvilja, betraktade Silverstolpekretsens uppträdande som ett svek mot visat förtroende, ägnat att misskreditera dem hos Konungen. De unga »jacobinerna» å sin sida blevo överraskade av att deras professorsvänner blivit så starkt chockerade och betraktade Neiktens och särskilt Boëthius' uppträdande under processen som ett svek mot tidigare intagna positioner. Reaktionen blev våldsam, och i brev till Höijer säger Silverstolpe, att han går och funderar på huru han på ett sig »värdigt och rätt humilierrande sätt skall kunna straffa Boëthius»¹⁾ och något längre fram under året meddelar han samme adressat, att professorerna »slita obeskrifligen ondt ifrån alla håll, och Boëthius i synnerhet kan ej mera reparera sitt rykte»²⁾.

Genom fastställandet den 28 nov. 1800 av konsistoriets dom i processen avlägsnades Silverstolpe från Uppsala. Benjamin Höijer, som ju

¹⁾ Brev den 27 juni 1800, sign. Ep. H:19 (KB).

²⁾ Brev den 26 dec. 1800, ibidem.

varit en av Juntans ledare och hörde till Silverstolpes intimaste vänner, befann sig utomlands och kom ej tillbaka till Uppsala förr än 1802, varför han icke hade någon möjlighet att ingripa i utvecklingen. Juntan upplöstes sålunda genom att dess främsta ledare antingen avlägsnades eller voro frånvarande och genom att den förlorade den naturliga samlingsplatsen som varit Silverstolpes hus. Kritiken av juntakretsen kom f. ö. icke blott från professorerna. Även majoriteten av studenterna synes ha intagit samma kritiska hållning. Adelheim-Borgström skrev sålunda till Höijer, att »Studenten afsvar sig all bekantskap med Juntan och ber om nåd»³⁾. Denna allmänna avoghet mot Juntan drabbade även bl. a. det på dess initiativ skapade läsesällskapet, inom vilket Juntamedlemmen Pehr Afzelius efter Silverstolpes bortresa var den starke mannen. Ett stort manfall i sällskapets medlemskader synes ha inträtt fr. o. m. 1801, då flertalet professorer drogo sig tillbaka därifrån. Visserligen utgick, som vi vet, anslagen från akademien och biblioteket även för år 1800 till läsesällskapet. Det utbetalades den 14 november alltså strax före avgörandet i musikprocessen, och skälet till utbetalningen trots kritiken av ledarna var dels att samarbetet med läsesällskapet då ännu icke blivit uppsagt, dels att Inspectura aerarii, som utanordnade medlen, detta år som nämnt utgjordes av de mot sällskapet välvilligt inställda professorerna C. P. Thunberg och J. A. Tingstadius. Från och med det nya året 1801 indrogos emellertid anslagen och upphörde allt samarbete mellan universitetet och läsesällskapet⁴⁾.

Att läsesällskapet förmådde överleva förföljelserna mot Juntans män i samband med musikprocessen, var till största delen Pehr Afzelius' förtjänst. På honom kom ansvaret för sällskapet att vila, sedan Silverstolpe under hösten 1800 avvecklat sina engagemang i Uppsala och lämnade staden. Inför sin förvisning och den stundande bortresan anmälde Silverstolpe, att skulder och fordringar till honom skulle regleras på hans boklåda före den 1 november 1800⁵⁾. Samtidigt lyckades han också sälja sitt hus, det forna Juntahögkvarteret, vilken försäljning kom så snart till stånd på grund av att ett tillfälle yppade sig för Silverstolpe att avhända sig det mot mycket god förtjänst⁶⁾. Han lär ha förtjänat 700 rdr på försäljningen. Köpare och ny ägare av »Det Silverstolpiska

3) Brev den 5 dec. 1800 (Ericssbergs arkiv). Brevet här citerat enligt O. Dixelius' ovan anförda arbete, s. 390.

4) Se härom mera i det följande!

5) Upsala Tidning, 7 Häftet, N:o 43, lörd. den 4 okt. 1800: »Underrättelser».

6) Brev till Höijer den 24 okt. 1800, sign. Ep H:19 (KB). Jfr Dixelius, O., a. a., s. 390, 392.

Huset» var kaptenen Axel Johan Goës⁷⁾. Vid denna tid skrev Silverstolpe till Benjamin Höijer i Paris, att denne undgått förföljelsen endast tack vare sin utrikesresa. Flera voro utsedda till reaktionens offer, »blott tillfälle yppas, hvaribland egentligen Pehr Afzelius, men Du vet, huru svår han är att springa på»⁸⁾. Afzelius var försiktigare än Silverstolpe och var fjärran från sådana barnsliga tilltag som dennes i musikkapellet. Han gav därför ej så lätt hugg på sig. Vid Silverstolpes avresa blev det Pehr Afzelius som blev den ledande kraften i läsesällskapet och som fick ta huvudansvaret för dess fortbestånd⁹⁾.

Efter Silverstolpes bortresa sköttes hans bokhandel och låninrättning såsom nämnt av notarien Nils Gustaf Fahlström. Men eftersom man i staden allmänt visste, att Silverstolpe förvisats från Uppsala, kunde man lätt få uppfattningen, att hans affärsrörelser där också nedlagts. Det blev därför nödvändigt att jäva denna uppfattning och klargöra för allmänheten att rörelsen skulle fortgå som förut. I detta syfte började bokhandeln från och med 1801 en mycket livlig annonskampanj i ortstidningarna, vilken tidvis i nästan varje nummer hade något att meddela om Silverstolpes bokhandel eller om hans lånbibliotek, vilket sistnämnda nu tydligen efter ägarens bortresa erhållit verkliga reglementerande regler¹⁰⁾. Rörelsen drevs under förra hälften av 1801 i rådmän Kewenters gård vid Slottsgatan, 1 tr. upp, men flyttade den 1 juli samma år till överstelöjtnant Voigtländers gård vid Köpmangatan, 1 tr. upp, till de rum, som tidigare innehafts av Björnståhls lånbibliotek. I september 1802 flyttade verksamheten åter och denna gång till handlanden Borells hus vid Stora Torget till de lokaler, som förut disponerats av apotekaren Harders apotek, där rörelsen befann sig så länge den var i Silverstolpes ägo, dvs. till den 1 juli 1803¹¹⁾.

7) Swederus, M. B., a. a., s. 75.

8) Liljekrantz, B., Benjamin Höijer, Lund 1912, s. 144. Om Afzelius se även karakteristiken av honom i »Professorerna vid Upsala Academie» i De la Gardieska arkivet (LUB), avtryckt i Personhistorisk Tidskrift 1922.

9) Se härom de ovan anförda uttalandena i konsistoriets protokoll vid Afzelius' avgång från läsesällskapets ledning 1837.

10) Se kungörelser i Upsala Tidning 1801: den 6/3, 14/3, 21/3, 28/3, 2/4, 17/4, 9/5, 16/5, 23/5, 30/5, 20/6, 27/6, 11/7, 25/7, 8/8, 17/10, 31/10, 5/12, 24/12. 1802: 23 jan., 30 jan., 6 febr., 20 mars, 24 mars, 2 april, 17 april, 22 april, 7, 22 och 28 maj, 12 juni, 3 och 17 juli, 21 aug., 25 sept., 6 och 13 nov., 24 december. 1803: den 4, 19 och 22 mars, 23 juni samt dessutom även i fortsättningen, ehuru rörelsen då tillhörde Anders Wiborg.

11) Sedan Silverstolpe den 1/7 1803 överlätit sin rörelse såväl i Stockholm som Uppsala åt magister Anders Wiborg, fortsatte Fahlström att vara även dennes ombud i Uppsala (Jfr Upsala Tidning den 23/7 1803). Fr. o. m. 1805, sedan Fahlström

Den omorganisering av läsesällskapets styrelse, som företogs efter Silverstolpes försvinnande från Uppsala, ledde till att Afzelius blev den ledande direktören, varjämte till övriga direktörer av allt att döma valts A. E. Afzelius och Eric Abraham Almquist. Verksamheten bedrevs f. ö. på samma sätt som tidigare, och Carlander fortsatte att förmedla tidskrifternas anskaffande från England. Redan i början av februari 1801 tackade Afzelius vännen »för besväret med Journalernas efterskrifvande» samt för brev den 4 i samma månad, med vilket följde beställda tidskrifter. Han ville dessutom, att Carlander skulle framföra hans tack »til den hederliga vännen Tarras, at han gör mångom härstädes och i synnerhet mig en betydlig tjenst». Som särskild erkänsla för sina tjänster ville Afzelius allt framgent sända Carlander Uppsala Tidningar, om vilka han dock säger: »Jag beklagar blott, at de äro så innerligen usla, hvilket icke står at hielpa innan vi får en mindre okunnig och rädd Boktryckare. Det är i sanning bedröfligt, at icke kunna erbiuda något bättre i utbyte, men härifrån är intet dugligt at vänta, emedan man är så upmärksam på alt hvad här talas eller tryckes, at et enda obehagligt ord skulle kunna göra Academien sina Privilegier förlustig»¹²⁾. Litet längre fram på våren tackade Afzelius sin göteborgske vän åter igen för hans »fortfarande godhet» även däruti yttrad att han »besörjt om continuation af Journalerna». Afzelius tillade, att han skulle se till att Silverstolpes Journal för svensk litteratur med görligaste första skulle sändas till Göteborg¹³⁾.

Den opinionsstorm, som uppkommit i professorskretsarna i samband med musikprocessen och Silverstolpes relegering från akademien, kunde Afzelius säkert på nära håll iakttaga. Han torde därför tidigt ha kun-

våren 1804 trätt ifrån sin tjänst hos Uppsala läsesällskap och han sålunda var fri att konkurrera med detta, kompletterades boklånerörelsen av också en journalcirkel med svenska tidningar, detta efter en del ansatser i denna riktning redan förut. I journalcirkeln höll man Stockholms Posten, Inrikes Tidningar, Stockholms Post Tidningar, Dagligt Allehanda, Handels Tidningen, Åbo Tidning, Linköpings-Bladet, Gefleborgs Tidning (Jfr Upsala Tidning den 5/1 1805). Man kunde i cirkeln välja att ta en eller flera eller alla tidningarna, då avgifterna voro proportionsvis olika. Togos alla blev kostnaden 3 rdr banko om året. Omvoro proportionsvis olika. Togos alla blev kostnaden 3 rdr banko om året. Omvoro bud- och kommissionärskapet för Wiborg överlät Fahlström i maj 1809 till Emanuel Bruzelius, som därmed började sin bekanta bokhandelsbana. Jfr Upsala Tidning den 7/5 1809. Se även Swederus, M. B., a. a., s. 74, samt Silverstolpe, C., a. a., s. 333 och Bruzelii nedan anförda inlaga till hovkanslersämbetet 1809.

12) Brev den 9 febr. 1801 från Afzelius till Chr. Carlander (SLA).

13) Brev den 7 april 1801 från Afzelius till Chr. Carlander (SLA). Redan i det föregående brevet hade Afzelius frågat om han gjorde Carlander en tjänst, om man sände Silverstolpes Journal med posten och ej som ditills genom tillfälliga resande.

nat förutse de svårigheter för läsesällskapet, som voro i antågande, på grund av att sällskapets ledning låg i de tongivande Juntaledamöternas händer. Det var sannolikt för att lämna förhandsinformationer härom, som direktionen kallade läsesällskapet till sammankomst våren 1801. I kallelsen hette det: »Samtelige Herrar Subscriberer i Läsesällskapet behagade enhälligt sammanträda i Läs-Rummen d. 20 nästk. Maji k. 4 e. m. för at öfwerlägga i ett angeläget ärende»¹⁴⁾. Sannolikt var det fråga om ordningen på läsrummen förutom de nämnda förhandsinformationerna. Bristerna just i ordningshänseende i fråga om journalernas utnyttjande hade bringat professor Nordmark i harnesk mot läsesällskapet och man torde ha överlagt om vad som kunde göras för att effektivisera verksamheten och förhindra att flera befogade anmärkningar framställdes mot sällskapets skötsel. Om förhållandena på läsesällskapet vid denna tid berättar den tyske Sverigevännen Johann Georg Eck från sitt besök där den 10 juli 1801 bland annat: »Vormittags brachte ich einige Zeit recht lehrreich in dem hiessigen Universitätsbuchladen und auf einer Leseanstalt zu, wo ich auch verschiedene unserer besten Deutschen gelehrten Zeitschriften, freylich ziemlich spät, fand. Richtig bemerkte einer der Anwesenden, dass man die vielen Deutschen Journale und Zeitungen auf ein Dutzend reducirern sollte, damit sie doch wenigstens sich mehr über der Mittelmässige erhüben»¹⁵⁾. Den åsyftade bokhandeln var troligen L. G. Berglunds, d. v. s. Magnus Swederus' f. d. boklåda, men kan också ha varit Silverstolpes av Nils Gustaf Fahlström skötta bokhandel.

Det angelägna ärende, för vilket sammanträdet anordnats, var som nämnt med all sannolikhet frågan om hur man skulle ernå en bättre ordning på läsesällskapets rum i fråga om tidskrifter och tidningar. Konsistoriet hade ju yttrat sitt missnöje redan första året av sällskapets tillvaro, och man kunde därför förutse eller visste redan, att kritiken skärpts efter den av Silverstolpekretsen förorsakade skandalen. Det var därför viktigt att kunna visa på effektiva reformer och att därmed kunna avvärja kritiken. För att få en bättre ordning i tidskriftssamlingen och en verklig kontroll av lånerörelsen beslöt sällskapet nu att anställa den här i det föregående flerstädes nämnde medarbetaren i Silverstolpes boklåda notarien Nils Gustaf Fahlström att svara för lånerörelsen och läsesällsapsrummen såsom bibliotekarie och utöva den

14) Upsala Tidning, 8 Häftet, N:o 45 lörd. den 16/5 1801 under rubriken »Under rättelser».

15) Eck, J. G., Reisen in Schweden, Leipzig 1806, s. 125.

nödvändiga kontrollen. Därmed kunde man avskaffa den alltifrån grundandet gällande ordningen för läsesällskapet, nämligen den att ledamöterna själva var och en i tur och ordning ombesörjde sysslorna på läserummen¹⁶). Ett sådant divisionsansvar måste med nödvändighet föra med sig oordningar, och i detta system låg säkerligen också den viktigaste orsaken till de oregelmässigheter Aurivillius följande höst påtalade i sitt i det följande anförda yttrande till akademiska konsistoriets protokoll. Anordningen med en bibliotekarie, hur nödvändig den än var, blev dock en ganska kostsam affär, och verksamheten fick därför inskränkas i motsvarande grad. Särskilt besvärligt blev det, att denna utgift måste tagas, när samtidigt universitetet indrog sina samtliga anslag till sällskapet. Läsesällskapets ekonomiska ställning försämrades i betänklig grad.

Under tiden fortsatte det intima samarbetet mellan Afzelius och Carlander i fråga om engelska tidskrifters införskaffande. I juni skrev Carlander och frågade om vännen ville ha någonting från England, »så torde Du låta mig det veta» och tillade, att han litet längre fram på sommaren skulle »begära fortsättning af våra Journaler». Framför allt var han angelägen att slippa »anlita vår här etablerade så kallade Franska Boklåda, hvilken också har alt sit gods från Perthes i Hamburg¹⁷). I slutet av samma månad tackade Afzelius för löftet om fortsättningen på journalerna och för de tidningar och böcker som då ankommit från Göteborg¹⁸). Den 30 september meddelade Carlander, att han med en

¹⁶) Jfr Erik Gustaf Geijers brev till Esaias Tegnér den 18/3 1811: Geijers Samlade Skrifter (Landquist) Bd XIII, s. 209. — Här må i förbigående nämnas, att läsesällskapsförsöken i Uppsala, Åbo och Lund inspirerade till ett liknande i Stockholm, där man redan i början av 1790-talet som vi sett haft det av Chr. Carlander grundade sällskap, som nedlagt sin verksamhet efter grundarens bosättning i Göteborg. Eric Gadelius, som studerat vid Tyska skolan i Stockholm och där säkerligen gjort bekantskap med C. W. Lüdekes läsesällskap och som sedermera studerat vid Åbo akademi, där man den tiden hade det livaktiga Åbo läsesällskap, och Jöns Jacob Berzelius, som studerat i Uppsala och därför väl kände till Uppsala läsesällskaps verksamhet, begärde nämligen år 1802 troligen med Swederus' lån-bibliotek och med Carlanders tidigare sällskap i gott minne att efter mönster av de andra akademiska läsesällskapen få grunda ett läsesällskap för medicinska journaler och skrifter i huvudstaden. Först efter förnyad ansökan 1807 beviljades framställningen, som 1802 olyckligtvis ställts till orätt forum och därför då icke ledde till resultat. Jfr Lennmalm, F., a. a., s. 15 ff. Acta i ämnet i Hovkanslerns arkiv (RA).

¹⁷) Brev från Carlander till Afzelius den 13 juni 1801 (SLA). Den franska boklåda Carlander åsyftar var Alexis Bonamys Libraire Française. Om denna se t. ex. Gösta Lexts arbete *Bok och samhälle i Göteborg 1720—1809*, Göteborg 1950, s. 170 ff.

¹⁸) Brev den 22 juni 1801 (SLA).

resande till Uppsala översände fem nummer av *Medical & Physical Journal*, fem nummer av *Medical Review & Magazin*, tre nummer av *Medical & Chirurgical Review* samt 36 nummer av *Monthly Review*, d. v. s. hela årgången 1799 och av årgång 1800 och 1801 numren fram t. o. m. maj sistnämnda år. Om sist anförda tidskrift yttrade Carlander: »Detta sidsta hänger så ihop, om Du påminner Dig, at då *Analytical Review* uphöorde, bad jag Schulzen skicka en dylik Journal för Dit läsesällskap och en för mit, näml. de som bäst vore. Nu först har han upfylt denna begäran, och skickat *Monthly Rev(iew)* och *British Critic*. Vid en jämförelse som jag och Mag(iste)r Kullberg gjorde imellan dessas recensioner af samma arbeten, funno vi det förra utförligare och bättre i alla afseenden, hvarföre jag behåller det sednare, emedan i alla fall mindre nytta duger i Göteborg än i Upsala af lecture och litterature¹⁹). Ungefär en vecka efter detta brev sände Carlander ett nytt meddelande, att de Journaler, som då ankommit till Göteborg men som med det snaraste skulle sändas vidare till Uppsala voro ett antal nummer av *Monthly Review*, *Medical & Physical Journal*, *Medical Review & Magazine*, *Medical & Chirurgical Review* samt *Philosophical Magazine*²⁰). Den 26 oktober skrev Afzelius därpå till Göteborg och tackade för sändningen men anmärkte samtidigt: »Alt var komplett utom *Monthly Review*, hvaraf October stycket för 1799 felades». Detta anhöll Afzelius, att Carlander ville sända vid tillfälle, då han antog, att det blivit kvar i Göteborg, eller i annat fall att han måtte skaffa ett nytt nummer från England²¹). Härom skrev Carlander i ett meddelande redan i början av november: »Om det felande stycket af *Monthly Review* skref jag strax til Schulzen; få se om jag ännu får det i år. — Jag väntar ännu en hop böcker från London, hvarpå jag redan fått räkning, och däribland fortsättningar af alla Journalerna, och innan desse komma och jag liquiderat frakt, tull etc. kan jag inte göra liquid med Dig och mina öfrige committenter, ehuru jag länge sen betalt sjelfva inköps räkningen²²). Det felande numret av *Monthly Review* kunde Carlander också snart sända till Uppsala. Dagen före julafton skrev han nämligen till Afzelius och meddelade, att han under Gistréns adress i Stockholm för Afzelius'

¹⁹) Brev från Carlander till Afzelius den 30 sept. 1801 (SLA).

²⁰) Brev den 7 okt. 1801 från Carlander till Afzelius (SLA).

²¹) Brev från Afzelius till Carlander den 26 oktober 1801 (SLA).

²²) Brev från Carlander till Afzelius den 4 nov. 1801. (SLA). I brevet gratulerade Carlander också vännen till professorsutnämningen och undrade vilken titel Afzelius i fortsättningen ville antaga, titeln av professor eller överdirektör, vilken sistnämnda han ju tidigare haft.

räkning avsånt ej blott oktobernumret från 1799 utan även numren fr. o. m. juni t. o. m. september 1801 och dessutom appendixet till »the 35:th vol». Vidare fanns med i sändningen de senaste numren av *Medical & Chirurgical Review*, *Medical Review & Magazine*, *Medical & Physical Journal* samt för Adam Afzelius' räkning *Philosophical Magazine*. I sammanhanget uppräknar Carlander en lång lista på böcker, som man hade skickat honom tillsammans med journalerna²³⁾. Han frågade till sist Afzelius vilket honorarium man skulle ge »vår höga Postmästare, Öfverstelieutn. Cederfeldt... för besväret med de Engelska Tidningarne». Den 28 december tackade Afzelius för brevet och för sändningen, vilken han antog att Gistrén då redan fått och vilken han därför väntade till Uppsala med det snaraste²⁴⁾.

Efter sitt viktiga sammanträde i maj 1801 uppehöll läsesällskapet verksamheten utan störningar under sommarferierna. Sedan höstterminen börjat den 1 oktober, kallades sällskapet till sammanträde redan den 13 okt. och valde då enligt stadgarnas bestämmelser direktörer för årets sista kvartal²⁵⁾. Förmodligen informerades läsesällskapet då också om den aktion, som förbereddes mot sällskapet från tongivande professorshåll. Aktionen torde ha varit i gång redan från våren och kom därför inte som någon överraskning för Afzelius och de övriga ledande inom läsesällskapet. Med besvärligheterna att få tidskrifterna utan hinder på sällskapet såsom förevändning — eftersom man ju kunde ha underhandlat med sällskapet om de punkter i dess regler, som man var missnöjd med — men i själva verket på grund av att man inte längre ville ha något med juntakretsarna att skaffa, beslöt akademiska konsistoriet på sin sammankomst den 21 oktober 1801 att avbryta samarbetet med sällskapet. Beslutet fattades just vid den tidpunkt då eljest anslagen från universitet och universitetsbibliotek skulle ha utanordnats till läsesällskapet. Enligt protokollet förekom följande vid konsistoriesammanträdet:

Som flere af Consistorii Ledamöter beklagat sig öfwer swårigheten at få läsa de Lärda Tidningar och Journaler, hwilka för Consistorii räkning årligen köpas, emedan de wid efterfrågan i Läse Sällskapets rum merendels varit utlänte, och icke eller efter Sällskapets Reglor wid hwart quartals slut til

²³⁾ Brev från Carlander till Afzelius den 23 december 1801 (SLA).

²⁴⁾ Brev från Afzelius till Carlander den 28 dec. 1801 (SLA). Det synes mycket ofta ha varit på detta sätt att Gistrén var mellanhand mellan Göteborg och Uppsala, detta beroende på att Carlander hade en mängd litteratur att sända även till Gistrén.

²⁵⁾ Uppsala Tidning, 9 Häftet, N:o 5 fred. den 9/10 1801, Sammankomsten hölls den 13 oktober kl. 12 på dagen.

Biblioteket blifwit uplemnade; så begärte nu Professoren och Bibliothecarien Aurivillius Consistorii utlåtande, huru med desse Tidningar för nästkommande År skulle förhållas: Professoren anmälte tillika, at sidstledne Mars Månad hade ingen Tidning ifrån Läse Sällskapet blifwit aflemnad, och tyckte för egen del det wara både ledsamt at så länge nödgas sakna de för honom nödiga underrättelser, och swårt, at hos Sällskapets Directeurer både til namn och hemwist stundom okände, låta efterfråga och afhämta Tidningarne. Någon förmån hade wäl tilfallit Bibliotheket derigenom, at alla de Journaler, som Läse-Sällskapet nyttjat, blifwit til Bibliotheket det följande året aflemnade; Men som Sällskapet så ofta ombytt sina Journaler, så hafwa de delar eller stycken af dem, som kommit til Bibliotheket nästan icke warit at anse för annat än defecter, hwilka icke utan ny både kostnad och möda kunde kompletteras. I fall Consistorium derföre skulle finna för godt, at Tidningarne på sätt som förut skedt finge circulera, så understälde Professoren sluteligen, om icke Consistorium skulle wilja widtaga den utwäg, at de af någon wiss Person emot någon liten belöning dageligen flyttades i den ordning, som Consistorium pröfwade wara den til ändamålet mest bidragande.

På detta Aurivillius' förslag följde en tydligen livlig diskussion vid vilken majoriteten var på förslagsställarens sida. Beslutet formulerades därför på följande sätt:

Och som Consistorium lika med Professoren Aurivillius funnit obeqwämlichkeiten af det sätt på hwilket de Academien tilhörande Lärda Tidningar blifwit härtills nyttjade och ingen säkrare utwäg kan widtagas för at til behörig ordning återställa Läsningen deraf än at såsom tilförene wanligt warit låta dem circulera, samt i anledning deraf skilja desse Tidningar från Läse Sällskapets disposition; så resolverades, det skulle för nästkommande år och framgent de 59 rdr Banco och 15 rdr riksgäld, som förut warit til Läse Sällskapet aflemnade, användas til Tidningars och Journalers inköp för Academiens enskilda räkning, samt at en serskild Person antages, som för något billigt arfwode dem omkringbär efter den ordning, som framdeles kommer at utsättas.

Beslutet var emellertid icke enhälligt. Man kan vid läsningen av protokollet läsa mellan raderna, att en tämligen effektiv inpiskning för Aurivillius mening ägt rum. Några ledamöter stodo trots allt på läsesällskapets sida. I protokollet tillägges nämligen:

Härwid woro Professorerne Thunberg och Lundström af den enskildta tanka, at wäl angeläget wore, at de missbruk, hwilka förut med dessa Tidningars nyttjande förelupit borde rättas, men trodde likwäl, at sådant skulle kunna skje utan at skilja dem från Läse-Sällskapet, hwarest äfwen åtskillige Studerande deltaga, hwilka af denna läsning hafwa mycken förmon, som de annars swåriligen skulle kunna erhålla. Professoren Afzelius yttrade sig äfwen serskildt på detta sätt²⁶⁾.

²⁶⁾ Consistorii Academici protokoll den 21 oktober 1801, § 4 (UUA). Jfr transumt i läsesällskapets arkiv, sign. U 101 a (UUB). Se även Cl. Annerstedts Samlingar till

Professor Afzelius avsåg uppenbart att till protokollet få bifoga ett särskilt skriftligt yttrande, men detta inlämnades aldrig, och protokollet företer därför på detta ställe en stor oskriven lucka, i vilken sekreteraren tydligen tänkt införa Afzelius' inlägg, så snart det ankom. Troligen ansåg Afzelius det lönlöst att lägga ned något arbete på att argumentera till läsesällskapets försvar. Emellertid är det intressant att konstatera, att det fortfarande fanns en minoritet på tre professorer i konsistoriet, som ville att samarbetet med läsesällskapet skulle fortvara. Likaså är det intressant att se, att denna minoritets yrkande på fortsatt samarbete till en del motiverades av hänsyn till de intresserade unga studenter, som studerat de lärda tidningarna i läsesällskapet. Man kan här erinra om att i studenternas krets denna tid funnos sådana framtidsmän som Erik Gustaf Geijer, Samuel Grubbe, Carl Ulric Broocman m. fl., vilka säkerligen alla med största behållning tagit del av tidskriftsserierna på läsesällskapet.

Det blev ett svårt avbräck för läsesällskapet att på detta sätt bli av med en inkomst på hela 81 rdr 16 ss. banko från och med 1801. Skulle man kunna arbeta vidare enligt samma program som tidigare, borde bortfallet av anslagen kompenseras genom nyrekrytering av medlemmar på minst 41 personer. Då en sådan nyrekrytering låg utanför det möjliga gränser, hade man att välja på att höja medlemsavgifterna från dittills gällande 2 rdr banko till något högre belopp eller också att inskränka verksamheten. Av allt att döma har man måst ta till båda dessa alternativ. Sannolikt höjdes deltagaravgiften något, men då samtidigt de mot sällskapet kritiskt inställda professorerna och studenterna icke längre ville vara med, så torde medlemssiffran avsevärt ha nedgått. Då på detta sätt inkomsterna trots kontingentshöjningen blevo lägre än tidigare, måste läsesällskapet högst avsevärt minska utgifterna. En åtgärd i denna riktning var att man lämnade de ditillsvarande lokalerna och flyttade verksamheten till en anspråkslösare plats.

Läsesällskapet hade som vi sett hela tiden innehaft tre rum i den Wappengrenska gården²⁷⁾. Dessa rum synes ha varit trivsamma men relativt kostsamma. Genom Afzeliu förmedling erhöles nu med 1802 års ingång nya billiga lokaler på Nosocomium. Troligen fick sällskapet hålla till där hyresfritt. Att rum kunde beredas på Nosocomium, berodde på

Uppsala universitets historia Avd. 11:38, s. 448, sign. U 40:69 (UUB). Aurivillius anför som synes blott runda tal och utelämnar därför de 16 skillingarna banko, som även ingingo i anslagen.

27) Jfr annons i Uppsala Tidning, 9 Häftet, N:o 34, lörd. den 20 mars 1802 under rubriken »Underrättelser».

att man inte hade några patienter inlagda där. Jöns Jacob Berzelius, som studerade i Uppsala under åren 1796—1801, säger sedermera därom: »Fakulteten har ett så kallat nosocomium, där sjukantalet, till följd av stadens ringa befolkning, är så inskränkt, att under den tid, jag studerade medicin i Uppsala, icke ett tillfälle — mycket mindre en nödvändighet — för mig gavs att under min — i övrigt över mitt lovord upphöjde — lärares ledning se och sköta en sjuk». Nosocomium hade f. ö. blott tio sängar för både medicin och kirurgi, och en klinisk undervisning skulle därför, om den givits, varit föga effektiv, betonar H. Schück, som berört saken i sin litteraturhistoria²⁸⁾. Förhållandena synes icke avsevärt ha ändrats till framemot omkring 1830.

Läsesällskapslokalerna på Nosocomium voro icke så trivsamma studielokaler som de tidigare i Wappengrenska huset. Man torde därför ha rätt att antaga, att besöksfrekvensen avtog. En klar nedgång i verksamhetens intensitet följde såväl härav som av det redan förut berörda förhållandet, att en hel del studenter dragit sig tillbaka från de som man ansåg komprometterade juntakretsarna²⁹⁾. Den gamla kärntruppen blev dock läsesällskapet trogen även under det nu inträdda hårdare klimatet. Carl Zetterström berättar exempelvis i sin dagbok om sina studiebesök på läsesällskapet både vårterminen och höstterminen 1802, och honom hade de inträffade misshälligheterna icke bekommit på något mer störande sätt³⁰⁾.

Trots de inskränkningar, som föreskrevs av den nu nödvändiga sparsamhetspolitiken, höll man sig fortfarande i läsesällskapet med de dyra engelska tidskrifterna. I mitten av januari 1802 sände Carlander sålunda en laddning journaler till Afzelius, vilka han dock hade måst skicka med en apotekare till Norrköping f. v. b. till Stockholm och Uppsala³¹⁾. Samtidigt meddelade Carlander, att han gottgjort postmästare Cederfeldt i Göteborg för hans besvär med 5 rdr. I mars tackade Afzelius och översände 50 rdr banko som likvid för sändningarna. I samband med kvitteringen betonade Carlander: »Jag tar för afgjort, at Du vill

28) Schück, H.,-Warburg, K., Illustrerad svensk litteraturhistoria Bd VI, Stockholm 1930, s. 31. Jfr Lundh, Herbert, Uppsala stads historia III, Uppsala 1958, s. 405, samt Mestertons (s. 6—18) och Quensels framställningar i ämnet. Se särskilt Quensel, U., Några anteckningar om sjukvårdsanstalternas i Upsala historia: UUA 1926:2, s. 52—70.

29) Jfr ovan Adelheim-Borgströms brev till Höijer den 5 dec. 1800. Se även Wiberg, A., Från Johan Olof Wallins studentår, s. 11 ff.

30) Zetterström, Carl, Dagbok 1801—1813, t. ex. 23/2, 2/3, 26/3, 12/11, s. 60, 62, 65, 97, sign. Ms Z2 (Jämtlands bibliotek, Östersund).

31) Brev från Carlander till Afzelius den 20 jan. 1802 (SLA).

ha fortsättning af Dina Journaler, när jag någon gång fram i sommar förskrifver Böcker från England; vill Du ha något mer, så kan jag framdeles få veta det»³²). När sommarferierna började, beordrade Afzelius ankommande tidskrifter som vanligt till Sätra Brunn, där han uppehöll sig som brunnsläkare³³). De praktiska bestyr, som orsakades därav, berörde Carlander i ett brev den 1 juni på följande sätt: »För at kunna skicka Engelska Tidningarne på Sätra, är nödvändigt at jag särskildt talar vid Cederfeldt därom, hvilket jag också skall göra i morgon; men också är det nödigt, at Du prevenerar Postmästaren i Sala därom, emedan det är et slags lurendrägeri»³⁴). Tidningarna blevo dock till en början något försenade. I ett meddelande den 6 juni säger Carlander, att de »Engelska Tidningarne, som jag skulle skickat i Onsdags, följa nu, emedan jag ej hann med at tala vid Cederfeldt den dagen», samt tillägger: »Härnäst skola de komma med posten»³⁵). Hur angelägen Afzelius var att få journalerna västerifrån, framgår av ett brev från Carlander ett par dagar senare, i vilket han visar, att varje tillfälle att få iväg tidningarna snarast också iakttoogs. Carlander yttrar: »Just som jag afskickat några Tidningar i går med posten, fick jag et par nya, hvilka jag därför strax skickar med vännen Beckman emedan lägenhet gafs»³⁶). Metoden att sända tidningarna med resande tillämpades gång på gång säkerligen beroende på att transportkostnaderna på detta sätt blevo ringa. Sändningarna under förhösten 1802 belysas ganska bra i ett brev troligen i augusti. Carlander säger däri: »En beskedlig Bokhandlare i London har nyligen skickat mig fortsättning af några Journaler, utan at jag begärt det, och däribland för Dig Monthly Review från Octob. 1801 til och med Juni 1802, samt Medical & Chirurg. Review N:o 45—49. Levin Olbers tog de 4 häften för 1801 af det förra, at upföra, mera kunde han ej bärga jämte hustrun i bredchaise; det öfriga skall jag skicka med Wingård eller någon annan. — Nu har jag också skrivit efter vidare fortsättning, så väl af London Medical Review och Medic. & Physical Journal för Din räkning»³⁷). Intressant är härvid att konstatera den

³²) Brev från Carlander till Afzelius den 31 mars 1802 (SLA).

³³) Jfr Afzelii brev till Carlander den 24 maj 1802 (SLA), i vilket han ber vännen att i fortsättningen under sommaren sända journalerna till Sätra Brunn.

³⁴) Brev från Carlander till Afzelius den 1 juni 1802 (SLA).

³⁵) Brev från Carlander till Afzelius den 6 juni 1802 (SLA).

³⁶) Brev från Carlander till Afzelius den 8 juni 1802 (SLA).

³⁷) Brev från Carlander till Afzelius 1802 — från slutet av augusti eller början av september.

uppenbart mycket intima bekantskap som fanns mellan Carlander och Carl Fredrik af Wingård. Wingård hade år 1800 grundat ett särskilt läsesällskap troligen närmast inom prästerskapet, samt skol- och gymnasiestaten³⁸), och samarbetet och förståelsen mellan honom och Carlander är därför mycket begriplig. Det var därför naturligt, att han skulle ta med sig Uppsalaläsesällskapets journaler från Göteborg, då han vid höstterminens början begav sig till akademien. Att Carlander verkligen sände en del tidskrifter till Uppsala med Wingård framgår av ett brev den 22 september 1802. Carlander skriver: »För 2 å 3 vickor sen skickade jag til Dig med Levin Olbers Monthly Review 1801 Oct., Nov., Dec. med et appendix — och i måndags med Carl Wingård D:o 1802 Jan.-Juni med et appendix samt Medical & Chirurgial Review N:o 45—49. Fortsättning af desse, såväl som de öfrige Engelske Journaler Du plär få, väntar jag med första lägenhet»³⁹). Det kom dock att dröja ganska länge, innan journalerna ankommo till Carlander. Ännu i slutet av oktober måste han skriva till Afzelius och beklaga, att tidskrifterna icke kommit. Han framhåller: »Journalerna från England väntar jag på än, och har skepparen, som jag supponerar har dem med sig, redan länge varit i väntan»⁴⁰). Trots de talrika avbrotten i leveranserna kommo dock tidskrifterna så småningom fram till Uppsala och infogades i läsesällskapest samlingar.

Vid höstterminens slut 1802 reklamerade läsesällskapet som vanligt för sin verksamhet för det nya året. Man sökte att få så många ledamöter som möjligt, eftersom härav berodde huru många tidskrifter man skulle få råd att anskaffa till läsrummen. Reklamen sträckte sig också till ortstidningen, där man kungjorde: »De som åstunda att deltaga i Läse-Sällskapet för år 1803 kunna alla eftermiddagar anteckna sina namn å Sällskapets rum i Nosocomiihuset. Upsala d. 22 Dec. 1802»⁴¹).

Det nya året 1803 synes icke ha börjat så lyckosamt för läsesällskapet som man hade hoppats. Tydligt erhöi man betydligt färre deltagare i sällskapet än man räknat med vid årsskiftet, då man gjort tidskriftsprenumerationerna. Tillgängliga medel räckte därför icke till att täcka utgifterna. På detta sätt torde man få tyda det förhållandet, att läsesällskapet den 29 april 1803 ordnade med en auktion på en del av

³⁸) Om Wingårds läsesällskap från år 1800 se Handlingar angående Prest-Möret i Götheborg år 1822, Götheborg 1822, s. 30. Jfr Kleeberg, Tönnes, a. a. s. 65.

³⁹) Brev från Carlander till Afzelius den 22 september 1802 (SLA).

⁴⁰) Brev från Carlander till Afzelius den 27 oktober 1802 (SLA).

⁴¹) Upsala Tidning, 10 Häfter, N:o 24 fred. den 24 dec. 1802 under rubriken »Underrättelser».

sitt journal- och tidningsförråd. Vid auktionen var även Carl Zetterström närvarande och skaffade sig av allt att döma en del eftertraktade nummer⁴²). I och för sig var auktionen intet märkligt. Det var synnerligen vanligt inom läsesällskapen vid denna tid, att man icke lade upp samlingar av tidningar eller böcker, utan att man auktionerade bort de lästa verken, när man inte längre hade någon användning för dem. Uppsala läsesällskap hade emellertid redan från början haft avsikten att bilda ett bibliotek av sina samlingar, och man måste därför draga den slutsatsen av försäljningen att ekonomien icke kunde klaras på annat sätt. En följd av auktionen blev, att man i samlingarna i fortsättningen saknade en hel del årgångar av tidningar och tidskrifter från tiden före 1803. Såsom exempel härpå kan anföras, att i läsesällskapets förteckning, tryckt 1808, saknas Stockholms Posten, Stockholms Post Tidningar, Inrikes Tidningar, Åbo Tidning, Upsala Tidning helt och hållet före 1803, vilket tyder på att dessa tidningars årgångar i sällskapets samlingar till och med 1802 sålts på auktionen.

Ehuru läsesällskapets ekonomi sålunda tydligen var ganska ansträngd, fortsatte man att införskriva de dyra engelska journalerna. I ett brev från början av januari 1803 meddelar Carlander, att han gick i väntan på några böcker från London. Böckerna hade sänts med en skeppare, »som skulle gå til Warberg, men som lär ligga infrusen här i skärgården». Bland denna väntade litteratur, skriver han till Afzelius, »är väl också Journaler för Dig, kan jag tänka, och så snart jag får dem skal Du underrättas därom». Till sist säger han sig vilja likvidera postmästare Cederfeldt för hans besvär med sändningarna till Uppsala med samma belopp som föregående år, nämligen med 5 rdr, och hoppades att Afzelius vore nöjd därmed⁴³). Ungefär fjorton dagar senare hade litteratursändningen från London kommit fram till Göteborg. Däri fanns för Uppsalaläsesällskapets räkning *Medical & Physic. Journal* N:o 42—45, *Medical & Chirurg. Review* N:o 50—51 samt *Monthly Review* för tiden juli—augusti med ett appendix. Vid avsändningen av dessa journaler till Uppsala skrev Carlander bland annat: »At Du af förnämnda saknar N:o 34—41 är min illitterate commissionairs fel, som icke förstått min requisition, eller kanske mitt; men det skall hjälpas vid första

⁴²) Carl Zetterströms Dagbok 1801—1813, s. 111 den 29 april 1803: »I dag såldes på Auction en del af Upsala Läsesällskaps Journaler . . . » Försäljningen var följaktligen så pass uppscendeväckande, att Zetterström fann skäl att notera händelsen i dagboken.

⁴³) Brev från Carlander till Afzelius den 5 jan. 1803 (SLA).

lägenhet. Äfven lärer ännu återstå för Dig några numror af *London Medic. Review & Magaz.* som numera upphört»⁴⁴).

Läsesällskapet hade av allt att döma under de gångna åren verkligen haft också några engelska allmänna tidningar på det sättet, att man fått dem från ett konsortium i Göteborg, sedan detta läst dem färdiga. Vårterminen 1803 hakade det emellertid upp sig. Göteborgarna ville, att läsesällskapet skulle effektivt deltaga också i kostnaderna för tidningarnas hållande. Härom upplyses vi genom ett brev från Carlander till Afzelius någon gång i mars 1803, i vilket brevskrivaren bl. a. framhåller: »Men samme vännen Tarras vill icke vara aldeles så beskedlig som förut; ty då jag ändteligen råkade honom och ordade åt honom om fortsättningen af Engelska Tidningarne äfven för i år, pretenderade han, at Du för Läsesällskapet skulle deltaga i kostnaden därföre, som han nämnde vara circa 40 Rdr om året. Jag kunde väl icke neka rättvisan af hans pretension qua köpman, men remonstrerade mot billigheten qua vän, och lofvade blott rapportera, emedan jag ingen fullmakt har at underhandla. Imedlertid ville jag icke öfversända et par påster, som jag i dag annars kunnat göra, innan jag får inhämta Ditt utlåtande»⁴⁵). Förmodligen gick Afzelius och läsesällskapet med på kraven, så att tidningarna även i fortsättningen sändes till Uppsala efter läsningen i Göteborg.

Vid höstterminens början 1803 reste Carl Fredrik af Wingård åter till Uppsala, och Carlander tog då tillfället i akt igen och sände med honom några av de vanliga journalerna. I det medföljande brevet skriver han: »Käraste Broder Pehr! Rätt nu är det et seculum sen vi skriftväxlade, och hade jag ej nu lyckligtvis några böcker at skicka Dig, så blefve det snart halftannat. Vännen Wingård tilförer Dig: *Monthly*

⁴⁴) Brev från Carlander till Afzelius den 19 jan. 1803 (SLA). I brevet yttrar sig Carlander ganska missmodigt om sitt göteborgska läsesällskap: »Vårt Läse Sällskap måste uphöra», säger han, »ty som jag på 2 år gått i förskott, och har än öfver 120 Rdr at fordra, som jag lärer få afskrifva på winst och förlust Conto, har jag icke lust at förskjuta mer, hädst icke mer än 3 a 4 personer ville läsa något, och jag sjelf läste aldrig». Sistnämnda berodde på att han var så upptagen av sin praktik, att han icke fick tid med några studier. Vid närmare betänkande visade det sig att Carlander icke hade hjärta att upphöra med sitt läsesällskap utan fortsatte trots deltagarnas bristande intresse och ringa hjälp i fråga om sällskapets ekonomi.

⁴⁵) Brev från Carlander till Afzelius i mars 1803 (SLA). Jfr Afzelius ovan anförda brev till Carlander den 6 okt. 1800, enligt vilket man i läsesällskapet önskade få tillgång till en engelsk allmän tidning. Förmodligen ordnade Carlander då saken med Tarras, så att läsesällskapet alltsedan läsåret 1800—1801 fått tillgång till en sådan tidning från Göteborg, ehuru den kommit något sent till Uppsala, eftersom den då först lästs av läsecirkeln i Göteborg.

Review Nov. 1802 — July 1803 with 2 Appendices, Medical & Physical Journal N:o 46—54, Medical & Chirurgical Review N:o 52—55⁴⁶⁾. I början av oktober tackade Afzelius för brev och tidskrifter och framförde samtidigt några frågor och önskningsar. I tackbrevet hette det bland annat: »Du torde påminna Dig, at 9 Numror af Medical & Physical Journal, neml. 33—41, felades vid förra sändningen, och jag anhåller derföre at Du ville requirera dem, på det jag måtte få Verket komplett och kunna inbinda 6, 7 och 8 Volumerne. At London Medic. Review & Magazine uphört vet jag, men manne icke flera Numror utkommit än 32? Jag förmodar, at så är och ber at Du ville skaffa mig de felande . . . Afven önskade jag veta, om Analytical Review slutades med första Volumen of the new Series och hvad de första 20 deraf, som felas mig, skulle kosta. Kanske kunde man få second hands för billigt pris. Ändteligen anhåller jag, at Du åt mig vidare ville requirera . . . fortsättning af Journalerna⁴⁷⁾. Förutom journalerna bad han vänner skaffa också ett flertal engelska böcker av medicinskt innehåll. Nästan samtidigt som Afzelius skrev från Uppsala, skrev även Carlander från Göteborg och meddelade den glädjande nyheten, att han väntade ytterligare fortsättning på journalerna från England före seglationens avslutande för året. »Jag har redan skrivit därom till min Bokhandlare», säger han, »om där blir någon skeppslägenhet hit, som jag bedt honom fråga efter⁴⁸⁾. I ett senare brev i oktober diskuterar Carlander ett flertal tidskriftsexemplar och för Afzelius felande nummer av de engelska journalerna och lovar att göra vad han kan för att fylla luckorna: »De felande numrorne af Medic. & Phys. Journal hade jag värdeligen glömt, och skall icke göra så mer, utan skaffa dem och hvad Du för öfrigt begärt, så snart jag får lägenhet. Med paketbåten får absolut ingen ting föras, utan hvad som går igenom the Post-Office, eller också medtagas af någon passagerare, såsom honom tilhörigt. — Om N:o 32 är den sidsta Du har af Med. Review & Magaz. så fattas Dig också därutaf N:o 33—41, och därmed uphördet det opus; desse skall jag ock skaffa. — Af Analyt. Review är Februarii 1799 det sidsta jag har, och då vill jag minnas, at Schulzen skref, at det blef inhiberadt, hvarför han sedan skickade mig British Critic och Dig Monthly Rev(iew). Är det de 20 första voly-

⁴⁶⁾ Brev från Carlander till Afzelius den 20 september 1803 (SLA).

⁴⁷⁾ Brev från Afzelius till Carlander, dat. Uppsala den 3 oktober 1803 (SLA). Intresset hos Afzelius och läsesällskapet är tydligen lika stort fortfarande att få de engelska tidskrifterna och att därmed äga fortgående kontakt med den engelska forskningen, vilken i Afzelius såsom vi sett hade en stor beundrare.

⁴⁸⁾ Brev från Carlander till Afzelius den 5 oktober 1803 (SLA).

merna af Analyt. Rev. of the Old Series, som Du ville ha? så skall jag fråga därefter». Efter dessa klargöranden rörande de olika journalserierna lämnade Carlander några upplysningar beträffande sin medicinska boksamling och de planer han hade i fråga om denna för framtiden⁴⁹⁾.

Höstterminen 1803 synes för övrigt läsesällskapet såsom sällskap betraktat ha fört en ganska tynande tillvaro på Nosocomium, och direktionen synes icke ha sammankallat till något ledamotmöte i och för nyval. Detta förhållande kan man sluta sig till av en kungörelse i ortstidningen i mars 1804, i vilken det hette: »Herrar Subscribenter å Upsala Läsesällskap för Åren 1803 och 1804 behagade enhälligt sammanträda på Sällskapets Rum, Onsdagen den 21 Mars kl. 4 eftermiddagen, för att öfverlägga uti åtskilliga wigtiga, Sällskapet rörande angelägenheter. De frånvarande få åtnöja sig med de närvarandes beslut. A. E. Afzelius⁵⁰⁾. Sammankomsten gällde naturligtvis närmast att utse nya direktörer för sällskapet, men det viktigaste beslutet var, att man skulle skaffa nya trivsammare lokaler och intensifiera medlemsvärvningen.

Det förhållandet att båda årens subskribenter kallades till sammankomst på en gång måste tolkas så, att något stadgeenligt möte med ledamöterna för direktionsval m. m. icke hållits hösten 1803. Av en senare offentlig kungörelse synes man f. ö. kunna sluta sig till att lånade journaler och tidningar icke blivit återlämnade utan funnos skingrade hos låntagarna, detta uppenbarligen beroende på att de icke blivit återkrävda och sålunda på att kontrollen varit bristfällig⁵¹⁾. Läsesällskapets bekymmersamma läge omvittnas klart av Ernst Moritz Arndt, som vistades i Uppsala under tiden 26 mars till 18 april 1804. Sedan Arndt berättat, att universitetsbiblioteket hölls öppet blott en timme om dagen, kl. 3—4,

⁴⁹⁾ De dispositioner för sin boksamling, som Carlander gjort ett utkast till, äro synnerligen belysande för hans boksynthet och stora intresse för böcker och studier. Han skriver: »Din föresats om Disposition af Dit Bibliothek gillar jag af allt hjerta, och det så mycket mer som jag alltid haft samma föresats med mit, hvarom Din gissning är förunderligt inträffande, emedan jag visst aldrig nämmt det för någon om icke för Dr Dubb. Nästan alt ifrån min hitkomst tog jag för afgjort, at Dr Dubb ämnade lemna sit bibliotek til Sahlgrenska Sjukhuset, och utan at fråga honom därom förr än helt nyligen, fattade jag samma beslut, och har alltid därefter inrättat min Bokhandel, at vi aldrig köpt samma böcker båda. Jag vet icke ännu om han stadgat sit beslut, men jag tycker vi kunna ej bättre använda hvad vi samlat, än til nytta för våra yngre och efterkommande medbröder, som åtminstone i början icke sjelfva kunna ha råd at köpa mycket. Men Gunås ofta måste man utropa med Thorild: Gif mig en läsare!» Liksom de flesta samtida läsesällskapsledare tyckte Carlander att läslusten inte var tillräckligt stor! Brev från Carlander till Afzelius den 26 oktober 1803 (SLA).

⁵⁰⁾ Upsala Tidning, 11 Häftet, N:o 46, lörd. den 17 mars 1804: »Underrättelser».

⁵¹⁾ Upsala Tidning, 11 Häftet, N:o 49 lörd. den 7/4 1804: »Kungörelse».

och detta blott så länge föreläsningarna vid universitetet pågingo under terminerna och att den som hade behov därav dock kunde få tillgång till boksamlingarna även på andra tider, säger han på tal om läsesällskapet: »Ausser der öffentlichen Bibliothek, wozu in den bestimmten Stunden jeder Zugang hat, und deren Bücher gegen Kaution jedem zu Dienst stehen, und ausser den trefflichen Privatsammlungen mancher würdiger Männer, die sie ihren besseren und fleissigeren Schülern gern mittheilen, giebt es hier bei einem Buchhändler eine Lesegesellschaft, die seit mehreren Jahren besteht und worin vorzüglich ausländische Journale gehalten werden. Dieses Institut aber ist wegen Mangel an Theilnahme und wegen anderer Verhältnisse seit einigen Jahren sehr in Abnahme gekommen, und man Zweifelt, ob es sich lange wird halten können»⁵²). Av uttalandet vill det synas som om Arndt icke själv besökt läsesällskapet och därför ej bedömt det enligt självsyn. Den bokhandlare han talar om är med all sannolikhet notarien Nils Gustaf Fahlström. Sin pessimistiska uppfattning av läsesällskapets framtid och möjligheter hade Arndt säkerligen fått förnämligast från Pehr Fabian Aurivillius, hos vilken han blivit introducerad genom ett brev från C. C. Gjörwell av den 29 mars 1804⁵³). Viss roll för Arndts åsikt torde även professor Nordmark ha spelat. Hos denne, vilken som vi sett intagit en mycket kritisk hållning till läsesällskapet redan under dettas första verksamhetsår, bodde nämligen Arndt under sin vistelse i Uppsala, och det är därför troligt, att värdens åsikter blivit avspeglade i gästens Uppsalaskildring⁵⁴). En riktigare uppfattning om läsesällskapet i Uppsala erhöi Arndt säkerligen

⁵²) Arndt, E. M., Reise durch Schweden im Jahr 1804. Erster Theil, Berlin 1806, s. 81, 103. Jfr den svenska översättningen (Carlstad 1807), där det heter: »Utom det allmänna Bibliotheket . . . har en bokhandlare härstädes inrättat ett Läs-sällskap, som redan flera år haft bestånd, och der man i synnerhet finner Utländska Journaler. Dock har denna inrättning, af brist på deltagare och af andra hinder, nu på några år börjat aftaga, och man tviflar, att den länge kan bära sig» (s. 65). Översättaren, som troligen haft kunskap om Silverstolpes insats vid läsesällskapets tillkomst, översätter som synes Arndt oriktigt just i passusen om bokhandlaren. Arndt säger, att sällskapet 1804 *finns* hos en bokhandlare, översättaren att det *grundats* av en sådan yrkesman!

⁵³) Brev från C. C. Gjörwell den 29/3 1804, sign. Ep G 8:24 (KB). Jfr Aurivillius' positiva uttalande om Arndt och hans Uppsalabesök i brev till P. Tham på Dagnäs den 24/2 1806, sign. Ep T:8 (KB), och i brev till Gjörwell den 9/5 1804, sign. Ep G 7:35 (KB).

⁵⁴) Jfr Ernst Moritz Arndt. Ein Lebensbild in Briefen. Herausgegeben von Heinrich Meisner & Robert Geerds, Berlin 1898, s. 45 f. Förmodligen mötte Arndt i Uppsala också Carl Nernsts gode vän Carl Ulric Broocman som just vid denna tid beredde sig för sin disputation och sin tyska studieresa. Jfr Wiberg, A., Carl Ulric Broocman, Nässjö/Stockholm 1950, s. 77 ff. 83 f.

under sin resa i Värmland, då han hade såväl G. A. Silverstolpe som Benjamin Höijer i resällskap⁵⁵).

Just våren 1804 redan under Arndts vistelse i Uppsala började läsesällskapets uppryckning. Nya lokaler för sällskapet förhyrdes enligt det nyssnämnda beslutet på sammankomsten den 21 mars i Borellska huset vid Stora Torget från den 1 april 1804, och i samband med vårinventeringen av samlingarna anställdes ynglingen Emanuel Bruzelius att i stället för notarien Fahlström i fortsättningen ha utlåningen och kontrollen om hand. Sistnämnda nyordning synes ha blivit bestämd på en sällskapets sammankomst den 7 april samma år, till vilken sammankomst ledamöterna kallats genom följande kungörelse av A. E. Afzelius:

Herrar Subscribenter å Upsala Läs-Sällskap för år 1804, behagade enhälligt sammanträda på Sällskapets Nya rum i Borellska huset, Lördagen den 7 April kl. trekwart til 3 eftermiddagen, för at öfwerlägga angående Sällskapets angelägenheter, och få de frånvarande åtnöja sig med hwad de närvarande besluta; Äfwen behagade de af Sällskapets Ledamöter som hos sig til läns hafwa några af Sällskapets Tidningar och Journaler m. m. dem med första återställa. Upsala den 6 April 1804. A. E. Afzelius⁵⁶).

Samarbetet mellan Chr. Carlander och Pehr Afzelius fortsatte som förut även vårterminen 1804. På auktionen efter professor Arel hade Afzelius inropat en hel del medicinska böcker för Carlanders räkning, och dessa översändes till Göteborg med Carl Fredrik af Wingård i maj. Carlander tackade Afzelius för hjälpen i ett brev den 30 maj, i vilket han dessutom berättade, att han »för en tid sen från London requirerat fortsättning af Dina Journaler samt några andra böcker Du begärt»⁵⁷). Beställningen från England ankom också ganska snart och kunde i juni sändas över Stockholm till Uppsala. Härom berättar Carlander i ett brev: »De böcker jag fått för Din räkning från London, voro redan d. 25 Junii i Stockholm hos Gistrén, och således förmodligen redan i Uppsala, men jag har ännu ej fått räkningen på dem, därför har jag ej underrättat Dig därom». Härtill fogar Carlander så en uppräknig av de böcker han sänt och nämner till sist de till Afzelius sända journalerna,

⁵⁵) Se härom Arndts Reise, Theil II, s. 134 ff. samt Arndts Briefe aus Schweden an einen Stralsunder Freund, herausgegeben von Erich von Gülzow, Stralsund 1926, s. 34 ff.

⁵⁶) Upsala Tidning, 11 Häftet, N:o 49 lörd. den 7/4 1804: »Kungörelse». Redan hösten 1802 hade som vi sett Silverstolpes av Fahlström skötta bokhandel och länbibliotek flyttat till det Borellska huset, där de fortsatte sin verksamhet även sedan äganderätten 1803 övergått till Anders Wiborg. Från våren 1804 befunno sig sålunda läsesällskap, bokhandel och länbibliotek åter under samma tak.

⁵⁷) Brev från Carlander till Afzelius den 30 maj 1804 (SLA).

vilka voro »Monthly Review 1803 Aug. — 1804 Apr. & 2 Append., Med. & Chir. Review N:o 56—60, Med. & Phys. Journal N:o 33—41 & 55—63, Lond. Medic. Review N:o 41 (ficks ej mer den gången»⁵⁸). Diverse luckor hade emellertid uppstått i tidskriftsserierna även nu för Afzelius, och i september skrev han därför till sin Göteborgske vän och bad om hjälp härför. Han yttrade därvid bland annat: »Jag ser at London Medical Review upphört med N:o 41. Mig fattas deraf från och med N:o 33 till och med 40, hvilka jag anhåller at Du vid tillfälle ville requirera tillika med fortsättningar af de öfrige Journalerna»⁵⁹). Av de engelska tidskrifterna nu och under de föregående åren voro sannolikt de medicinska närmast avsedda för Afzelius själv, även om de utlades på läsesällskapet för någon tid, under det att en sådan tidskrift som Monthly Review säkerligen närmast var avsedd för läsesällskapets räkning. Med sina mångsidiga recensioner var den särskilt lämpad som orienterande organ för en akademisk läsekrets.

Om Bruzelius' anställning och arbete i läsesällskapets tjänst under-
rättas vi i ett intyg för honom av den 1 april 1809, i vilket sällskapets dåvarande direktörer Pehr Afzelius, Eric Abraham Almquist och A. E. Afzelius meddela, att Bruzelius »under den tid af nära Fem År vården af Sällskapets Bibliothek, Journaler och Tidningar varit Honom uppdragen, med utmärkt ordentlighet svarat mot detta förtroende och med berömvärd flit begagnat sig af det tillfälle til nyttiga kunskapers inhämtande detsamma Honom lemnat»⁶⁰). Med Bruzelius' anställning som bibliotekarie vid läsesällskapet från förmodligen den 1 maj 1804 efter sällskapets flyttning till de nya lokalerna i Borellska huset fick sällskapets lånerörelse en stadga och en ordning, som den från början saknat⁶¹).

⁵⁸) Brev från Carlander till Afzelius den 18 juli 1804 (SLA).

⁵⁹) Brev från Afzelius till Carlander den 17 september 1804 (SLA).

⁶⁰) Bilaga till hovkanslersämbetets skrivelse till Kongl. Maj:t den 30 december 1809 om privilegium för Bruzelius att få driva bokhandel m. m. i Uppsala (RA). Jfr Handlingar rörande en hos Höglöfl. Kanslers Embetet af Studeranden Emanuel Bruzelius gjord ansökning, att i Uppsala få idka Bokhandel och få inrätta ett Lån-Bibliothek, Uppsala 1810. Bruzelius inskrevs såsom student vid Uppsala universitet den 30 mars 1808 enligt universitetets Album Studiosorum (UUA). Han var född den 12 dec. 1786 och blev en av de mest bekanta bokhandlarna och bokförläggarna i Uppsala, mest bekant kanske för sin upplaga av tyska klassiker under samlings titeln »Bibliothek der deutschen Classiker». Jfr Hännell, Aug., Anteckningar om svenska bokhandlare Bd II, Stockholm 1935, s. 570 ff.

⁶¹) Jfr om Bruzelius' anställning även Geijers brev till Esaias Tegnér den 18/3 1811: Geijers Samlade Skrifter (Landquist) Bd XIII, s. 210. Vid den tiden hade Bruzelius börjat utge »Tidning för blandade ämnen» från Uppsala.

En del förhållanden tyder på att Bruzelius efter samråd med direktörerna nu och framdeles uppförde namn på mer eller mindre prominenta personer i och utom staden på subskriptionslistorna, varefter de sålunda antecknade vördsamt uppvaktades med anhållan om deras deltagande i sällskapet och om årsavgifts inbetalande. Man använde sig sålunda av ett slags kallelseförfarande, som ofta troligen inte förfelade sin verkan⁶²). Från Bruzelii anställning börjar också sällskapets andra storhetstid med kraftigt stegrade medlemssiffror. En ny blomstringsperiod börjar med höstterminen 1804.

⁶²) Om liknande förfaringssätt vid läsesällskapet i Åbo se Mustelin, O., a. a., s. 81. — I förbigående må här betonas, att den Carlanderska brevväxlingen innehåller en mängd upplysningar rörande samtida förhållanden, som även i andra avseenden än de här berörda äro av största kulturhistoriska intresse. Den 19 jan. 1803 skrev Carlander till Afzelius om ett par arbeten, som sänts till honom, ganska kritiskt bland annat: »Rosenschöld gör ännu mycket affärer i Koppor; nyligen hade jag åter et polemiskt bref af honom, hvarjämte han skickade mig en liten skrift om deras utrotande, adresserat till Kyrkoherdarne i Lunds stift». Ännu mera oförblommat yttrade han sig om det andra arbetet: »Också har jag fått Ekelunds pecorale, men ej mägtat med läsa mer än et par ark däraf. Det var då hin til Pedellunge; han öfverträffar Hedin i skrik och skojeri, Sparrman i osammanhang, och Thunberg i osvänska och slarf. För vårt lands heder skulle jag önska, at Tyske öfversättaren af Euphraséns Resa til Barthelemy icke måtte få det infallet, at göra en Tysk pendant därtil af Ekelunds Ko- och Barnkoppor». J. M. Ekelund, som var son till konsistoriipedellen i Uppsala Johan Ekelund, var vid denna tid provinsialläkare i Södermanland och stationerad i Nyköping. Hans bok, som Carlander så djupt ogillade och kritiserade, lämnas här därefter. Carlander torde f. ö. väl ha känt till Ekelunds initiativ 1802 att grunda ett provinslänbibliotek för Södermanland, ett initiativ, som visserligen stoppades av hovkanslersämbetet. Bildningsintresset hade sålunda Ekelund och Carlander gemensamt. Om Ekelunds biblioteksinitiativ se Wiberger, A., Folkliga bibliotekssträvanden, s. 25 ff. Såsom framgår av dessa notiser informerades Pehr Afzelius ganska ingående om den Göteborgske vännens sympatier och antipatier. Ibland är det fråga om blott små påpekanden för att fästa Afzelius uppmärksamhet på någon sak. Den 20/1 1806 skriver Carlander exempelvis: »I går hade jag bref från Prof. M. af Rosenschöld med subscriptionslista på hans skrift om Galls uptäkter. Har Du sett Tegmans Program til hans inauguration? Det förtjänar at ses för R:s på tyskt manér där införda Selbstbiographie» (SLA).

VI. Läsesällskapets nya giv 1804—1808

Den vårterminen 1804 begynnande uppräckningen av läsesällskapet, vilken hade nära samband med överflyttningen till de nya, trivsammare lokalerna, fortsatte följande hösttermin. Slutresultatet av medlemsvärningen för 1804 blev, att man under höstterminen hade ett ledamotaltal på hela 76 personer. Kungörelserna i slutet av året om abonnemangen för 1805 hade också en helt annan klang än de haft under de senast förgångna åren. Sålunda meddelade direktionen i en kungörelse den 29 november 1804: »Directionen af Upsala Läsesällskap får härmedelst anmoda de af berörde Sällskaps Herrar Ledamöter för innewarande år, som jämwäl för nästkommande år behaga att i Sällskapet deltaga, äfvensom de Herrar Studerande hwilka å de i Nationerne Circulerande Listor, tackas för år 1805 Subscribera, att Lördagen den 8 December kl. 3 eft. midd. enhälligt å Sällskapets Samlingsrum i Handelsman Borells hus wid Stora Torget, sammanträda, för att öfwerlägga om, hwilka Journaler och Tidningar, som för de inflytande Subscriptionsmedlen skola införskrifwas. Därjämte får Directionen tillkännagifwa att för de öfrige i Staden och på Landet boende Herrar, hwilka behaga genom Subscription att sig till deltagande i Sällskapet för nästkommande år anmäla, finnes en särskild af Directionen utfärdad lista att tillgå i Sällskapets rum, å hwilken de behagade att sina namn anteckna. Upsala d. 29 Nov. 1804. På Directionens wägnar. P. Afzelius; A. E. Afzelius; E. A. Almquist; D. E. Holmquist; C. Gezelius»¹⁾).

Om besluten den 8 december underrättades allmänheten efter mötet genom en särskild kungörelse i ortstidningen i mitten av månaden. Den mängd tidningar och journaler man kommit överens om att anskaffa för

det kommande året var imponerande, och underrättelserna härom torde ha verkat mycket stimulerande på subscriptionsteckningen och verkat som god reklam för läsesällskapet. Kungörelsen löd:

Enligt Upsala Läse-Sällskaps wid sista sammankomsten d. 8 Decemb. 1804 fattade beslut, får Directionen härmedelst tillkännagifwa, att följande Journaler och Tidningar för nästkommande år 1805, komma att införskrifwas:

Voigts Magazin für den neuesten Zustand der Naturkunde.
Allgemeine Geographische Ephemeriden, von Bertuch und Reinhard.
Gehlens Neues Allgemeines Journal der Chemie.
Wielands Neuer Teutscher Merkur.
von Zachs Monatliche Korrespondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde.
Russland unter Alexander den ersten, eine Zeitschrift von Storch.
Gablers Journal für Theologische Literatur.
Kritisches Journal der Philosophie, von Schelling und Hegel.
Hartenkeils Medizinisch-Chirurgische Zeitung.
Annalen der Bäyerischen Literatur.
Jenaische Allgemeine Literatur-Zeitung, herausgegeben von Eichstädt.
Revision der Literatur.
Der Hamburgische unpartheyische Korrespondent.
Stockholms Posten.
Stockholms Post Tidningar.
Inrikes Tidningar.
Handels-Tidningen.
Dagligt Allehanda.
Abo Tidning.
Upsala Tidning.
Upsala Ärkestifts Tidningar.
Gefleborgs Läns Tidningar.
Linköpings Bladet.
The Monthley Review.

Och kommer detta antal af Tidningar och Journaler att förökas i samma mån som Sällskapets genom ett större antal Subscribenter ökade tillgångar sådant medgifwa²⁾).

Märkligt nog är denna kungörelse liksom den närmast föregående undertecknad av fem stycken direktörer. Man skulle eljest ha väntat sig, att sällskapet sedan rector magnificus och universitetsbibliotekarie nu icke längre tillhörde direktionen hållit sig med blott trenne direktörer. Enligt stadgarna skulle det ju blott vara tre, om man bortsåge från företräddarna för universitetet, vilka ju trätt ifrån 1801. Det är tydligt,

¹⁾ Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 35, lörd. den 1/12 1804. Nytt tillkännagivande med i huvudsak samma innehåll och daterad den 7/12 publicerades en vecka senare i samma tidning N:o 36—37, lörd. den 8 dec., alltså samma dag som sammanträdet skulle hållas.

²⁾ Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 38, lörd. den 15 dec. 1804. Tillkännagivandet var liksom det föregående undertecknat »På Directionens Wägnar» av P. Afzelius; A. E. Afzelius; E. A. Almquist; D. E. Holmquist; C. Gezelius. Tillkännagivandet var daterat den 14 dec. 1804.

att en viss tröghet gjort sig gällande i fråga om styrelseledamöternas antal. Direktörsantalet sänktes redan 1805 till fyra och därpå till tre, varför i fortsättningen direktionen kom att bestå av tre personer.

Framgången för läsesällskapet var given. Subskribentantalet ökade, och direktionen kunde därmed också göra allvar av den i kungörelsen framkastade tanken att anskaffa ytterligare tidskrifter. Man hade nu fått råd till sådana utgifter. I mars kunde man meddela, att man »i anseende till det större antal Subscribenter som sig hittills antecknat» sett sig i stånd att ytterligare införskriva Spaziers und Mahlmanns Zeitung für die elegante Welt, Gilberts Annalen der Physik samt den bekanta journalen London und Paris. Härtill fogade man f. ö. den upplysningen, det komme »afwen detta antal af Tidningar och Journaler att förökas i samma mån som Sällskapets genom ett större antal af Subscribenter ökade tillgångar sådant» medgiva³⁾. De tidningar och journaler, som man främst torde ha haft i tankarna, voro med all sannolikhet danska och franska periodica, vilka helt lyste med sin frånvaro på förteckningen. Genom Kongl. Maj:ts beslut den 14 sept. 1803, utfärdat i Mannheim, hade förbud utfärdats mot införsel av danska skrifter, och genom ett nytt beslut av den 26 aug. 1804, utfärdat från Würzburg, hade konungen stadgat förbud mot införande av franska tidningar och tidskrifter, ett förbud, som sedermera vidgades till att omfatta alla franska tryckalster över huvud taget⁴⁾. Med anledning av förbuden skrev Pehr Afzelius i september 1804 till Carlander: »Danska böcker förbjödos i fjol. I år har samma öde träffat de Franska. Förmodel. skall det äfven i sin ordning hända med de Tyska och Engelska. Man söker som mig tyckes at bringa vår litteraira nullité au niveau med vår politiska⁵⁾. Missnöjet med förbuden var på många håll mycket starkt och sålunda icke något för Afzelius speciellt utmärkande. Läsesällsleddningens antydan i kungörelsen, att man troligen skulle kunna utöka den publicerade tidningslistan innebar säkerligen bl. a., att man ämnade begära dispens för införsel av åtminstone några av de förbjudna tidskrifterna

³⁾ Upsala Tidning, 13 Häftet N:o 4, lörd. den 9 mars 1805. Meddelandet var daterat den 8/3 och undertecknat av samma personer som sist, vilket visar, att direktionen blivit omvald 1:a kvartalet 1805. I tillkännagivandet tog man ännu en gång med hela förteckningen från sist över hållna tidningar och journaler.

⁴⁾ Se Kongl. Maj:ts brev om förbud mot införande av dansk litteratur den 14/9 1803 och mot införande av franska skrifter den 26/8 1804: Hovkanslersämbetets arkiv, Konungabrev 1801—1805 (RA). Jfr Carlsson, Sten, Gustaf IV Adolf, Stockholm 1946, s. 100 f. Om konungens tryckfrihetspolitik se även Willers, Uno, a. a., s. 224 ff.

⁵⁾ Brev från Afzelius till Carlander den 17 sept. 1804 (SLA).

och tidningarna. I fråga om ett par danska periodica hade man också framgång i dessa sina strävanden⁶⁾. Man fick sålunda tillstånd att införa såväl Köpenhavnske Lærde Efterretninger, redigeret af P. E. Müller som också Nyt Bibliothek for Physik, Medicin og Oeconomie, udgivet af J. D. Herholdt, C. G. Rafn, E. Viborg og A. S. Ørsted⁷⁾. Denna dispens var ganska förvånande, eftersom konungen höll mycket strängt på förbuden. Såsom exempel härpå kan anföras behandlingen av ett av biskop J. G. Flodin i Västerås anhängiggjort dispensärende. Biskopen, som varit konungens religionslärare, kunde på intet sätt misstänkas för några radikala anfäktelser och stod högt i konungens ynnest. I september 1805 begärde Flodin att få införskriva några danska böcker av närmast socialt och pedagogiskt innehåll samt dessutom månadsskriften Egeria, som utgavs i Köpenhamn⁸⁾. Tjänstgörande hovkansler P. O. von Asp tillstyrkte ansökningen i allo⁹⁾, men konungen tillät införsel av blott ett mindre antal skrifter¹⁰⁾. Någon tidskrift fick biskopen icke införa, och läsesäll-

⁶⁾ Se härom i det följande! Den 21/12 1804 erhöll man rätt att införskriva Nyt Bibliothek for Physik och den 9/2 1807 att införa Lærde Efterretninger. Se härom mera i det följande.

⁷⁾ Hänsyn till vetenskapen har tydligen varit avgörande härvidlag.

⁸⁾ Böckerna voro: Begtrups Bemerkninger om det Engelske Landbrug, Kiøbenhavn 1800. — Egeria Månedsskrift, 2 Band. — Sanders Bidrag til Paedagogiken og dens Historie 1 B. Kiøb. 1804. — Münters Forsøg til en Anvisning for Laererne ved Skoleholder-Seminarium, Kiøb. 1804. — Placat hvarved Forordningen af d. 11 Maji 1775 angaaende Skolevaesenet i Danmark og Norge i nogle dele foraendres. K. 1805. — Undervisnings Plan for Cathedralskolerne i Kiøbenhavn, Christiania og Odense. Kiøb. 1805. — Gudfrygtige Søemands Sjeler af V. K. Hjort. Kiøb. 1802. — Sange for unge Piger af V. K. Hjort. Kiøb. 1799. — Laerebog i den Evangelisk Christel. Religion. Kiøb. 1804. — C. L. Strøms Afh. om den Sokratiske-Katechetiske Undervisningsmethode. Kiøb. 1805. — Precis Succinct de la Methode d'instruire de M:r Pestalozzi par C. L. Strøm. Kiøb. 1805. — Forestilling fra Direktionen for Kiøbenhavns Fattigvaesen om sammes bedre indretning etc. Kiøb. 1799. — Kongelig approberet Plan for Fattigvaesenets Indretning og Bestyrelse i St. Kiøbenhavn og dens Forstaeder. Kiøb. 1799. — Reglement for Fattigvaesenets provisoriske Indretning og Bestyrelse i Danmarks Kiøbstaeder. Kiøb. 1803. — Nermere Underretning for Hrr Forsørgelsesforstandere ved Fattigvaesenet i Kiøbenhavn. — Forsøg til en Samling af Allmuesange. Kiøb. 1801. — Tale paa Efterslaegt Selskabets Stiftelsedag d. 4 Mars 1805. — Regnskab for Søndagsskolerne fr. Maji 1804 til Maji 1805. — 9 st. Fortegnelser over danske Bøger. — Catalogus Prael. in Univ. R. Hafn. 1805. Förteckningen finns bevarad i hovkanslersämbetets arkiv, ink. skriv. N:o 97 den 25/9 1805 (RA).

⁹⁾ Hovkanslerns skriv. till Kongl. Maj:t 1803—1805 (RA). Underdånigt Memorial den 26/9 1805, ink. till Kongl. Maj:ts kansli den 30/9 1805.

¹⁰⁾ Kongl. Brev den 9 okt. 1805. Hovkanslerns arkiv, Konungabrev 1801—1805 (RA). Tillståndet gällde Placat, Forestilling fra Direktionen..., Kongl. approberet Plan, Reglemente för städerna och för landet, Nermere Underretning och Regnskab.

skapet hade så tillvida större framgång som detsamma erhöill tillstånd att införa tvenne arbeten av denna såsom farlig tydligen ansedda art.

Carlander fortsatte att förse läsesällskapet med engelska journaler. I ett brev till Afzelius i februari 1805 omtalar han, att han just fått räkning på de journaler han sänt till Uppsala föregående sommar och att han dessutom betalt en räkning av den 10 december på »fortsättningar», vilka han dock då ännu icke erhållit. Han lovade att med första underrätta Afzelius om beloppen och att sända tidskrifterna, så snart de ankommit¹¹⁾. Ett stycke fram på våren kunde han också meddela, att journalerna då kommit och att han omgående skulle sända dem över Stockholm, så att de skulle hinna Afzelius, innan denne begav sig till Sättra brunn för sommaren¹²⁾. I början av juni kunde han med en resande vän översända såväl Philosophical Magazine till Adam Afzelius som Monthly Review till Pehr Afzelius och anmälde på samma gång: »At appendices saknas til Monthly Review har jag redan anmärkt, och skall anmärka det också til commissionairen i London härnäst jag skrifver»¹³⁾. Dessutom kunde Carlander lämna en glädjande upplysning: »Redan har jag fått räkning på en ny afsändning, som är i farvattnet, och här oförtöfvadt; den innehåller för Dig Monthly Review Dec.—Apr. inclus. Med. & Chir. Rev. N:o 64—66, Med. & Phys. Journ. N:o 71—75 och för Dr Adam Philos. Magaz. N:o 79—83, hvilka jag således lærer komma at skicka per Stockholm, om jag ej annan lägenhet får, t. ex. per Westerås». Carlander underrättade vidare vännen om att hans närmaste medarbetare i det Göteborgska läsesällskapet, Daniel Kullberg, komme att gå förlorad för honom och läsesällskapet, emedan han blivit utnämnd till rektor i Uddevalla, »och det är skada», betonade han och tillade: »Collnér saknar jag så länge jag lefver på min högra sida, och nu blir också den vänstra tom»¹⁴⁾.

11) Brev från Carlander till Afzelius den 20/2 1805 (SLA). I ett senare brev den 24/4 upplyste Carlander om till vilket belopp sändningarna till Uppsala belöpt sig.

12) Brev från Carlander till Afzelius den 24 april 1805 (SLA).

13) Brev från Carlander till Afzelius den 3 juni 1805 (SLA).

14) Carlander berättade vidare om en stor boksändning om 400 marks värde, som han väntade från Hamburg för sig och vännerna, därav för 116 mark för honom själv personligen. Han uppräknar en del av böckerna och tillägger: »Får jag lika många marker upplysning ur dem, så är jag nöjd». Han underrättade vidare om att Silfverhjelm väntades hem från England med bl. a. över 2 000 volymer franska och engelska böcker. På samma fartyg befunno sig också »våra journaler». Carlander kunde inte avhålla sig från att härtill utropa: »Det skall bli at titta på! och mer blir det ej heller!» Han menade, att tillräcklig tid utöver tittningen icke fanns för honom på grund av den omfattande läkarpraktiken.

I augusti 1805 meddelade Afzelius från Uppsala, att de väntade journalerna icke kommit fram, men han förmodade, att de voro på väg till Stockholm eller kanske redan där och att de därför snart vore att vänta¹⁵⁾. Några veckor senare frågade Carlander, om journalerna framkommit. Han hade nämligen blivit orolig över förseningen. Han uppbyggde samtidigt Afzelius med sin plan att söka få hem till Göteborg ännu en sändning tidningar och journaler från London före seglationens slut för året¹⁶⁾. Någon tid senare lugnade Afzelius Carlander med ett meddelande, att han hade bekommit samtliga de väntade tidskrifterna från Gistrén i Stockholm¹⁷⁾.

Medan Afzelius och Carlander på detta sätt sökte hålla den litterära tillförseln västerifrån öppen, fortsatte läsesällskapet sin rutinmässiga verksamhet. Man puffade då och då för sällskapet i ortspressen för att väcka uppmärksamhet och därigenom stimulera nya ledamöter att ansluta sig. Reklam för läsesällskapet innebar det sålunda, då man i ett par nummer av ortstidningen i mars och genom ett tillägg för höstterminen i november kunde meddela allmänheten, att man under år 1804 som nämnt haft 76 ledamöter och att man för 1805 hade fått medlemsantal ökat till 85 abonnenter, varjämte man även publicerade förteckningen över medlemmarna tydligen för att göra allom uppenbart, vilka prominenta män man hade i medlemskadern¹⁸⁾. Bland dem som deltog i läsesällskapet detta år kan nämnas sådana ledamöter som greve F. B. von Schwerin, Carl Zetterström, Benjamin Höijer, Erik Gustaf Geijer, Per Högmark samt sådana firmor som Magazin de Musique de Borg & Mannerhjerta i Stockholm¹⁹⁾. Den publicerade medlemslistan är den första i sin helhet kända medlemsförteckningen i läsesällskapets historia²⁰⁾.

15) Brev från Afzelius till Carlander den 12 aug. 1805 (SLA).

16) Brev från Carlander till Afzelius den 28 aug. 1805 (SLA).

17) Brev från Afzelius till Carlander den 21 okt. 1805 (SLA).

18) Upsala Tidning, 13 Häftet N:o 5 den 16/3, N:o 8 den 30/3 och N:o 46—47 den 16/11 1805.

19) Om denna för svensk musikhandel banbrytande firma, startad av den framstående även utomlands berömde dövstumpepedagogen Pär Aron Borg, se Wiberg, A., Stockholms första musikhandel, s. 7 ff., samt samme förf:s Den svenska musikhandelns historia, Stockholm 1955, s. 123 ff. Om Schwerin se f. ö. Fahlbeck, E., Idéer och män, Stockholm 1936 och Bååth-Holmberg, Cecilia, En svensk storman, Stockholm 1901. Om Zetterström, se Kardell, S. J., a. a. Benjamin Höijer och Erik Gustaf Geijer behöva ingen särskild presentation; de höra självskrivet till de stora namnen i vår kulturhistoria. Per Högmark är ju mest bekant för de uppseendeväckande förhållanden under vilka han slog ut Höijer i konkurrensen om filosofiprofessuren.

20) Se bilaga II.

Inför det nya året publicerades också som vanligt en särskild reklamkungörelse. Denna gång förmedlades däri: »Directionen af Upsala Läsesällskap får härmedelst anmoda de af berörde Sällskaps Herrar Ledamöter för innewarande år, som jämwäl för nästkommande år behaga att i Sällskapet deltaga, äfwensom de Herrar Studerande, hwilka å de i Nationerne Circulerande Listor täckas för år 1806 Subscribera, at Fredagen den 6 Dec. kl. 3 eft. midd. enhälligt å Sällskapets Samlingsrum i Handelsman Borells hus wid Stora Torget, sammanträda, för att öfwerlägga om hwilka Journaler och Tidningar för de inflytande Subscriptionsmedlen skola införskrifwas. — Därför får Directionen tillkännagifwa att för de öfrige i Staden och på Landet boende Herrar, hwilka behaga genom Subscription att sig till deltagande i Sällskapet för nästkommande år anmäla, finnes en särskild af Directionen utfärdad Lista att tillgå i Sällskapets rum, å hwilken de behagade att sina namn anteckna»²¹⁾. Vilka tidskrifter man kom överens om att anskaffa för året framgår icke av acta i ämnet, men jämför man tidskriftsprenumerationen för 1805 med den i det följande meddelade för 1807, får man en ganska säker uppfattning om såväl vilka tidskrifterna varit som också om det antal journaler, som gjorts tillgängliga på läsesällskapets samlingsrum för det lärda Uppsala.

I början av vårterminen 1806 tillkännagav läsesällskapsdirektionen, att ledamotantalet, som för 1805 varit 85 personer, nu ökat avsevärt. Samtidigt passade man på att publicera en förteckning över ledamöterna för 1806. Med tillägget för höstterminen samma år befanns ledamotsantalet vara nu sammanlagt icke mindre än 170 personer²²⁾. Läsesällskapet erhöll på detta sätt avsevärt ökade resurser. Bland ledamöterna detta år märkas landshövding E. af Wetterstedt, greve F. B. von Schwerin, professorerna Per Högmark och Daniel Boëthius, den just vid denna tid från Stockholms trivialskola till Uppsala läroverk transporterade rektorn Johan Carl Höjer, firman Magazin de Musique de Borg och Mannerhjerta samt sådana akademiska medborgare som Benjamin Höjer, Jacob Adlerbeth, Erik Gustaf Geijer, Carl Zetterström och Leonard Fredrik Rääf²³⁾.

²¹⁾ Upsala Tidning, 13 Häftet N:o 49, lörd. den 30 Nov. 1805. Undertecknare voro denna gång P. Afzelius, A. E. Afzelius, E. A. Almquist och D. E. Holmquist, alltså nu blott fyra direktörer!

²²⁾ Ortstidningen den 12/2, den 15/2, den 19/2, den 12/4 samt den 13/12 1806.

²³⁾ Om Boëthius och hans betydelse som filosof se Segerstedt, Torgny T., Moral sense-skolan och dess inflytande på svensk filosofi, Lund 1937, s. 151 ff., och om Höjer Wibergs arbete Johan Carl Höjer, en gustaviansk reformpedagog, om Höjer Adlerbeth och Rääf se Böök, F., Minnesteckning över Ja-

Tidskriftstillförelsen västerifrån fortgick under Christopher Carlanders bemedling utan alltför stora förseningar. Den 20 januari 1806 meddelade Carlander sålunda i ett brev, att han »för ett par dar sedan» med en medicine studerande sänt Afzelius Monthly Review för 1805 numren fr. o. m. maj t. o. m. oktober »samt Appendices to Vol. 43—47», vidare Medical & Physical Journal N:o 76 til 91 och Medical & Chirurgical Review N:o 67—69²⁴⁾. Att man i Uppsala redan i januari hade sin Monthly Review komplett fram till och med oktobernumret måste sägas vara beundransvärt raskt levererat och vittnar gott om Carlanders effektivitet som förmedlare. Carlander satte vid denna tid i fråga om icke Uppsalasällskapet skulle vilja utbyta den dittills hållna Monthly Review mot den nya tidskriften Edinburgh Review. Denna fråga liksom en del andra problem tog Afzelius upp till diskussion i ett svarsbrev den 26 januari 1806, varvid han bl. a. anförde: »På någon Engelsk Tidning ha vi ej ännu fått löfte, ehuru äfwen Wetterstedt skrifwit derom och förmodligen bli vi utan en dylik; deremot är genom Cederfelt prenumererat på Gazette de Leyde och om Han låter Posten gå som den bör, lärer detta oss til mycken fördel. Besynnerligt är likwäl, at Tidningen, hwarå priset i Stockholm är 21 Rdr R. G. M. kostar lika mycket uti Banco i Götheborg. — Så handla Post Herrarne efter godtycko. Du anmärker at Vårt Läse Sällskap är altför rikeligen fourneradt; men betänk huru talrika vi äro, at den ena fordrar et, den andra et annat, och at ingen finnes, som vill eller hinner läsa alt, utan inskränker sig hvar och en til något visst . . . Angående utbytet af Monthly Review mot Edinburgh d:o kan jag ej yttra mig innan jag fått se denna sednare; tror dock at jag för sviten skulle behålla den förra, med hvilken jag hitintills haft alt skäl at vara nöjd och skall i sådan händelse återskicka den Skottska, genom meddelandet hvaraf Du gör mig och de mina en stor och angenäm tjänst»²⁵⁾. Afzelius' pessimism i fråga om att erhålla någon allmän engelsk tidning visade sig vara överdriven. Såsom redan i det föregående påpekats, lyckades man alla åren 1805—1808 till Uppsala få The New Lloyd's Evening Post.

Då det givetvis var av stort intresse för den som hade hand om ekonomien i Uppsalasällskapet att veta kursen på engelska pund och därmed få överblick över de ekonomiska konsekvenserna av litteraturinför-

cob Adlerbeth: Sv. Ak. Handl., Stockholm 1927 samt Leonard Fredrik Rääf: Essayer och kritiker 1917—1918, Stockholm 1919.

²⁴⁾ Brev till Afzelius den 20/1 1806 (SLA). Samtidigt sände Carlander en laddning litteratur till Adam Afzelius.

²⁵⁾ Brev från Afzelius till Carlander den 26/1 1806 (SLA).

seln västerifrån, så meddelade Carlander tid efter annan, hur kursen stod. Även våren 1806 meddelade han, att kursen då var 7 rdr 27 ss. och 4 rst. riksgäldsmünt och att en engelsk skilling stod i 18 svenska skilling och 2 rst²⁶⁾. I början av hösten skrev Afzelius och uttryckte den förhoppningen, att Carlander »haft den godheten at requirera Fortsättningar af mina Journaler» och att han ville omedelbart sända dem till Uppsala »i den mon som de til Götheborg ankomna», och han erhöle någon lägenhet att sända dem²⁷⁾. Hårtill förmälde Carlander i början av oktober, att han först då blivit i tillfälle att göra journalrekvisitioner från London men att ingenting blivit försummat eller glömt²⁸⁾.

Läget på tidningsfronten vid denna tid sattes i blixtbelysning i ett brev från Afzelius till Carlander i senare delen av oktober. Han undrade om man icke möjligen skulle kunna komma förbi hovkanslersämbetets tidningscensur genom att prenumerera på tidningarna på Götheborgs postkontor med undvikande av de censuren närmare liggande kontoren i Stockholm och Uppsala. Likaså var han åter bekymrad för hur man även för 1807 skulle kunna få del i läsningen av någon allmän engelsk tidning. Han skrev bland annat:

Hjerteligen tackande Dig, Käraste Broder! för Ditt bref af d(en) 8 dennes och för löftet om ny fortsättning af mina Journaler, anhåller jag at få besvära Dig med Commission . . . I mån som Fransoserna framtränga börjar HofCanzlers Ämbetet at mer och mer bortsnappa vårt Läse Sällskaps Tidningar och rättnu blifva vi helt och hållet utan alla både Litteraira och Politiska Nyheter. Som man nu förmodligen är mindre sträng i Landsorterna anhåller jag det Du ville fråga efter, om t. ex. Gazette de Leyde, i fall någon håller den i Götheborg, alltid komplett utlemnas från posten, i hvilket fall vi ville praenumerera derå på Ert Post Contoir, hvilket jag förmoder låter sig göra. Vi vunno äfven derigenom, at vi fingo Tidningen någre dar förr.

Äfven ber jag Dig, om någonsin möjligt är, så tilstålla at vi nu genast och sedermera för hela nästa år få deltaga med någon i Götheborg, som håller en Engelsk Tidning, t. ex. Lloyd's Evening Post. Cederfelt må väl ej göra någre svårigheter vid tilsändningen. Om vi än få Tidningen någre dagar sednare än hända skulle, om den ginge directe, får det ej hjälpa. — Bästa Du, hjälp oss herutinnan, om Du kan. Förstår sig, at Du icke nemner för någon det Tidningar confiscueras i Stockholm, ty då kunde det falla Edra Post Betjente in at göra likaledes . . .²⁹⁾.

26) Brev från Carlander till Afzelius den 23 april 1806 (SLA).

27) Brev från Afzelius till Carlander den 29 september 1806 (SLA).

28) Brev från Carlander till Afzelius den 8 oktober 1806 (SLA).

29) Brev från Afzelius till Carlander den 20 okt. 1806 (SLA). I ett P. S. till brevet säger Afzelius: »Svara mig med aldraförsta och säg huru det står til i Edra Landsändar. Här veta vi intet och frukta alt».

Härpå svarade Carlander i december bland annat: »Någon Fransk Tidning tror jag visserligen icke kommer hit, åtminstone har jag aldrig på flere år sett eller hört omtalas någon; jag skall likväl ytterligare underätta mig därom af Cederfelt. En Abeille du Nord, som utgives i Altona, räknar jag icke för Fransk; den har man här, och den kan Du ock få genom Cederfeldt, om Du behagar. — Om Engelsk Tidning skall jag tala vid våra Skottar, och hoppas väl få interessera någon³⁰⁾. Afzelius var emellertid fortfarande bekymrad för censuren i Stockholm verksamhet och hade fortfarande planer på huru man skulle lyckas undgå densamma. Strax före jul skrev han till Carlander härom: »Käre! hjälp detta om Du kan, ty Du finner väl, at, om vi erhålla någre Tidningar från Götheborg och desse sändas öfver Stockholm, vår afsigt aldeles förfelas. Annars skrifver en af Cederfelts gamla vänner til Honom i dag och ber Honom Praenumerera på samt postdagligen hitsända Gazette de Leyde. Få se huru det lyckas. Vår Landshöfdinge har lofvat, at genom Smith skaffa oss en Engelsk Tidning, och skulle skriva derom i dag, men kan ej göra det, då jag ej fått svar från Dig. — Vårt Läse Sällskap är uti en treflig belägenhet, och som det torde roa Dig at veta, huru talrika vi äro och hvilka Tidningar och Journaler vi hålla, låter jag förteckningen medfölja. De med ett + märkte Tidningar och Journaler kommer med Posten; de öfrige genom Bokhandeln. Du kan knapt föreställa Dig, huru mycket godt detta Sällskap, nu 9 år gammalt, bland ungdomen utträttat. Nyligen har jag anskaffat en Billiard, likväl til en början blott för et slutet Sällskap, och äflar, icke utan hopp, om framgång, med at få tillåtelse för en Theater Trupp at bosätta sig här; alt i afsigt at afvänja de Studerande från deras pöbelnöjen och leda dem på sådane, uti hvilka äfven deras Lärare deltaga. Genius Saeculi och något förtroende för Tillställaren gynna dessa företag, som för någre år tilbakars skulle ha varit halsbrytande . . .»³¹⁾.

Beträffande Afzelius' planer på att få i gång en teater i Uppsala kan erinras om att han just detta år såsom redan blivit nämnt varit med om att grunda sällskapet »Nytta, Nöje Heder och Enighet», vilket sällskap

30) Brev från Carlander till Afzelius den 17 dec. 1806 (SLA).

31) Brev från Afzelius till Carlander den 22 dec. 1806 (SLA). Man kan inte undgå att lägga märke till den skillnad i uppfattning om biljardspel och teaterföreställningar och deras betydelse för ungdomen, som framträder i Afzelius brev här till Carlander och den uppfattning om samma saker, som gjorde sig gällande inom professorskretsarna i Lund några år senare. Där synes man ha hyst en panisk förskräckelse för åtminstone biljardspelets inflytande på den studerande ungdomen. Se härom Wiberg, A., Akademiska läsesällskapet i Lund 1812—1830 och dess föregångare, s. 40 ff.

sedermera 1811 inköpte hospitalsgården och därmed blev i stånd att starta det Uppsala Gille, som spelat en så stor roll i stadens inre historia och fick en viss betydelse även för läsesällskapet. Inköpet av Gilleshuset ingick helt säkert från början som ett led i teaterplanerna. Det förbud mot teaterföreställningar i akademi- och gymnasiestäder, som Afzelius planerade att få upphävt, hade tillkommit genom en Kongl. Maj:ts kungörelse den 23 januari 1759 på framställning av dåvarande universitetskanslern von Ehrenpreuss³²). Förbudet motiverades med »de skadeliga fölgder», som hade förmärkts i anseende till den »Studerande Ungdomen». Afzelius ansåg tvärtemot dylika reaktionära åsikter om teaterverksamhetens betydelse för studerande ungdom, att dylik verksamhet i gymnasie- och akademistäder verkade förädlande på de unga.

På årets sista dag sände Carlander en lång redogörelse till Afzelius beträffande sina åtgöranden för Uppsala läsesällskaps räkning. Härvid fick han tillfälle att både säga några ord om sitt eget Göteborgska läsesällskap och kasta några glimtar över dåtida tidningsförhållanden. Han skrev:

Käraste Broder! Denne gången står jag mig snöpligen i flere fall med Dina Commissioners uträttande. 1:o finns här platt ingen Fransk Tidning, som sagdt är, och jag tviflar mycket at Cederfeldt vågar låta komma någon för hvem som häldst. — 2:o Har jag frågat så många Skottar el: r Engelsmän här finns om participation i någon Engelsk tidning, utan at kunna få någon; til och med var jag i går på Börsen och frågade creti pleti med samma resultat. Ty, emedan desse tidningar äro så satans dyra (et dagligt papper, t. ex. Morning Chronicle, kostar 100 Rdr om året), så äro merändels flere i bolag förut därom, och at betala $\frac{1}{3}$ (100 plåtar), för at få det 14 dar efter dess hitkomst, då det skulle vara öfver en månad gammalt innan det hann til Upsala, tycker jag ej är värddt. Will Du likväl ha Lloyd's Evening Post, eller hvad för et som kan vankas, på sådant villkor, så tror jag mig kunna skaffa; ty jag har just vid denna transaction funnit mina käre Skottar vara et besatt snålt följe; en del af dem ha sina tidningar på det sättet, at de agera blott commissionairer för någon up i landet, som då betalar, och de få imedlertid läsa för intet! Om Du låter Landshöfdingen skrifu til Smith, så torde det ha bättre värkan, än min begäran, emedan den förra är förnämre at prata om. Til halves har mig tilbudits, at interessera med Niclas Arvidsson; men då skulle tidningarne först gå til Carlstad til honom, och sen til Upsala, som gör också en vacker ålder; och han vill dessutom ha interessentskap af pur snålhet. — 3:o af syndabekännelsen angår Monthly Review: Julafton fick jag en remiss böcker från London och däribland för Din räkning Medical & Chir. Review N:o 70—80, Med. & Phys. Journal N:o 82—93, och Monthly

³²) Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse til Herr R. R. m. m. Grefwe Ehrenpreuss, angående Comoediers upförande i Upsala Stad. Inrikes civilexp. registratur den 23/1 1759. Kungabrevet i fråga är publicerat i Upsala Wecko-Blad N:o 7 lörd. den 30/4 1774.

Review för Nov. & Dec. 1805 med et appendix. Således platt intet för 1806, som likväl var min mening at få med etc. på requisition. För at visa Dig hur det förmodligen tilgätt, skickar jag Dig just min original requisition. Jag tyckte ej om British Critic, utan ville ha Edinburgh Review i stället, därför skref jag *no more* för det förra; detta *no more* har nu Bokhandlaren äfven applicerat på Monthly Review, men han hade bordt se, at det ej var upsgdt på tillägget: *with appendices*, som nödvändigt skulle betyda en längre suite, då dessutom ingen uppsägning nämnes såsom vid British Critic. — Nu har jag tänkt så: at det är af mindre vigt för mig at komma litet efter i Engelska Litteraturen för 1806, än för Dig och Dit Läsesällskap; därför ämnar jag skicka Dig Edinburgh Review, som jag fick til och med October. Vill Du sen behålla det, så förskrifver jag et stycke d:o för mig; vill Du åter häldre ha Monthly Review, så förskrifver jag det, och kan få mit Edinburgh Review framdeles. . . Mycken tack för underrättelsen om Läsesällskapet. Nyttan är obestriddig, om icke i politiskt afseende, och det är fägnande, at se dess fortgång; men jag tycker at Ni ha nästan för många tidningar och Journaler. Wi äro här et sällskap, som har 6 å 7 stycken, och åtminstone jag har svårt vid at hinna med dem³³).

Intressant är här det avslöjande Carlander gör om sitt Göteborgska läsesällskap. De 6 å 7 tidskrifterna som man höll inom detsamma, indicerar, att medlemsantalet var ganska begränsat. Troligen var antalet deltagare blott ett 10-tal. Till de trogna deltagarna hörde Carlander, Dubb och säkerligen även fortfarande rektor Kullberg, ehuru han vid denna tid hade sin verksamhet förlagd till Uddevalla. Det av C. F. af Wingård år 1800 grundade läsesällskapet torde ha varit betydligt större med ledamöter till stor del från gymnasie- och skolstaten och från prästerskapet i Göteborg.

Inför verksamhetsåret 1807 offentliggjorde Uppsala läsesällskaps direktion åter en reklamkungörelse av i huvudsak samma innehåll som föregående års. Man anförde nu bl. a., att anteckningslistor funnos att tillgå på nationerna och att sällskapets medlemmar skulle sammanträda för att bestämma prenumerationen den 6 december kl. 3 på läsrummen. Även nu funnos särskilda anteckningslistor utlagda på sällskapets lärum för dem, som ville delta men som icke tillhörde universitet eller nationer och därför icke hade möjlighet att teckna sig på de på nationerna utlagda listorna³⁴). Resultatet av överläggningarna på sammanträdet den 6 dec. redovisade direktionen omedelbart vid vårterminens början genom en offentlig kungörelse, i vilken det hette:

Directionen för Upsala Läse-Sällskap får härmedelst tillkänna gifwa att, enligt Sällskapets wid sista allmänna sammankomsten d. 6 Dec. 1806 fat-

³³) Brev från Carlander till Afzelius den 31 dec. 1806 (SLA).

³⁴) Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 6, lörd. den 29 november 1806 och N:o 7, lördagen den 6 december 1806.

tade Beslut, följande Journaler och Tidningar för innewarande År äro införskrifne:

- 1:o Journal Politique de Leyde.
- 2:o l'Abeille du Nord.
- 3:o Der Hamburgische unparteyische Korrespondente.
- 4:o Altonaischer Merkur.
- 5:o Minerva, ein Journal historischen und politischen Inhalts, herausgegeben von J. W. von Archenholtz.
- 6:o Politisches Journal, nebst Anzeige von gelehrten und anderen Sachen, herausgegeben von Schirach.
- 7:o London und Paris.
- 8:o Journal des Luxus und der Moden, herausgegeben von Bertuch.
- 9:o Zeitung für die elegante Welt, herausgegeben von A. Mahlmann.
- 10:o Der Freimütige oder Ernst und Scherz, ein Unterhaltungs-Blatt, herausgegeben von A. von Kotzebue und G. Merkel.
- 11:o Elysium und Tartarus. Zeitung für Poesie, Kunst und neuere Zeitgeschichte unter besonderer Leitung der Weimarischen Gesellschaft vereinigter Kunstfreunde, herausgegeben von J. D. Falk.
- 12:o Berlinische Musikalische Zeitung, herausgegeben von J. F. Reichardt.
- 13:o Der neue Teutsche Merkur, herausgegeben von C. M. Wieland und C. A. Böttiger.
- 14:o Russland unter Alexander dem Ersten, eine historische Zeitschrift, herausgegeben von H. Storch.
- 15:o Allgemeine Geographische Ephemeriden, verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten, und herausgegeben von F. J. Bertuch.
- 16:o Monatliche Korrespondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde, herausgegeben auf der Ernestinischen Sternwarte auf dem Seeberge, von F. von Zach.
- 17:o The Monthly Review, or Literary Journal.
- 18:o Brittanica.
- 19:o Jenaische Allgemeine Literatur-Zeitung, herausgegeben von H. C. A. Eichstädt.
- 20:o Ergänzungs-Blätter zur Allgemeinen Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. G. Schütz.
- 21:o Neue Leipziger Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. D. Erhard, E. Blümner, K. G. Kühn, C. D. Beck und F. A. Carus.
- 22:o Magazin für den neuesten Zustand der Naturkunde mit Rücksicht auf die dazu gehörigen Hülfswissenschaften, herausgegeben von J. H. Voigt.
- 23:o Neues Journal für die Botanik, herausgegeben von H. A. Schrader.
- 24:o Annalen des Ackerbaues, herausgegeben von A. Thaer.
- 25:o Journal für die Chemie und Physik, von C. F. Bucholz, L. von Crell, S. F. Hermstädt, M. H. Klaproth, J. B. Richter, J. W. Ritter und J. B. Trommsdorff, herausgegeben von A. F. Gehlen.
- 26:o Annalen der Physik, herausgegeben von L. W. Gilbert.
- 27:o Medicinisch-Chirurgische Zeitung, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.
- 28:o Ergänzungs-Blätter zur Medicinisch-Chirurgischen Zeitung für die Jahre 1805—1810, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.

- 29:o Beiträge zur Erziehungskunde, zur Vervollkommnung sowohl ihrer Grundsätze als ihrer Methode, Eltern und Erzieher gewidmet und herausgegeben von C. Weiss und E. Tillich.
- 30:o Journal für auserlesene Theologische Literatur, herausgegeben von J. P. Gabler.
- 31:o Neue Theologische Annalen und Nachrichten, herausgegeben von L. Wachler.
- 32:o Stockholms Posten.
- 33:o Stockholms Post Tidningar.
- 34:o Inrikes Tidningar.
- 35:o Dagligt Allehanda.
- 36:o Handels Tidningen.
- 37:o Abo Tidning.
- 38:o Westgötha Tidning.
- 39:o Gefleborgs Läns Weckoblad.
- 40:o Örebro Tidningar.
- 41:o Upsala Tidning.
- 42:o Upsala Ärkestifts Tidningar.
- 43:o Götheborgs Tidningar.
- 44:o Wästerås Stifts Tidningar.
- 45:o Götheborgs Stifts Tidningar.
- 46:o Strengnäs Stifts Tidningar.

Och kommer detta antal af Tidningar och Journaler att förökas i samma mån som Sällskapets genom ett större antal Subscribenter ökade tillgångar sådant medgifwa. Upsala d(en) 31 Jan. 1807. A Directionens Wägnar. P. Afzelius E. A. Almquist A. E. Afzelius³⁵⁾.

Detta år anmälde sig emellertid icke mindre än 192 personer till deltagande i läsesällskapet, och de härigenom på ett överraskande sätt ökade resurserna utnyttjades enligt löfte till anskaffning av ytterligare flera journaler. Härom underrättades allmänheten genom ett nytt intressant tillkännagivande i Upsala Tidning, i vilket man kungjorde, att även följande tidskrifter hade rekvirerats, nämligen

- 47:o Der Telegraph, herausgegeben von K. J. Lange.
- 48:o Le Conservateur, Journal de Literature, des Sciences & des beaux Arts.
- 49:o The Edinburgh Review, or Critical Journal.
- 50:o Kjöbenhavnske lærde Efterretninger, redigeret af P. E. Müller.
- 51:o Nyt Bibliothek for Physik, Medicin og Oeconomie, udgiffwet af J. D. Herholdt, C. G. Rafn, E. Viborg og A. S. Ørsted.

med Konungens särskildte allernådigste tillstånd

³⁵⁾ Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 16—17, onsd. den 4 febr. 1807. Direktörernas antal hade nu som synes blivit fastställt till tre, vilket antal i fortsättningen blev regel.

52:o Journal für Gesetzkunde und Rechtsgelehrsamkeit, herausgegeben von Lassaulx und Birnbaum.
53:o Lunds Nytt och Gammalt³⁶⁾.

Gustav IV Adolfs ryktbara ovan nämnda förbud mot införsel i riket av allt danskt och franskt tryck hade till följd, att läsesällskapet måste göra särskild underdånig framställning om tillstånd att få införa tidskrifter från detta håll. Resultatet av framställningen blev, att de två danska tidskrifterna fingo införas. Eljest var konungen som vi sett mycket restriktiv, när det gällde undantag från förbudet³⁷⁾.

De 192 subskribenterna uppräknades namn för namn i förteckningar, vilka publicerades i ett flertal nummer av Upsala Tidning under vårterminen och i ett tillägg, som kom i årets sista nummer 1807 av samma tidning³⁸⁾. Det var om studierna denna hösttermin och läsningen av journaler på läsesällskapet som Carl Zetterström bl. a. berättade: »Om eftermiddagarne är jag nu sedan jag denna termin slipper information ofta på Läsesällskapet och hemma studerar Medicinska Chirurgiska Tidningar», av vilka sistnämnda åtminstone en avsevärd del tydligen lånats på läsesällskapet³⁹⁾. Som vi sett av den publicerade förteckningen över journaler och tidningar på sällskapet under 1807, funnos där åtskilliga alster av intresse också för en medicine studerande. Förmodligen lät P. Afzelius dessutom på sällskapets läsrum utlägga också sina ovan berörda medicinska engelska journaler, varför de medicinska disciplinerna med all sannolikhet voro ganska rikt representerade. Bland bekanta deltagare i läsesällskapet detta år märkas förutom Zetterström ärkebiskop Jac.

36) Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 34 lörd. den 2 maj 1807. Tillkännagivandet var undertecknat: »Upsala d. 29 April 1807. A Direktionens Wäggar. P. Afzelius, E. A. Almquist, A. E. Afzelius».

37) Om förbuden se Willers, Uno, a. a., s. 246 ff. Willers, som anför en hel del tillstånd att införa dansk litteratur, nämner dock icke det av Uppsala läsesällskap erhållna tillståndet. Om tillståndet se Kungabrev den 21/12 1804, utfärdat i Stralsund, och Kungabrev den 9 febr. 1807, utfärdat i Malmö (Konungabrev, Hovkanslersämbetets arkiv, RA). Olof Mustelin (s. 77 n.) anser, att tidningar och journaler icke kunde hålla sin ställning i läsesällskapen på grund av censur- och bestämmelserna och att övergången till ett allmänt lånbibliotek för sällskapet i Åbo betingades härav. Här till är att anmärka, att tiden efter Jenaslaget visserligen karakteriserades av stora svårigheter för tidskriftsinförseln men att några särdeles stora svårigheter icke förefunnos att få in utländska tidskrifter så tidigt som omkring 1801, då Åbo läsesällskap började övergå från journalsällskap till allmänt lånbibliotek. Censuren kan därför icke ens ha varit någon av de mera betydande orsakerna till övergången!

38) Upsala Tidning d. 7/3, 14/3, 20/3, 26/3, 4/4, 14/4, 18/4 och den 31/12 1807.

39) Carl Zetterströms Dagbok 1801—1813, s. 297, anteckning den 30/10 1807 (sign. Ms Z 2, Jämtlands bibliotek, Östersund).

Axelsson Lindblom, landshövding E. af Wetterstedt, Leonard Fredrik Rääf, Erik Gustaf Geijer, Samuel Grubbe, Olof Kolmodin, Johan Carl Höjer, Daniel Boëthius, Benjamin Höijer, Olof Nordenfeldt⁴⁰⁾, bekant sedermera såsom diplomat, bruksägare och halvbroder till skol- och socialreformatorn Thorsten Rudenschöld, Pär Aron Borg, den sedermera så berömda dövstumpepedagen och grundaren av Manilla dövstumskola⁴¹⁾, vilken nu personligen trätt in i läsesällskapet som abonnent, sedan han åtminstone i huvudsak lämnat sitt arbete i firman Magazin de Musique de Borg & Mannerhjerter åt sin tidigare kompanjon.

Även under 1807 fungerade Christopher Carlander som förmedlare av tidskrifter och tidningar västerifrån. Redan i januari kunde han med en resande sända en packe journaler från England till Uppsala. På grund av särskilda förhållanden kunde han därvid icke emballera sändningen i låda, som han tidigare brukat göra, utan han hade lagt in journalerna i papper och vaxduk och hoppades, »at de böra lika oskadde framkomma, som om de legat i låda, om de icke med flit blötas». Priset för sändningen visste Carlander då ännu icke, emedan han ännu icke betalt den i svenskt mynt⁴²⁾. I februari meddelade Carlander, att priset för engelska böcker och tidskrifter komme att bli högre i fortsättningen »i anseende til cours och omkostningar, en skilling sterling blef lika med 20 ss. RGS», vartill han dessutom fogade upplysningen: »At jag icke debiterat Dig för Edinburgh Rev(iew) förstås af sig sjelft; utan tänker jag med en skeppare, som denna eller nästa vicka går på London och hit tillbaka, requirera Monthly Review för Dig samt hvad fortsättningar som kunna vanka af andra Journalerna⁴³⁾. Samarbetet mellan Carlander och Afzelius var sålunda mycket gott. Under våren översände Carlander över Skövde en del instrument och böcker samt som vanligt en del journaler till Uppsala, för vilket allt Afzelius tackade i ett brev den 24 augusti, då han även gjorde en del nya beställningar och lämnade några förklaringar: »Edinburgh Review kan jag ej», yttrade han, »återsända förr än mot årets slut. Hoppas emedlertid, at Du har den godheten at skaffa mig fortsättning såväl af Monthly Review som af de öfriga Jour-

40) Varken i Grubbes självbiografi eller i Cullbergs avhandling om honom nämnes något om Grubbes intresse och insatser inom läsesällskapet. Jfr Cullberg, J., Samuel Grubbe, Uppsala 1926. Om Nordenfeldt se bl. a. Dahlgren, Lotten, Nordenfeldtarna på Björneborg, Stockholm 1922, och Björneborg i helg och söcken, Stockholm 1924.

41) Jfr Prawitz, Johan, Manilla dövstumskola, Stockholm 1913, s. 29 ff.

42) Brev från Carlander till Afzelius den 14/1 1807 (SLA).

43) Brev från Carlander till Afzelius den 11/2 1807 (SLA).

nalerna. Ville Du ifall någon ny Requisition i höst sker, för min räkning äfven begära *Earle's Surgical Observations relative to the Eye*, sidsta eller andra Editionen, skedde mig derigenom en angenäm tjänst». Afzelius fortsatte med att omtala, att han under sommaren läst mest lärda tidningar för att, som han säger, »följa med, och uti dem har jag, hvad oss angår, funnit mycken drafvel, åtminstone i mitt tycke mycket nonsens, af Schellingska partiet, men för öfrigt litet dugligt eller märkvärdigt»⁴⁴). När Afzelius här talar om »vad oss angår» så avser han därmed, vad som kunde röra läkarvetenskapen. Samtidigt med brevet översände Afzelius till Carlander en remissa på hans utlägg för böcker och tidskrifter. Med anledning härav skrev Carlander ett erkännande och fick samtidigt tillfälle att redogöra för sina engelska rekvisitioner. »Redan i februari», skrev han bl. a., »begärte jag fortsättning af Journaler från London, men min Commissionair behagade icke vara Commissionair, som jag likväl icke fick rätt reda på förrän i Julii, sedermera har jag genom en annan förnyat requisitionen, så at vi få dem med tiden. För Dig har jag begärt Monthly Review från 1806 års början och för mig fortsättning af Edinburgh Review». I detta sammanhang gjorde Carlander i förbigående den anmärkningen, att det till Göteborg från Hamburg fattades 5 å 6 poster, så att göteborgarna voro »i fullt mörker angående tilståndet i Europa». Man förstod sålunda, att märkliga ting hände på kontinenten, men vad som hände, det visste man däremot ingenting om⁴⁵).

De av Carlander nämnda rekvisitioner effektuerades, så att han hade försändelserna från London i mitten av november, men först under veckan vid månadskiftet november—december fick han en lägenhet att sända litteraturen till Gistrén i Stockholm f. v. b. till Uppsala. I brevet härom undrade han, om han vid tillfälle kunde få tillbaka sin Edinburgh Review t. ex. »om någon Götheborgare skulle komma at resa hem vid terminens slut». Eftersom Carlander haft vissa svårigheter med sina Londonkommissionärer, var det för honom också en stor glädje att kunna meddela vännen, att en ny bokhandlare, G. Löwegren, etablerat sig i Göteborg, vilken genom sina förbindelser fått möjligheter att införskriva litteratur till ett betydligt bättre pris än det Carlander kunnat få⁴⁶). I fortsättningen kom därför Carlanders förmedling av Uppsala- och Stockholmsbeställningarna att inskränka sig till att hos Löwegren göra rekvi-

⁴⁴) Brev från Afzelius till Carlander den 24 aug. 1807 (SLA).

⁴⁵) Brev från Carlander till Afzelius den 8 sept. 1807 (SLA).

⁴⁶) Brev från Carlander till Afzelius den 2/12 1807 (SLA).

sitioner. Detta blev betydligt mindre arbete för honom, samtidigt som priset blev bättre. Nästa gång Carlander därför skrev till Afzelius om litteraturbeställningar i England, skedde det i form av ett meddelande, att bokhandlare Löwegren ämnade före årets slut göra en rekvisition från England igen och att Carlander då ämnade »begära fortsättningar af alla våra Journaler»⁴⁷).

Hösten 1807 sammankallade läsesällskapsdirektionen ledamöterna i läsesällskapet till årsmöte den 5 december. Kallelsen skedde genom en kungörelse av den 27 november i Upsala Tidning. I kungörelsen meddelade man liksom vid motsvarande tidpunkt föregående år, att man skulle samlas på sällskapets rum i handelsman Borells hus vid Stora Torget för »att öfwerlägga om hwilka Journaler och Tidningar för de inflytande Subscriptionsmedlen» skulle införskrivas antingen med posten eller med bokhandeln. Samtidigt meddelade direktionen, att subscriptionslistor cirkulerade på nationerna till tidigare medlemmars tjänst för påteckning och att en särskild av direktionen utfärdad lista fanns att tillgå på läsrummen för dem, som icke hade tillgång till nationernas listor⁴⁸). Om besluten på sammanträdet den 5 december underrättades allmänheten genom en artikel i ortstidningen redan den 12 december 1807, där bl. a. en uppräknig av de tidskrifter man beslutat hålla under 1808 fanns intagen⁴⁹). Man hade sålunda beslutat att rekvirera följande tidningar och Journaler:

Med Posten:

1. Hamburgischer unpartheyischer Korrespondent.
2. Altonaischer Merkur.
3. l'Abeille du Nord.
4. *Gazette de Hambourg* eller om denna ej numera utkommer *Gazette de Cologne*; skulle åter denna ej vara till införsel tillåten tages antingen *Courier du Bas-Rhin*, eller *Journal de Francfort*.
5. Bells Weekly Messenger.
6. Politisches Journal, nebst Anzeige von gelehrten und anderen Sachen verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten, und herausgegeben von W. von Schirach.
7. Minerva, ein Journal historischen und politischen Inhalts, herausgegeben von J. W. von Archenholz.

⁴⁷) Brev från Carlander till Afzelius den 16/12 1807 (SLA).

⁴⁸) Upsala Tidning, 16 Häftet N:o 15, lörd. den 28 nov. 1807 samt N:o 16, lörd. den 5 dec. 1807. Tillkännagivandet var på direktionens vägnar undertecknat av P. Afzelius, E. A. Almquist och A. E. Afzelius.

⁴⁹) Artikeln är undertecknad: »Upsala den 11 December 1807. Å Direktionens Wägnar: P. Afzelius E. A. Almquist A. E. Afzelius» och är införd i Upsala Tidning, 16 Häftet N:o 17 den 12 december och N:o 18 den 19 december 1807.

8. Europäische Annalen.
9. Neue Feuerbrände, eine Zeitschrift von dem Verfasser der Schrift: Vertraute Briefe über die innern Verhältnisse am Preussischen Hofe seit dem Tode Friedrichs des Zweiten.
10. London und Paris.
11. Journal des Luxus und der Moden, herausgegeben von C. Bertuch.
12. Zeitung für die elegante Welt, herausgegeben von A. Mahlmann.
13. Morgenblatt für gebildete Stände.
14. Leipziger Musikalische Zeitung.
15. Der Neue Teutsche Merkur, herausgegeben von C. M. Wieland och C. A. Böttiger.
16. Allgemeine Geographische Ephemeriden, verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten und herausgegeben von F. J. Bertuch.
17. Monatliche Correspondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde, herausgegeben von F. von Zach.
18. Le Conservateur, Journal de Litterature, des Sciences & des beaux Arts.
19. Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, herausgegeben von H. C. A. Eichstädt.
20. Ergänzungs Blätter zur Allgemeinen Literatur Zeitung, herausgegeben von C. H. Schütz.
21. Neue Leipziger Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. D. Erhard, E. Blümner, K. H. Kühn und C. D. Beck.
22. Kjöbenhavnske lærde Efterretninger, redigeret af P. E. Müller.
23. Nyt Bibliothek for Physik, Medicin og Oeconomie, udgivet af J. D. Herholdt, C. H. Rafn, E. Viborg og H. C. Ørsted. } Med Konungens särskilda allernådigste tillstånd.
24. Medicinisch-Chirurgische Zeitung, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.
25. Ergänzungs Blätter zur Medicinisch-Chirurgischen Zeitung, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.
26. Neue Theologische Annalen, herausgegeben von L. Wachler.
27. Theologische Nachrichten, herausgegeben von L. Wachler.
28. Stockholms Posten.
29. Stockholms Post Tidningar.
30. Inrikes Tidningar.
31. Dagligt Allehanda.
32. Handels Tidningen.
33. Åbo Tidning.
34. Wästgötha Tidning.
35. Linköpings Tidning.
36. Norrköpings Tidning.
37. Nyköpings Tidning.
38. Lunds Nytt och Gammalt.
39. Gefleborgs Läns Weckoblad.
40. Örebro Tidningar.
41. Upsala Tidning.
42. Upsala Årkestifts Tidningar.

43. Götheborgs Stifts Tidningar.
44. Westerås Stifts Tidningar.
45. Strengnäs Stifts Tidningar.

Genom Bokhandeln:

46. Der Rheinische Bund, von P. A. Winkopp.
47. Russland unter Alexander dem Ersten, eine historische Zeitschrift, herausgegeben von H. Storch.
48. Bibliotheque Française, redigée par C. Pougens.
49. The Monthly Review or Literary Journal.
50. Neues Journal für die Botanik, herausgegeben von J. A. Schrader.
51. Annalen des Ackerbaues, herausgegeben von A. Thaer.
52. Journal für die Chemie und Physik von C. F. Bucholtz, L. von Crell, S. F. Hermbstädt, M. H. Klaproth, J. B. Richter, J. W. Ritter und J. B. Trommsdorff, herausgegeben von A. F. Gehlen.
53. Annalen der Physik und der physikalischen Chemie, herausgegeben von L. W. Gilbert.
54. Beiträge zur Erziehungskunst, zur Vervollkommnung sowohl ihrer Methode, Eltern und Erziehern gewidmet von C. Weiss und E. Tillich.
55. Journal für auserlesene Theologische Literatur, herausgegeben von J. P. Gabler.
56. Journal für Gesetzkunde und Rechtsgelehrsamkeit, herausgegeben von Lassaulz und Birnbaum.

Åfwenledes beslöts att för den wid Räkenskapernas afslutande i Sällskapets Cassa befintliga Behållning, följande Werk skulle anskaffas:

57. Neuestes Staats-Zeitungs-Reise-Post- und Handlungs-Lexikon, oder Geographisch-Historisch-Statistisches Handbuch von allen 5 Theilen der Erde, nach den neuesten Friedensschlüssen, aus Reisebeschreibungen, Topographien, Staatsschriften, handschriftlichen Nachrichten und auf eignen Reisen gesammelt und verfasst, von P. A. Winkopp.
 58. Allgemeine Hand-Atlas der ganzen Erde, in 60 Karten, nach den besten Astronomischen Bestimmungen, neuesten Entdeckungen und kritischen Untersuchungen entworfen von Geographischen Institute zu Weimar.
 59. Allgemeines Repertorium der Literatur für die Jahre 1786—1800.
- Samt att för det nästkommande år förmodade öfwerskott nedanstående Journaler skulle genom Bokhandeln införskrifwas till kompletterande af det som i Sällskapets Bibliothek redan finnes af samma Werk:
60. London und Paris, Årg. 1798—1803, 12 Band.
 61. Archenholz' Minerva, Årg. 1799, 1800, 1802—1805, 24 Band.
 62. Europäische Annalen, Årg. 1804—1807, 16 Band.
 63. Voigts Magazin für den neuesten Zustand der Naturkunde, Årg. 1799—1801, 3 Band.
 64. Revision der Literatur, Årg. 1801, 2 Band.

65. Wismayers Ephemeriden der Italienischen Literatur, Årg. 1801, 2 Band.
66. Abo Tidning 1—25 Årg.

Även under 1808 fortsatte Carlander sin verksamhet som förmedlare för P. Afzelius och läsesällskapet. I ett brev den 4 januari sände Afzelius en remissa för vännens utlägg och erinrade om löftet att rekvirera fortsättning på journalerna. Samtidigt uttryckte Afzelius sin förargelse över att han »ej til Jul kunde återsända Analytical Review. Et bortlånt Häfte var dertil ordsak»; han försäkrade dock vännen, att tidskriften, som han tydligen lånat av Carlander, med det snaraste skulle översändas⁵⁰).

Några dagar efter brevets avsändande mottog Afzelius en ny tidskriftssändning från Göteborg. Då några felaktigheter uppkommit i Löwegrens bifogade räkning, skrev han genast för att få rättelse och passade då samtidigt på att för Carlander framlägga de bekymmer och svårigheter man hade i läsesällskapet i fråga om journalernas ojämna ankomst och censurens framfart. Då Afzelius' framställning är mycket belysande för förhållandena, kan det vara skäl att låta honom här själv komma till orda. Afzelius skrev:

För ett par dagar sedan erhöj jag, Käraste Broder! Journalerna från Gistrén och sedan jag jemfört dem med Bokhandlarens Räkning, skyndar jag, medan saken ännu är i friskt minne, at anmärka et misstag i denna. Löwegren debiterar neml:n för 15 N:r af Medical and Physical Journal, men jag har i sjelfva verket blott bekommit 10. I fjol först på året sände Du mig på samma gång med Instrumenterna N:r 82—93 deraf, eller från och med December 1805 till och med November 1806, och averterade mig derom genom Bref af d. 31 Dec. sidstnämnde år. Nu fick jag N:r 94—103, eller från och med December 1806 till och med September 1807, och at ej flere voro utkomne då Requisitionen afgick från London, dömer jag deraf, at Medical & Chirurg. Review går lika långt och Monthly Review ej längre än til Augusti. Räkningen återföljer för större tydlighet skull.

Vårt Läsesällskap har praenumererat på en Engelsk Tidning, Bell's Weekly Messenger, alment känd som hvad man kallar, en independent Paper, och vi fingo deraf riktigt 3:ne Nummer, men med förra posten kom ingen och med gårdagens erhöjlo vi från Cederfelt, i stället för denna, 2:ne Numror af den lumpna London Gazette eller Hof Tidningen, som är långt sämre än våra Post Tidningar och ej innehåller annat än Declarationer och gynnande Rapporter från Ministrar, Generaler och Amiraler. Af denna händelse drar jag den mycket sannolika slutsats, at alla Engelska Paper, detta undantaget, blifvit til införsel förbudne. Gör mig den vänskapen och sondera Cederfelt om verkligen så förhåller sig och säg honom i fall min gissning skulle vara grundad, at vi platt icke villa ha et så litet interessant blad, häldst tjenligare papper ad pios usus aldrig saknas vid Rikets Lärosäten.

Vid närmare öfvervägande af denna sak tar jag det parti, at med dagens

⁵⁰) Brev från Afzelius till Carlander den 4 januari 1808 (SLA).

post återsända ofvannämnde Numror til Cederfelt sägande Honom at de förmodligen blifvit mig tillskickade genom misstag i stället för Bell's Messenger och at jag trott mig böra låta dem vända tillbaka, på det den, som derå praenumererat icke måtte komma i mistning deraf. Jag tillägger et litet loftal öfver Tidningen för at låta Honom förstå, det jag icke vill ha den för intet, mycket mindre betala den. Detta oaktadt anhåller jag, det Du ville göra Dig underrättad huru det kan hänga tillsammans med det af mig supponerade förbudet⁵¹).

Det visade sig emellertid icke vara fullt så illa ställt som Afzelius hade misstänkt. Efter tre veckor kunde han nämligen meddela vännen, att de engelska tidningarna åter börjat ankomma. Trenne nummer saknades dock, men detta skulle enligt Cederfeldt icke bero på några censurens åtgärder utan på slarv på Londons postkontor. »Således var det förmodade förbudet ogrundat», skrev Afzelius och fortsatte till vännens ytterligare upplysning om de uppsaliensiska tidskriftsförhållandena bland annat: »Vi få äfven Dagen öfver Götheborg; et rätt mavert Blad. Tyska Tidningarne ända ned til d. 11 Jan. skola ha ankommit til Stockholm, men blott et inskränkt antal exemplar, så at vi med sidsta post blefvo aldeles utan. Vår Post Directeur praenumererar nu i Köpenhamn, emedan den ej vill ha at göra med StorHertigluga Bergska Post Contoiret i Hamburg. Detta gör Tidningarne mycket dyrare och deras gång långsammare»⁵²).

Under våren och sommaren 1808 blev tidningssituationen allt bekymmersammare för läsesällskapet och för Afzelius. Läget beskrev han för Carlander i slutet av augusti på följande sätt: »Hvad som i synnerhet grämer mig är at jag på så lång tid ej kunnat följa mit tidevarfs framsteg i vetenskaperna, hvilket en gammal vana gjort til et nödvändigt beting för min trefnad och tilfredsställelse. Vi ha sedan d. 15 December förlidet år ej erhållit en enda lärd Tidning eller Journal och sedan d. 1 sidstl. Mars icke heller någon politisk, utom den vedervärdiga Courier d'Angleterre och en Engelsk, vid hvilkas lögnar man ej kan annat än ondgöras(?). Den förstnämnde är dessutom numera förbuden. — Hvar och en frågar hemskt sig sjelf och andra huru länge skall detta räcka? och hvad slut skall det taga? och härpå äro vi alla lika kloka, ty til något arrangement visar sig ej minsta tecken». Afzelius fortsätter efter denna utgjutelse med några praktiska frågor i samband med tidskrifts-utväxlingen mellan Göteborg och Uppsala, i det han bl. a. säger: »Edinburgh Review nedskickade jag med unga Sahlgren och hoppas at den

⁵¹) Brev från Afzelius till Carlander den 11 januari 1808 (SLA).

⁵²) Brev från Afzelius till Carlander den 1 februari 1808 (SLA).

kommit Dig tilhanda. Til följe af Ditt goda löfte, gör jag mig försäkrad, at Du åt mig requirerat fortsättning af de Engelska Journalerna, och jag väntar med mycken otålighet denna resource för hösten. Tilfalle at hitsända hvad Du för min räkning erhåller, torde Du kunna få med någon Studerande som i höst hitreser»⁵³⁾. Till tiden omkring den 1 oktober brukade studenterna infinna sig i Uppsala, och som vi redan sett exempel på brukade Carlander såsom bud utnyttja någon Göteborgsstudent, som då skulle bege sig upp till lärdomsstad.

Liksom föregående år tryckte man även 1808 en förteckning över ledamöterna i läsesällskapet och offentliggjorde den i ortstidningen. Antalet på den tryckta medlemslistan var detta år 176 och var följaktligen något lägre än föregående år. Detta förhållande skulle man ju kunna tänkas få tillskriva det rådande krigstillståndet och en därav sig härledande avgång ur medlemskadrarna. Så var troligen dock icke fallet. Slutavdelningen på ledamotlistan trycktes nämligen så tidigt som den 30 april 1808 och upptager följaktligen icke de medlemmar, som anmält sig under höstterminens lopp. Höstterminen 1807 hade tillkommit 13 nya ledamöter, och om man får antaga, att ett lika stort antal nya ledamöter tillkom hösten 1808, når man upp till ett ledamotantal av 189, d. v. s. ganska nära föregående års medlemssiffra.

Deltagarlistan toppades denna gång av akademkanslern baron H. von Essen, följd av ärkebiskop Jacob Axelsson Lindblom och landshövdingarna Wetterstedt i Uppsala och Cronstedt i Gävle. Efter dessa hade de tre läsesällskapsdirektörerna tecknat sina namn och därpå följde bl. a. Per Högmärk, Johan Carl Höjer, Samuel Grubbe, Daniel Boëthius, Johan Jacob Hedrén, sedermera bekant som framstående prästman och biskop i Karlstad och Linköping, Carl Zetterström, Olof Nordenfeldt, Benjamin Höijer, W. F. Palmblad, sedermera bekant romantiker och publicist, Per Daniel Amadeus Atterbom, D. E. Holmquist, Erik Gustaf Geijer, Carl Ulric Broocman och många andra namn, vilkas bärare sedermera gjorde betydande insatser i 1800-talets kulturhistoria⁵⁴⁾.

⁵³⁾ Brev från Afzelius till Carlander den 29 augusti 1808 (SLA). I ett brev den 22 september (SLA) till Afzelius bekräftade därpå Carlander att han mottagit de sända exemplaren av Edinburgh Review. Allt detta enskilda budskickande berodde på postverkets ringa effektivitet och icke minst dess dyrhet. Man sökte därför på allt sätt att undvika försändelsers sändande med posten.

⁵⁴⁾ Förteckningen finnes tryckt i Upsala Tidning, 16 Häftet N:o 35 den 12 mars, N:o 36 den 19 mars, N:o 37 den 24 mars, N:o 40—41 den 6 april, N:o 42 den 9 april och N:o 44 den 20 april 1808. Om den bekante publicisten och skolmannen Carl Ulric Broocman se Wiberg, A., Carl Ulric Broocman; Bidrag till en biografi, Nässjö/Stockholm 1950.

I november 1808 kallade de tre direktörerna läsesällskapet till års-sammanträde, vilket skulle hållas den 29 i samma månad på läserummen i Borellska huset kl. 4 e. m. Man skulle därvid överlägga om tidningars och journalers införskrivning för nästa år samt föreha andra årsmötesangelägenheter⁵⁵⁾. Kriget kastade sin skugga över sammankomsten, om vars beslut vi äga kännedom genom ett protokollsutdrag, som direktionen lät publicera för att bringa besluten till allmän kännedom icke minst bland de ledamöter, som icke haft tillfälle att bevista sammanträdet. Enligt detta protokoll hade bl. a. följande beslutats: »Efter föregående öfwerläggning, stadnade Sällskapet i det enhälliga Beslut, att som Sällskapets utgifter för det instundande Året, till sitt belopp, hufwudsakeligen kommer att bero af möjligheten att genom Posten erhålla Utländska Journaler och Tidningar eller icke, och då å ena sidan, en så stor Subscriptionssumma nödvändigt erfordrades, som beredde tillgång, ej allenast till Sällskapets utgifter för Hushyra, Ljus och wed m. m., utan ock till inköpet af det löpande Årets Continuationer af de Tidningar och Journaler, som redan i Sällskapets Bibliothek finnas, men å den andra, desse sistnämnde, i händelse den afbrutna Communicationen med Fasta Landet icke innan Årets slut kunde wara återstald, skulle genom Bokhandlare kunna erhållas för wida ringare pris, än då de med Posten hit införskaffades, så skulle af sådan ordsak, hwarje Subscribent för nästa År, till en början, endast erlægga En R:d Sexton ss. Banco, men med förbindelse, att, om förändrade omständigheter under det löpande Året inträffade, eller andre händelser dertill skulle föranleda, göra ett efter behofwet lämpadt tillskott, som dock icke fick öfwerskjuta En R:d 32 ss. Banco Specie, eller differensen imellan första inbetalningen, och den wanliga Årsafgiften af Tre Riksd. Banco»⁵⁶⁾.

Av formuleringen på beslutet få vi sålunda icke blott klart för oss den labila tidssituationen och vad den innebar för läsesällskapets verksamhet utan även några viktiga uppgifter om sällskapets ekonomi för övrigt. Som vi i det föregående sett, startade sällskapet med en årsavgift av 2 rdr banko för akademiska medborgare och 4 rdr för övriga deltagare. Redan efter ett år upphävdes denna skillnad för ledamöter av olika kategorier, och avgiften fastställdes till 2 rdr banko för alla. I

⁵⁵⁾ Kallelsekungörelsen finnes införd i Upsala Tidning, 19 Häftet N:o 6 den 19/11 1808.

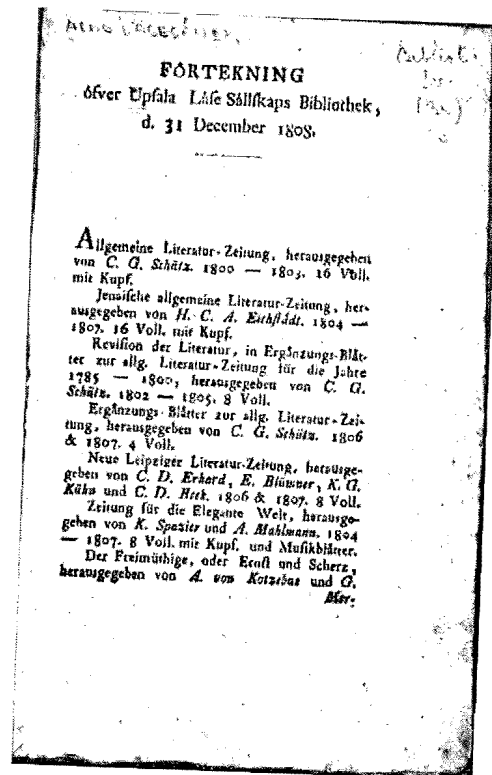
⁵⁶⁾ »Transumt af Protocollet, hållet wid Upsala Läse-Sällskaps Sammankomst den 29 November 1808». Utdraget är undertecknat »Upsala ut supra. På Directionens Wägnar: P. Afzelius, E. A. Ahnquist, A. E. Afzelius» och införd i Upsala Tidning, 19 Häftet, N:o 9 lörd. den 3 dec. 1808.

nyssberörda protokollsutdrag göres emellertid det konstaterandet, att den vanligen utgående årsavgiften varit 3 rdr banko, och någon antydan göres icke, att denna årsavgift skulle ha blivit fastställd då helt nyligen. Det synes därför vara sannolikt, att årsavgiften bestämdes till 3 rdr banko hösten 1804 vid sällskapets reorganisering, sedan den under 1803 för att klara det då spända ekonomiska läget för sällskapet tillfälligt satts till samma summa. Denna högre avgift var säkerligen den viktigaste förutsättningen för det ökade antal tidskrifter sällskapet höll sina medlemmar tillhanda alltifrån denna tid och sålunda även den viktigaste förutsättningen för den uppblomstring i sällskapets verksamhet, som tog sin början vid samma tid. En medlemsstock på 192 personer för 1807 och en årsavgift på 3 rdr banko vardera samt en del tillkommande bötesbelopp enligt stadgarnas bestämmelser synes ha givit en sammanlagd årsinkomst för sällskapet på c:a 600 rdr banko, ett ganska betydande belopp för denna tid, särskilt om man tar i betraktande vilka små anslagsposter universitetsbiblioteket samtidigt hade att röra sig med för anskaffning av såväl böcker som tidskrifter. Härav framgår också otvetydigt, vilket utomordentligt viktigt komplement läsesällskapet hade blivit till universitetsbibliotekets tidskriftssamling.

Vid inventeringen i slutet av höstterminen 1808 lät sällskapet upprätta en förteckning över sina samlingar, vilken omedelbart trycktes⁵⁷⁾. Det var sällskapets bibliotekarie Emanuel Bruzelius, som härvid i huvudsak stod för arbetet, och syftet med förteckningen var, att ledamöterna lättare skulle kunna orientera sig bland samlingarna än genom de ditiills förekommande handskrivna katalogerna. Att tryckningen skedde just nu, synes ha berott på att de genom kriget avbrutna förbindelserna med utlandet gjorde det lättare för ledningen att få tid med det behövliga grundliga katalogiseringsarbetet. Vidare var det ju i hög grad osäkert om och när tidskriftsserierna från utlandet skulle kunna kompletteras och fortsättas. Man beslöt därför att använda en del av de uppkomna överskottsmedlen till tryckning av katalogen.

Granskar man den tryckta förteckningen och jämför den med den här i det föregående delvis återgivna årliga accessionen, får man klarhet inte bara i frågan om vilka tidskriftsserier man höll — detta framgår ju också av de redan publicerade förteckningarna för t. ex. 1807 — utan även i frågan om huru många årgångar man hade av varje tidskrift. Dessutom får man reda på att även en del andra tidskrifter hållits utom

⁵⁷⁾ Förteckning öfver Upsala Läse Sällskaps Bibliothek, d. 31 December 1808, Upsala, Tryckt hos Joh. Fred. Edman. K. A. B. (u. å.). Edman var som bekant Kongl. akademiboktryckare i Uppsala.

Titelsida till Läsesällskapets katalog 1808.

dem som äro upptagna på årsförteckningarna sådana dessa framträder i Upsala Tidning⁵⁸⁾. Vi skall därför här taga en översikt av de viktigaste verken, vilka ej omnämnts i det föregående eller i varje fall där ej blivit tillbörligt markerade.

Under åren 1800 till 1803 hade läsesällskapet hållit Allgemeine Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. G. Schütz. Detta var tydligen orsaken till att man sedermera skaffade sig både Revision der Literatur, och Ergänzungs-Blätter zur Allgemeinen Literatur-Zeitung av samma utgivare under åren 1802—1805 samt dessutom, som vi tidigare sett, Ergän-

⁵⁸⁾ Det får nog härvid anmärkas, att åtskilliga tidskrifter varit utlagda på läsrummen som icke finnas upptagna i förteckningarna liksom åtskilliga journaler, som finnas på förteckningarna men icke varit läsesällskapets egendom. Ovan har visats att en sådan tidskrift som Edinburgh Review kom att finnas utlagd på läsrummen närmast genom ett misstag, och Pehr Afzelius' medicinska journaler ha med all sannolikhet varit utlagda på läsrummen ehuru de varit hans privata egendom. Det är uppenbart att intresserade studenter såsom t. ex. Carl Zetterström drogo stor fördel av dylika förhållanden.

zungs-Blätter zur Allgemeinen Literatur-Zeitung för åren 1806 och 1807. Zeitung für die elegante Welt hade man hållit redan 1804, då även K. Spazier hörde till utgivarstaben. Den bekanta tidskriften Der Freimütige oder Ernst und Scherz, herausgegeben von A. von Kotzebue und G. Merkel, höll man under år 1806, liksom man tvenne år tidigare även hållit Allgemeine Zeitung, herausgegeben von L. F. Huber. Under åren 1800 och 1801 hade man vidare prenumererat på Frankreich aus den Briefen Deutscher Männer in Paris, vilken tidskrift i 6 volymer med musikbilagor fanns i samlingarna. Märkligt är också och vittnar gott om hur man följde med strömningarna i tiden, att man höll tidskriften Propyläen, herausgegeben von J. W. Goethe vol. I, II, utkommande åren 1798—1800. På visst sätt kan denna tidskrift sägas vara en fortsättning till Schillers ovan omtalade »Die Horen». Åren 1801 till 1803 höll läsesällskapet också Europäische Annalen, von E. L. Posselt, och det var detta verk, som man som vi sett sökte fullständiga till en hel svit. Andra utländska tidskrifter, som funnos i samlingarna, voro Journal du Nord, redigé par le Sénateur Comte J. Potoski, för 1807, Courier d'Angleterre, vilken tidskrift av P. Afzelius karakteriserades såsom vedervärdig, också för 1807, The Morning Chronicle för 1813, The Morning Post Gazetteer för 1801 och 1802 samt The London Packet or New Lloyd's Evening Post för 1805 till 1808.

I fråga om svenska periodica bör nämnas Ekonomiska Annaler, utg. af Kongl. Wetenskaps-Academien 1807 & 1808, och Kongl. Wetenskaps Academiens Handlingar, samt Tidningar för Riksdagen i Norrköping år 1800, utgifne af O. Sundel. Hårtill kom hela mängden av ortstidningar från hela riket samt stiftstidningarna. De båda sistnämnda arterna av tidningar hade givetvis stort intresse för studenterna, som på detta sätt kunde följa med de viktigaste händelserna i sina hembygder.

Förutom periodica hade läsesällskapet skaffat sig också en del annan litteratur, ehuru tendensen aldrig gick därhän, att man avsåg att skapa ett vanligt lånbibliotek. Redan har nämnts, att man anskaffat en Handbuch av närmast lexikalisk karaktär. Man hade i samlingarna även Oxenstiernas Tal i ordenskapitlet den 28 april, då generalmajoren grefve Horn dubbades till seraphimerriddare, tryckt i Stockholm 1808. En god samling kartor hade man också på sällskapet. Till denna hörde Den Danske Atlas, eller Kongeriget Dannemarks Beskrifvelse, ved E. Pontoppidan, fortsat af H. de Hofman, 4 Tomer, Kjöbenhavn 1763—1768, Allgemeiner Hand-Atlas der ganzen Erde, in 60 Charten, herausgegeben von Geographischen Institute zu Weimar, tryckt i Weimar 1806, Geographiska Kartor öfver Sverige, utgifne af Friherre S. G. Hermelin,

I—IV 1797—1808, General-Karta till Sweriges Sjöatlas, första delen, innehållande Östersjön samt Finska och en del af Bothniska Viken, författad af J. Nordenankar 1797, Vägghkarta öfver Finland, utgifwen af Kongl. Landtmäterikontoret 1806, Karta öfver Åland med en del af Svenska och Finska Skären, författad af Kongl. Landtmäterikontoret 1789, samt en Vägghkarta öfver Norra delen af Sverige samt Norige, författad af C. P. Hagström år 1806.

Av övrig litteratur i samlingarna kan nämnas en del politiska skrifter och kungörelser. Hit höra Darstellung der Künste och Anzettelungen die zur Usurpation der Spanischen Krone führten und der Mittel die der Kaiser der Franzosen gebrauchte es zur Ausführung zu bringen, von Don Pedro Cevallos, tryckt 1808, Declaration Suedoise au sujet de l'invasion des troupes Russes dans la Finlande, tryckt i Stockholm 1808; samma bok på svenska samma år; Danska Hofvets Krigsförklaring emot Sverige jämte det derå afgifna Svaret, Stockholm 1808; Depeches prises d'une Courier Russes après le commencement des Hostilités avec Remarques, Stockholm 1808; Arméens Fältförvaltnings Reglemente af 1774; 2:a uppl. tillökt med Fältstats Reglementet af 1808, Stockholm 1808; Sammandrag af Exercitie-Reglementet för Infanteriet, upprättadt för Landtvärnstrupperna, Stockholm 1808; Kongl. Maj:ts Nådiga förklaring öfver allmänna Lagens stadganden i åtskilliga rum och hvad i vissa ämnen blifvit särskildt förordnad, Stockholm 1807; Kongl. Maj:ts förnyade Skolordning, Stockholm 1808; Till sist kan erinras om den systematiska Katalog öfver de i Sverige och Finland åren 1801—1805 utkomna Böcker och Skrifter, vilken utgivits av Boktryckeri-Societeten i Stockholm 1807—1808.

I förteckningen meddelade läsesällskapet dessutom, att man till ledamöternas tjänst anskaffat samtliga år 1808 utgivna publikationer, förordningar och andra allmänna handlingar, eller vad som brukade sammanfattas under benämningen *årstrycket*, och dessutom ytterligare de av landshövdingeämbetet i Uppsala under samma tid utfärdade kungörelserna.

Läsesällskapet kunde följaktligen med stolthet visa på att dess samlingar voro mycket värdefulla och i många avseenden såväl till omfattning som värde unika för Sverige.

Orsaken till den stora anslutning läsesällskapet kunnat glädja sig åt under åren 1804—1808 icke blott från Uppsala utan även från en hel del mer eller mindre nära belägna orter såsom framgår av medlemsförteckningarna, var troligen att söka i det förhållandet, att man inom skilda kretsar denna tid på grund av censurbestämmelserna hade svårt

att införskaffa sådana periodica, som sågos med oblida ögon av de styrande, och att intresset för vad som hände utomlands nu stod på toppunkten i vårt land och hade en högkonjunktur, som väl aldrig förr och kanske icke heller senare. Det var då naturligt, att man anslöt sig till läsesällskapet, vilket här i Uppsala liksom i Åbo och Lund synes ha undgått hovkanslersämbetets mest närgångna granskning, och därför kunde bjuda sina ledamöter på den mest omfattande och mångsidigaste läsning av utländska och inhemska tidskrifter, som förekom i landet. Att hovkanslern icke gjorde något mera effektivt försök att hindra läsesällskapets verksamhet i de tre universitetsstäderna torde i första hand ha berott på att dessa orters inrättningar ansågs stå under universitetskanslerns tillsyn, och dessa togo icke emot några order från hovkanslern, som de icke voro underställda. Medan därför övriga läsesällskap i riket måste anmäla sin verksamhet och sina bok- och journalkataloger hos hovkanslersämbetet och ödmjukt anhålla om privilegium för fortsatt drift av sällskapen, kunde läsesällskapen i akademistäderna ostört och lugnt arbeta vidare — bortsett naturligtvis från den indragning, som allt emellanåt drabbade någon av de hållna tidskrifterna eller det bortfall av journaler, som berodde på avbrutna kommunikationer med utlandet på grund av de krigiska förvecklingarna. Härav förklaras också det förhållandet, att inga som helst acta rörande de tre nämnda läsesällskapen i universitetsstäderna finnas i hovkanslersämbetets arkiv i Riksarkivet, där eljest ett stort antal handlingar rörande andra samtida svenska läsesällskap förvaras.

En annan orsak till att hovkanslersämbetet icke sökte ingripa i läsesällskapets verksamhet i lärdomsstäderna var tydligen den, att sällskapen officiellt s. a. s. betraktades som privata sammanslutningar mellan lärare och studenter till ömsesidiga lån av litteratur, som man anskaffade genom sammanskott. I officiella sammanhang framträder därför aldrig läsesällskapet i Uppsala, utan alltid är det enskilda personer som representerar sammanslutningen. När tidningar och journaler anskaffas från England är det alltid Pehr Afzelius som framträder representerande sällskapet. När man i slutet av 1804 ville ha den danska tidskriften *Nyt Bibliothek for Physik* i tidskriftssamlingen, var det åter Afzelius, som agerade. Han ingick nämligen till hovkanslern med ett »Allerödmjukaste Memorial» med begäran om tillstånd att trots förbudet mot införsel av dansk litteratur få införskriva den nämnda tidskriften⁵⁹⁾. Och det

⁵⁹⁾ Afzelii memorial finns bland hovkanslersämbetets inkomna handlingar 1804. Memorialet är daterat den 22/10 och inkom den 23/10 (RA). Hovkanslern tillstyrkte den 25/10 (se ingående diariet och expeditioner) varefter Kongl. resolu-

tillstånd som gavs gällde icke läsesällskapet utan Afzelius personligen! Formellt låg det därför så till att Afzelius efter tidskriftens anskaffning lade ut densamma på läserummen, ehuru den i lagens mening var hans och icke sällskapets även om sällskapet betalade den. Liknande voro förhållandena, då man i slutet av år 1806 bestämde sig för att för 1807 och följande år söka erhålla tillstånd att hålla de danska *Laerde Efterretninger*. I ett »Ödmjukaste Memorial» anhöll Afzelius, att hovkanslern ville utverka tillstånd för honom, »at med posten få låta hitkomma *Kiøbenhavnse Laerde Efterretninger*, hvilken Tidning innehåller Recensioner af de i Dannemark utkommande Lärda arbeten och troligen skulle gifva mig», skrev han, »under mina bemödanden at följa de framsteg Läkare Vetenskapen där och annorstädes gör, åtskilliga nyttiga och vid bestridandet af den mig Nådigst updragna Syssla oundgängliga underrättelser»⁶⁰⁾. Hovkanslern tillstyrkte bifall till framställningen i ett underdånigt memorial den 20 december 1806⁶¹⁾, varefter saken avgjordes genom bifall till framställningen i konselj den 19 februari 1807⁶²⁾. Det var sålunda återigen Afzelius personligen och icke läsesällskapet som erhöill tillståndet till införseln. När därför även denna tidskrift på förteckningarna anföres såsom tillgänglig på sällskapets lärum, får man tänka sig att den deponerats där av Afzelius. Detta förhållande att läsesällskapet aldrig framträder officiellt utan alltid låter representera sig genom någon enskild var säkerligen en av de viktigaste orsakerna till att det kunde arbeta lugnt och ostört vidare utan att hindras av de nitiska hejdukarna i hovkanslersämbetet.

tion utfärdades den 21 dec. 1804 (Konungabrev RA). Afzelius underrättades genom utdrag ur diariet den 19 jan. 1805, avfärdat av A. C. Kullberg (RA). — Samtidigt hade Afzelius begärt tillstånd att få införa den också i Köpenhamn utkommande *Medicinisches Journal von Tode*, en begäran som också bifölls.

⁶⁰⁾ Afzelii Memorial finns bevarat bland hovkanslersämbetets inkomna handlingar 1806 den 17/12. Memorialet var daterat den 15/12 (RA).

⁶¹⁾ Hovkanslersämbetets expeditioner 1806 den 20/12 (RA). Jfr ämbetets ingående diarium för samma dag!

⁶²⁾ Kongl. Maj:ts resolution den 19/2 1807 finns i serien Konungabrev i hovkanslersarkivet (RA). Afzelius underrättades om resultatet av sin framställning även denna gång genom ett utdrag ur hovkanslerns diarium, utfärdat av A. C. Kullberg (RA).

VII. Läsesällskapets verksamhet 1809—1814

Verksamheten vid läsesällskapet under 1809 blev på grund av kriget i det stora hela avvaktande. Man höll efter det avstängningen västerut upphört liksom förut de engelska journalerna och Carlander fortsatte sin roll av förmedlare. Den 10 maj 1809 skrev han till Afzelius och meddelade, att han över Stockholm sänt såväl Medical & Chirurgical Review nr 91—93 som Medical & Physical Journal nr 104—112 samt Monthly Review alla nummer till och med tredje numret av tidskriften 57:de volym, vilka alla han bekommit från England med Göteborgsskeppare. Han hade dessutom till Uppsala sänt appendixet till volymen LIII av Monthly Review¹⁾. Den 22 maj svarade Afzelius på brevet och tackade för »den deruti meddelade underrättelsen om den Engelska Requisitionens ändteliga ankomst och afsändning til Stockholm». Han hade därför omedelbart fogat den anstalt, att han med det snaraste skulle få »det efterlängtade» från Stockholm till Uppsala, så att han kunde ta det med sig till Sätra Brunn för sommaren, där han, »efter hvad vid afresan alltid varit en föresats», ärnade »läsa rätt mycket». Betecknande för läget vid denna tid är vad Afzelius ytterligare hade att anföra. Han framhöll nämligen: »Annars är jag nu så läshungrig, som man möjligen kan vara det, sedan jag på et år icke fått något från England och på halftannat icke något från fasta landet. Gemenskapen med detta sednare öppnas väl snart men då erhålla vi så mycket på en gång at sjelfva mängden blir afskräckande för dem, som icke äro mästare af sin tid. Det är också vid vår ålder, icke lätt at uphinna en samtid, som fått et par års försprång, och Litteraturens vänner hafva således alt skäl, at också lägga et ord til den almenna förbannelse, vår nu lyckligen störtade Regering fått och förtjent. Zibet, som varit förnemsta ordsaken til alla inskränningar af Tryckfriheten och til alla förbud mot införandet af Böcker och Tidningar, håller på at dö af en fistula urinaria, och jag kan icke

¹⁾ Brev den 10 maj 1809 (SLA).

neka, at jag, då jag under mitt vistande i Stockholm för några dagar sedan, blef kallad til Honom, såg Hans lidande utan särdeles medömkan. Också yttrade det sig, Hans character likmätigt, mera genom illska, svordomar och förbannelser, än genom jämmer och pjunk»²⁾. En vecka efter detta Afzelius' brev skrev Carlander ånyo och hade ett par intressanta uppgifter rörande de hållna journalerna att lämna, i det han bl. a. yttrade »Ibland de Böcker jag fick från England var 2 Exemplar af London Medical Review, som jag ej begärt och hade således ad acta så länge; men då jag nu ser på dem, finner jag at det är en fortsättning eller substitut för Med. & Chir. Review, som upphört, och at således 1 Ex. hör Dig til och 1 til Odhelius, hvilka haft det sistnämnda hittills»³⁾.

Beträffande Afzelius' nyss anförda råa utfall mot Zibet, så är det betecknande för det hat, som 1809 års män hyste mot denne och hans medarbetare. Detta hat hade emellertid knappast sin viktigaste orsak i att man, såsom föregavs, i större utsträckning hindrades från litterär import från utlandet. Det hade tydligen sin grund på det mera rent politiska området. Frågar man sig nämligen, vilka franska tidskrifter läsesällskapet måste upphöra med att hålla på grund av det ovan nämnda förbudet 1804 mot införsel av franska skrifter, om vilket förbud Afzelius hade yttrat sig så kritiskt redan i ett brev till Carlander samma år, så finner man, att den journalserie, som avbröts genom 1804 års förbud, var Bibliotheque Française Ouvrage périodique, rédigés par Ch. Pougens, vilken journal läsesällskapet hållit åren 1800—1804. När förbudet upphävdes 1809 skulle man kunna vänta sig, att Afzelius och läsesällskapet skyndat sig att anskaffa en hel rad franska tidskrifter, helst man ju höll sig med så talrika tyska. Därav blev emellertid intet. Läsesällskapet höll 1810 Mercure de France men 1811 ingen fransk tidskrift. År 1812 hade man dock åter en enda fransk tidskrift i det man då anskaffade Journal de Paris. Man har följaktligen skäl att förvåna sig över att det föregivna intresset för den tidigare förbjudna litteraturen tog sig så obetydliga uttryck, sedan förbuden upphävts. Av allt att döma överdrev Afzelius ofantligt intresset för fransk litteratur och fransk kultur över huvud taget hos oss vid denna tid. Detta förhållande mildrar naturligtvis icke domen över den av den sengustavianska regeringen förda tryckfrihetspolitiken. Ernst Moritz Arndt, som kunde följa händelserna på nära håll, karakteriserade denna såsom »Geisteszwang» och betonade: »Solch ein Zwang ist immer dumm; denn die Ausfuhr und Einfuhr des

²⁾ Afzelius till Carlander den 22 maj 1809 (SLA).

³⁾ Carlander till Afzelius den 31 maj 1809 (SLA).

Geistes und der Ausblitzungen oder Ausspritzungen von Wahrheit oder Lüge, wie gefährlich oder unschädlich beide sein mögen, lässt sich so wenig hemmen als die der Dukaten, Piaster und Brabanter Spitzen; und also sollte man sie nie verbieten». Arndt ansåg visserligen, att Zibet hade en stor del av ansvaret för den restriktiva litterära politiken men yttrar dock samtidigt på ett annat ställe i sin framställning, att »Freiherr Zibet, in Kränklichkeit und grollender Unzufriedenheit mit der Gegenwart, hatte sich von Tage zu Tage mehr in sich zurückgezogen und übte auf das grosse Staatsleben fast gar keinen Einfluss, wie es schien, weil er es nicht wollte»⁴⁾. Gustaf IV Adolfs tryckfrihetspolitik ter sig dock något annorlunda och begripligare för en nutida betraktare, som upplevt ministären Per Albin Hanssons dirigerande anvisningar åt tidningspressen under andra världskriget än den gjorde för 1800-talets liberaler och historiker och för revolutionsmännen 1809, vilka f. ö. själva snart förde samma reaktionära tryckfrihetspolitik, som den avsatte konungen iaugurerat.

Läsesällskapets avvaktande verksamhet visade sig bl. a. däri, att man detta år icke publicerade någon förteckning över deltagarna i sällskapet. Revolutionen kom redan i mars, och i de därpå inträffade händelserna, det fortsatta kriget, frederna, riksdagen och det nya statsskicket voro flera av läsesällskapets män mycket starkt engagerade. Man sökte där för under verksamhetens gång hålla vägarna öppna utåt. I ett brev till Carlander i början av hösten meddelade Afzelius, att man då äntligen från Stockholm fått paketet från Göteborg med Monthly Review och Philosophical Magazine. I det han tackade för sändningen bad han vännen ha godheten att skaffa »Continuationer af alt vanligt» och uttryckte en förhoppning att erhålla en del därav »ännu i höst»⁵⁾. Vidare sökte de ledande i läsesällskapet så gott sig göra lät att under året fullfölja årsmötets beslut. Att man häri också hade en viss framgång synes tydligt av en kungörelse från november 1809, i vilken man redogjorde för resultaten och ansträngningarna. Direktionen anförde nämligen, att den med anledning av besluten av den 5 dec. 1808 sökt komplettera tidsskriftsförrådet, så att »de betydliga defekter uti Läs-Sällskapets Utländska Tidningar och Journaler, som uppkommit under den långa tid Postgången varit hämmad» i möjligaste mån måtte bli bragta ur världen.

⁴⁾ Arndt, E. M., Schwedische Geschichten unter Gustav dem Dritten, vorzüglich aber unter Gustav dem Vierten Adolf, Leipzig 1839, s. 205, 284. Jfr Willers, Uno, a. a., s. 227 f.

⁵⁾ Afzelius till Carlander den 21 aug. 1809 (SLA).

Av de sålunda gjorda rekvisitioner hade följande blivit effektuerade, nämligen

Die Zeiten, von Voss 1807 och 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Schirachs Polit. Journal 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Hamburger Correspond. 1808 Mars—Oct., 1809 Jan.—Jun.
von Cöllns Vertraute Briefe, 1—6 Band.
Neue Feuerbrände, 1—6 Band.
Intelligenz-Blatt zu den N. Feuerbrände, 1—3 Band.
Journal der Reisen 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Zeitung f. d. Eleg. Welt 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Der Freimütige 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Jen. Allg. Literatur-Zeitung 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Neue Leipz. Literatur-Zeitung 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Le Conservateur 1808, Jan.—Jun.
Revision der Literatur, 1:e Jahrgang.
Thaers Annal. 1807, Aug.—Dec., 1809 Jan.—Mars.
Gablers Journal, 2:a Bandets 3:e h. — 4:e Band.
Wachlers Theol. Annalen 1808 kompl., 1809 Jan.—Jul.
Weiss u. Tillichs Beiträge z. Erziehung, 2:a Bandets 2:a h.
Zachs Monatl. Correspondenz 1803 kompl., 1809 Jan.—Jun⁶⁾.

Förutom dessa journaler, som man redan hade fått och anslutit till läsesällskapets samlingar, hade man rekvirerat också en hel rad andra. Om dessa såges det, att de voro på väg och förväntades med det första. För att sporra intresset och därigenom värva nya ledamöter ingick man också närmare på dessa väntade arbeten. Rekvisitioner voro, framhölls det:

Archenholz' Minerva 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
London und Paris 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Journal des Luxus u. d. Moden 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Europäische Annalen 1804—1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Das Morgenblatt 1807 och 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Wielands Teutscher Merkur 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Allgem. Geograph. Ephemeriden 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Ergänzungs Blätter z. Allg. Literatur Zeitung 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
Medizinisch-Chirurgische Zeitung 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.

Med denna uppräknning visade direktionen, att man haft tämligen stora utgifter under året, trots det att man icke regelbundet hade kunnat få in

⁶⁾ Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 13—14, lörd. den 2 dec. 1809. Kungörelsen är undertecknad: »Upsala d. 24 November 1809. Å Direktionens Wägnar P. Afzelius, A. E. Afzelius». Den tredje av direktörerna E. A. Almquist synes ha befunnit sig i Stockholm vid riksdagen vid denna tid och därför icke varit i tillfälle att tillsammans med de andra i direktionen underteckna kungörelsen. Om svårigheterna vid tidsskriftsinförslsen se vad Olof Mustelin anför i denna sak. Mustelin, O., a. a., s. 77 n.

tidskrifter och journaler. Även till en hel del annat hade tämligen stora belopp gått åt. Med anledning av detta förhållande önskade läsesällskapets ledning, att ledamöterna skulle inbetala återstoden av årsavgiften utöver de 1 rdr 16 ss. banko, som inlevererats vid årets början enligt årsmötesbeslutet i december 1808. Under hänvisning till utgifterna argumenterade direktörerna sålunda: »Och då den för detta år af Herrar Subscribenter erlagda afgift, 2 Rd Riksgäldsmynt, så mycket mindre är tillräcklig för att betala både det som nu erhållits eller är requirerat, och det som för det löpande halfwa året äfwen genom Bokhandlare bör anskaffas, som Prenumerationen på Riksdagstidningarne och Ständens Protocoller, samt inköpet af de i anledning af Revolutionen och under Riksdagen utkomna Publika Handlingar, Dictamina, Memorialer och Ströskrifter, jemte Postporto derföre, förorsakat en betydlig, icke påtänkt, men oumgänglig kostnad, får Direktionen, i anledning af det wid ofwannämnde Sammankomst äfwen fattade Beslut, härmedelst begära, det wille hwar och en af Herrar Subscribenter, för innewarande år till Herr Em. Bruzelius inbetala ett ytterligare tillskott af 2 Rd. 24 ss. uti Riksgäldsmynt». På detta sätt blev årsavgiften även för 1809 densamma som tidigare, d. v. s. 4 rdr 24 ss. riksgäldsmynt eller 3 rdr banko⁷⁾.

Av det anförda torde framgå, att läsesällskapets ekonomiska ställning var ganska ansträngd. Nu liksom för övrigt under hela sällskapets historia voro önskningsarna om tidningar och tidskrifter nästan obegränsade, medan tillgångarna att tillfredsställa önskningsarna voro mycket begränsade. Att det inte heller var så lätt att få in medlemsavgifterna och att värva nya ledamöter för att få räkenskapernas inkomstsida att visa ökade belopp, framgår inte minst av den vädjande ton och den utförliga motivering som direktionen använde i den nyssanförd kungörelsen. Medlemmarna måste riktigt få klart för sig att ville man ha en ganska fullständig samling av de viktigaste samtida periodica, måste man också finna sig i att betala vad det kostade.

En vecka efter det att direktionen på det nämnda sättet vädjat till medlemmarna om inbetalande av årskontingenten lät den ånyo höra av sig. Man sammankallade läsesällskapet till årsmöte till den 9 december 1809⁸⁾. Ordinarie alltid förekommande ärenden på årssammankomsterna voro bl. a. val av ny direktion eller omval av den gamla, vilket sistnämnda synes ha varit ganska allmän regel, granskning av räkenskaperna

7) Kungörelse i nyssanfört nummer av Upsala Tidning!

8) Kungörelse om årsmötet i nyssanfört nummer av Upsala Tidning undertecknad: »Upsala den 1 December 1809. A Direktionens Wägnar. P. Afzelius, A. E. Afzelius». Almquist var tydligen fortfarande i Stockholm vid riksdagen.

genom föredragning av en särskild revisorernas berättelse samt beslut om prenumerationer av tidskrifter och tidningar genom postverket eller genom beställning hos någon bokhandlare. På grund av de oroliga tiderna var det säkerligen vid detta tillfälle mer än vanligt svårt att fastställa vad man skulle rekvirera för 1810. Av allt att döma gick man in för att rekvirera tidskrifter långt i överkant av läsesällskapets ekonomiska resurser, detta helt säkert med tanke på att många av de rekvirerade verken aldrig skulle ankomma. Rekvirerade man mycket, kunde man dock gå i förväntan på att få åtminstone något av det rekvirerade.

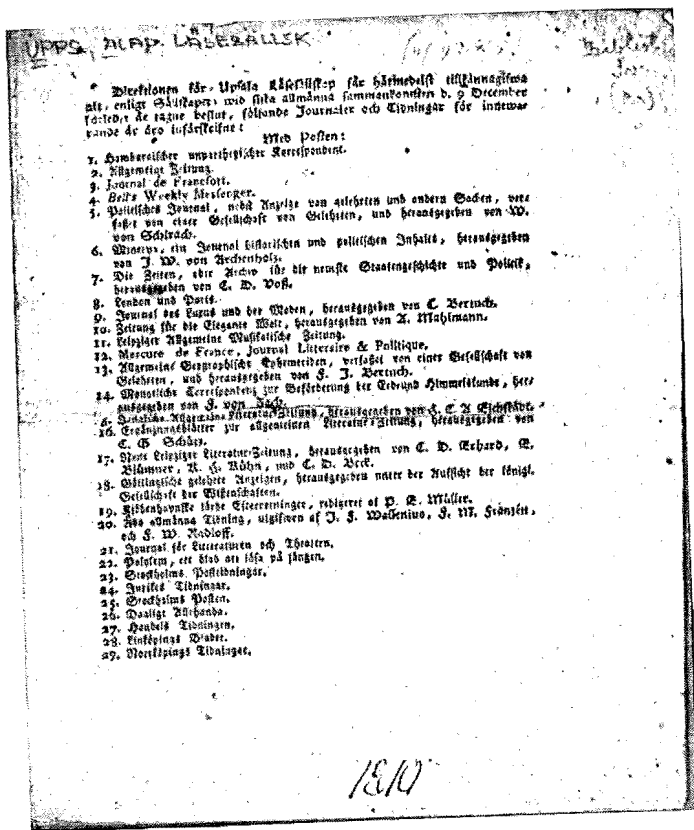
En del av de beslut man fattade på sammankomsten den 9 dec., meddelades allmänheten dels i en särskild tryckt broschyr⁹⁾, dels i en artikel i Upsala Tidning i början av år 1810¹⁰⁾. Härav framgick, att de tre direktörerna blivit omvalda och att man prenumererade på följande periodica, nämligen

Med Posten:

1. Hamburgischer unpartheyischer Korrespondent.
2. Allgemeine Zeitung.
3. Journal de Francfort.
4. Bell's Weekly Messenger.
5. Politisches Journal, nebst Anzeige von gelehrten und andern Sachen verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten und herausgegeben von W. von Schirach.
6. Minerva, Ein Journal historischen und politischen Inhalts, herausgegeben von J. W. von Archenholz.
7. Die Zeiten, oder Archiv für die neueste Staatengeschichte und Politik, herausgegeben von C. D. Voss.
8. London und Paris.
9. Journal des Luxus und der Moden, herausgegeben von C. Bertuch.
10. Zeitung für die elegante Welt, herausgegeben von A. Mahlmann.
11. Leipziger Allgemeine Musikalische Zeitung.
12. Mercure de France, Journal Litteraire & Politique.
13. Allgemeine Geograpische Ephemeriden, verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten, und herausgegeben von F. J. Bertuch.
14. Monatliche Correspondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde herausgegeben von F. von Zach.
15. Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, herausgegeben von H. C. A. Eichstädt.
16. Ergänzungsblätter zur allgemeinen Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. G. Schütz.

9) »Direktionen för Upsala Läse-Sällskap får härmed tillkännagifwa . . .», Uppsala u. å.

10) Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 30 lörd. den 17 februari 1810.

Titelsida till broschyren rörande Läselskapet 1810.

17. Neue Leipziger Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. D. Erhard, E. Blümner, R. H. Kühn und C. D. Beck.
18. Göttingische gelehrte Anzeigen, herausgegeben unter der Aufsicht der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften.
19. Kjöbenhavnske lærde Efterretninger, redigeret af P. E. Müller.
20. Abo allmänna Tidning, utgifven af J. F. Wallenius, F. M. Franzén och F. W. Radloff.
21. Journal för Litteraturen och Theatern.
22. Polyfem, ett blad att läsa på sängen.
23. Stockholms Posttidningar.
25. Stockholms Posten.
27. Handels Tidningen.
29. Norrköpings Tidningar.
31. Götheborgs Allehanda.
33. Wästgötha Tidningar.
24. Inrikes Tidningar.
26. Dagligt Allehanda.
28. Linköpings Bladet.
30. Carlskrona Weckoblad.
32. Örebro Tidningar.
34. Carlstads Tidningar.

35. Fahlus Weckoblad.
37. Gefleborgs Läns Weckoblad.
39. Jönköpings Tidning.
41. Upsala Tidning.
43. Westerås Stifts-Tidningar.
45. Götheborgs Stifts-Tidningar.
47. Wexjö Stifts-Tidningar.
36. Nyköpings Weckoblad.
38. Kalmars Posten.
40. Lunds Nytt och Gammalt.
42. Upsala Arke Stifts Tidningar.
44. Strengnäs Stifts-Tidningar.
46. Linköpings Stifts-Tidningar.

Samt dessutom Riksdagstidningen, alla fyra Ständens Protocoller, och alla utkommande Publica Handlingar, Dictamina, Memorialer och Ströskrifter.

Genom Bokhandeln:

48. Der Rheinische Bund, eine Zeitschrift historisch-politisch-statistisch-geographischen Inhalt, herausgegeben in Gesellschaft sachkundiger Männer von P. A. Winkopp.
49. Journal für die neuesten Land- und Seereisen und das Interessanteste aus der Länder- und Völkerkunde, zur angenehmen Unterhaltung für gebildete Leser in allen Ständen, herausgegeben von C. Salfeld.
50. Der neue Teutsche Merkur, herausgegeben von C. M. Wieland und C. A. Böttger.
51. Le Conservateur, Journal de Litterature, des Sciences & des beaux arts.
52. Bibliotheque Française, redigée par C. Pougens.
53. Heidelbergische Jahrbücher der Literatur, herausgegeben von Ackermann, Creutzer, Daub, Heise, Langdorff, Loos, Schwartz, Thibault, und Wilken.
54. Nyt Bibliothek for Physik, Medicin og Oeconomie, udgivet af J. D. Herholdt, C. H. Rafn, E. Viborg og H. C. Ørsted.
55. Neues Journal für die Botanik, herausgegeben von J. A. Schrader.
56. Annalen des Ackerbaues, herausgegeben von A. Thaer.
57. Journal für die Chemie, Physik und Mineralogie, von J. J. Bernhardt, C. F. Bucholz, L. von Crell, S. F. Hermbstädt, M. H. Klaproth, H. C. Ørsted, J. W. Ritter und J. B. Trommsdorff, herausgegeben von A. J. Gehlen.
58. Annalen der Physik und der physikalischen Chemie, herausgegeben von L. W. Gilbert.
59. Medicinisch-Chirurgische Zeitung, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.
60. Ergänzungsblätter zur Medicinisch-Chirurgischen Zeitung, herausgegeben von J. J. Hartenkeil.
61. Neue Theologische Annalen, herausgegeben von L. Wachler.
62. Theologische Nachrichten, herausgegeben von L. Wachler.
63. Journal für auserlesene Theologische Literatur, herausgegeben von J. P. Gabler.
64. Journal für Gesetzkunde und Rechtsgelehrsamkeit, herausgegeben von Lassaulx und Birnbaum.
65. The Monthly Review or Literary Journal¹¹⁾.

¹¹⁾ Broschyren bar samma titel som tidningsartikelns överskrift och båda voro i det närmaste lika till formuleringen och innehållet. Titeln var »Direktionen för Up-

Några veckor senare meddelade direktionen åter några nyheter rörande läsesällskapet till allmänhetens tjänst. Genom en särskilt tryckt förteckning¹²⁾ och genom en artikel i ortstidningen tillkännagavs resultatet av det arbete på att komplettera de genom kriget med många luckor försedda tidskriftsserierna, ett arbete, som vi sett, man haft under hand sedan åtskillig tid tillbaka¹³⁾. Man hade lyckats att uppnå följande:

1. Hamburgischer unpartheyischer Korrespondent 1808 & 1809 kompl.
2. Altonaischer Mercurius 1809 Jul.—Dec.
3. Politisches Journal, nebst Anzeige von gelehrten und andern Sachen, verfasst von enier Gesellschaft von Gelehrten, und herausgegeben von W. von Schirach 1808 kompl. 1809 Jan.—Sept.
4. Minerva, ein Journal historischen und politischen Inhaltes, herausgegeben von J. W. Archenholtz 1799, 1800, 1802, 1803, 1804, 1805 & 1808 kompl. 1809 Jan.—Jun. (hvarigenom denna Journal nu finnes alldeles fullständig från sin början år 1792).
5. Die Zeiten, oder Archiv für die neueste Staatengeschichte und Politik, herausgegeben von C. D. Voss 1807 & 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
6. Vertraute Briefe über die innern Verhältnisse am Preussischen Hofe seit dem Tode Friederichs II, von F. von Cölln, 6 Bände, kompl.
7. Neue Feuerbrände; Marginalien zu den vertrauten Briefen, von F. von Cölln, 6 Bände kompl.
8. Intelligenzblatt zu den neuen Feuerbränden, von F. Cölln, 3 Bände
9. London und Paris 1808 N:o 1—7.
10. Journal des Luxus und der Moden, herausgegeben von C. Bertuch 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
11. Zeitung für die elegante Welt, herausgegeben von A. Mahlmann 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
12. Der Freimüthige, oder Berlinisches Unterhaltungsblatt für gebildete, unbefangene Leser, herausgegeben von A. von Kotzebue und A. Kuhn 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
13. Morgenblatt für gebildete Stände 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.

sala Läsesällskap får härmedelst tillkännagifwa att, enligt Sällskapets wid sista allmänna sammankomsten d. 9 December förledet år tagne beslut, följande Journaler och Tidningar för innewarande år äro införskrifne». Upsala u. å. En skillnad mellan broschyren och tidningsartikeln är, att den förra är undertecknad: »Upsala d. 9 Februarii 1810. Å Direktionens Wägnar. P. Afzelius, E. A. Almquist, A. E. Afzelius», medan Almquists namn saknas under tidningsartikeln, som f. ö. har samma datering och underskrift. Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 30 den 17/2 1810.

12) Förteckning öfwer de Utländska Journaler och Tidningar m. m., hwarmed Upsala Läse Sällskaps Bibliothek blifwit tillökt, under loppet af de sista månaderna af förledet år samt de bägge första af innewarande, Upsala u. å. (1810).

13) Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 32, lörd. den 3 mars 1810.

14. Le Conservateur. Journal de Literature, des Sciences & des beaux arts 1808 Janv.—Juin.
15. Der Neue Teutsche Merkur, herausgegeben von C. M. Wieland und C. A. Böttiger 1808 Jan.—Juli, 1809 Jan.—Jun.
16. Journal für die neuesten Land- und Seereisen und das interessanteste aus der Völker- und Länderkunde, zur angenehmen Unterhaltung für gebildete Leser in allen Ständen, herausgegeben von C. Salfeld 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
17. Der Rheinische Bund, eine Zeitschrift historisch-politisch-statistisch-geographischen Inhaltes, herausgegeben in Gesellschaft sachkundiger Männer von P. A. Winkopp, 1—36 Heft 1806 Sept. — 1809 Sept.
18. Allgemeine Geographische Ephemeriden, verfasst von einer Gesellschaft von Gelehrten, und herausgegeben von F. J. Bertuch 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
19. Monatliche Correspondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde, herausgegeben von F. von Zach 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
20. Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, herausgegeben von H. C. A. Eichstädt 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
21. Revision der Literatur in Ergänzungsblättern zur Allg. Lit. Zeitung für die Jahre 1785—1800, herausgegeben von C. G. Schütz, 1:r Jahrgang, kompl.
22. Neue Leipziger Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. D. Erhard, E. Blümner, K. H. Kühn und C. D. Beck 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
23. Heidelbergische Jahrbücher der Literatur, herausgegeben von Ackermann, Creutzer, Daub, Heise, Langsdorff, Loos, Schwartz, Thibault und Wilken 1808 kompl., 1809 Jan.—Jun.
24. Annalen des Ackerbaues, herausgegeben von A. Thaer 1808 kompl., 1809 Jan.—sept.
25. Journal für die Physik, Chemie und Mineralogie von J. J. Bernhardt, C. F. Bucholz, L. von Crell, S. F. Hermbstädt, D. I. G. Karsten, M. H. Klaproth, H. C. Ørsted, C. H. Pfaff, J. W. Ritter und J. P. Trommsdorff, herausgegeben von A. F. Gehlen 1807 Maj—Oct.
26. Neue Theologische Annalen, herausgegeben von L. Wachler 1808 kompl., 1809 Jan.—Jul.
27. Theologische Nachrichten, herausgegeben von L. Wachler 1808 kompl., 1809 Jan.—Jul.
28. Journal für auserlesene Theologische Literatur, herausgegeben von J. P. Gabler, 3. und 4 Band.
29. Allgemeines Repertorium der Literatur für die Jahre 1791—1800, enth. Alphabetische und Systematische Verzeichnisse der in- und ausländischen Literatur dieses Zeitraums, 5 Bände.

Den myckna dels ankomna dels nyrekvirerade litteraturen gav upphov till ett sjudande intresse inom läsesällskapet. En återklang från sällskapets verksamhet möter oss i ett brev från P. Afzelius till Chr. Carlander nyårsdagen 1810, i vilket han bl. a. summerar: »Sedan com-

municationen med Tyskland ändteligen blifvit fri har vårt Läse Sällskap erhållit större delen af sina, under non intercoursen upkomna defekter. Jag är således nu öfverhopad af läsning och finner det icke vara en lätt sak at hinna up tidehvarfvat, sedan man blifvit et par år efter. Då nu Posten, som jag hoppas, med årets början kommer i ordning öfver Danemark, få vi ständig tilökning och råka i goddagat öfver öronen». Man kan riktigt mellan raderna läsa ut med vilken iver man på läsesällskapet mottog och studerade »continuationerna»¹⁴).

Medan man det oroliga året 1809 icke låtit trycka någon medlemsförteckning, lät man nu 1810 en sådan åter utgå av trycket och detta i dubbel måtto, dels i form av en förteckning, intagen i Upsala Tidning¹⁵), dels i form av en för utdelning avsedd särskild självständig broschyr¹⁶). Ledamöter voro fortfarande den gamla kärnkadern samt många nya. Antalet synes ha varit 181 vid vårterminens slut, varför medlemsiffran även detta år bör ha uppgått till inemot 200 före höstterminens utgång, eftersom alltid ett visst mindre antal nya ledamöter brukade anmäla sig för deltagande under hösten. Nämnas kan bland medlemmarna Rector Magnificus S. Liljeblad och vidare W. F. Palmblad, Johan Carl Höjer, Samuel Grubbe, Benjamin Höjer, Anders Magnus Strinholm, Carl Zetterström, Daniel Boëthius, Chr. Stenhammar, Per Daniel Amadeus Atterbom och Bengt Gustaf Geijer¹⁷). Erik Gustaf Geijer var däremot detta år frånvarande från läsesällskapet, vilket eljest synes i mycket hög grad ha intresserat honom redan vid denna tid. Han befann sig på sin engelska resa.

De gamla lånbibliotekens ständiga och stora bekymmer, nämligen inkrävandet av utlånade arbeten samt framför allt inkasseringen av avgifterna, hade man givetvis också såsom nämnt över nog av i läsesällskapet. Åtskilliga notiser i tidningarna erinra därom. Den 18 april 1810 gav direktionen sålunda en offentlig anmaning till försumliga ledamöter att betala medlemsavgiften till samlingarnas föreståndare Emanuel Bruzelius. Saken brådskade, framhölls det, »emedan den från Stockholms

Post Contor ankomna räkningen på requirerade Tidningar och Journaler snart bör liquideras»¹⁸).

Carlander fortsatte för övrigt att vara mellanhand åt Afzelius och läsesällskapet. De fortfarande allt annat än lugna tiderna gjorde transporter från England till Uppsala synnerligen oregelbundna. I maj 1810 kunde Carlander emellertid underrätta den upsaliensiske vännen, att en länge väntad boksändning äntligen ankommit och att han därför nu omedelbart sände London Medical Review, Monthly Review för tiden december 1808 till september 1809 hela 13 nummer samt Medical & Physical Journal nr 119 till 128 med vännen Bäck till Uppsala¹⁹). Om det litterära tillståndet i lärdomsstaden underrättade Afzelius vännen genom en längre epistel i augusti, i vilken han bl. a. anförde: »At jag riktigt erhållit hvad Du sände med Bäck, har Du kunnat sluta af Betalningen, som återföljde med Honom. Det återstår således nu blott för mig, at tacka derföre och för benägna löftet om Fortsättningarne. Från Gistrén har jag icke ännu erhållit Medical Review och Philosophical Magazine, förmodligen af det skäl, at han, som jag förnummit, varit stadd på en resa til Helsingland och ej länge sedan återkommit. — Det lilla jag i år requirerat från Tyskland, höres icke ännu utaf. I Köpenhamn skulle en resande Vän taga en hop, mäst Fortsättningar, hos min vanliga Bokhandlare, Gubben Rothe, men fick til svar, at man, i anseende til den orimligt höga Coursen, ej på et par år i Dannemark införskrifvit något af Tysklands litteraira Producter. Följakteligen blir jag icke rik på läsning i höst, åtminstone ej på annan än den Läse Sällskapet förskaffar mig. Gerna skulle jag derföre se, om Du med någon Studerande ville skicka mig Pemberton, Robertson, Reece & Watt, kanske äfven Spectator»²⁰).

Ytterligare boksändningar från Göteborg ankommo också till Uppsala senare under året dels med resande och bland dem en student Broman, dels över Stockholm, där Gistrén fortfarande var förmedlare²¹).

I slutet av november publicerade direktionen ett tillkännagivande om

14) Afzelius till Carlander den 1/1 1810 (SLA).

15) Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 40 lörd. den 14 april 1810 och i en del följande nummer.

16) Förteckning öfver Upsala Läsesällskaps Herrar Ledamöter, för år 1810, Upsala u. å. (1810). Båda förteckningarna äro lika med undantag av att de 14 sista namnen i tidningsförteckningen icke finnas medtagna i broschyren, vilket tyder på att dessa 14 ledamöter i sällskapet anmält sig för deltagande först efter broschyrens tryckning.

17) Se Bilaga II.

18) Tillkännagivande i Upsala Tidning, 21 Häftet N:o 41, torsd. den 19 april 1810, undertecknat den 18 april av Pehr Afzelius och A. E. Afzelius.

19) Carlander till Afzelius den 28 maj 1810 (SLA).

20) Afzelius till Carlander den 27 aug. 1810 (SLA). Genom ett brev den 10 juni 1811 framgår, att böckerna bl. a. voro Pembertons On Abdominal Viscera, Robertsons On Cantharides, Watts' Cases of Diabetes etc. samt Medical & Surgical Spectator nr 1—8 och 11—15. Om den av Afzelius nämnde bokhandlaren Rothe i Köpenhamn se Nyrop, C., Bidrag til den danske Boghandels Historie Bd I, København 1870, s. 308, 322.

21) Jfr Afzelius till Carlander den 5 november 1810 (SLA).

läsesällskapets verksamhet under det nya året och kallade dessutom till årsmöte till den 3 december 1810²²). Man anförde härvid: »De af Upsala Läsesällskaps nuvarande Herrar Ledamöter, hwilka jemväl för nästkommande år behaga deltaga i Sällskapet, äfwensom de Herrar, hwilka anteckna sig åt de i Nationerne cirkulerande listor, anmodas att Måndagen d. 3 Dec. kl. 3 eft. midd. enhälligt sammanträda å Sällskapets samlingsrum i Herr Lagman Carlssons hus wid Stora Torget, till wäljande af Direktörer, samt för att öfwerlägga hwilka Journaler och Tidningar för de inflytande Subscriptionsmedlen skola införskrifwas. — Direktionen får derjemte tillkännagifwa, att för de öfrige i Staden och på Landet boende Herrar, hwilka behaga anmäla sig till deltagande i Sällskapet för år 1811, finnes en särskild af Direktionen utfärdad lista att tillgå i Sällskapets rum, hwarå de kunna anteckna sina namn».

Vid årsmötet den 3 december förehade man bl. a. frågan om årsavgiftens storlek och om vilka tidskrifter, som borde anskaffas. Genom de vid denna tid fredligare förhållandena hemma och ute i Europa, hade man giltiga skäl att anta, att man verkligen skulle kunna erhålla rekvirerade tidskrifter. Vid förslaget ställande på tidskrifter som borde rekvireras, stod dock direktionen inför ett stort dilemma. Man kunde icke med säkerhet veta, vilka gamla tidskrifter, som fortfarande utgavs och vilka nya som tillkommit. Isoleringen för landet hade nämligen fört med sig, att man icke kunnat följa med händelserna på tidskriftsflorans område. En annan icke mindre besvärlig sak som man måste komma till rätta med, var den uppstegrade »Coursen». Svenska kronan hade under kriget och nu efter frederna förlorat mycket avsevärt av sitt värde, varför tidskrifterna i svenskt mynt kom att kosta avsevärt mycket mer än man tidigare räknat med. Brännande blev därför frågan, huruvida man skulle inskränka tidskrifternas antal och nöja sig blott med de allra viktigaste eller om man för ett bevarande av hela tidskriftsstocken skulle föreslå en så stor höjning av årsavgiften, som betingades därav. Alla dessa frågor hade direktionen tydligen på förhand inför årsmötet grundligt genomdiskuterat. Man hade därvid kommit till den slutsatsen, att det för verksamhetens lyckosamma fortgång var viktigare att hålla de många tidskrifterna än att bibehålla dittillsvarande låga årsavgift för medlemmarna. Följaktligen förelåg från direktionen ett preciserat för-

²²) Elegant-Tidning N:o 42, onsd. den 28 nov. 1810 (Bihang). Kungörelsen upprepades i N:o 43, lörd. den 1 dec. 1810 (Bihang). Lagman Carlssons hus är troligen detsamma som det tidigare Borellska, som fått ny ägare. Tillkännagivandet i tidningen är undertecknat: »Upsala d. 27 Nov. 1810. Å Direktionens Wägnar. P. Afzelius, A. E. Afzelius».

slag till årsmötet både i fråga om ökade årsavgifter och i fråga om tidskriftsanskaffningen. Detta framgår med full tydlighet av det vid årsmötet förda protokollet, som talar om såväl beslutet om ökningen av årsavgifterna som om vilka tidskrifter, som borde anskaffas för läsesällskapets räkning. Till skillnad från så många andra årsmötesprotokoll är detta protokoll bevarat i utdrag. Besluten på årssammankomsten omtalas där i §§ 1 och 2, vilka in extenso i stadens nyhetstidning publicerades. Enligt § 1 av protokollet tillkännagav direktionen, »att den afgift af Tre Riksdaler Banco, hwilken hwarje Subscribent hittills erlagt, under det förflutna året funnits i någon mån otillräcklig, och icke swarande emot Sällskapets mest oundwiclige utgifter, äfwensom att den uppstegrade Coursen, hotade, att för det kommande året göra bristen ännu mera betydlig». Med anledning av dessa förhållanden och sedan direktionen än ytterligare belyst svårigheterna, stannade, heter det i protokollet, »Sällskapets Ledamöter enhälligt i det beslut, att Subscriptionssumman tills vidare blifwer Fyra Riksdaler Banco om året för hwarje person»²³).

Sedan man på detta sätt ökat sällskapets ekonomiska resurser kunde man övergå till att bestämma, vilka tidskrifter man skulle rekvirera för 1811. Enligt § 2 av protokollet beslutades » att nedanstående Tidningar och Journaler för nästkommande år komma att för Sällskapets räkning införskrifwas, neml.

1. Hamburgischer unpartheyischer Korrespondent.
2. Journal politique de Leyde.
3. Politisches Journal, herausgegeben von W. von Schirach.
4. Minerva, herausgegeben von J. W. von Archenholz und Braun.
5. Zeitung für die elegante Welt, herausgegeben von A. Mahlmann.
6. Journal des Luxus und der Moden, herausgegeben von C. Bertuch.
7. Allgemeine Geographische Ephemeriden, herausgegeben von F. J. Bertuch.
8. Jenaische allgemeine Literaturzeitung, herausgegeben von H. C. A. Eichstädt.
9. Göttingische gelehrte Anzeigen, herausgegeben unter der Aufsicht der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften.
10. Kjöbenhavnske lærde Efterretninger, redigeret af P. E. Müller.
11. Medicinisch-Chirurgische Zeitung, herausgegeben von Ehrhardt.
12. Abo Allmänna Tidning, utgifwen af J. F. Wallenius och F. W. Radloff.
13. Journal för Litteraturen och Theatern.
14. Polyfem.
15. Elegant-Tidningen.

²³) Utdrag af Protocollet hållet wid Läse-Sällskapets Allmänna Sammankomst den 3 Decemb. 1810. Utdraget är tryckt i Elegant-Tidning N:o 46 onsd. den 12 dec. 1810 (Bihang) samt i N:o 48 onsd. den 19 dec. 1810 (Bihang).

16. Nya Posten.	17. Stockholms Post Tidningar.
18. Inrikes Tidningar.	19. Stockholms Posten.
20. Dagligt Allehanda.	21. Handels Tidningen.
22. Linköpings Bladet.	23. Norrköpings Tidningar.
24. Carlskrona Weckoblad.	25. Götheborgs Allehanda.
26. Örebro Tidningar.	27. Ekonomisk Tidning för Westergöth-
28. Carlstads Tidningar.	land, utgifwen af S. Brisman.
29. Fahlus Weckoblad.	30. Nyköpings Weckoblad.
31. Gefleborgs Läns Weckoblad.	32. Kalmars Posten.
33. Jönköpings Tidning.	34. Lunds Nytt och Gammalt.
35. Upsala Årkestifts Tidningar.	36. Westerås Stifts-Tidningar.
37. Strengnäs Stifts-Tidningar.	38. Götheborgs Stifts-Tidningar.
39. Linköpings Stifts-Tidningar.	

Medan de här uppräknade tidskrifterna skulle hemtagas genom postens försorg, hade man nu liksom tidigare år funnit lämpligt att anskaffa övriga tidskrifter man ville ha genom bokhandelns försorg. På detta sätt rekviderade man sålunda följande, nämligen

40. Die Zeiten, oder Archiv für die neueste Staatengeschichte und Politik, herausgegeben von C. D. Voss.
41. London und Paris.
42. Journal für die Neuesten Land- und Seereisen und das Interessanteste aus der Länder- und Völkerkunde, zur angenehmen Unterhaltung für gebildete Leser in allen Ständen, herausgegeben von C. Salfeld.
43. Monatliche Correspondenz zur Beförderung der Erd- und Himmelskunde, herausgegeben von F. von Zach.
44. Ergänzungsblätter zur allgemeinen Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. G. Schütz.
45. Neue Leipziger Literatur-Zeitung, herausgegeben von C. D. Erhard, E. Blümner, K. H. Kühn und C. D. Beck.
46. The Monthly Review or Literary Journal²⁴⁾.

Att läsesällskapet vid denna tid betraktades som en stor allmän tillgång för Uppsala och i viss mån för svensk kultur i det hela och icke ansågs endast som en vetenskaplig studiecentral framgår av många förhållanden. Som exempel kan nämnas, att J. A. Stenhammar och W. F. Palmblad, vilka båda tillhörde sällskapet, direkt återopade sig på det samma, då de sommaren 1810 startade sin *Elegant-Tidning*, som avlöste den tidigare *Upsala Tidning* som ortsorgan för Uppsala. I prospektet för den nya tidningen framhålla de nämligen bland annat: »Då Utgifvarne, genom Upsala Läsesällskapsinrättning, här mer än på något annat ställe i Riket, se sig i stånd att lemna de Utländska nyheterna tidigt och full-

²⁴⁾ Nyssnämnda protokollsutdrag är undertecknat: »Å Direktionens Wägnar. P. Afzelius, E. A. Almquist, A. E. Afzelius», då det infördes som artikel i *Tidningen*.

ständig, samt hvad de Inländska beträffar, icke skola spara möda och kostnad, så våga de göra sig hopp om ett allmännare bifall»²⁵⁾. Ett annat exempel på samma förhållande är Lorenzo Hammarskölds yttrande i inledningen till hans tidskrift *Lyceum*, vars första häfte utkom i början av september 1810, och i vilken tidskrift sådana män medarbetade som C. A. Agardh, J. J. Berzelius, Benjamin Höijer och Per Henrik Ling. Hammarsköld säger nu här, att det filosofiska studiet i Uppsala hade fäst uppmärksamheten på den tyska litteraturen i allmänhet och att »detta underhölls ännu mer af det vid Akademien inrättade Läsesällskap — hvarigenom hågen lifvades att försöka gå samma väg som Tyskarna»²⁶⁾. Hammarsköld satte således läsesällskapets betydelse mycket högt. Han ansåg det vara ett öppet »fönster» utåt, mot Tyskland och utåt mot Europa i de hela.

När det gällde nya journaler och tidningar höll sig läsesällskapets ledning påpassligt framme och anskaffade omedelbart nyheterna. Då *Phosphoros* började utkomma 1811, var läsesällskapet en av de första prenumeranterna²⁷⁾, och detsamma var förhållandet, då *Tidning i blandade ämnen* samma år började utges²⁸⁾. Läsesällskapets lokaler användes naturligtvis icke endast för läsning på stället och litteraturlån. Där förekommo även givande diskussioner och gemytlig samvaro, ehuru de bevarade vittnesbörden härom av naturliga skäl icke äro så många. Dock kan ett exempel anföras just från 1811. I ett brev till Lorenzo Hammarsköld skriver Atterbom: »Prof. Almquist är alldeles förtjust i Askelöfs skrifter öfver religiositeten och predikningarna (dvs. i *Polyfem*). Hans egna ord till Karl Stenhammar på Läsesällskapet voro: Ingen hvarken i Danmark eller Sverige har skrivit om dessa ämnen med denna grundlighet. Ödman, vi och Bastholm förstå ej saken, och hälsa speciellt den hedersmannen Askelöf från mig»²⁹⁾. Bakom dessa meddelanden i brevet

²⁵⁾ Prospekt II. *Elegant-Tidning*, Stockholm 1810. Prospektet är undertecknat: »Upsala d. 26 Mars 1810. J. A. Stenhammar, W. F. Palmblad».

²⁶⁾ *Lyceum*, Stockholm 1810: inledningen s. 3.

²⁷⁾ *Phosphoros* Månadsskrift, Upsala 1811, s. 195. Andra prenumeranter voro Läsesällskapet i Lund, C. C. Gjörwell, E. A. Almquist, Sällskapet nr 2 i Stockholm m. fl. Se *Phosphoros* s. 195 och 390.

²⁸⁾ Se *Tidning för blandade ämnen* N:o 2, lörd. den 5 jan. 1811 (Bihang). Jfr N:o 54, lörd. den 6 juli 1811. Andra bekanta prenumeranter voro C. C. Gjörwell, C. J. L. Almquist, J. O. Wallin, Jöns Jacob Berzelius, Svenska Läkaresällskapet m. fl. Se samma *Tidning* N:o 18 (2/3), N:o 45 (5/6), N:o 46 (8/6), och N:o 73 den 11/9 1811.

²⁹⁾ Schück, H., *Illustrerad svensk litteraturhistoria* Bd V, Stockholm 1929, s. 385. Belysande för studentförhållandena i Uppsala är ett tillkännagivande under »Diverse Kungörelser» i *Elegant-Tidning* under hösten 1810 (N:o 27 lörd. den

kan man se för sig de livliga diskussioner i ämnet, som förekommit på läsesällskapet strax före brevets avsändande. Sällskapet hade tydligen blifvit en naturlig samlingspunkt för det litterära och forskande Uppsala.

Redan i februari 1811 kallades »Herrar Ledamöter af Upsala Läsesällskap» att sammanträda »till öfverläggning uti ett angeläget ärende»³⁰⁾. Vad detta var för ett angeläget ärende, få vi reda på genom ett tillkännagivande av de tre direktörerna P. Afzelius, E. A. Almquist och A. E. Afzelius den 2 april, däri de anhålla, att »Herrar Subscribenter å Upsala Läsesällskap behagade i enlighet med det wid allmänna sammankomsten d. 27 Febr. fattade beslut till Bokhandlaren Eman. Bruzelius med aldräförsta aflemna den för i år öfwerenskomna afgiften af fem (5) Rd. Banko för hwarje Subscribent»³¹⁾. Varför ökningen av afgiften måst ske och därför kommit till stånd samt underrättelser om en del andra interna förhållanden inom sällskapet, därom upplysas vi i ett brev från Stockholm den 18 mars 1811 från Erik Gustaf Geijer till Esaias Tegnér, vilken sistnämnde i ett tidigare brev begärt upplysningar om läsesällskapsinrättningen i Uppsala. Han hade nämligen tagit initiativ till ett liknande läsesällskap i Lund³²⁾. Geijer skriver: »Tack för ditt bref, som jag emottog med verklig fågnad öfwer att finna mig af Dig ihogkommen. Dröjsmålet med swaret får Du förlåta, ty som jag har permission från Upsala denna Termin och vistas här öfwer våren, har jag ifrån en bekant först måst skaffa mig de underrättelser angående Upsala Läsesällskap som Du begärde. Förteckningen på Ledamöterna för innewarande år är ej ännu komplett, men förledet är utgjorde de 170 personer, utaf hvilka hvar och en betalte 3 Rdr B:co. Reglerna för Sällskapet finnas redan tryckta i Silferstolpes Journal för Sv. Litteratur, men jag minnes ej hvilken årgång eller häfte. Den tiden ålåg det Ledamöterna tourvis att besörja utlåningen af skrifterna. I sednare tider har

6 okt.: Bihang). Här meddelades: »Alla de, som weta sig af undertecknade äga böcker till låns, anmodas att sist inom måndagen återställa dem. Atterbom. Stenhammar. Palmblad». Det var tydligen då liksom nu icke så lätt att få tillbaka utlånade böcker, och dylik utlåning förekom i stor utsträckning bland de studerande och inte bara vid läsesällskapet, vilket alla de tre annonserande herrarna tillhörde.

30) Tidning i blandade ämnen N:o 17 onsd. den 27 febr. 1811 (Bihang). I samma nummer av tidningen annonseras om på läsesällskapet av misstag bortbytta galoscher. Tankspriddhet var sålunda icke främmande för de lärda och debatterande herrarna på läsesällskapssammankomsterna.

31) Tidning i blandade ämnen N:o 27, 28 och 29 den 3/4, 6/4 och 10/4 1811.

32) Om detta läsesällskap se min undersökning. »Akademiska Läsesällskapet i Lund 1812—1830 och dess föregångare», Lund/Stockholm 1957 (ÅSU 94).

detta blifvit ändradt, och denna omsorg uppdragen åt bokhandlaren i Upsala Fahlström, samt sedermera åt hans efterträdare Bruzelius³³⁾. Hans skyldighet är 1:o att förskrifwa och emottaga Sällskapets Journaler och tidningar — ansvara för Sällskapets bibliotek och det som med posten eller genom bokhandeln tillkommer. 2:o Uppbära subscriptions summan och derföre redovisa. 3:o besörja utlåningen. 4:o Hålla de för inrättningen nödiga Rum och meubler, samt ljus, värma, städning m. m. Rummen äro utom Söndagen alla dagar i vickan öppna från kl. 9 f. m. till 10 om afton — all Tobaksrökningen är där förbuden — Sällskapet har tre Directeurer, som ha öfverinseende öfwer inrättningen proponera de Journaler som förskrifwas, och emottaga af bokhandlaren redovisning för medlen. Afgiften för hwarje Ledamot har för innewarande år i anseende till den höga kursen blifvit ökad till 5 Rdr B:co för hwar person. Bokhandlaren får 1 rdr B:co af hwar subskribent (denna afgift afdrages utaf de nämnda 5 rdr)». Geijer fortsätter: »Förteckning på de tidningar och Journaler som hållas, äfwen som på Sällskapets bibliotek, medföljer. — I Sällskapets första tider köpte det Acad:ska Biblioteket sällskapets Journaler, sedan de woro lästa, hwarigenom kostnaden blef mindre — men det är redan öfwer 10 år sedan denna hjälpsamhet å Bibliotekariens sida upphörde, för öfrigt har sällskapet varit utan allt understöd — Detta är allt hvad jag har att säga Dig på din fråga; — för öfrigt önskar jag att inrättningen i Lund måtte förkofra sig»³⁴⁾. Om

33) Här har Geijer en upplysande fotnot beträffande Bruzelius: »Han är utgifware af Tidning i blandade ämnen — medarbetare känner jag ej».

34) Erik Gustaf Geijers Samlade Skrifter (Landquist) Bd XIII, Stockholm 1931, s. 209 ff. Jfr Tegnér's brev till Geijer, daterat Lund den 17 febr. 1811, i Esaias Tegnér's Samlade Skrifter, utg. av E. Wrangel och Fr. Böök, Bd II, Stockholm 1919, s. 394 ff. — Upsala läsesällskap kom att bli föremål för en animerad debatt inom akademiska konsistoriet i Lund på dess sammankomster den 12 och 19 okt. 1811. (Cons. Acad. prot. d. 12/10 § 6 och den 19/10 § 4, LUB). Professor J. Holmbergson yttrade sig därvid bl. a. sålunda: »Jag känner alltför väl det beröm, som slösas på Upsalas både billjard och läse-sällskap m. m. Men jag tror mig böra uplysa, att nämnda sällskap icke har något att skaffa med billjarden. Den finnes endast i Upsala Gille, som har helt andra föremål och består af andra personer än Läse-sällskapet.» Dessutom androg Holmbergson, att »Upsala Akademiska Bibliothek, som i början tillsköt något till det dervarande Läse-sällskap, snart drog sig derifrån, sedan det, då sällskapets böcker skulle blifva Bibliothekets egendom, ej erhöill dem annorlunda, än inkomplette och illa medfarne. Hvarför utan jag tror mig böra om sistnämnde sällskap tillägga, att det, utom förstnämnda lärda Tidningar, väl också äger åtskilliga politiska samt de flästa inländska tidskrifter; men dessa sednare äro egentligen för delägare af illiterata classen, eller för Studerande, som ej studera, samt för resande, som kunna om-tala, hvad de hört och sett... Skulle Upsala Läsesällskap endast haft solid lärdom för ögnamärke, skulle det ej ägt andra än förstnämnda, endast för lite-

ledamotantalet för 1811 veta vi intet med bestämdhet, eftersom medlemsförteckningen icke bevarats, men av Geijers uttalande får man det intrycket, att medlemsantalet varit ungefär detsamma som föregående år³⁵). Det var följaktligen icke någon mer eller mindre markant minskning i medlemsantalet, som åstadkom avgiftshöjningen. Det har uppenbarligen varit så som Geijer vilken visserligen icke stod i händelsernas centrum anger det »coursen» som var orsaken, d. v. s. den svenska riksdalerns minskade köpkraft utomlands. Ville man ha tidskriftsbeståndet någorlunda lika stort som förut, så var enda utvägen att höja avgifterna, om man inte avsevärt kunde öka medlemskadern, något som torde ha varit omöjligt i det dåtida lilla Uppsala. Alla verkligt intresserade akademiska medborgare torde redan ha varit engagerade i läsesällskapet.

Ännu år 1811 funnos stora svårigheter för posten och bokhandeln att upprätthålla förbindelserna med utlandet. Carlanders betydelse som litterär förmedlare av litteratur till läsesällskapet var därför fortfarande mycket stor. Hans energi synes ha varit nästan obegränsad, när det gällt anskaffningen. I ett brev i maj 1811 anförde han: »I själtoget af vår sjöfart har jag gjort ännu et ytterligare försök, at få Journaler från England; få se hur det lyckas³⁶). Och det lyckades! I början av juni kunde han med en viss triumf i rösten meddela: »Just nu fick jag, genom vännen Bäckes försorg, en hop Journaler från England, näml:n Monthly Review vol. LX N:o 2 till och med vol. LXIV with Appendices, Edin-

rate mån tjenlige, och rätt dugelige skrifter; så torde det varit lika obemärkt, som vårt ofwan beskrifna — Holmbergson åsyftar det från årets början arbetande och av Esaias Tegnér grundade läsesällskapet i Lund — hwilket, fastän dess skrifter läsas i enrum, wisseligen ändock är ett sällskap för läsning, som ej har behof att reformeras efter det Upsaliensiska». Till sist framhöll Holmbergson, att till Uppsala Gilles »ändamål likasom det derwarande Läse-sällskapets, hörer resandes roande och förmögna Herrskapers inflyttande i staden. Intet af allt detta befrämjar ett Universitets syftemål. Snarare motarbetas detta deraf». Professor J. H. Engelhardt ansåg sig i detta sammanhang böra betona, att vetenskapliga journaler gav studenten »alltid högst ytliga, ofta falska och ensidiga begrepp, med hwilka han aldrig kan blifwa nyttig medborgare och Embetsman, men wäl pladdra i alla ämnen, och under en air af mångkunskap på en stund dölja den största okunnighet. Genom det flyktiga Journalläsandet wänjes ynglingen ifrån den stränga ordning och ihärdighet i Studerandet, som är så oumbärlig för all grundlighet; och det skulle lätt kunna hända, att han lemnade Academien utan att hafwa läst andra Författare än Journalister». Flera av professorerna yttrade liknande åsikter i ämnet. Att drabbas av ett läsesällskap för studenter var tydligen något av det fruktansvärdaste ett universitet kunde råka ut för! Jfr Wiberg, A., a. a., s. 43 ff.

³⁵) Medlemsantalet hade det året i själva verket varit något högre än vad Geijer tror, något som synes av det föregående framförda.

³⁶) Carlander till Afzelius den 8 maj 1811 (SLA).

burgh Review N:o XXIX-XXXIV, London Medical Review N:o 9—14 . . .» Han uppräknade ännu en hel mängd ytterligare verk, vilka emellertid icke hade något med läsesällskapet att skaffa³⁷). Med brevet följde även räkning på utläggerna för de till Uppsala skickade sändningarna. Betalningen utanordnades omedelbart av Afzelius, som underrättade Carlander härom i ett brev från sommarvistelsen på Sättra Brunn och tackade för allt besvär. I början av september fick Carlander en ny sändning litteratur från England och i slutet av samma månad hade han »åter fått en liten fora» och däribland Monthly Review för Uppsalavännerna³⁸). Vid årets slut skrev Afzelius till Carlander och tackade »oändeligen» för allt hans besvär och även »i förhand för de under vägen varande Journalerne». Afzelius återsände i detta sammanhang några lånade böcker och journaler. Ett av de lånade verken återsändes emellertid icke denna gång i bopaketet. Afzelius förklarade: »Edinburgh Review fans likväl icke deribland, emedan jag hade bortlånt et Häfte til JustitieRådet Blom i Stockholm och först för några dagar sedan återfått det. Jag skall skicka denna rest med första bud, antingen directe eller öfver Stockholm³⁹). Detta ger oss en ganska god inblick i hur man denna tid fick lov att gå till väga, om man ville följa med sin tid på det litterära området. Härav förstås också, vilken stor betydelse det skulle ha, att man på ett ställe, nämligen på läsesällskapet, hade tillgång till en stor del av den samlade tidskriftsfloran. Detta är förklaringen till det omfattande arbete och intresse man lade ned på utvecklingen av läsesällskapet.

Vid 1811 års utgång kom åter den vanliga kallelsen till årsmöte. Man hade att välja ny direktion och bestämma vilka tidskrifter man skulle anskaffa för 1812. Tillkännagivandet om årsmötet hade nu detta utseende: »Läse-Sällskapets Herrar Ledamöter behagade nästkommande Tisdag, den 3 Decemb. sammanträda uti Auditorium Medicum på Nosocomium Academicum kl. 11 förmidd., och önskar Direktionen i synnerhet, att de, som en längre tid uti Sällskapet deltagit, då wille komma tillstådes⁴⁰). I samband med årsmötet skulle man också ordna med en inventering av samlingarna, och direktionen anhöll därför genom en särskild

³⁷) Carlander till Afzelius den 5 juni 1811. Jfr brev från Afzelius till Carlander den 21 juli 1811 (SLA).

³⁸) Carlander till Afzelius den 4 sept. och den 25 sept. 1811 (SLA).

³⁹) Afzelius till Carlander den 30 dec. 1811 (SLA).

⁴⁰) Tidning i blandade ämnen N:o 96, lörd. den 30 nov. 1811 (Bihang). Tillkännagivandet var undertecknat: »Upsala den 29 Nov. 1811. På Direktionens Wägnar. P. Afzelius E. A. Almquist A. E. Afzelius».

annons i ortstidningen, daterad den 3 december, att de som hade »något till låns, behagade innan denna veckas slut sådant återlemna, emedan Revision af anmärkta brister i nästa vecka anställas»⁴¹). Revisionen torde denna gång ha gjorts särskilt grundlig dels på grund av att samlingarna hade överflyttats till åter alldeles nya lokaler, dels på grund av att läsesällskapets egendom hade överlämnats i en ny bibliotekaries vård.

Av de anförda kungörelserna framgår, att läsesällskapet nödgats flytta till nya lokaler, troligen från den 1 oktober 1811. Den nye ägaren av Borellska huset, lagman Carlsson, har med all sannolikhet behövt de tidigare åt läsesällskapet upplåtna lokalerna för annat ändamål, och läsesällskapet måste söka sig åt annat håll. Säkerligen genom Pehr Afzelius' bemedling erhöll sällskapet åter lokaler på Nosocomium. Samtidigt antog man till föreståndare den bekante amanuensen Gabriel Marklin i stället för bokhandlaren Emanuel Bruzelius, vilken på grund av sin af-färsrörelses utvidgning ej längre torde ha haft tid att sköta läsesällskapets angelägenheter. Lokalförändringen hade både fördelar och nackdelar. En klar nackdel voro de i jämförelse med de tidigare lokalerna mindre gästvänliga rummen. En lika klar fördel var, att de nya lokalerna tydligen fingo tas i bruk hyresfritt⁴²). Den under 1811 beslutade årsavgiften på 5 rdr banko visade sig också vara i högsta laget för majoriteten av läsesällskapets ledamöter. År 1812 bortföll nämligen ett stort antal av dem, trots det att avgiften då nedsattes till 4 rdr banko. Till bakslaget torde för övrigt kraftigt ha bidragit, att de nya lokalerna som nämnt icke kunde tävla med de föregående i fråga om trivsel och komfort. En aktuell fråga för sällskapet under hela 1812 blev därför sökan-det efter nya mer trivsamma lokaler för sällskapet i stället för de provisoriska på Nosocomium.

Till det minskade ledamotantalet torde även ha bidragit, att Em. Bruzelius nu sedan han lämnat Upsala läsesällskaps tjänst och efter tidigare ansatser och enligt Nils Fahlströms föredöme denna vårtermin startade en låneverksamhet i större skala vid sin boklåda i och med »Nya

41) Tidning i blandade ämnen N:o 97 och 98 den 4/12 och 7/12 1811 (Bihang). Annonsen var daterad den 3 dec. 1811 och undertecknad av samtliga de tre nyss-nämnda direktörerna.

42) I »Läse Sällskapets Cassa-Conto» för år 1812 finns sålunda ingen hyrespost an-förd (U 101 b, UUB). Claes Annerstedt påstår visserligen, att räkenskaperna för läsesällskapet finnas »i behåll allt från 1813»; men detta påstående är felak-tigt så till vida att de bevarade räkenskaperna börja redan med 1812 (Annerstedt, Cl.), Samlingar till Uppsala Universitets historia Avd. II:38, sign. U 40:69 (UUB). Förtjänsten av den bevarade kassabokens upprättande tillkommer uppenbarligen föreståndaren för 1812 Gabr. Marklin.

läsesällskapet». I detta sällskap erbjöd han i konkurrens med Uppsala läsesällskap en vidsträckt läsning såväl av journaler — även utländska — och tidningar samt böcker och detta till en avsevärt lindrigare avgift än det äldre läsesällskapet tog av sina medlemmar. Fr. Wilh. von Schubert nämner det Bruzeliuska Nya läsesällskapet med beteckningen »ett romanläsesällskap» i sin skildring av besöket i Uppsala 1817—1818⁴³). Om Bruzelius' verksamhet som läsesällskapsledare och lånbibliotekarie skall ordas mera i annat sammanhang⁴⁴).

Verksamhetsåret 1812 började med ett allmänt sammanträde den 10 jan. klockan 12 på dagen »uti Auditor. Medicum på Sjukhuset»⁴⁵). Där-vid hade man tydligen blott preliminärt diskuterat frågorna om sällska-pets situation och årsavgifterna, ty redan den 5 därpå följande februari hölls ett nytt sammanträde, till vilket ledamöterna kallades genom ett särskilt tillkännagivande i pressen: »Onsdagen den 5 nästkommande Feb-ruari, kl. 3 e. m. behagade samtelige Herrar Subscribenter å Upsala Läse-Sällskap för år 1812, enhälligt sammanträda å Sällskapets nya Rum i förra Hospitalshuset till stadgande af årsafgiften, samt öfverläggning rörande flere viktiga ämnen. De som önska att dessförinnan till delta-gande i Sällskapet sig anmäla, behaga anteckna sine namn å en på Läs-rummen liggande Lista»⁴⁶). Som nämnt fastställdes årsavgiften vid sammanträdet till 4 rdr banko, vilken avgift av flertalet synes ha erlagts omedelbart. Enligt en förteckning, som publicerades i Upsala Tidning i februari och mars månader hade 95 personer antecknat sig som ledamö-ter i läsesällskapet för året⁴⁷), men av räkenskaperna framgår, att några av dessa antecknade aldrig erlade sin avgift och att blott 85 ledamöter verkligen erlagt den fastställda årsavgiften⁴⁸).

Från och med detta år 1812 synes man ha differentierat deltagaravgif-terna, så att det blev möjligt att delta i läsesällskapet icke bara på

43) Schubert, Fr. Wilh., von, Resa genom Sverige... Åren 1817, 1818 och 1820 Bd I, Senare Afd., Stockholm 1823, s. 210 f.

44) Bland annat 1815 lät Bruzelius trycka reklamcirkulär för sitt läsesällskap: »Reglor för Nya Läse-Sällskapet samt Förteckning på de för detsamma för år 1816 för-skrifna Tidningar, Journaler m. m.», ½ ark in folio.

45) Kallelsen utfärdades genom annons i Upsala Tidning, Första Häftet N:o 2 onsd. den 8 jan. 1812 och var undertecknad av de tre direktörerna P. Afzelius, E. A. Almquist och A. E. Afzelius samma dag den 8/1.

46) Upsala Tidning, Första Häftet N:o 9 och 10 den 1/2 och 3/2 1812. Samma tre direktörer hade undertecknat även denna kungörelse.

47) Upsala Tidning, Första Häftet N:o 17 och 19 den 26/2 och 4/3 1812: »Subscri-benter å Upsala Läse-Sällskap i f. d. Hospitalshuset 1812» (Bilaga II).

48) Läse Sällskapets Cassa-Conto, sign. 101 b (UUB). Av ledamöterna betalade 84 under året och 1 nästa år sin årsavgift.

ett helt år eller en termin. Även ett deltagande på ett fjärdedels år kunde nu ifrågakomma. Detta differentierade system utbildades som vi få se ytterligare under de följande åren fram till 1825. I förbigående må nämnas, att läsesällskapet i Åbo permanent synes ha hållit sig till avgifter för ett helt år⁴⁹⁾.

Journaler västerifrån anskaffades fortfarande av Carlander för läsesällskapets räkning. Redan i mitten av januari 1812 meddelade han Afzelius, att han skulle sända »Någre fortsättningar, som jag fått ifrån England, näml. Monthly Review, 4 Häftet, Med. & Phys. Journal 4 och Medical Review 1 Häfte» med en Uppsalaresande, så att verken skulle komma fram direkt⁵⁰⁾. Sändningarna fortsatte, och Afzelius, som under året varit i kronprins Carl Johans följe men nu fått permission för sin vanliga sommarvistelse på Sättra Brunn, skrev därför efter vårterminens slut till Carlander för att föredra ett särskilt viktigt ärende, som var »at hjertligen tacka Dig för Journal sändningarne, hvilka jag riktigt erhållit, den sidsta genom Wendt»⁵¹⁾.

De bekymmersamma frågorna om passande lokaler för läsesällskapet och om medlemskaderns ökning för att få större ekonomiska resurser föranledde ett par sammanträden under året. Lördagen den 14 mars samlades man sålunda för diskussion och för val av direktörer⁵²⁾. Den nya direktionen kom att bestå av Erik Abraham Almquist, rektor Johan Carl Höjer och A. E. Afzelius. Pehr Afzelius hade däremot nu efter en sällsynt lång och framgångsrik verksamhetsperiod i läsesällskapets tjänst trätt tillbaka. Tillbakaträdandet kom dock att gälla blott några få år. Efter vederbörliga förberedelser av direktionen för lokalfrågans lösning samlades man åter lördagen den 17 oktober »till öfverläggning rörande åtskilliga angelägenheter»⁵³⁾. Direktionen hade lyckats utverka att man skulle kunna få lokaler på stadens rådhus. Detta förslag till lokalfrågans lösning antogs också av sällskapet, och från troligen den 1 november 1812 överflyttades samlingarna till det nya stället. Den nya direktion,

49) Jfr Mustelin, O., a. a., s. 91.

50) Carlander till Afzelius den 15/1 1812 (SLA).

51) Afzelius till Carlander den 14 juni 1812 (SLA).

52) Upsala Tidning, Första Häftet N:o 21 och 22 den 11/3 och 14/3 1812. Kallelsen är undertecknad av P. Afzelius, E. A. Almquist och A. E. Afzelius.

53) Upsala Tidning, Andra Häftet, N:o 31 onsd. den 14/10 1812. Kallelsen är undertecknad av E. A. Almquist, J. C. Höjer och A. E. Afzelius. P. Afzelius torde vid denna tid ha vistats hos kronprinsen och därför icke haft möjlighet att underteckna. Hans frånvaro från Uppsala var väl även orsaken till att han avgick ur direktionen för läsesällskapet. Om Johan Carl Höjer se Wiberg, A., Johan Carl Höjer, en gustaviansk reformpedagog (ÅSU 64 B).

som samtidigt valdes, kom att bestå av O. Kolmodin, J. Bredman och E. Bergström. Efter långvarig och trogen tjänst hos läsesällskapet hade följaktligen nu också Erik Abraham Almquist och A. E. Afzelius avgått⁵⁴⁾. Bägge gingo som bekant skiftande öden till mötes, Almquist som biskop i Härnösand och Afzelius som professor i Åbo och som offer för den ryska despotien.

Tisdagen den 8 december 1812 samlades Läsesällskapet på sina nya rum på rådhuset »till öfverläggning så väl af åtskilliga andra angelägenheter, som i synnerhet hwilka Tidningar och Journaler för nästa år af Sällskapet böra införskrifvas»⁵⁵⁾. Senare under månaden tillkännagav man därpå, att »Subscriptionslistor för dem, som nästa år wilja deltaga i Upsala Läse Sällskap, finnas så väl på Herr Berglunds Boklåda som hos Herr Marklin i Sällskapets nuwarande rum». Samtidigt meddelade man, att förteckningen »öfver afledne Conrector Broocmans walda Boksamling» fanns inlämnad till påseende »på stadens boklådor och Lässällskap»⁵⁶⁾. Även efter samlingarnas förflyttning från Nosocomium förestod Marklin läsesällskapets utlåning och övriga löpande angelägenheter till årets slut, då han avlöstes av akademibokhandlaren Lars Gustaf Berglund, Magnus Swederi måg och efterträdare som bokhandlare⁵⁷⁾.

Från sitt besök i Uppsala 1812 berättar Christian Molbeck, att biblioteket fortfarande var öppet blott en timma om dagen under terminerna, dock att man kunde få särskild tillåtelse att uppehålla sig där också andra tider. Läsrummet var emellertid mycket litet och därför ganska obekvämt, om flera studerande uppehöll sig där. Endast de studenter, som kunde uppvisa borgen från någon av professorerna, hade möjlighet att få låna böcker från bibliotekets samlingar, »hwilket vel er noget

54) Om Almquist och hans biskopsutnämning se biskop Torsten Bolins biografiska teckning av honom: Eric Abraham Almquist, Stockholm/Uppsala 1945.

55) Upsala Tidning, 2 Häftet N:o 46 lörd. den 5 dec. 1812. Kallelsen till sammanträdet var undertecknad av O. Kolmodin, J. Bredman och E. Bergström. I samband med de båda Afzeliernas avgång från läsesällskapets ledning, krävde de in böcker, som de lånat ut åt skilda håll. A. E. Afzelius tillkännagav i en särskild annons i ortstidningen (den 8/4 och 11/4 1812), att de som lånat böcker av honom behagade återställa dem den 15 april, då han träffades på sina rum i nedre våningen i domproshuset, och Pehr Afzelius kungjorde på samma sätt (15/4 och 18/4 1812), att de som lånat böcker av honom skulle återställa dem till teol. adjunkten Lundblad, som bodde i Nosocomihuset.

56) Om Carl Ulric Broocman och hans pedagogiska boksamling, den främsta i sitt slag någon svensk ägt, se Wiberg, A., Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi, Nässjö/Stockholm 1950 (ÅSU vol. 77—78). Kungörandena äro införda i Upsala Tidning, 2 Häftet N:o 51 onsd. den 23/12 1812: »Diverse Kungörelser».

57) Såsom framgår av det föregående var Magnus Swederus den förste i Uppsala, som organiserat ett läsesällskap för journaler och tidningar (1772).

besvaerligt for Laanerne», säger Molbech, »men bedre betrygger Bibliotheket for Tab, end almindelige Cautioner»⁵⁸). Molbech besökte även läsesällskapet, vilket som vi här förut sett, stod till förfogande för intresserade besökande främlingar. Molbech säger på tal härom, att Uppsala »har et temmelig vel indrettet Laeseselskab, hvor man finder nogle af de bedste udenlandske kritiske Tidskrifter»⁵⁹). Det är tydligt, att läsesällskapet betraktats som en av Uppsalas främsta sevärdheter för litterärt intresserade besökare i lärdomsstad.

För 1813 anmälde sig enligt läsesällskapets kassabok 120 deltagare. Någon ledamotförteckning för året är dock icke bevarad. Möte med abonnenterna hölls den 20 februari, då de sammanträdde »kl. 4 e. m. i Sällskapets Rum uti Rådstugan»⁶⁰). Till deltagarna hörde även Carl Zetterström, som redan den 13 i samma månad betalt sin årsavgift på 4 rdr banko⁶¹). Läsesällskapet tjänstgjorde fortfarande som en litterär central för Uppsala. Sålunda annonserade Stenhammar och Palmblad i januari 1813, att de utlagt prospekt på »Svensk Litteratur Tidning» icke blott på tryckeriet och boklådorna i staden utan även på läsesällskapets lokaler⁶²), och då den ovan nämnde Carl Ulric Broocmans »walda och wäl conditionerade Boksamling» skulle säljas på Stockholms bokauktionskammare den 13 februari och följande auktionsdagar 1813, annonserade man tilldragelsen genom att också utlägga kataloger över boksamlingen på läsesällskapet, varjämte det där meddelades till ledning och hjälp för sådana hugade spekulanter, som icke personligen kunde fara ned till auktionen och som för övrigt saknade kommissionär i Stockholm, att G. F. Smerling åtog sig att göra de inrop på auktionen, som anförtroddes honom. Hans adress fanns sålunda att få på läsesällskapet⁶³).

De engelska journalernas anskaffning ombesörjdes fortfarande av Carlander, något som framgår av Afzelius' tackskrivelser till honom bl. a. i november 1813⁶⁴).

⁵⁸) Molbech, Chr., Breve fra Sverrige i Aaret 1812 Bd II, København 1817, s. 291.

⁵⁹) Molbech, Chr., a. a., s. 315. Jfr Ekedahl, J., Molbech den äldre och Sverige, Stockholm 1906.

⁶⁰) Upsala Tidning, 3 Häftet N:o 15, den 17/2 1813.

⁶¹) Carl Zetterströms Dagbok 1801—1813, s. 527, den 13/2 1813, där det blivit antecknat: »På Läsesällskapet och betalt 4 Rdr...»

⁶²) Upsala Tidning, 3 Häftet N:o 8 och 12 den 23 januari och den 6 februari 1813.

⁶³) Upsala Tidning, 3 Häftet N:o 12, lörd. den 6/2 1813. Jfr Wiberg, A., Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi, Nässjö/Stockholm 1950, s. 456 f., samt Ohlsson, Nils G., Karl Ulric Broocmans bostad, bouppteckning och boksamling: Arkiv för psykologi och pedagogik Bd VI 1927, s. 40 ff.

⁶⁴) Afzelius till Carlander den 4/11 och 8/11 1813 (SLA).

Från och med höstterminen 1813 överfördes läsesällskapets samlingar till lokaler, som stodo i intimt samband med Lars Gustaf Berglunds boklåda, där även läsrum ställdes till förfogande för sällskapet. Berglund stod sålunda icke längre bara som föreståndare och bibliotekarie för samlingarna, vilket han gjort allt sedan årsskiftet, utan även såsom hyresvärd för sällskapet. Enligt räkenskaperna erhöll han i ett för allt en årlig ersättning härför på 150 rdr banko⁶⁵).

I november skulle det vanliga årsmötet hållas tisdagen den 30 på »Herr Berglunds Boklåda», men då alltför få ledamöter infunnit sig till sammanträdet, uppsköt man förhandlingarna till en ny sammankomst måndagen den 6 december, då man hade »att till afgörande af åtskilliga angelägenheter mangrant sammanträda på Herr Berglunds Boklåda»⁶⁶). Bland annat synes man vid sammanträdet ha valt ny direktion. Denna kom nu att bestå av N. F. Biberg, Samuel Grubbe och J. Thorsander. Vidare fastställde man årsavgiften för det nya året till 4 rdr banko. Grubbe hade sedan gammalt intresse och erfarenhet av lånbiblioteksrelse. Redan som ung student hade han under sommarferierna hemma i Göteborg gjort bekantskap med därvarande lånbibliotek. Exempelvis under sommaren 1803 hade hans förnämsta sommarnöje bestått i »läsningen af alla Wielands och andra Tyska författares arbeten, hvilka funnos i det temmeligen välförsedda Lånbiblioteket», säger han i sina självbiografiska anteckningar. Grubbes intresse för läsesällskapet i Uppsala bör under sådana förhållanden ha varit ganska självfallet⁶⁷).

Omedelbart vid vårterminens början, redan den 9 februari, samlades läsesällskapet igen »för att öfwerlägga om åtskilliga Sällskapet rörande angelägenheter»⁶⁸). Vad man beslutat på sammankomsten berättade direktörerna närmare om i en inlaga i ortstidningen. Däri hette det: »Enligt det wid Läsesällskapets allmänna sammankomst den 9 dennes fattade beslut, komma för innewarande år, utom de *Stockholmska* och förnämsta i landsorterna utkommande *Dagblad*, följande Tidningar att införskrifwas: *Jen. Allg. Literat. Zeitung, Leipz. Literat. Zeitung, Heidelb. Jahrbücher d. Literatur, Götting. gel. Anzeigen, Hamb. Corresp. Dansk Lit-*

⁶⁵) Se härom Läsesällskapets räkenskaper: Cassa-Conto för 1813—1814 (UUB).

⁶⁶) Upsala Tidning, 4 Häftet N:o 43, 44, 45 och 46 den 24/11, 27/11, 1/12 och 4/12 1813.

⁶⁷) Jfr Cullberg, John, Ur Samuel Grubbes självbiografiska anteckningar: Göteborgs Nations skriftserie III, Uppsala 1924, s. 38.

⁶⁸) Upsala Tidning, 5 Häftet N:o 10, 11 och 12 den 5/2 och 9/2 1814 under rubriken »Diverse Kungörelser».

teratur Tidende, samt Åbo Allmänna Tidning. Öfwer Sällskapets betydliga Bibliothek af äldre Journaler och Tidningar, kommer Förteckning med första att af trycket utgifwas. De, som för innewarande år wilja i Sällskapet deltaga, behagade ju förr dess hellre anteckna sig hos Bokhandlaren Berglund. Afgiften är för hela året 4 Rd., samt för halfwa året 2 Rd. B:ko»⁶⁹⁾). Som synes har det ekonomiska klimatet för sällskapet blivit betydligt kärvare än tidigare, då man kunnat rekvirera långa serier av journaler och tidningar, något som nu icke längre var möjligt. Man fick nu hålla sig till de tidskrifter, som man ansåg för viktigast för sina behov.

Dock synes en del journaler, som man höll detta år, icke ha kommit med i denna förteckning. Detta gäller de engelska journalerna, vilka bevisligen funnos på läsesällskapet och som även funnos upptagna på nästa års förteckning. Förhållandet beror med all sannolikhet på att de engelska journalerna främst då Monthly Review icke ännu ankommit, då man gick i författning om att införa notisen i tidningarna. De västliga journalerna anskaffades nu liksom tidigare av Christopher Carlander⁷⁰⁾.

Av den publicerade ledamotförteckningen framgår, att medlemsantalet åter blivit ganska ringa. Förteckningen upptager blott 53 namn. Den slutar visserligen med upplysningen, att den skulle fortsätta längre fram under året, en fortsättning, som dock aldrig kom⁷¹⁾. Även räkenskaperna intyga, att ledamotantalet för året var lågt, eftersom årsinkomsterna icke blivit högre än 154 rdr banko⁷²⁾. Om man betänker, att Berglund skulle ha 150 rdr för sitt besvär med sällskapet, så återstod följaktligen ej mer än 4 rdr till prenumeration på tidskrifter och tidningar. Man fick visserligen en del extra inkomster genom indrivning av en del från tidigare år resterande avgifter, men dessa belopp belöpte sig icke till några avsevärda belopp. Indrivningen av årsavgifterna synes f. ö. ha gått ovanligt trögt denna gång, innan Berglund fått beloppen om hand

⁶⁹⁾ Upsala Tidning, 5 Häftet N:o 13, 14 och 15 den 12/2, 16/2 och 23/2 1814. Kungörelsen var undertecknad »Å Direktionens Wägnar» av N. F. Biberger, S. Grubbe och J. Thorsander. Då här liksom flerstädes i det följande de i början av verksamhetsåren publicerade beställningslistorna äro mycket korta, torde orsaken vara den, att de i början av året redan influata subskribentmedlen räckt till blott för en begränsad prenumeration och att man gjort nya rekvisitioner under året allteftersom nya medel influtit.

⁷⁰⁾ Jfr brev från Afzelius till Carlander den 27 juni 1814 (SLA).

⁷¹⁾ Förteckning på Upsala Läsesällskaps Ledamöter för år 1814: Upsala Tidning den 12/2, 16/2 och 23/2 1814.

⁷²⁾ Läse Sällskapets Cassa-Conto 1814, sign. U 101 b (UUB).

i egenskap av kassör⁷³⁾. Troligt är väl, att svårigheterna hänga samman med ledarskiftet i läsesällskapet. De tre direktörer, P. Afzelius, E. A. Almquist och A. E. Afzelius, som sedan gammalt förestått läsesällskapet och alla dess angelägenheter, hade nu lämnat ledningen i helt nya händer, och de nya männen behövde uppenbarligen litet tid på sig, innan de riktigt kommit underfund med hur sällskapet lämpligen borde skötas.

Hösten 1814 välvde direktionen stora planer på läsesällskapets uppryckning. Dessa planer avslöjades på det första höstsammanträdet den 26 oktober, då möte hölls »för att öfwerlägga några för inrättningens fortvarande bestånd föreslagna ändringar»⁷⁴⁾. Vad man planerade, kom antydningssvis till synes i en artikel, som direktörerna — de valda voro nu N. F. Biberger, Samuel Grubbe och N. J. Anjou — införde i ortstidningen. I artikeln hette det: »De som för år 1815 wilja deltaga i Läsesällskapet behagade på en i Not. Berglunds Boklåda befintlig Lista anteckna sina namn. Ifall Subskribenternas antal stiger till 100 eller derutöfwer, komma, utom de Stockholmska Tidningarna och de förnämsta Provincebladen, följande tidningar att införskrifwas: *Heidelbergsche Jahrbücher der Literatur*, *Jenaische Allg. Lit. Zeitung*, *Leipziger Literatur Zeitung*, *Hallische Allg. Lit. Zeitung*, *Göttingische Gelehrte Anzeigen*, *Hamburger Correspondent*, *The Monthly Review*, *The Courier* samt *Dansk Litteratur Tidende*, till hwilka de förnämsta Journaler för särskilda Wettenskaper komma att läggas, ifall ett ökadt antal Subskribenter det medgifwer. Man har äfwen hopp att erhålla större utrymme och beqwämlighet för de Läsande. Årsavgiften är 4 Rd. B:o»⁷⁵⁾.

De två engelska tidskrifterna anskaffades genom Carlander, såsom framgår av ett brev från Afzelius till Carlander under sommaren⁷⁶⁾. De lugnare tiderna även ute på kontinenten efter Napoleons fall gjorde, att posten och bokhandeln i fortsättningen kunde effektivt sköta den litterära importen även västerifrån, varför Carlanders mångåriga förmedlingsverksamhet nu kunde upphöra. Carlander överflyttade f. ö. vid denna tid från Göteborg till Stockholm varför han även av det skälet inte längre lämpade sig som tidskriftsförmedlare.

⁷³⁾ Tvenne anmaningskungörelser måste publiceras, vilket hörde till ovanligheterna. Se Upsala Tidning, 5 Häftet N:o 35 den 27/4 och N:o 30 den 8/10 1814, i bägge fallen under rubriken »Diverse Kungörelser».

⁷⁴⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 34 och 35 den 22/10 och 26/10 1814.

⁷⁵⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 38 den 5/11 1814.

⁷⁶⁾ Brev från Afzelius till Carlander den 27/6 1814, anført här ovan!

Det hopp man i den nyssanförda kungörelsen avslöjade om bättre och rymligare lokaler för läsesällskapet grundade sig på att man underhandlade med Upsala Gille om övertagande av passande lokaler hos denna inrättning. Lokalerna skulle då komma att ligga mycket centralt. Underhandlingarna avslutades också med en överenskommelse i november om de nya lokalerna i Gillets byggnad.

Uppsala Gille var ett 1806 av Pehr Afzelius stiftat sällskap, som ibland också kallades Uppsala båda societeters sällskap och vilket sällskap såsom motto hade sentensen *Nytta, Nöje, Heder och Enighet*. Ursprungligen bestod sällskapet av 12 ledamöter, vilka till sammanträdeslokal hade en mindre våning i kapten Kysells hus vid Nybron och sedermera även andra samkvämsrum. År 1811 köptes Hospitalsgården för sällskapet och inrättningen sattes på aktier i ett *Uppsala Gille Bolag*, vars medlemmar bildade föreningen Upsala Gille. Där upprättade man en billjard och hade f. ö. som syfte ett förfinat sällskapsliv med assembléer, baler och konserter m. m. Det var således till detta centrum för sällskapslivet i Uppsala som läsesällskapet flyttade⁷⁷⁾.

Även en annan samtidig överenskommelse blev av största betydelse för läsesällskapet. Som vi sett hade sällskapet av ekonomiska skäl måst kraftigt inskränka sin utländska prenumeration under de senaste åren. Den tanken framfördes då, att man skulle få flera tidskrifter tillgängliga på läsrummen, om universitetsbiblioteket tillåte, att dess många tidskrifter finge läggas fram på läsesällskapet, så snart professorerna tagit del av desamma. Underhandlingarna härom förde till resultat. I slutet av november fattade akademiska konsistoriet nämligen ett beslut, som visade, att man på detta håll nu åter var beredd, att understödja läsesällskapet och samarbeta med detsamma om icke i penningbidrag så ifråga om tidskrifterna, vilka man nu var villig att i viss utsträckning ställa till läsesällskapets disposition. I protokollet från konsistoriet den 26 nov. hette det nämligen: »Beslöts, det må Upsala Läse-Sällskap til låns erhålla alla de Lärda Utländska Tidningar, som Kongl. Acad:n håller, i den ordning och alt efter som Cons:ii Academici Ledamöter dem begagnat, samt på det sätt, at Prof:rn Aurivillius af Rector dem alltid mottager och Läse-Sällskapets Directeurer tilställer»⁷⁸⁾. En av orsakerna till den förändrade inställningen var säkerligen den, att läsesällskapet kunde peka på förhållandena i Lund, varest därvarande läsesällskap hade ett årligt understöd från akademien och universitetsbiblioteket

⁷⁷⁾ Jfr Herdin, K. W., Bygge och Bo Bd II: Uppsala gårdar och deras ägare, Uppsala 1934, s. 167, 172.

⁷⁸⁾ Consistorii Academici protokoll den 26 nov. 1814, § 11 (UUA).

alltifrån 1812. Det vore därför tämligen rimligt, att hjälp i någon form lämnades också i Uppsala. Härtill kom det förhållandet, att ett flertal av de män, som tidigare stått i läsesällskapets ledning eller varit knutna till detsamma, numera var välbeställda professorer med säte och stämna i konsistoriet och med full förståelse för läsesällskapets såväl nytta och nödvändighet för akademien som för dess svårigheter. Ännu en orsak till beslutet var otvivelaktigt den, att man ansåg läsesällskapets överenskommelse med Upsala Gille som en borgen för att man skulle få en läse- och studieinrättning av hög klass och med central belägenhet såsom en slags hjälpinstitution till universitetet.

Sista sammankomsten för terminen höll läsesällskapet den 7 december, då man dels omvalde direktörerna N. F. Biberg, Samuel Grubbe och N. Jac. Anjou, dels fastställde årsavgiften till 4 rdr banko⁷⁹⁾. Om besluten för övrigt och om flyttningen till Uppsala Gillens hus från och med den 1 jan. 1815 underrättades allmänheten av direktionen genom en offentlig kungörelse, som även omtalade gjorda prenumerationer för det nya året. Kungörelsen lød: »De, som för år 1815 vilja deltaga i det förnyade Litterära Läsesällskapet behagade med första anteckna sig på den subscriptions Lista, hwilken finnes intill denna månads slut i Hr Berglunds Boklåda, och efter denna tid i Sällskapets nya läsrum uti Upsala Staters Bolags hus. Postdagligen ankomma ifrån Januarii månads början alla läsbara *Svenska Tidningar, Jenaische Allg. Literatur Zeitung, Heidelbergsche Jahrbücher der Literatur, Neue Leipziger Literatur Zeitung, Dansk Litteratur Tidende, Hamburger Correspondent, Liste der Börsenhalle, Das Morgenblatt, Zeitung für die elegante Welt, Salzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung, Wachlers Neue Theologische Annalen, Der Neue Teutsche Mercur, Allgemeine Geographische Ephemeriden, Zachs Monatl. Correspondenz, Gilberts Annalen der Physik, Wien London und Paris, Journal d. Luxus u. d. Moden, Schirachs Politisches Journal, Tiden (ifrån Christiania) Christiania Intelligents Sedlar, samt Åbo Allmänna Tidning*. På alla dessa Tidningar och Journaler har man redan med egen risk pränumererat. Till låns erhåller Sällskapet: *Hallsche Literatur Zeitung, Götting. gelehrte Anzeigen, The Monthly Review* samt *The Courier*. Genom Bokhandeln införskrifwas de förnämsta wetenskapliga Journaler, såsom *Schellings Allgemeine Zeitschrift, Fr. Schlegels Deutsches Museum, Studien herausgegeben von Daub u. Creutzer, Museum der Alterthumskunde, herausgegeben v. Wolf u. Buttmann, Schweigers Journal der Chemie* m. fl. äfwensom alla i någon mån interessanta Swenska

⁷⁹⁾ Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 46 och 47 den 3/12 och den 7/12 1814.

ströskrifter, jemte utkommande Förordningar m. m. ofördröjligen anskaffas. Hvarje Ledamot äger rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek (hwaröfwer tryckt förteckning gratis erhålles) hemlåna hwad som åstundas, med willkor, att det inom en bestämd tid återställes. Afgiften, hwilken bör wara erlagd före Mars månads slut, utgör för hela året 4 Rdr B:co. Den som före årets slut ifrån staden afreser, kan till någon annan öfwerlemna sin rättighet att i Sällskapet deltaga»⁸⁰⁾.

Den under vårterminen, som vi ovan sett, utlovade och den här i kungörelsen omtalade förteckningen i tryck över läsesällskapets samlingar efter inventeringen den 28 februari utkom under årets lopp⁸¹⁾. Den var ett 20-sidigt häfte, tryckt hos Stenhammar och Palmblad och uppställt enligt då allmänt antagna principer för dylika kataloger i avdelningar efter formaten. Man hade följaktligen samlingarna indelade i grupper i folio, kvarto och oktavo. Enligt sällskapets räkenskaper betalades tryckningen först den 1 januari 1815, då kostnaden för tryckning och inhäftning visade sig uppgå till jämt 20 rdr banko⁸²⁾. Självklart är, att läsesällskapets samlingar blevo tillgängliga och överskådliga på ett helt annat sätt än förut genom den tryckta förteckningen.

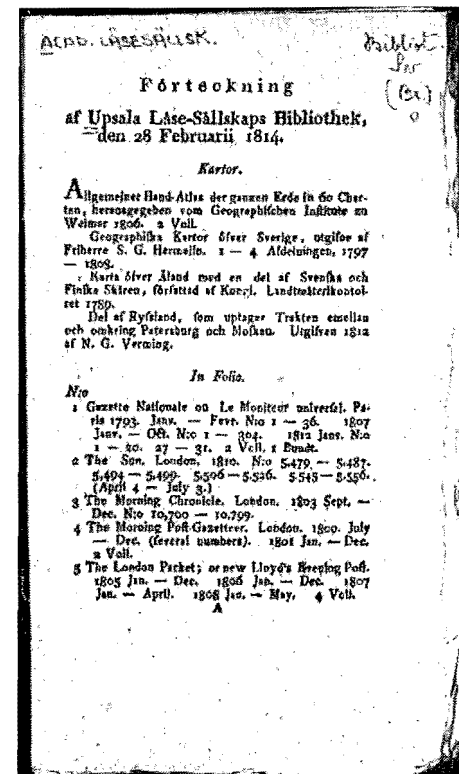
Förteckningen började med en avdelning, upptagande samlingen av kartor. Den enda nyheten på denna avdelning utöver 1808 års förteckning är en karta med titel »Del af Ryssland, som upptager Trakten emellan och omkring Petersburg och Moskau». Utgifven 1812 af N. G. Verming. Folioavdelningen av samlingarna upptog sådana delvis tidigare nämnda periodica som Gazette Nationale ou Le Moniteur universel, spridda nummer och årgångar från 1793 till 1812, Londontidningen The Sun för 1810, The Morning Chronicle för 1803, The Morning Post-Gazetteer för 1800—1801, The London Packet or New Lloyd's Evening Post för åren 1805 till 1808, The Inquisitor för 1809, Bells Weekly Messenger för åren 1808 till 1810, Journal de Paris för 1812 och The Courier för 1812 och 1813. Härtill kom så den danska Dagen ved Seidelin för åren 1808 till 1813.

Av verken i kvarto kan här nämnas, förutom de redan i det föregående uppräknade, sådana som Leipziger Jahrbuch der neuesten Literatur, herausgegeben von J. G. C. Höpfner (1800—1801), Leipziger Literatur Zeitung (1802—1803), Allgem. Literarischer Anzeiger 1801, Morgen-

80) Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 52 lörd. den 24/12 1814. Kungörelsen är under-tecknad av N. Fr. Biberg, Sam. Grubbe och N. Jac. Anjou.

81) Förteckning af Upsala Läse-Sällskaps Bibliothek, den 28 Februari 1814, Upsala 1814.

82) Läse Sällskapets Cassa-Conto för 1815 den 1/1, sign. U 101 b (UUB).

Titelsida till Läsesällskapets katalog 1814.

blatt, herausgegeben von Reinbeck u. Hanz in Stuttgart 1808, Riksdags Tidningar vid Urtima Riksdagen i Örebro 1810, Tidningar vid Urtima Riksdagen 1812, Polyfem 1810, Allmänna Opinionens Organ 1810, Courier d'Angleterre 1808, Courier de Londres åren 1811 till 1813, Skandinavien 1812—1813, Trompeten eller Krigsförklaring emot allt ondt 1812, Åskådaren 1810, Nya Posten 1810—1812, Ekonomisk Tidning för Östergöthland 1811, Nytt och Nöje 1810, Den Övåldige Granskarer 1811—1812, Handlingar rörande Grewesmöhlen 1809 och Allgemeine Musikalische Zeitung von Göthe för 1809 och 1810.

Bland arbetena i oktavo kan konstateras, att flertalet här förut blivt uppräknade. Några nya titlar träffar man dock på. Sålunda möter oss här det för sin tid så bekanta verket Beytrag zur Geschichte des Krieges in Preussen, Schlesien un Pohlen in den Jahren 1806 und 1807, vidare Mercure de France Journal Litteraire et Politique 1810, Praktisches Handbuch für Reisende durch Europa und Nord-Asien von M. J. R. W.

Beck 1810, Paris und Wien Ein fortgehend. Panorama dieser beiden Hauptstädte 1812, Eonomia Eine Zeitschrift des neunzehnten Jahrhunderts herausgegeben von Fessler und Fischer 1805, Attisches Museum herausgegeben von C. M. Wieland 1808, Sur la Systeme Continental et sur ses rapports avec la Suède 1813, Kritisches Journal der Philosophie herausgegeben von F. W. J. Schelling und G. W. Fr. Hegel 1802, Historisk Tafla af f. d. Kon. Gustaf IV Adolfs sednaste Regeringsår 1810 och Läsning för Svenskar 1811—1812. Härtill kom diverse protokoll från rikstens ständers plena 1809, diverse kungörelsesamlingar m. m.

Det var följaktligen en mycket betydande och mångsidig samling tidningar och tidskrifter Upsala läsesällskap kunde ställa till sina medlemmars förfogande. I fråga om utländska tidskrifter var denna samling mycket mera betydande än universitetsbibliotekets.

VIII. Läsesällskapets storhetstid på Uppsala Gille 1815—1824

Överflyttningen den 1 januari 1815 till lokaler i Uppsala Gille innebar en mycket kraftig förändring i läsesällskapets verksamhet¹⁾. Någon storhetstid i ekonomisk mening blev perioden på Gillet ingalunda. Tvärtom karakteriserades denna tid av permanenta penningsvårigheter. Men det var under denna tid, som läsesällskapet så att säga växte in i det akademiska medvetandet som en omistlig del av det lärda Uppsala, och detta förhållande blev förutsättningen för den framtida utvecklingen. Själva flyttningen av samlingarna blev mycket billig, den belöpte sig till en kostnad av endast 24 skilling²⁾. Den årshyra Gillet betingade sig för läsesällskapslokalerna var visserligen icke högre än 40 rdr banko³⁾, men trots detta blev driften i åtskilliga avseenden dyrare än förut. Möbleringen av rummen synes Gillet ha bekostat, men vissa kompletteringar måste göras. Sålunda fick man börja med att inköpa papper, bläck och bläckhorn, sex stycken ljusstakar och tre stycken ljussaxar⁴⁾. Mest kostsam blev den nya organisationen av lånerörelsen. Såsom främst ansvarig för verksamheten ställde sig en av direktörerna — till en början var det J. J. Brändström — och denne ställde sina krafter gratis till förfogande. Förutsättningen härför var, att direktörerna skulle byta av varandra på chefsposten efter icke alltför långa perioder. Under denne tjänstgörande chefsdirektör såsom ledare för verksamheten heltidsanställdes en s. k. »Uppassare», A. Rosenblad, som skötte om rutinarbetet på sällskapet. Rosenblad hade sålunda hand om utlåningen och utövade kon-

1) Jfr Annerstedt, Cl., Samlingar till Uppsala universitets historia Avd. II:38, s. 451, sign. U 40:69 (UUB).

2) Läse Sällskapets Cassa-Conto 1815 den 4 jan., sign. U 101 b (UUB).

3) Läse Sällskapets Cassa-Conto för 1815 och de följande åren!

4) Inköpen enligt nyssnämnda Cassa-Conto!

troll att det utlånade i laga tid lämnades tillbaka. Hans uppgift var emellertid ännu mycket mer omfattande. För låntagarnas bekvämlighets skull hade han uppdrag att också på anfordran bära ut önskade arbeten till låntagarna runt om i staden och att sedermera på anmodan hämta tillbaka de utlånade tidningarna och journalerna. Härigenom föll det sig naturligt, att läsesällskapet liksom andra husbönder stod för kostnaderna för hans kläder och klädlagning liksom för skor och skolagning. I arvode hade han 16 skilling riksgäldsmynt om dagen under tjänstgöringsmånaderna, vilket medförde en genomsnittlig kostnad för läsesällskapet på mellan 6 och 7 rdr. i månaden.

Medlemsförteckningen för 1815 började publiceras redan i slutet av 1814⁵⁾. Den upptog i den form den framträdde i tryck 94 ledamöter, men av räkenskaperna framgår, att 107 personer betalt sina kontingenter. I samband med medlemsförteckningen kungjordes upprepade gånger att »Anteckning till deltagande i Läsesällskapet sker i dess rum i Gillets hus»⁶⁾, varjämte man meddelade: »I Sällskapets rum i Gillets hus finnes att tillgå alla Stockholmska Dagblad, de förnämsta Norska, Tyska och Engelska Tidningar samt de i Stockholm detta år utgifna Ströskrif- ter. — Nu mera hafwa ock flere af de utländska Wettenskapliga Journa- ler, som Direktionen införskrifwit, hitkommit»⁷⁾. Något längre fram under vårterminen kunde man dessutom tillkännagiva, att i »Sällskapets rum i Gillets hus finnes nu äfwen att tillgå samtelige Riks Ständens Pro- tocoll och Riksdags-Ströskrifter, som postdagligen hitkomma»⁸⁾.

De stora utgifter, som man redan på förhand kunde förutse för det första året på Gillet, sökte man bemästra på det sättet, att 22 av leda- möterna frivilligt detta år erlade en avgift av 10 rdr vardera, vartill kom smärre gåvor till sällskapet även av andra ledamöter. Trots detta och trots att universitetsbiblioteket inköpte Gilberts Annalen der Physik för 28 rdr och professor Bredman Zachs Monathliche Correspondenz för 70 rdr, så uppstod en brist för sällskapet på något över 75 rdr på årets

5) »Förteckning på Ledamöterna i Upsala Läsesällskap för år 1815 i den ordning de anmält sig.» Upsala Tidning, 6 Häftet N:o 52, lörd. den 24 dec. 1814. Se vidare, 7 Häftet N:o 4, 5, 15, 25, 33 den 11/1, 14/1, 15/2, 25/3 och 22/4 1815 samt samma tidning 8 Häftet N:o 29 den 7/10 1815.

6) Upsala Tidning, 7 Häftet N:o 5, 15 och 25 den 14/1, 15/2 och 25/3 1815.

7) Upsala Tidning, 7 Häftet N:o 25 den 25/3 1815.

8) Upsala Tidning, 7 Häftet N:o 33 den 22/4 1815. Konkurrensen med Bruzelii Nya Läsesällskapet om läsarna var särskilt hård vårterminen 1815, och detta är också helt säkert orsaken till, att Uppsala läsesällskaps medlemsnummerär ej blev högre än den blev. Se Bruzelius' kungörelser i Upsala Tidning den 24 dec. 1814, den 1 febr. 1815 samt den 22 april och 29 april 1815.

verksamhet. Utgifterna hade uppgått till den högst betydande summan av 669 rdr 9 ss. 4 rst.⁹⁾.

Även på det nya stället fortsatte läsesällskapet att vara en litterär central för de lärda i staden. Såsom exempel på arten av denna säll- skapets roll kan anföras, att professor C. E. Kjellin »på Nädigste Befall- ning» detta år utgav ett arbete med titel »Grunderne till Geometrien» i tolv böcker, vilket arbete granskats av Kongl. Vetenskapsakademien. På detta verk kunde man subscribera på läsesällskapet, där prospekt och provblad funnos utlagda till påseende¹⁰⁾.

Då höstterminen började, ville läsesällskapet animera ännu flera av de egentliga studenterna att bli ledamöter. För höstterminen skulle kost- naden nämligen bli ringa, såsom framgick av ett sällskapets tillkännagivande: »För rättighet under innewarande år till läsning af Journaler, In- och Utländska Tidningar, Ströskrifter m. m. samt låntagande ur Sällska- pets Bibliothek betala Studerande och andre, hwilka behaga i Sällskapet deltaga, blott 1 Rdlr B:ko, som erlägges wid namnteckningen å den lista, som i detta ändamål dagligen är att tillgå i Sällskapets rum i Gillets hus»¹¹⁾. Enligt räkenskaperna begagnade sig innalles 17 studenter av denna möjlighet att för billigt pris få deltaga i läsesällskapet.

I slutet av oktober — den 28 — samlades läsesällskapet för att välja direktion, besluta om vilka periodica man det följande året skulle skaffa för sällskapets räkning och för att planlägga den kommande verksam- heten¹²⁾. Till direktörer valdes Pehr von Afzelius, J. J. Brändström och N. J. Anjou. Besluten för övrigt tillkännagav man i deras huvuddrag i ortstidningen, tydligen i syfte att stimulera intresset för sällskapet och därmed värva nya medlemmar. I tillkännagivandet, som var daterat den 31 oktober och undertecknat av alla tre direktörerna, anförde man: »De hwilka för år 1816 wilja deltaga i det Litterära Läsesällskapet, behagade, med det första anteckna sig på den Subscriptions-Lista, hwilken finnes uti Sällskapets Lärum uti Upsala Gillets hus. Postdagligen ankomma, ifrån Januarii månads början, alla läsbara *Swenska Tidningar, Jenaische Allg. Literatur Zeitung, Neue Leipziger Literatur Zeitung, Heidelber- gische Jahrbücher der Literatur, Zeitung für die elegante Welt, Salzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung, Schirachs Politisches Journal, Ham- burger Correspondent, Norske Rigs Tidende, Christiania Intelligents-*

9) Läs Sällskapets Cassa-Conto 1815.

10) Upsala Tidning, 7 Häftet N:o 44 onsd. den 31 maj 1815: Diverse kungörelser.

11) Upsala Tidning, 8 Häftet N:o 29, lörd. den 7 okt. 1815.

12) Upsala Tidning, 8 Häftet N:o 34 och 35 den 25/10 och 28/10 1815.

Sedlar, samt *Abo Allmänna Tidning*, på hvilka Journaler och Tidningar man redan dragit försorg om prenumeration. I händelse af ett betydligare antal Subscribenter kunna härtill läggas *Wachlers Neue Theologische Annalen*, *Journal des Luxus und der Moden*, och *Allgemeine Geographische Ephemeriden*. Till låns erhåller Sällskapet *Hallische Literatur-Zeitung*, *Göttingische gelehrte Anzeigen*, *Gilberts Annalen der Physik*, *The Monthly Review*, *The Colchester Gazette*, *Liste der Börsehalle*, samt *Altonaischer Mercurius*. Genom Bokhandeln införskrifwas de förnämsta Wetenskapliga Journaler, äfwensom alla, i någon mån intressante Swenska Ströskrifter, jämte utkommande Förordningar m. m. anskaffas. Läserummen hållas öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m., samt alla Söndagar ifrån kl. 4 till kl. 8 e. m.; och äger hwarje Ledamot rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek, hwaröfwer tryckt förteckning gratis erhålles, på wissa timmar i weckan hemlåna hwad som åstundas, med willkor att det låntagne, innom en bestämd tid, återställes. Afgiften, hwilken bör wara erlagd innom Martii Månads slut, utgör för hela året 5 R:d Banco, och äga Studerande rättighet, att Terminswis uti Sällskapet deltaga, på det sätt, att de för Wärtermin betala 3, samt för Höst-Termin 2 R:d Banco»¹³⁾.

När det här liksom i en del tidigare tillkännagivanden från föregående år talas om att man har en del Journaler och tidskrifter till låns, så är det fråga om de periodica, som universitetsbibloteket enligt konsistoriets beslut af den 26 november 1814 ställde till läsesällskapets förfogande. Av förteckningarna på dessa låntagna alster ser man klart, hur obetydligt i själva verket bibliotekets förråd av samtida tidskriftsserier var. Dessutom synes man genom samarbete med ett lånbibliotek i Stockholm ha haft några tidskrifter därifrån.

Medlemsantalet ökade för 1816 till 137 personer, varförutom även detta år ett frivilligt bidrag erhöles på sammanlagt 82 rdr¹⁴⁾. Av studenterna hade 31 under vårterminen och 20 under höstterminen begagnat sig av möjligheten att deltaga. Det ökade deltagarantalet krävde ökade möjligheter att taga emot besökare på läselokalerna, och sällskapet började därför verksamhetsåret med att anskaffa tre nya bokhyllor samt tre bord och sex stolar. Bland nya utgifter för året finns också upptagen

¹³⁾ Upsala Tidning, 8 Häftet N:o 36, 38 och 50 den 1/11, 8/11 och 20/12 1815. Skrivelsen här återgiven enligt formuleringen i N:o 50.

¹⁴⁾ Låse Sällskapets Cassa-Conto för 1816 (UUB). Enligt den »Förteckning på Ledamöterna i Upsala Läsesällskap för år 1816, i den ordning de sig anmält», som publicerades i Upsala Tidning 20/12 1815 och 24/1, 7/2, 10/2, 21/2, 6/3, 27/3, 9/10 och 30/10 1816 hade 148 personer anmält sig vilja deltaga, men av dessa ha tydligen en del dragit sig tillbaka.

en post för vikarie åt A. Rosenblad under dennes frånvaro från Uppsala och vistelse vid Sättra brunn¹⁵⁾.

Vid vårterminens början publicerade direktionen åter en artikel i ortstidningen om läsesällskapets verksamhet. Den var emellertid i huvudsak av samma innehåll som den ovan anförda från den 31 oktober och kan därför förbigås här. Det egentligen enda nya i tillkännagivandet var, att sällskapet till låns nu också erhöles »Journal de Physique par de la Mettrie»¹⁶⁾. Vem som stod för denna utlåning till läsesällskapet angives icke. Möjligen är det fråga om någon eller några av professorerna, som voro intresserade av sällskapet. Möjligt är också, att samarbete på denna punkt ägt rum mellan det ovan nämnda Nya Läsesällskapet och Upsala läsesällskap eller mellan detta och något av de Stockholmska läsesällskapen, t. ex. Anders Wiborgs, vilkens låneinrättning enligt läsesällskapets räkenskaper för år 1817 då hade ett intimt samarbete med Upsala läsesällskap.

Rörande det inre arbetet inom läsesällskapet noteras, att man fortfarande hade årliga inventeringar för kontrollens skull. Till inventeringen vårterminen 1816 uppmanades ledamöterna genom en tidningsannons att återlämna låntagna tidskrifter. Uppmaningen gällde särskilt sådana ledamöter, »hwilka från längre tid tillbaka ännu hafwa till låns från Läsesällskapet nödige Journaler, Tidningar eller Skrifter»¹⁷⁾. Även deltagaravgifterna inkrävdes genom tillkännagivanden i tidningspressen, i vilka tillkännagivanden tid och plats för avgiftsinbetalningen angavs¹⁸⁾.

Vid höstterminens början kungjordes genom notiser i tidningspressen de möjligheter studenterna hade att få deltaga i läsesällskapets verksamhet. I en sådan notis hette det exempelvis: »De hwilka, mot en afgift af 2 R:d Banco, som uti December månad erlægges, wilja, för den återstående delen af året, uti Läsesällskapet deltaga, behagade anteckna sina namn å Subscriptionslistan uti Läse-Rummen uti Gillets Hus, hwilka äro öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m. samt alla Söndagar från kl. 4 till kl. 8 e. m.»¹⁹⁾. Årsmöte höll man detta år den

¹⁵⁾ Låse Sällskapets Cassa-Conto för 1816 (UUB).

¹⁶⁾ Upsala Tidning, 9 Häftet N:o 13—14, onsd. den 7 februari 1816.

¹⁷⁾ Upsala Tidning, 9 Häftet N:o 23, lörd. den 2/3 1816.

¹⁸⁾ ibidem N:o 27, 29 och 30 den 16/3, 23/3 och 27/3 1816. Motsvarande tillkännagivanden under höstterminen inflöto i samma tidning 10 Häftet N:o 42 och 43 den 23/11 och 27/11 1816.

¹⁹⁾ Upsala Tidning, 10 Häftet N:o 27, 28, 29 och 30 den 2/10, 5/10, 9/10 och 12/10 1816. Kungörelserna voro daterade den 1 oktober 1816.

30 november²⁰⁾. Till direktörer valdes härvid Pehr von Afzelius, J. J. Brändström och Erik Gustaf Geijer. Besluten rörande tidskriftsprenumerationer, årsavgifter, öppethållande m. m. refererades utförligt i en artikel i Upsala Tidning, i vilken det hette: »De hwilka för år 1817 wilja deltaga uti Läsesällskapet, behagade med det första anmäla sig på den Subscriptions-Lista, hwilken uti Sällskapets Läserum och Gillets hus är att tillgå. Post-dagligen ankomma ifrån Januarii månads början alla *Swenska Tidningar af wärde, Jenaische Allg. Lit. Zeitung, Neue Leipziger Literatur Zeitung, Heidelbergische Jahrbücher der Literatur, Allg. Geographische Ephemeriden, Neue Theologische Annalen, Salzburger Medic. Chirurgische Zeitung, Zeitung für die elegante Welt, Journal des Dames et des modes, Dansk Litteratur Tidende, Athene af Molbech, Hamburger Correspondent, Liste der Börsehalle, Schirachs Politisches Journal, Allg. Zeitung, Allgem. Deutscher Beobachter, Journal de Leyde, Norske Nationalbladet, Norske Rigs Tidende, samt Abo Allmänna Tidning*, på hwilka Journaler och Tidningar man redan dragit försorg om pränumeration. Till låns erhåller Sällskapet *Hallische Literatur Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen, Colchester Gazette, The Monthly Review, Gillberts Annalen der Physik, Thompsons Annals of Philosophy and Chemistry, Zeitschrift für Astronomie und verwandte Wissenschaften, Annales de Chemie*, samt *Saga Norsk Tidskrift*. — Genom Bokhandel införskrifwas: *Buchholtz' Journal für Deutschland, Journal d. Luzus u. Moden, Das Morgenblatt für gebildete Stände*, samt, i händelse af ett betydligare antal Subscribenter, de förnämsta större wetenskapliga Journaler, äfwensom alla, i någon mån interessanta Swenska Ströskrifter, jämte utkommande Förordningar m. m. anskaffas. Läserummen hållas öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m., samt alla Söndagar ifrån kl. 4 till kl. 8 e. m., och äger hwarje Ledamot rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek, hwaröfver tryckt förteckning gratis erhålles, på wissa timmar i weckan hemlåna hwad som åstundas, med willkor att det låntagna, inom bestämd tid, återställes. Afgiften, hwilken bör wara erlagd inom Aprill månads slut, utgör för hela året 5 Rdlr Banco; dock äga Studerande rättighet, att Terminswis uti Sällskapet deltaga, på det sätt, att de för Wår-Termin betala 3, samt för Höst-Termin 2 Rdlr Banco²¹⁾.

20) Kungörelser härom i Upsala Tidning, 10 Häftet N:o 43 och 44 den 27/11 och 30/11 1816.

21) Kungörelsen, vilken som nämnt är daterad »Upsala den 30 Nov. 1816» och undertecknad av de tre direktörerna P. von Afzelius, J. J. Brändström och Erik Gustaf Geijer, är införd i Upsala Tidning, 10 Häftet N:o 45, 46 och 50 den 4/12, 7/12 och 21/12 1816.

Ekonomin hade detta år gått bättre ihop än under det föregående. Inkomster och utgifter balanserade på hela 749 rdr banko, och en behållning av något öfver 24 rdr hade man att börja året 1817 med. Samuel Grubbe, G. Wahlenberg och Elias Christopher Grenander, som utsetts att granska räkenskaperna för 1815 och 1816, kunde också rapportera, att bokföringen skett med utmärkt ordning och noggrannhet. Föreståndare för inrättningen hade även detta år varit J. J. Brändström²²⁾.

År 1817 inträffade ett större bortfall av 5-riksdalersledamöter, i det man detta år kunde räkna blott 67 sådana mot föregående års 86. Där emot ökade antalet studenter i läsesällskapet avsevärt, nämligen från 51 till 65. De betalade som vi sett 3 rdr för vårterminen och 2 rdr för höstterminen. Enligt den tryckta medlemsförteckningen var ledamotantalet för året 144, men enligt räkenskaperna hade endast 132 av dem verkligen betalat sina medlemsavgifter²³⁾. J. J. Brändström fortsatte även detta år som föreståndare, och A. Rosenblad var fortfarande sällskapets allt i allo.

För att såväl äldre som nytillträdande ledamöter skulle veta vad de hade att rätta sig efter, meddelade direktionen genom anslag i läserummen och genom tillkännagivanden i pressen, att de »hwilka, för det nu ingångna året, antingen helt och hållet, eller ock Terminswis som Ledamöter uti Läsesällskapet sig antecknat, kunna detta sitt Ledamotskap nu genast begagna». Vidare meddelades, att »för dem, hwilka uti Sällskapet åstunda, med samma rättighet, deltaga, men sig ännu icke antecknat, Subscriptions Lista finnes på Låse Rummen att tillgå²⁴⁾. Anmodanden till medlemmarna att betala ledamotavgifterna skedde på samma sätt ett flertal gånger bl. a. genom tidningarna²⁵⁾.

Inför sommarferierna 1817 meddelade läsesällskapets direktion, att utlåningen ur läsesällskapets samlingar skulle fortgå även under sommar-månaderna för de medlemmar, som stannade i Uppsala. Dock inskränktes

22) Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1816. Det var Brändström, som underskrivit räkenskaperna och närmast skött ekonomin och som revisorernas beröm därför främst gällde.

23) »Förteckning på Läsesällskapets Ledamöter för innewarande År, i den ordning de sig till deltagande antecknat.» Upsala Tidning, 11 Häftet N:o 19, 20, 22, 36, 41, den 26/2, 1/3, 8/3, 30/4, och 17/5 1817 samt Häftet N:o 30 den 8/10 1817.

24) Upsala Tidning, 11 Häftet N:o 2, 4, 15, 16 och 17 den 4/1, 11/1, 12/2, 15/2 och 19/2 1817.

25) Upsala Tidning, 11 Häftet N:o 16, 17, 35, 36, 37, 43 och 44 den 15/2, 19/2, 30/4, 3/5, 24/5 och 28/5 1817. Liknande kungörelser även under hösten bl. a. i 12 Häftet N:o 34, 35, 37—38 och 39 den 18/10, 22/10, 29/10 och 5/11 1817.

lånetiderna till två gånger i veckan, måndagar och torsdagar kl. 4—5²⁶⁾. När arbetet återupptogs i full utsträckning i oktober blevo lånetiderna fastställda till måndagar och torsdagar kl. 4—5 samt onsdagar och lördagar kl. 12—1. Orsaken till växlingen av lånetiderna var tydligen den, att man genom erfarenhet fått klart för sig, att vissa samma bestämda tider alltid blevo obekväma för en del medlemmar. För dem som voro hindrade kl. 4—5 passade kanske kl. 12—1²⁷⁾.

Redan i september satte direktionen i gång med sin reklam för sällskapet och sökte värva medlemmar bl. a. genom tillkännagivanden i tidningarna. Man anförde sålunda, att de som »under nu ingående Höst-Termin, vilja mot en afgift af 2 Rdlr B:co, hwilka wid Terminens slut erläggas, begagna Läsesällskapet, kunna nu genast vinna denna sin önskan, då de anteckna sine namn på den Subscriptions-Lista, som finnes att tillgå uti Läse-Rummen i Gillets Hus»²⁸⁾. Reklamen gjorde också verkan så till vida, att man värvade 21 abonenter å 2 rdr för denna termin²⁹⁾.

Årsmötet hölls onsdagen den 3 december, sedan vanlig kallelse utfärdats³⁰⁾. Vid mötet valde man ny direktion, vilken denna gång fick sammansättningen Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och Gustaf Wilhelm Gumaelius. Till och med detta år 1817 hade J. J. Brändström stått som chef för inrättningen, sedan denna kommit till Gillet, men han avlöstes nu av Gumaelius. De revisorer, som denna gång hade att granska räkenskaperna, voro Severin Löwenhjelms, N. J. Anjou och J. Kinnander. De funno allt ganska gott och räkenskaperna lades med gillande till handlingarna. En brist på nära 64 rdr banko överlämnades till den nye föreståndaren att klara av. Förutom personskiftena i ledningen för sällskapet, beslöts på mötet också om sällskapets fortsatta verksamhet. I detta avseende bringades besluten till allmänhetens kännedom genom en tidningsartikel samma dag som årsmötet hållits. I artikeln, som infördes i ortstidningen hette det i nära överensstämmelse med tidigare års kungörelser vid motsvarande tillfällen: »De, hwilka för år 1818 vilja deltaga uti Läsesällskapet, behagade med det första anteckna sig på den Subscriptions Lista, hwilken uti Sällskapets Läserum och Gillets

²⁶⁾ Kungörelse härom i Upsala Tidning. 11 Häftet N:o 49, 50 och 51 den 14/6, 17/6 och 21/6 1817.

²⁷⁾ Kungörelse om lånetiderna i Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 31—32 d. 11/10 1817.

²⁸⁾ Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 26—27, 28, 29 och 30 den 27/9, 1/10, 4/10 och 8/10 1817.

²⁹⁾ Läse Sällskapets Cassa-Conto för 1817.

³⁰⁾ Kallelsekungörelse i Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 46 och 47 den 29/11 och 3/12 1817.

hus är att tillgå. Post-dagligen ankomma, ifrån Januarii månads början, alla *Swenska Tidningar af värde*. Det påpekades vidare, att man skulle skaffa »de förnämsta större Wettenskapliga Journaler, äfwensom alla, i någon mån interessanta Swenska Ströskrifter, jemte utkommande Förordningar m. m.», för den händelse man finge räkna med ett »betydeligare antal Subscribenter». Liksom förut skulle läserummen på läsesällskapet hållas öppna alla vardagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m. och dessutom alla söndagar från kl. 4 till kl. 8 e. m. Varje ledamot ägde rätt att på de timmar som voro avsedda därför låna hem sådana verk, som fanns i sällskapets »betydeliga Bibliothek» och som han hade användning för i mera enskilda studier. Återställandet av låntagna arbeten skulle dock ske inom av direktionen fastställd tid. Förteckningen över samlingarna, som förelåg i tryck, tillställdes varje ledamot utan något som helst vederlag. Avgiften till sällskapet för året skulle betalas före april månads slut. Den var nu liksom tidigare 5 rdr banko. Studenter ägde dock fortfarande den förmånen att få dela årsavgiften på vår- och hösttermin, varvid på vårterminen belöpte sig 3 rdr och på höstterminen 2 rdr banko³¹⁾.

Förteckningen över de utländska tidskrifter, på vilka man redan i december prenumererat eller eljest rekvirerat genom bokhandeln, var i huvudsak av ungefär samma art som föregående års. Genom postens förmedling erhöill man sålunda *Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung*, *Neue Leipziger Literatur Zeitung*, *Heidelbergische Jahrbücher der Literatur*, *Allgemeine Geographische Ephemeriden*, *Neue Theologische Annalen*, *Salzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung*, *Zeitung für die elegante Welt*, *Journal des Dames et des Modes*, *Dansk Literatur Tidende*, *Athene af Molbech*, *Hamburger Correspondent*, *Liste der Börsenhalle*, *Schirachs Politisches Journal*, *Allgemeiner Deutscher Beobachter*, *Norske Nationalbladet*, *Norske Rigs Tidende*, *Norske Tilskuer* samt *Abo Allmänna Tidning*.

Genom bokhandeln erhöill man *Buchholtz' Journal für Deutschland*, *Journal des Luxus und der Moden* och *Das Morgenblatt für gebildete Stände* och till låns hade man detta år — förmodligen i huvudsak från universitetsbiblioteket enligt ovan nämnd överenskommelse — *Hallische*

³¹⁾ Upsala Tidning, 12 Häftet N:o 48, lörd. den 6 dec. 1817. Kungörelsen var under-tecknad: »Upsala den 3 Dec. 1817. Läsesällskapets Direction: P. von Afzelius, E. G. Geijer, G. W. Gumaelius». Från 1817 några år framåt hade sällskapet en ganska betydande årsinkomst genom samarbete med Anders Wiborgs lånbibliotek i Stockholm, vilken sistnämnda inrättning fick utnyttja läsesällskapets tidningar och journaler och härför erlade ganska stora avgifter till sällskapet. Se härom Läse-Sällskapets Cassa-Conto 1817, 1818, 1819, 1820, 1821.

Literatur Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen, Colchester Gazette, The Monthly Review, Gillberts Annalen der Physik, Thompsons Annals of Philosophy and Chemistry, Zeitschrift für Astronomie und verwandte Wissenschaften, Annales de Chemie samt *Saga, Norsk Tidsskrift*.

Hur verksamheten vid läsesällskapet tog sig ut vid denna tid, sedd med en främlings kritiska ögon, få vi en föreställning om av Fr. Wilh. von Schuberts redogörelse för besöket i Uppsala under hans resa i Sverige. Han säger därvid på tal om det kulturella livet i universitetsstaden: »En Svensk Litteraturtidning utgifves i Upsala, samt ett Veckoblad af blandadt innehåll. En Läserklubb är stiftad i det så kallade Gillet, och der finner man Svenska, Tyska, Engelska, Fransyska och Danska lärda och politiska tidningar, samt vetenskapsjournaler af alla slag; de begge första ganska fullständigt. Klubben öppnas dagligen, dock ej förr än efter kl. 4 om Söndagseftermiddagarna. För bokauktioner finnes en särskild lokal. Ett romanläsesällskap är af Mag. Bruzelius inrättad». Det förefaller av denna skildring, som om Schubert ansett, att såväl litteraturtidning som ortstidning haft en av sina främsta förutsättningar i läsesällskapet, som genom sina tidningar och lärda journaler erbjöd den kringsyn och det rika stoff, som gjorde en sådan tidningsutgivning möjlig. Intressant är också att se, hur Schubert i detta sammanhang nämner bokauktionskammaren. Det är nämligen intet tvivel om att dylika försäljningsställen vid denna tid jämsides med bokhandeln utgjorde en viktig leverantör av såväl periodica som vanlig litteratur till läsesällskap av skilda slag. Det framgår av Schuberts redogörelse för förhållandena i lärdomsstaden, hur ingående han satt sig in i dess lärda liv³²⁾.

Om ledamotbeståndet i läsesällskapet under 1818 ger oss en del artiklar i Upsala Tidning under året ett ganska gott besked. Antalet ledamöter var enligt denna källa 139³³⁾. Om verkligen alla anmälda betalat sina avgifter, kan icke kontrolleras, då Gumaelius till skillnad från vad Brändström tidigare gjort icke specificerade uppgifterna på inkomstsidan i sin bokföring³⁴⁾. Eljest fortsatte Gumaelius enligt samma anda och enligt samma program sin ledning av sällskapet som föregångarna. Sålunda annonserade även han i ortstidningen om medlemsavgifternas in-

32) Schubert, Fr. Wilh. von, Resa genom Sverige, Norrige, Lappland... Åren 1817, 1818 och 1820 Bd I, Senare Afdelningen, Stockholm 1823, s. 210 f.

33) »Läsesällskapets Herrar Ledamöter för år 1818 i den ordning de sig antecknat» i Upsala Tidning, 13 Häftet N:o 17—18 och 19 den 14/2 och 18/2 1818, samt 14 Häftet N:o 43 och 44 den 7/11 och 11/11 1818.

34) Läs Sällskapets Cassa-Conto för 1818.

betalning på vissa fastställda tider, då kassören stod beredd att ta emot dem. Detta skedde såväl under vår- som hösttermin³⁵⁾. Året gick med något över 6 rdr banko förlust³⁶⁾.

Årsmötet hölls den 12 december 1818 enligt de utfärdade kallelsekungörelserna³⁷⁾. Till direktörer valdes nu Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och Johan Arvid Winbom. Besluten för övrigt överensstämde i huvudsak med tidigare årsmötens. Sålunda fastställdes tiderna för samlingarnas och läsrummens öppethållande till för vardagar kl. 9 f. m.—kl. 8 e. m. och för söndagar till kl. 4—8 e. m. Tidigare bestämda tider för in- och utlåning fastställdes även för kommande år, varjämte avgifter och stadganden för deras inbetalande prologerades att gälla även för 1819. Intresserade uppmanades att anteckna sig på den subscriptionslista, »som uti Sällskapets Läserum och Gillets hus är att tillgå». Man ställde även nu i utsikt att ytterligare vetenskapliga journaler och intressanta svenska ströskrifter skulle anskaffas liksom även utkommande nya förordningar m. m., om ledamotantalet ökades med ett »betydligare antal Subscribenter». De tidskriftsserier man redan vid årsmötet beslöt skola anskaffas för 1819 voro i huvudsak de samma som man hållit under 1818, men en del nyheter kom man också med. Med posten införskaffade man sålunda förutom alla vanliga svenska tidningar *Le Scandinave, Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, Heidelbergische Jahrbücher der Literatur, Allgemeine Geographische Ephemeriden, Salzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung, Dansk Literatur Tidende, Hamburger Correspondent, Schirachs Politisches Journal, Norske Rigs Tidende, Norske Nationalblad, Morgenblad* samt *Åbo Allmänna Tidning*. Genom bokhandeln anskaffade man tidskrifterna *Allgemeiner Deutscher Beobachter, Neue Theologische Annalen, Okens Isis, Eichhorns und von Savignys Beiträge zur geschichtlichen Rechtswissenschaft*. Till låns hade man samma tidskrifter som man haft tillgång till på detta sätt under 1818 men dessutom tidskriften *Journal des Nismes*³⁸⁾.

Vid årsmötet hade man också måst välja ny föreståndare. Gumaelius tjänstgjorde f. ö. icke på föreståndarposten till årets slut utan avslutade räkenskaperna den 9 dec. 1818. Förmodligen förelåg något privat skäl

35) Upsala Tidning, 13 Häftet N:o 27 den 18/3 och 14 Häftet N:o 42 den 4/11 1818.

36) Läs Sällskapets Cassa-Conto för 1818.

37) Upsala Tidning, 14 Häftet N:o 52 och 53 den 9/12 och 12/12 1818.

38) Kommunikén var daterad den 16 dec. och var undertecknad av de tre nyssnämnda direktörerna. Upsala Tidning, 14 Häftet N:o 54 den 16/12 1818. Tillkännagivandet upprepades i samma tidning 15 Häftet N:o 3 den 13/1 1819.

för honom till att lämna läsesällskapets ledning på detta sätt i förtid³⁹⁾. Till ny föreståndare bland de nyvalda direktörerna utsågs Johan Arvid Winbom.

Då Winbom i början av december övertog chefskapet för läsesällskapet återstod ännu en mängd utbetalningar innan månadens slut. Sammanlagt uppgingo de till icke långt ifrån 400 rdr banko under det att inkomsterna för samma tid icke belöpte sig till mer än c:a 150 rdr. I det nödläge, som på detta sätt uppstod, trädde åtta av läsesällskapets gamla vänner och gynnare emellan och lånade sällskapet 25 rdr banko vardera. De som räddade den ekonomiska situationen voro Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer, Sven Lundblad, J. J. Bredman, Samuel Grubbe, Josef Otto Höijer, Carl Zetterström och J. J. Brändström⁴⁰⁾. Lånet synes ha tillkommit på det sättet, att de nämnda ledamöterna tillsammans med Winbom under december förskjutit behövligen medel till de löpande utgifterna. Från början hade det tydligen varit meningen att försträckningen skulle vara rent tillfällig och gälla blott tills de nya årsavgifterna för 1819 hunnit inkomma till kassören. Det visade sig emellertid omöjligt för kassören att återbetala lånen, om man inte avsevärt inskränkte journalanskaffningen för 1819 och därigenom inskränkte sällskapets utgifter. Då man icke ansåg sig vilja gå med på en sådan inskränkning av sällskapets verksamhet, återstod blott att försträckningarna fingo permanent karaktär och att de skulle återbetalas så snart sällskapets ekonomiska ställning medgav detta. Formellt ordnades lånet på läsesällskapets sammankomst den 24 mars 1819, till vilken medlemmarna kallats genom bl. a. en tidningskungörelse. I tillkännagivandet meddelades, att sällskapet borde »enhälligt sammanträda» till några »högst wigtiga öfwerläggningar», varför betonades, det komma »de frånvarande att (få) åtnöja sig med de närvarandes Beslut»⁴¹⁾. Vid sammankomsten reglerades lånet av de 200 rdr banko från de nämnda gynnarna av verksamheten och överenskoms, att lånet skulle avbetalas på det sättet, att vederbörandes årsavgift för varje kommande år skulle avdragas på lånet. Detta kom följaktligen i praktiken att innebära, att de åtta långivande ledamöterna inbetalt sina ledamotavgifter för fem år framåt i förskott⁴²⁾.

Den besvärliga ekonomiska situationen gjorde, att man måste gå in

³⁹⁾ J. J. Brändström, Elias Christopher Grenander och Ad. af Wetterstedt reviderade räkenskaperna, vilka lades ad acta utan anmärkning.

⁴⁰⁾ Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1819.

⁴¹⁾ Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 26—27, lörd. den 20/3 1819.

⁴²⁾ Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1819 och följande.

för medlemsvärningen med största energi, och att man måste effektivt se till att medlemsavgifterna också verkligen inkrävdes. På denna punkt hade det uppenbarligen brustit en hel del. Man lät därför införa en hel rad med kungörelser i ortstidningen med reklam för läsesällskapet och med krav på medlemsavgifternas omedelbara erläggande, varvid tider och rum för inbetalningarna till kassören noggrant angavs⁴³⁾.

Medlemsvärningen gav till resultat att ett ungefär lika stort antal medlemmar som under de närmast föregående åren lät anteckna sig för deltagande. Den tryckta medlemsförteckningen upptager 132 namn, men då den tryckts redan den 13 november kan ytterligare några subskribenter ha tillkommit⁴⁴⁾. Räkenskaperna äro åter specificerade för detta år, och de upptaga 55 ledamöter å 5 rdr banko, 49 ledamöter å 3 rdr och 31 å 2 rdr banko, samt en ledamot, som betalat 10 rdr, vilket tillsammans utgör en medlemskader om 136 medlemmar⁴⁵⁾. Man torde icke gissa alltför fel, om man antager, att den ensamme ledamot som erlade 10 rdr i subskriptionsavgift varit kronprins Oscar, som höstterminen 1819 vistades vid universitetet och bl. a. åhörde föreläsningar av Geijer, Biberg och Nordmark. Kronprinsen åtog sig nämligen under terminen att framgent stå såsom beskyddare för läsesällskapet. Han tjänstgjorde för övrigt som akademkansler vid denna tid⁴⁶⁾.

Under höstterminen sammanträdde läsesällskapet den 16 oktober⁴⁷⁾. Vad som avhandlades på detta s. a. s. extra ordinarie möte är icke bekant

⁴³⁾ Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 24 och N:o 42 den 13/3 och 12/5 1819 under rubriken Diverse Kungörelser, samt 16 Häftet N:o 39 och 43 den 27/10 och 10/11 1819, det sistnämnda tillkännagivandet undertecknat av hela direktionen — P. von Afzelius, E. G. Geijer och J. A. Winbom, — troligen för bättre effekts vinnande.

⁴⁴⁾ »Förteckning på Läse Sällskapets Herrar Ledamöter år 1819 i den ordning de behagat sig anteckna» i Upsala Tidning, 15 Häftet N:o 36 och 42 den 21/4 och 12/5 1819 samt 16 Häftet N:o 35, 39 och 44 den 13/10, 27/10, 13/11 1819.

⁴⁵⁾ Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1819.

⁴⁶⁾ Kronprinsen var förordnad som kansler för Uppsala universitet. Lars v. Engeström var fortfarande kansler för Lunds universitet. Jfr Svanberg, Gustaf, Redovisning för en lång lefnad, utg. av N. V. E. Nordenmark, Uppsala 1949, s. 48 f. (Handskr. sign. X:299, UUB). Svanberg säger här om kronprinsen, att »Dennes egentliga nöjen voro väl balerna på Upsala Gille». Även konung Karl Johan besökte Uppsala några dagar i oktober för att lägga grundstenen till Carolina Rediviva. Hyllningarna för honom i samband därmed samt för kronprinsen Oscarsdagen den 1 dec. blevo ovationsartade. Jfr Uppsalastudenten genom tiderna, Uppsala 1950, s. 121. Se även J. H. Schröders »Utdrag ur ett bref från Upsala» i Abotidskriften Mneмосyne den 10 nov. 1819. Jfr E. G. Geijers brev till sin mor den 21/12 1819: Samlade skrifter Bd XIII, s. 179.

⁴⁷⁾ Upsala Tidning, 16 Häftet N:o 35 och 36 den 13/10 och 16/10 1819.

genom någon källuppgift. Förmodligen var det dock så att mötet sammankallats för att låta kronprinsen få tillfälle att föreställa sig för ledamöterna. Det var väl vid denna sammankomst, som han åtog sig att vara läsesällskapets beskyddare.

Årsmötet sammankallades till den 30 november 1819⁴⁸⁾. Därvid valde man till revisorer J. J. Bredman, L. P. Walmstedt och E. C. Grenander, vilka sedermera i sin revisionsberättelse vitsordade, att Winbom fört räkenskaperna »med utmärktaste nit, ordning och noggrannhet»⁴⁹⁾. Till direktion för 1820 omvalde man Afzelius, Geijer och Winbom med Winbom som föreståndare för inrättningen även för 1820. Om läsesällskapets beslut för övrigt underrättas vi i en efter några dagar efter sammanträdet utfärdad kungörelse, i vilken man nu för första gången kan ståta med kronprins Oscar såsom beskyddare för sällskapet. I kungörelsen anförde man: »Upsala Läsesällskap, som fortfar under H. K. H. Kron Prinsen och Academie Cantzlers Nådiga hägn och beskydd, får härmedst underrätta dem, hwilka för år 1820 behaga i Sällskapet deltaga, att en Subscriptions Lista till antecknande derföre dageligen är att tillgå i de wanliga Läserummen på Gården i Gillets hus. Postdagligen ankomma från Januarii månads början, alla wanliga *Swenska Tidningar, Jenaische Allg. Litt. Zeitung, Neue Leipziger Litter. Zeitung, Heidelbergsche Jahrbücher d. Literatur, The Monthly Review, Dansk Literatur Tidende, Hamburger Correspondent, Schirachs Politisches Journal, Norsk Rigs Tidende, Norske Nationalblad, Liste der Börsenhalle, Altonaischer Mercurius, Mnemosyne* samt *Helsingfors Tidning*, på hwilka Journaler och Tidningar man redan dragit försorg om Prenumeration. Till låns erhåller Sällskapet *Hallsche Litter. Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen, Thompsons Annals of Philosophy and Chemistry* samt *Saga, Norsk Tidsfördrif*. Genom Bokhandeln införskrifwas *Neue Theologische Annalen, Okens Isis, Allg. Geographische Ephemeriden, Eichborns och Savignys Beiträge zur geschichtlichen Rechtswissenschaft, Wiener Jahrbücher der Literatur*, och, i händelse af ett betydligare antal Subscribenter, någon Fransk Wettenskaplig Journal, äfwensom intressanta *Swenska Ströskrifter*, jemte utkommande Förordningar m. m. anskaffas. — Läserummen hållas öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m., samt Söndagarne ifrån kl. 4 till kl. 8 e. m., och äger hwarje Ledamot rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek, hwaröfwer tryckt Förteckning gratis erhålles, på wissa timmar i weckan hemlåna hwad

⁴⁸⁾ Upsala Tidning N:o 47 onsd. den 24/11 1819.

⁴⁹⁾ Låse Sällskapets Cassa-Conto för år 1819.

som åstundas, med willkor att det låntagna, inom bestämd tid, återstalles. Afgiften, som bör erläggas sist inom Mars månads slut, utgör för hela året 5 R:d Banco; dock äga Studerande rättighet, att Terminswis uti Sällskapet deltaga, på det sätt, att de för Wår-Terminen betala 3 (R:d) och för Höst-Terminen 2 R:d Banco»⁵⁰⁾.

Förutom de här i den allmänna kungörelsen nämnda publikationerna erhöill läsesällskapet ännu en tidskrift genom gåwa från kronprins Oscar. I början av april 1820 kunde direktionen nämligen meddela: »På af H. K. H. Kron Prinsen Nådigt skedd requisition erhåller Sällskapet med posten Journalen: *La Minerve Française, Paris 1820*»⁵¹⁾. Att sällskapet på detta sätt direkt kunde påvisa akademikanternas intresse för dess verksamhet, hade ett betydande reklamvärde, när det gällde att värva medlemmar.

Det kronprinsliga beskyddarskapets reklamvärde utnyttjades också av läsesällskapets ledning. I ett tillkännagivande i januari 1820, anförde H. K. H. Kron Prinsen, Acad. Cantzlers Nådiga hägn och beskydd. De som wilja uti Sällskapet deltaga innew. år behagade, ju förr desto häldre, anteckna sina namn på den Subscriptionslista, som uti det wanliga Läserummet dagligen är att tillgå»⁵²⁾.

Ledamotantalet ökade också detta år. Den tryckta medlemsförteckningen upptager visserligen blott 114 namn, men den publicerades så tidigt som den 26 april och upptager följaktligen icke de två personer, som anmälde sig för deltagande under vårterminen efter detta datum, samt icke heller de under höstterminen nytillträdande studenterna⁵³⁾. Enligt räkenskaperna hade 49 personer betalt 5 rdr banko, 67 ledamöter 3 rdr banko och 46 ledamöter 2 rdr, vilket visar att medlemsiffran var uppe i 162 personer⁵⁴⁾.

⁵⁰⁾ Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 1—2 den 11 dec. 1819. Kungörelsen infördes i pressen också i början av föreläsningsterminen i februari. Se samma tidning N:o 20—21, den 12 febr. 1820. Kungörelsen var undertecknad: »Låsesällskapets Direction. P. von Afzelius, E. G. Geijer, Joh. Arw. Winbom».

⁵¹⁾ Meddelande i Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 36—37 den 8 april 1820.

⁵²⁾ Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 8 lörd. den 8 jan. 1820. Notisen var undertecknad: »Upsala d. 7 jan. 1820. Låse-Sällskapets Direction. P. von Afzelius, E. G. Geijer, J. A. Winbom».

⁵³⁾ »Upsala Låse Sällskaps Beskyddare H. K. H. Kronprinsen, Acad. Cantzleren. Subscribenter år 1820: H. K. H. Kronprinsen samt i den ordning, de behagat sig anteckna.» Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 27, 30, 36—37 och 42 den 4/3, 15/3, 8/4 och 26/4 1820.

⁵⁴⁾ Låse Sällskapets Cassa-Conto för år 1820.

Liksom tidigare om åren var man även nu ytterst angelägen om att få in avgifterna från ledamöterna så tidigt som möjligt. Man annonserade härom flera gånger i pressen⁵⁵⁾. I slutet av april erhöles anmaningarna följande enträgna formulering: »I anseende till att åtskillige Läse Sällskapets utgifters liquidierande ej längre kan uppskjutas, behagade Sällskapets Hrr Ledamöter, som ännu icke betalt Subscriptionsavgiften för Året eller Terminen, densamma i Läserummet erlägga Lördagen d. 29 April eller Onsdagen d. 3 Maj kl. 12 till 1 f. m.»⁵⁶⁾. Detta år blev också det ekonomiska resultatet av läsesällskapets verksamhet mycket gott, ty en behållning av något över 176 rdr banko stod över till förfogande för nästa år.

En hel del vardagliga praktiska åtgärder under året kan nämnas. Den 25 maj höll sällskapet en sammankomst⁵⁷⁾, då man bl. a. beslöt att inköpa en soffa till lokalerna och att prenumerera på Nya Extra Posten för året⁵⁸⁾. Vid höstterminens början uppmanade man till teckning av medlemskap i sällskapet bl. a. genom en annons av följande formulering: »De som innewarande Hösttermin vilja deltaga uti Läse-Sällskapet å Gilllets hus, men sig dertill ännu ej anmält, behagade med första teckna sina namn å den i Läserummet befintliga Subscriptionslista. Terminsavgiften, 2 R:d b:o, erlägges wid medlet af October Månad»⁵⁹⁾. Kampanjen för värkning av nya ledamöter fick också såsom framgår av det ovan anförda en viss icke obetydlig effekt.

Årsmöte hölls den 30 november på läsesällskapets lokaler »då öfverläggningar i flera Sällskapets angelägenheter» förekommo⁶⁰⁾. Att revisorer räknas utsågos herrar J. J. Bredman, L. P. Walmstedt och J. E. Boëthius, vilka sedermera i sin den 21 februari daterade revisionsberättelse vitsordade, att räknas av Winbom förts »med utmärktaste nit, ordning och noggrannhet»⁶¹⁾. Till direktion för år 1821 återvaldes Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och nyvaldes Erik August Schröder, som åtog sig att vara inrättningens föreståndare efter Winbom, vilken önskade avgå och därför undanbett sig återval. Vad läsesällskapets

55) Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 29 och 30 den 11/3 och 15/3 1820.

56) ibidem N:o 42 och 43 den 26/4 och 29/4 1820.

57) Upsala Tidning, 17 Häftet N:o 49 och 50 den 20/5 och 24/5 1820.

58) Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1820.

59) Upsala Tidning, 18 Häftet N:o 39 och 41—42 den 7/10 och 14/10 1820. Kungörelsen var undertecknad utan namnuppräknung med epitetet: »Läse Sällskapets Direction».

60) Kallelse genom kungörelse i Upsala Tidning, 18 Häftet N:o 53 och 56 den 22/11 och 29/11 1820.

61) Revisionsberättelsen intagen i Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1820.

drift för övrigt beträffade, inneburo besluten i huvudsak en bekräftelse på vad som överenskommits motsvarande tid föregående år. Till låns hade man 1821 blott Hallische Literatur Zeitung och Göttingische Gelehrte Anzeigen, ävensom, heter det, sällskapet icke var »utan hopp att äfwen detta år bidrädas med flera Engelska och Franska Tidningar». Genom bokhandeln erhöles man Neue Theologische Annalen, Hermes, Allgemeine Geographische Ephemeriden, Eichhorns och Savignys Beiträge zur geschichtlichen Rechtswissenschaft samt Wiener Jahrbücher der Literatur. Avgifter, lånebestämmelser, öppethållande av läserummen etc. voro desamma som föregående år⁶²⁾.

En av föreståndaren Schröders första uppgifter såsom läsesällskapets chef var att ombesörja en avskrift av stadgarna att genom J. H. Schröder översändas till J. J. Pippingsköld i Åbo. Denne skrev nämligen den 26 februari 1821 till J. H. Schröder och meddelade, »att som flere önskat härstädes organisera ett läsesällskap i likhet med det i Upsala och till den ändan önskat se Upsala läsesällskaps stadgar», så hade man bett honom att sätta sig i förbindelse med Schröder och anhålla om en avskrift av dess reglerande stadgar. Han framhöll vidare i brevet, att man velat organisera sällskapet så fullkomligt som möjligt och att det därför vore viktigt att få veta, vilka brister Uppsalasällskapet led av, »i fall några sådana skulle finnas». Såsom framgår av Uppsalasällskapets medlemsförteckningar hade Pippingsköld under ett par år, 1818 och 1819, varit medlem av Upsala läsesällskap, varför han från sina studieår sålunda väl kände till läsesällskapets arbetssätt och litterära förråd, ehuru stadgarna tydligen icke voro honom närmare bekanta. Man kan således förmoda, att de intresserade i Åbo genom Pippingsköld och andra hört, att det upsaliensiska läsesällskapet egentligen blott var ett journalsällskap och icke ett lånbibliotek i egentlig mening samt att de reflekterade på en omorganisation av sitt aboensiska läsesällskap, som då var lånbiblioteksinrättning, i samma riktning. Sällskapet hade ju som vi sett från början liksom Uppsalainrättningen varit ett journalsällskap⁶³⁾. Just sommaren 1821 öppnade bokhandlare F. A. Meyer i Åbo efter tidigare ansatser från seklets början ett lånbibliotek med rikhaltig litteratur och tämligen stora resurser. Att konkurrera med detta skickligt ledda lånbibliotek skulle ha blivit en hopplös uppgift för Åbo läsesällskap, om detta skulle fortfara såsom lånbibliotek. En viktig uppgift

62) Upsala Tidning, 18 Häftet N:o 58 och 62 den 6/12 och 20/12 1820.

63) Jfr Mustelin, O., a. a., s. 75; Andersson, Otto, Josef Johan Pippingsköld, Helsingfors 1921, s. 188.

skulle sällskapet dock fortfarande ha att fylla, om det omorganiserades till ett mångsidigt journalsällskap med vetenskapliga och allmänna tidskrifter som specialitet. Verksamheten skulle följaktligen komma att i huvudsak likna Uppsala läsesällskaps. På det sättet skulle de båda inrättningarna i Åbo — läsesällskapet och det privatägda lånbiblioteket — komma att komplettera varandra. I det mönstergivande Uppsala hade man på detta sätt dels det på vetenskapliga och allmänna tidskrifter specialiserade Uppsala läsesällskap med nära anknytning till universitetet och dess bibliotek, dels sådana privatägda allmänna lånbibliotek som Fahlströms, Bruzelii m. fl.⁶⁴⁾. Liknande voro för övrigt förhållandena också i Lund efter 1813, där Akademiska läsesällskapet var ett specialiserat journalsällskap, medan det mera allmänna boklånebehovet tillfredsställdes av lånbibliotek, bokhandlare eller på annat sätt. Åboplannerna på ett reformerat och efter mönster av Uppsala läsesällskap arbetande sällskap gingo icke i verkställighet. Sällskapet upplöstes 1823, och samlingarna skänktes sedermera bort⁶⁵⁾.

Enligt medlemsförteckningen för Uppsala läsesällskap, publicerad under årets lopp, voro ledamöterna i läsesällskapet detta år 155⁶⁶⁾. Några synes dock ha fallit ifrån, ty räkenskaperna upptaga blott 151 betalande medlemmar, 41 å 5 rdr, 63 å 3 rdr och 45 å 2 rdr banko⁶⁷⁾. Som vanligt sökte man så snabbt som möjligt få medlemmarna att inbetala årsavgifterna och fastställde särskilda dagar, då avgifterna skulle betalas på sällskapet. Tillkännagivandena härom skedde i ortstidningen⁶⁸⁾. Under vårterminen höll man en allmän sammankomst den 26 maj, och därvid synes man ha överenskommit att prenumerera också på Sv. Hermes, Svea och Åbo Morgonblad⁶⁹⁾.

I början av höstterminen annonserade man om läsesällskapet för att väcka särskilt de nyinskrivnas uppmärksamhet på läsesällskapets verksamhet. Man anförde sålunda, att de »Herrar Studerande som under Hösttermin vilja deltaga i Uppsala Läsesällskap, behagade teckna sina

⁶⁴⁾ Jfr Mustelin, O., a. a., s. 124, 182 ff. samt Mustelin, O., Friedrich Anton Meyer — språkmästare, bokhandlare, kulturarbetare: Historisk Tidskrift för Finland 1948, s. 98 ff.

⁶⁵⁾ Jfr min undersökning av läsesällskapet i Lund passim.

⁶⁶⁾ »Uppsala Läs-Sällskaps Beskyddare H. K. H. Kronprinsen, Acad. Cantzleren. Subscribenter år 1821 i den ordning de behagat sig anteckna» i Uppsala Stads och och Läns Tidning N:o 19, 21, 29, 33 och 87 den 8/3, 15/3, 12/4, 26/4, 1/11 1821.

⁶⁷⁾ Läs Sällskapets Cassa-Conto för år 1821.

⁶⁸⁾ Uppsala Stads och Läns Tidning N:o 19, 21, 29, 83, 84, och 87 årgång 1821.

⁶⁹⁾ ibidem N:o 40 och 41 den 21/5 och 24/5 1821. Jfr Läs Sällskapets Cassa-Conto år 1821.

namn på den Subskriptionslista, som är att tillgå i Sällskapets rum uti Gillets hus, mot erläggande af 2 R:d banko inom Oktober månads slut»⁷⁰⁾. För att fastställa »nästa års requisition» kallades sällskapet till allmänt sammanträde den 25 oktober 1821⁷¹⁾, men slutgiltigt behandlade blevo dessa frågor först vid årsmötet den 3 december⁷²⁾. Denna gång valde man till revisorer J. J. Bredman, L. P. Walmstedt och J. H. Schröder, vilka liksom tidigare års revisorer funno allt ganska gott. Direktionen omvaldes i sin helhet, vilket innebar, att E. A. Schröder blev inrättningens föreståndare även för 1822.

Efter årsmötet utsändes det vanliga uppropet om följande års verksamhet. Det hette däri: »Uppsala Läsesällskap, som fortfar uti Gillets hus under H. K. H. Kronprinsens och Academ. Cantzlers Nådiga hägn och beskydd, anhåller, att de, hwilka för år 1822 wilja uti Sällskapet deltaga, wille ju förr desto heldre anteckna sine namn på den Subskriptionslista, som är att tillgå i Sällskapets rum. Postdagligen ankomma från Jaunarii månads början alla wanliga *Swenska Tidningar, Jenaische Allg. Lit. Zeitung, Wiener Jahrbücher d. Literatur, Hermes od. Krit. Jahrb. d. Lit., Lit. Conversations Blatt, Salzburger Med.-Chir. Zeitung, Dansk Literatur Tidende, Schirachs Politisches Journal, Norske Rigtidende, Hamburger Correspondent, Liste d. Börsenhalle, Altonaischer Mercurius, Mnemosyne* samt *Abo Tidning*, på hwilka Journaler och Tidningar man redan dragit försorg om prenumeration. Till läns erhåller Sällskapet: *Hallische Lit. Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen* samt *Journal der Reisen*. Genom bokhandeln införskrifwas: *Okens Isis, Rohrs Crit. Predig. Bibliothek, America, Allgem. Geographische Ephemeriden, Edinburgh Review* och *Journal de Savants*, äfwensom intressanta Swenska Ströskrifter, jemte utkommande Förordningar m. m. anskaffas. Läse- rummen hållas öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m. samt Söndagarne från kl. 4 till kl. 8 e. m., och äger hwarje Ledamot rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek, hwaröfwer tryckt Förteckning erhålles, på wissa timmar i weckan hemlåna hwad som åstundas, med willkor, att det låntagna inom bestämd tid återställes. Afgiften som bör erläggas sist inom Mars månads slut, utgör för hela året 5 R:d Banko; dock äga Studerande rättighet att Terminswis uti Sällskapet deltaga, på det sätt, att de för Wärterminen betala 3 (R:d) och för Höst-

⁷⁰⁾ Uppsala Stads och Läns Tidning N:o 80 den 8/10 1821.

⁷¹⁾ Kungörelser i samma tidning N:o 82 och 83 den 15/10 och 18/10 1821.

⁷²⁾ Kallelsekungörelser i samma tidning N:o 95 den 29/11 1821.

terminen 2 R:d Banko»⁷³). Kassabehållningen vid årets slut var något över 170 rdr banko.

Medlemslistan för vårterminen, vilken publicerades i juni, upptager 76 namn⁷⁴). Detta stämmer väl med räkenskaperna, som upptaga 40 ledamöter å 5 rdr och 37 ledamöter å 3 rdr⁷⁵). Om man får antaga, att en av dem som erlagt 5 rdr var kronprinsen, vilkens namn icke finns bland deltagarna på den publicerade medlemslistan, stämmer antalet ledamöter alldeles precis. Under höstterminen tillkommo ytterligare 32 ledamöter, vilka erlade en terminsavgift av 2 rdr banko enligt de gällande reglerna. Liksom tidigare år anmanades ledamöterna att inbetala sina avgifter på bestämd tid⁷⁶). Flertalet av dem som antecknat sig för medlemskap syns också ordentligt ha betalt sina avgifter detta år. Vårterminen avslutades verksamheten inom läsesällskapet med en allmän sammankomst den 13 maj 1822⁷⁷).

Höstterminens verksamhet inleddes med ett upprop, som återigen främst var riktat till de nytillkomna studenterna. I ett den 5 okt. daterat upprop meddelade »Läsesällskapets Direction» nämligen, att de »Hrr Studerande, som under innew. Hösttermin önska deltaga uti Upsala Läsesällskap, behagade ju förr dess heldre anteckna sina namn på den Subskriptionslista, som är att tillgå på Sällskapets Rum i Gillets hus, mot erläggande af två R:d b:o inom Oktober månads slut»⁷⁸). Eljest förlöpte terminen utan intermezzon och arbetet på läsesällskapet gick sin jämna vardagliga gång. Årsmötet hölls den 30 november, då enligt kallelsekungörelsen »en vigtig öfverläggning» med hela sällskapet skulle äga rum⁷⁹). Till revisorer valdes denna gång L. P. Walmstedt, E. C. Grenander och Henrik Falck, vilka vid revideringen icke fann något att anmärka. Den nya direktionen kom att bestå av Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och Carl Emanuel Aurivillius, vilken sistnämnde

⁷³) Uppropet, undertecknat av Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och Erik August Schröder, är införd i ortstidningen N:o 97 den 6/12 och N:o 99 den 13/12 1821.

⁷⁴) »Upsala Läsesällskaps beskyddare H. K. H. Kronprinsen, Acad. Cantzleren. Ledamöter för år 1822 i den ordning de sig antecknat» i Upsala Stads och Läns Tidning N:o 47 den 13/6 1822.

⁷⁵) Läse Sällskapets Cassa-Conto för år 1822.

⁷⁶) Anmaningskungörelser i Upsala Stads och Läns Tidning N:o 20, 25, 26, 33, 34, 84, 85, 89 och 90 den 11/3, 28/3, 1/4, 25/4, 29/4, 21/10, 24/10, 7/11, 11/11 ärg. 1822.

⁷⁷) Kallelsekungörelse ibidem N:o 36 och 37 den 6/5 och 9/5 1822.

⁷⁸) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 80 och 82 den 7/10 och 14/10 1822.

⁷⁹) Kallelsekungörelse ibidem N:o 92, 93 och 94 den 18/11, 21/11 och 25/11 1822.

blev inrättningens föreståndare i Schröders ställe, och vilken följaktligen fick övertaga den kassabehållning på något över 105 rdr banko, som föregående verksamhetsår lämnat. Det efter årsmötet utfärdade vanliga uppropet rörande sällskapets verksamhet det kommande året var i huvudsak lika det, som utfärdats vid motsvarande tidpunkt föregående år. Med posten skulle man få alla vanliga svenska tidningar samt dessutom Jenaische Allgemeine Literatur Zeitung, Wiener Jahrbücher der Literatur, Hermes oder Kritisches Jahrbuch der Literatur, Lit. Conversations-Blatt, Berliner Monatschrift, Allgemeine Geographische Ephemeriden, Journal des Savants, Schirachs Politisches Journal, Norske Rigstidende, Hamburger Correspondent samt Åbo Tidning. Till låns skulle sällskapet detta år få ha tillgång till Hallische Literatur Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen. Genom bokhandeln skaffade man sådana tidskrifter som Okens Isis, Rohrs Krit. Bibliothek, Saltzburger Medicinisch-Chirurgische Zeitung, Journal der Reisen samt Dansk Literatur Tidende. Dessutom skulle man hålla Ständens protokoll från den instundande riksdagen, Riksdags-Tidningen och mera intressanta ströskrifter, som utkommo under året. Den tryckta förteckningen över samlingarna från 1814 erhöill fortfarande varje ledamot gratis, liksom fortfarande hemlån av önskade verk kunde ske. Stadgandena om läserummens öppethållande, om avgifternas storlek och fördelning på vår- respektive hösttermin m. m. voro i gällande kraft även för 1823⁸⁰).

Aurivillius ansåg det tydligen onödigt att likt föregångarna publicera någon medlemsförteckning, och någon sådan synes därför ej vara bevarad för 1823. Av räkenskaperna framgår dock, att av ledamöterna 40 erlade en avgift av 5 rdr banko, 32 betalade 3 rdr och 25 erlade 2 rdr banko, varför det sammanlagda medlemsantalet detta år var 97 personer. Aurivillius synes för övrigt ha låtit verksamheten gå enligt gammal rutin utan några nymodigheter. Den 1 mars lät han emellertid i reklamsyfte återigen offentliggöra ovan refererade upprop från årsmötet i december⁸¹), och under april och maj publicerade han i ortspressen ett flertal anmaningar till medlemmarna om avgifternas inbetalande⁸²).

Höstterminen inleddes för läsesällskapets del av ett direktionens upprop till de studerande, att de som önskade deltaga »uti Upsala Läsesäll-

⁸⁰) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 103 och 104 den 28/12 och 30/12 1822. Uppropet var undertecknat: »Läsesällskapets Direction. P. von Afzelius, E. G. Geijer, Carl Em. Aurivillius.»

⁸¹) Uppropet trycktes i samma tidning N:o 17 den 1/3 1823.

⁸²) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 29, 31, 38 och 39 den 12/4, 19/4, 14/5 och 17/5 1823.

skap, behagade ju förr dess häldre anteckna sina namn på den subscriptionslista, som är att tillgå i Sällskapets Rum i Gillets Hus, mot erläggande af två R:d b:o inom Oktob. månads slut»⁸³⁾. Såsom ovan anförts, anmälde sig också 25 personer och erlade en terminsavgift på 2 rdr vardera. För att få in medlemsavgifterna måste Aurivillius påminna genom flera annonser i tidningarna⁸⁴⁾. Till årsmöte »på Sällskapets Rum uti Gillets Hus» kallades ledamöterna genom ett par tidningskungörelser till den 3 december 1823⁸⁵⁾. Vid mötet valde man till revisorer J. J. Bredman, L. P. Walmstedt och H. W. Romanson, vilka liksom sina föregångare inte funno något att anmärka beträffande inrättningens ekonomiska skötsel. Till direktion för 1824 utsågos Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och P. W. Afzelius, vilken sistnämnde efterträdde C. E. Aurivillius som läsesällskapets föreståndare. Av företrädaren fick han därvid övertaga behållningen av 1823 års verksamhet, ett belopp på något över 19 rdr banko.

Inom läsesällskapet funnos naturligtvis många ledamöter med speciella intressen och med särskilda önsknings rörande tidskriftsprenumerationen. Några av dessa beslöto i december 1823 att bilda en särskild läsecirkel inom sällskapet. Genom att betala en extra avgift, som dock synes ha varit ganska ringa, erhöill man inom denna cirkel tillgång också till *Allgemeine Zeitung*, *Hesperus*, *Lesefrüchte* och *Liste der Börsen Halle*, vilka läsesällskapet för övrigt icke ansåg sig ha råd att hålla. I tillkännagivandena om sällskapet påpekades detta förhållande och betonades, att var och en som så önskade kunde ansluta sig till den mindre läsecirkeln och sålunda för en lindrig extra avgift få tillgång också till de nämnda tidskrifterna.

Efter årsmötet i december avlät läsesällskapet som vanligt ett upprop till allmänheten rörande arbetet under det kommande året. I huvudsak användes därvid de stereotypa gamla formuleringarna, modifierade dock av det förändrade förhållandet, att det nu inom sällskapet fanns en mindre krets, som hade rätt att läsa samtliga tidskrifter, samt en större majoritetsgrupp, som hade tillgång till alla de tidskrifter som ej hörde till den lilla läsecirkeln inom sällskapet. Med dessa förutsättningar hade uppropet fått följande formulering: »Upsala Läsesällskap, som fortfar uti Gillets hus under H. K. H. Kron Prinsens och Academie Cantzlers Nåddiga hägn och beskydd, anhåller att de, hwilka för år 1824 wilja uti

83) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 81 och 82 den 11/10 och 15/10 1823.

84) Annonser i samma tidning N:o 90, 91, 92 och 93 den 12/11, 15/11, 19/11 och 22/11 1823.

85) Kungörelse i samma tidning N:o 95 och 96 den 29/11 och 3/12 1823.

Sällskapet deltaga, wille anteckna sina namn på den Subscriptions-Lista, som finnes på Gillets rum. Postdagligen ankomma från Januarii månads början *alla wanliga Swenska Tidningar, Jenaische Allg. Lit. Zeitung, Wiener Jahrbücher der Literatur, Hermes od. Krit. Jahrb. d. Lit., Lit. Conversations-Blatt, Allgem. Geographische Ephemeriden, Journal des Savans, Schirachs Politisches Journal, Hamb. Correspondent* samt *Norske Rigstidende*. Emot en lindrig afgift erhålles följande Tidningar: *Allgemeine Zeitung, Hesperus, Lesefrüchte* och *Liste der Börsen Halle*. Till låns erhåller Sällskapet: *Hallische Lit. Zeitung, Göttingische gelehrte Anzeigen*. Genom Bokhandeln införskrifwas: *Okens Isis, Röhrs Krit. Predig. Bibliothek, Saltzburger Medicin. Chirurgische Zeitung* samt *Dansk Litteratur Tidende*. Läserummen hållas öppna alla Söcknedagar från kl. 9 f. m. till kl. 8 e. m., samt Söndagarne från kl. 4 till 8 e. m., och äger hwarje Ledamot rättighet, att af Sällskapets betydliga Bibliothek, hwaröfwer tryckt Förteckning gratis erhålles, på wissa timmar i weckan hemlåna hwad som åstundas, med wilkor, att det låntagna inom bestämd tid återställes. Afgiften, som bör erläggas sist inom Mars månads slut, utgör för hela året 5 R:d Banko; dock äga Studerande rättighet att Terminswis uti Sällskapet deltaga, på det sätt, att de för Wärterminen betala 3 och för Höstterminen 2 R:d Banko»⁸⁶⁾.

Wärterminen inleddes för läsesällskapets del med att uppropet från i december ånyo publicerades⁸⁷⁾. Medlemsteckningen tycks emellertid ha gått trögt, och någon medlemsförteckning synes inte heller ha offentliggjorts detta år. Av räkenskaperna framgår, att man fått deltagaranmälan från 30 personer à 5 rdr banko, och från 20 personer à 3 rdr banko. Den kommande höstterminen anmälde sig 16 personer à 2 rdr banko. Denna ringa deltagarsiffra var ett bottenläge i läsesällskapets historia, och direktionen kunde redan vid höstterminens början i oktober förutse, att årets verksamhet komme att gå med en betydande förlust. Man sökte visserligen genom värvning av nya medlemmar göra vad göras kunde för att förbättra situationen och gav genom kungörelser i tidningarna upplysningar om läsesällskapet och dess verksamhet till studenternas och allmänhetens kännedom, men därmed kunde man icke avsevärt förbättra läget. Man publicerade sålunda ånyo uppropet från i december 1823 med dess förteckning på tidskrifter, som höllas i sällskapet, och

86) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 101 och 102 den 20/12 och 24/12 1823 och N:o 1 den 3/1 1824. Uppropet var undertecknat: »Läsesällskapets Direction. P. von Afzelius, E. G. Geijer, P. W. Afzelius».

87) Se föregående not!

betonade, att de personer, som ville anmäla sig för deltagande borde erlägga sina medlemsavgifter »innan medlet af November månad»⁸⁸). Detta upprop, som var undertecknat av alla tre direktörerna, följdes sedan av ett flertal kungörelser om sällskapets verksamhet på lokalerna i Gillets hus och om sättet, varpå man kunde bli ledamot, om anteckningslistor, om avgifter etc.⁸⁹).

Direktionens ledamöter måste alltså ännu en gång ta läsesällskapets situation under noggrant överbägande. Alltsedan 1820 hade ledamotantalet sakta men säkert nästan oavbrutet gått ned. Årsbehållningarna i kassan hade på samma sätt för varje år blivit allt mindre och mindre och ännu vid 1823 års slut häftade sällskapet i skuld för 65 rdr banko, återstoden av det lån, varom ovan talats. Man kunde förutse, att sällskapets verksamhet redan det innevarande året såsom nämnt skulle gå med en betydande ekonomisk förlust. Man skulle då vara nödsakad att upptaga nya lån, varigenom den redan befintliga skuldsumman skulle öka. Att uppehålla en verksamhet, som åstadkom ökad skuldsättning och mycket små utsikter att häva skulden, vore icke rimligt. En möjlighet vore att inskränka antalet hållna tidningar — vilket dock stred mot det vetenskapliga intresset vid universitetet — eller att avstå från något av läsrummen, men detta skulle osvikligt leda till ett mindre ledamotantal, vilket i sin tur skulle förutsätta nya inskränkningar med så småningom skeende avtynande och slutligen upphörande som följd. En annan möjlighet vore att omedelbart nedlägga rörelsen, innan skulderna hunnit växa sig för stora. Då emellertid såväl direktion som ledamöter i läsesällskapet ansågo sällskapets existens och verksamhet som en omistlig tillgång för universitetsstudierna, ville man icke överbäga sistnämnda möjlighet. Det återstode följaktligen blott, att universitetet, som hade alla fördelar av läsesällskapets verksamhet, aktivt intresserade sig för detsamma och tog åtminstone en del av det ekonomiska ansvaret. Detta låg för direktionen så mycket närmare till hands, som man väl visste, att Akade-

⁸⁸) »Diverse Kungörelser», Upsala Stads och Läns Tidning N:o 79 och 81 den 2/10 och 9/10 1824. Annerstedt anser, att läsesällskapet icke längre hade sina lokaler i Gillets hus 1824 utan från och med detta år haft sina rum på Nosocomium. Detta är som synes av bl. a. föreliggande upprop och även av de här i det följande anförda kungörelserna icke riktigt. Läsesällskapet hade sina lokaler på Gillet till 1824 års slut och först med 1825 skedde flyttning till de nya lokalerna på Nosocomium. Orsaken till Annerstedts misstag var, att han ej hittade någon hyresutbetalning för året i räkenskaperna. I själva verket betalades hyran till Gillet först det följande året, i vars räkenskaper den alltså ingår såsom utgift. Se härom mera i det följande! Annerstedt, Cl., Samlingar etc. Avd. II:38, s. 451, sign. U 40:69 (UUB).

⁸⁹) Upsala Stads och Läns Tidning N:o 83, 84 och 85 den 16/10, 20/10 och 23/10 1824.

miska läsesällskapet vid Lunds universitet alltsedan sin tillkomst genom den dåvarande lundensiske akademikanslerns, Lars von Engeströms, åtgärd haft ett årligt offentligt anslag för sin verksamhet⁹⁰). Det vore då rimligt, att Upsala läsesällskap, som bortsett från de allra första åren av sin tillvaro aldrig haft något offentligt anslag, finge njuta åtminstone lika fördel som det lundensiska. Under överläggningarna inom direktionen kom man överens om den taktik man skulle använda och vilket mål för en nyordning och omorganisation av sällskapet man skulle gå in för⁹¹).

⁹⁰) Akademiska läsesällskapet i Lund tillkom fr. o. m. 1812, efter att ha föregåtts av ett enskilt läsesällskap, grundat av Esaias Tegnér i dec. 1810. Från och med 1812 hade sällskapet ett fast årligt anslag på 100 rdr b:o. Se kanslersbrev den 21 jan. 1812. Concept 1810—1812, universitetskanslerns arkiv (RA). Jfr Consistorii Academicum protokoll den 1/2 1812, § 9 (LUB).

⁹¹) Härvid synes Erik Gustaf Geijer och icke P. von Afzelius ha varit den ledande kraften. Att det kom att bli han som kom att synas mest i sammanhanget, torde f. ö. ha berott på taktiska skäl. Han stod nämligen högt i gunst hos Carl XIV Johan och hos universitetskanslern, kronprins Oscar, vilken såsom ovan nämnts åhörde Geijers föreläsningar h. t. 1819 och som då åtagit sig att vara läsesällskapets beskyddare.

IX. Upsala läsesällskap blir akademisk institution under namnet Akademiska läsesällskapet

Sedan läsesällskapets direktion under sina överläggningar kommit till klarhet om hur man skulle gå till väga för att nå en säkrare ekonomisk grundval för inrättningen, kallades sällskapet samman till allmän sammankomst genom ett flertal kungörelser i pressen i oktober 1824. Direktionen anförde därvid, att »Läsesällskapets Herrar Ledamöter behagade sammanträda d. 13 dennes kl. 4 eftermiddagen» och att direktionen önskade »så mycket mera, att de flästa af dem wid detta tillfälle wille infinna sig, som den wigtiga frågan om Sällskapets fortfarande under nästa års lopp» då komme upp på dagordningen och skulle avgöras. Kungörelserna voro undertecknade av läsesällskapets direktion och daterade den 6 oktober 1824¹⁾.

Vid sammanträdet synes man allmänt ha varit av den meningen att läsesällskapet icke skulle nedläggas utan fortfara att bestå till de studerandes och de akademiska lärarnas tjänst. Sedan detta blivit klarlagt, gällde det att besluta om hur man skulle kunna ge sällskapet de ekonomiska förutsättningar, som tryggade dess existens. Direktionen hemställde i detta avseende och i överensstämmelse med resultatet av sina tidigare överläggningar i ämnet att man skulle begära ett årligt understöd från universitetet för verksamhetens upprätthållande. Sedan man efter överläggning bifallit detta direktionens förslag, beslöt man att ingå till universitetskanslern, kronprins Oscar, med en underdånig skrivelse i ämnet. Förslag till sådan skrivelse förelåg med all sannolikhet vid mötet från direktionens sida, och man hade sålunda endast att gå igenom detta förslag och utforma detsamma i detalj²⁾. I den godtagna

¹⁾ Upsala Stads och Läns Tidning N:o 80, 81 och 82 den 6/10, 9/10 och 13/10 1824.

²⁾ Man torde icke taga alltför fel, om man förutsätter, att Erik Gustaf Geijer under någon audiens hos kronprins Oscar, möjligen också hos konungen, på förhand

skrivelsen anmälde man, hurusom sällskapet, »hvilket för Sex och tjuguar tillbaka genom någre enskilda mäns nitälskan blifvit stiftadt i ändamål at genom utländska Litter. Tidningars och Tidskrifters införskaffning underhålla en för et Lärosäte alltid nödvändig och i samma mån dyrbarare gemenskap med den lärda verlden, som den genom aflägsenhet försvåras, ehuru genom mångfaldiga goda verkningar utmärkt likväl alltid haft at kämpa med många svårigheter, oskiljaktiga från enskildheten af företaget, ombyten af styresmän och plats samt osäkerheten af tillgångarne, hvilka helt och hållet berott af tillfälliga och under åren ojämna subscriptioner». På det att sällskapet, som aldrig kunnat påräkna någon bestämd årlig inkomst, varav följt att detsamma flera gånger råkat i en förlägenhet, som kunnat undanröjas endast genom dess stiftares och äldre ledamöters mellankomst, måtte kunna fortfara och bestå, anhöll direktionen nu å sällskapets vägnar hos H. K. H. Serenissimus Cancellarius, att genom hans nådiga hägn få påräkna något bestämt årligt bidrag och understöd från Kongl. Akademien såsom det allmänna verk, till vilket inrättningen genom sitt ändamål närmast hörde. Därigenom skulle en förut saknad stadga och säkerhet vinnas för inrättningen och dess framtida bestånd garanteras³⁾.

Skrivelsen synes omedelbart ha avgått till Stockholm, ty redan den 1 november vidtog universitetskanslern, kronprins Oscar, sin första åtgärd i ärendet. Han remitterade nämligen då läsesällskapets skrivelse till akademiska konsistoriet i Uppsala för yttrande. Han beledsagade därvid den remitterade skrivelsen med ett brev till rektor magnificus, i vilket han bl. a. anförde: »Wid föredragningen af en utaf Directionen för Läsesällskapet i Upsala till mig inlemnad och med Consistorium Academicum i dag communicerad ansökning, har jag blifvit öfvertygad om både wigten af det för Läsesällskapet deruti uppgifne ändamål, och

framlagt läsesällskapets nödläge och därvid skisserat den plan till sällskapets tryggande, som följdes av honom å sällskapets vägnar och kronprinsen vid sakens förehavande vid universitetet. Kronprinsen hade ju som nämnt redan h. t. 1819 åtagit sig att vara beskyddare för sällskapet, och utifrån denna synpunkt sett torde det ha varit lätt för Geijer att övertyga kanslern om vikten av sällskapets fortbestånd. Vi få f. ö. antaga, att kronprinsen under sin Uppsalatid besökt läsesällskapets rum och samlingar på Gillet även vid andra tillfällen än det då han antog titeln av läsesällskapets beskyddare. Han visste därför väl varom fråga var. Hans uppskattning av läsesällskapen kom dessutom till synes vid hans samtidiga befattning med Akademiska läsesällskapets i Lund framställning om fortsatta årliga anslag även efter Lars von Engeströms avgång som kansler för Lunds universitet. Om de fortsatta anslagen till det lundsiska läsesällskapet. Se min undersökning om Akademiska läsesällskapet i Lund! (Stockholm 1957, s. 112 ff.)

³⁾ Jfr Consistorii Academiici protokoll den 20/11 1824, § 34 (UUA).

nödvändigheten att gifwa Inrättningen ett säkrare bestånd genom dess sammanbindning med det Academiska werket. Huruledes sådant må ändamålsenligt kunna ske, derom önskar Jag inhemta Consistorii Academici tankar, och hoppas, att I, med interesse för saken, påskynden ett i detta ämne nöjaktigt förslag⁴⁾. Att observera i denna remisskrivelse är, att kanslern inskränkte konsistoriets yttranderätt till att blott omfatta sättet för understöd till läsesällskapet och dettas sammanbindning med universitetet. Huruvida sällskapet över huvud taget skulle erhålla något understöd eller icke från akademien, därom önskade kanslern alls icke höra konsistoriets mening, eftersom han redan beslutat, att understöd skulle komma att givas.

Sedan universitetskanslerns skrivelse föredragits i konsistoriet den 3 november 1824, fann man där nödvändigt att infordra yttrande från Inspectura aerarii för att få klarlagt, vad akademiens, såsom särskilt betonades, redan förut medtagna tillgångar kunde tillåta, »men som likväl mot ändamålets vinnande vore svarande»⁵⁾. I samband med remissen till Inspectura aerarii lämnades den föreskrift för ifrågavarande ämbete, att det skulle »gemensamt med Academie Bibliothekarien, Herr Professoren och Riddaren Aurivillius samt Herr Professoren Ordens Historiographen Geijer med utlåtande till Consistorium Academicum inkomma».

Inspectura aerarii företog saken till behandling redan den 4 nov. såsom § 3 i dess protokoll denna dag utvisar⁶⁾. Sedan därvid först refererats, vad i saken dittills förekommit, fortsätter protokollet:

Sedan Professorerne Aurivillius och Geijer med Inspectura aerarii sammanträdt och de remitterade Handlingarne blifvit föreläste, anförde Herr Professoren Geijer, såsom Ledamot af Läsesällskapets Direction, att Directionen, som med hänseende till den nu gjorde ansöknings uppgjort ett Förslag öfver Sällskapets årliga behof för att kunna vinna en dess ändamål i någon mån motsvarande omfattning, dervid påräknat att, till införskrifning af Litteraira Tidningar och Journaler skulle åtgå en summa af vid pass 300 Rdr Banco, till anskaffande af fortsättningar vid pass 46 Rdr, till hushyra 60 Rdr, till arfvode åt en outhärlig Bibliothecarie 50, till lön och beklädnad åt en Waktmästare 55 Rdr 32 ss., till ljus och ved efter flere års medelpris 50 Rdr, till häftning och inbindning samt skrifmaterialier efter samma grund

⁴⁾ Skrivelse, daterad den 1 november 1824, undertecknad: »Oscar / J. J. Fredenheim». Den finnes nu i original bevarad bland Konunga- och Kanslersbrev 1821—1825 (UUA).

⁵⁾ Jfr Consistorii Academici protokoll den 20/11 1824, § 34 (UUA).

⁶⁾ Inspectura aerarii protokoll för åren 1823—1825: den 4 november 1824, § 3 (Räntekammarens arkiv, sign. A I nr 28, UUA). Protokollsutdrag härav finns intaget i Consistorii Academici protokoll den 20/11 1824, § 34 (UUA).

25 Rdr och till arfvode åt Post-Inspectoren 6 Rdr 32 ss. eller tillsamman 593 Rdr 16 ss., allt Banco; men som deremot, efter den härvid tillika föreslagne grund för Subscribers bidrag, i följd hvaraf de Academiska Personer, som njuta Lön, och Personer, som ej höra till Academie Staten, skulle betala för året 5 Rdr; Academiska Personer, som icke upbära Lön för samma tid 3 Rdr och Studerande terminligen 1 Rdr 16 ss. icke trott sig med säkerhet kunna påräkna flere än 20 deltagare mot en afgift af 5 Rdr, Tio mot 3 Rdr årligen samt 20 Studerande hvarje termin, och således ansett Sällskapet genom Subscription endast kunna med fullkomlig visshet erhålla omkring 183 Rdr 16 ss. Banco. Oaktadt derföre Förste Archiatern och Riddaren von Afzelius benäget utfäst sig, att hyresfritt hålla Läsesällskapet tillhanda trenne rum i Nosocomium Academicum med det enda villkor, att Kongl. Akademien åtog sig, att i händelse af upkommande farsot och sjukhusets derigenom ökade behof, ersätta med 60 Rdr Banco årligen, så länge nämnde behof fortvarade, den hyra Nosocomium måste för de till Läsesällskapet uplåtna rummen umbära, så ansåge sig Directionen ändock nödsakad att derutöfver af Kongl. Akademien begära ett årligt bidrag till Läsesällskapet af 350 Rdr Banco, af hvilka Directionen skulle önska att 200 finge den 1 Decemb. hvarje år, från och med det innevarande, praenumerando lyftas, och dessutom 75 Rdr Banco i slutet af hvarje termin. — I afseende på detta sålunda äskade bidrag tillade Herr Professoren vidare, det meningen icke vore, att hela denna summa skulle endast till Läsesällskapets förmån användas, utan tvärtom, att Consistorium Academicum skulle, såsom hittills brukligt varit, ensamt bestämma, hvilka Utländska litteraira Tidningar och Journaler för de nämnde 200 Rdr Banco skola införskrifvas, hvilka strax efter ankomsten, såsom förut, bland Consistorii Academici Ledamöter cirkulera och först derefter till Läsesällskapet öfverlämnas, för att derstädes under en bestämd tid begagnas, hvarefter de åter till det Academiska Bibliotheket aflämnas, kommande således hvad dessa Journaler beträffar någon annan ändring icke att äga rum än att de några månader senare ankomma till Bibliotheket och hvad anginge det ytterligare begärda tillskottet af 150 Rdr Banco att lyftas hälften i slutet af hvarje termin och i synnerhet nödvändigt att i alla händelser påräkna till aflöning för Sällskapets betjening och bestridande af andra utgifter, förklarade Herr Professoren, det, så framt Sällskapets öfrige nämnde oundvikelige utgifter genom motsvarande Subscription kunde fyllas, Directionen skulle vara förbunden att för hvad berörda summa kunde öfverstiga behofvet för fortsättningsansaffande, alltid följa Consistorii Academici Directionen tillkännagifna önskan i afseende på Utländska litteraira Tidningars införskrifning, hvilka dock, så vidt de för denna senare summa anskaffades, blefve Sällskapet tillhörige och för Consistorii Academici Ledamöter endast tillgänglige så framt de äro i Sällskapet deltagande. Herr Professoren Geijer ansåg sig, ehuru han således redan begärt betydliga biträden af Kongl. Akademien, likväl derjemte nödsakad att ytterligare anhålla, det Consistorium Academicum täcktes ingå i författning om controllerandet af dessa medels rätta användning, medelst utväljande af Direction för Läsesällskapet, medelst utseende af Revisorer, som minst en gång hvarje år granskade såväl förvaltningen af Sällskapets medel och angelägenheter som dess Bibliothek,

och deröfver afgåvo berättelse, och medelst utfärdande af ett reglemente för Sällskapet; hvilket sistnämnde, utom hvad af föregående kunde finnas nödigt att intagas, borde, enligt Herr Professorens tanka, stadga om Sällskapets Styrelse och betjening, om att, utom Svenska Litteraire och Stifts-Tidningar, icke några andra än Utländska Litteraire Journaler, Tidningar, Chartor och fortsättningar af dylika, som förut i Sällskapets Bibliothek finnas, böra anskaffas, om öfverflyttning af Sällskapets Bibliothek på det Academiska, i händelse af Sällskapets uplösning samt af vissa delars öfverlemnande till detsamma, efter Directionens bepröfvande, såsom för Sällskapet umbärlige eller utrymmet öfverstigande, om fattige Studerandes utväljande af Faculterne att gratis begagna Läsesällskapet, med hvad mera Consistorium Academicum kunde finna nödigt att i sådant Reglemente intaga.

Med hänsyn till dessa av Geijer framställda förslag, anförde universitetsbibliotekarien professor Aurivillius i en särskild till inspecturas protokoll fogad inlaga bl. a. följande:

Sedan Consistorium Academicum behagat updraga åt mig att gemensamt med Inspectores aerarii och Räntmästaren emottaga och genomläsa det project, som Professoren och Ordens Historiographen Geijer lofvat att å Läsesällskapets vägnar med oss communicera, får jag, så väl i anledning af detta Project, som Läse Sällskapets underdåniga skrivelse till Hans Kongl. Höghet Kronprinsen nu aflemna den underrättelsen, att Läse Sällskapets Direction hufvudsakligen önskar, att genom ett penninge bidrag utur Academiens Aerario sättas i stånd, att oberoende af Subscribenterna kunna i rättan tid införskrifva Lärda Tidningar, och derigenom vinna den stadga och säkerhet, hvarigenom Sällskapets framtida bestånd vore försäkrad. Consistorii requisition af utländska Tidningar lär de förflutna åren hafva gått per medium till 100 Rdr. I Läsesällskapets Project äro nu 350 Rdr Banco begärda. Om Inspectores aerarii och Räntemästaren kunna upgifva någon tillgång till en så stor årlig utgift och Consistorium skulle finna skäl att densamma hos Hans Kongl. Höghet Cantzleren tillstyrka, så förenar jag mig gerna deruti; men nu på förhand och för min enskildta del tycker jag, att i anseende till Academiens ringa tillgångar och mångfaldiga utgifter skulle en Summa af 200 Rdr vara bäst passande, att föreslå. I alla fall ville jag göra det förbehåll, att den Summa, som blir föreslagen, endast må användas till införskrifning af sådana Tidningar, som Consistorium requirerar, hvilket icke synes mig i projectet vara nog tydligt utsatt. Jag kan icke eller undertrycka den tanken, och jag anhåller att den såsom af mig serskildt yttrad måtte få ingå uti eller åtfölja Consistorii underdåniga bref, att då endast 750 Rdr om året utur Academiens Aerarium utbetalas till Academiska Bibliotheket, som borde vara i stånd att införskrifva Böcker i alla Vetenskaper, skulle detta icke utan skäl kunna anses för vanlottadt, om inemot hälften så stor summa årligen skulle användas till upköpande af Tidningar, hvilka endast innehålla Recensioner af Böcker. Med Bibliothekets ringa tillgångar har jag likväl årligen anskaffat: Annales de chymie et de Physique, Journal des Mines, Revue encyclopédique, Journal des Scavans, Gilberts Annalen der Physik, Geographische Ephemeriden, Medicinische Zeitung, Molls Jahrbücher der Bergkunde,

Bengelii Archiv für die Theologie, Breitschneider und Schröter Für Christenthum und Gottes Gelehrtheit, och nu nyligen Hugos Civilist. Juridisches Magazin, samt Grollmanns Magazin für die Philosophie der Recht und der Gesetzgebung. Skulle nu Läse Sällskapet utur Academiens aerarium få lyfta 350 Rdr, så vore det väl billigt, att genom några af ofvannämnde Journalers införskrifvande Academiskt Bibliothekets utgifter åtminstone i den delen underhjelpes.

Af Läse Sällskapets Direction är äfven föreslaget, att Consistorium skulle granska ett nytt Reglemente, att Faculterne skulle utnämna ett visst antal Gratister bland de Studerande och Consistorium vid hvar års början utse tvänne Revisorer, som skulle granska räkningarna och förvaltningen, samt derom afgifva en berättelse. Hvad den första och sista omständigheten angår, synas de mig vara mindre behöfliga. Sällskapet har ifrån sin början haft och äger ännu en så uplyst och nitisk Direction, att alla dess Ledamöter fullkomligen kunna till densammans omtanka och granskning anförtro alla sina angelägenheter. Vid flera Academier såsom i Leipzig, Göttingen, Köpenhamn finnas åtskilliga Läse-Sällskaper, utan att dessa äro, så mycket jag vet, ställda under Academiernas tillsyn, hvilket äfven i det hänseendet torde vara mindre lämpligt, att Sällskapet är och bör vara till deltagande öppet äfven för dem, hvilka föröfrigt icke stå i någon relation till Consistorium Academicum.

Förslaget om Gratisters utnämning och emottagande, äfvensom den ned-satta Subscriptionen, är visserligen en benägenhet af Directionen emot de Studerande i allmänhet, men då man öfverväger, att de fattigare bland dem behöfva, att på det sorgfälligaste, hvar och en i sitt yrke, använda alla stunder af den korta tid, som de här få tillbringa, så synes mig föga troligt, att de kunna få någon öfrigt, till Journalers läsande, utom dem, som de på Tidningars inkom hvar sin Nation använda; och blir frågan om hvad gagn de kunna göra sig af Recentionerne i de Utländska Journalerne, så tror jag att det af flera orsaker, måste blifva obetydligare, än att de till denna, för många välgörande, dissipation böra inbjudas. Skulle Hans Kongl. Höghet i nåder bifalla Läsesällskapets begäran, så torde Hans Magnificence och Consistorium då tillåta mig att föreslå något i anseende till Tidningarnes circulation.

Inspectores aerarii, räntmästaren och kamreraren, vilka icke ansågo sig ha rätt att föregripa diskussionen och meningsbrytningarna i consistoriet och på förhand uttala någon mening i förevarande ämne på annat sätt än vad anginge möjligheten att ställa ett så stort belopp som det begärda till läsesällskapets förfogande, togo därför allenast under öfvervägande, varifrån medlen skulle skaffas. Man fastslog därvid till en början, att det årliga anslaget på 100 rdr banko, som fanns upptaget på akademiens stat till e. o. expenser, såsom resekostnader, ljus, ved åt de publika rummen, ut- och inländska tidningars anskaffande, klockställararvode m. m. och vilket anslag i första rummet borde komma i fråga till det nya anslaget till läsesällskapet, redan tidigare varit alldeles otillräckligt för sitt ändamål, så att man nästan årligen måst göra anticipationer på föl-

jande års anslag och posten ifråga, på staten sålunda avsevärt måst överskridas. Detta hade skett trots det att konsistoriets kostnader för tidningar och tidskrifter uppgått till endast omkring 100 rdr banko för utländska periodica och till 40 à 60 rdr banko för inländska i genomsnitt per år. Med anledning härav fann inspectura aerarii, att det icke fanns någon möjlighet att taga anslaget till läsesällskapet från den nämnda inkomstiteln på akademiens stat. Efter detta konstaterande argumenterade inspectura vidare på följande sätt: »Då åter i öfrigt de Academiske Inrättningsars behof, som fått sig vissa summor i Stat anslagne, förblifvit oförminskade, och icke tillåta det någon del af dem beviljade medel användas på ett från sjelfva Inrättningarne mera aflägsset ändamål, samt då derjemte det möjliga öfverskott, som Kongl. Academiens Intrader i allmänhet kunna lämna öfver dess i Stat bestämda eller eljest nödvändiga utgifter, ehuru ringa del ock vid Spannmålsens alt mera fallande pris synes blifva, likväl är den enda tillgång, som, efter slutliga lyftningen af det Kongl. Academiens af Rikens Höglöf. Ständer beviljade Lån, kan påräknas, så väl till sjelfva Byggnadens afslutande, som till de föreskrifne inbetalningarne å nämnde Lån, så anser Inspectura aerarii, som icke skulle våga tillstyrka anlitaandet i nu föreslagne ändamål af de redan nämnde fonder och medel, sig hvarken böra eller ens kunna föreslå någon annan tillgång till det för Läsesällskapet äskade årliga bidrag än antingen å den till betydligare tillfälliga utgifter i Stat till ett belopp af 1 000 Rdr Banco anslagne Reserve-Fonden, hvaraf likväl redan, utom det obestämda, men betydliga anslaget till Brasilianske och von Hauswolf-fiske Samlingarne, blifvit disponerad, enligt Serenissimi Cancellarii förordnande den 6 April 1816, årligt arfvode till vice Acad. Bokhållaren Svedelius 200 Rdr, och, enligt Cantzlerens Nådiga Förordnande af den 6 Maji 1822 hushyremedel till Tyska Språkmästaren Strömberg 100 Rdr; eller ock å de Löne Besparingar, som likmätigt Kongl. Maj:ts Nådiga Förordnande af den 14 Maji 1822 blifvit ställde under H. K. H. Serenissimi Cancellarii disposition, och hvilka enligt Kamrerarens nu lämnade upgift, sedan till år 1823 blifvit besparadt 423 Tr 20 kpr Spannmål till 1824, 204 Tr 25,33 kpr Spml, samt 74 Rdr 8 ss. Banco, nu bestiga sig till 782 Tr 29,33 kpr Spannmål efter de för hvarje år gällande pris, samt 74 Rdr 8 ss. Banco i penningar; Öfverlämnande Inspectura aerarii helt och hållet till Consistorii Academici bepröfvande, huruvida Consistorium anser sig böra tillstyrka, det antingen hela eller någon del af den för Läsesällskapet äskade eller behöfliga summa må genom H. K. H:s Nådiga Förordnande från någondera af nämnde Fonder utgå».

Då saken föredrogs i akademiska konsistoriet den 20 november 1824, hade man att ta hänsyn till dels läsesällskapets ansökningskrivelse, dels kronprinsens remisskrivelse, dels slutligen inspectura aerarii utlåtande. Meningarna bröto sig därvid starkt i konsistoriet. Professor Walmstedt, som yttrade sig först vid debatten⁷⁾, förenade sig helt med Geijers yttrande och förslag till inspectura aerarii. Detta gjorde han så mycket hellre som han ansåg, att läsesällskapet gjort mycket gagn, och som han höll före att den av Geijer föreslagna sammanbindning med det »Academiska Werket» kraftigt skulle bidra till dess framtida bestånd. Det anslag, som begärdes, syntes honom till ändamålets vinnande vara både nödigt och tillräckligt. Han ville dock göra ett förtydligande tillägg till Geijers inlaga. Han föreslog, att konsistoriet ville tyystyrka, att akademiens bidrag skulle utgå med 100 rdr, »eller så mycket, som Consistorium Academicum om året wanligen använde till införskrifning med posten af Litteraira Tidningar och Journaler, [och att detta] måtte, såsom förut, tagas af anslaget till Extraordinarie Expenser och resten, eller 250 rdr, på sätt Prof. Geijer föreslagit tills vidare af Reserve-Fonden, samt att föreskrifwas måtte, det de årliga behållningar, som uti Läsesällskapets Cassa kunna upstå, till följe dels af Subscription, dels af andra möjliga omständigheter, alltid skola gå i afdrag på Academiens anslag för det följande året». Detta sitt yttrande, som Walmstedt lämnat skriftligt till protokollet, kompletterade han muntligen vid sammanträdet med ett tillägg i anledning av Aurivillius' utlåtande till inspectura aerarii protokoll. Han framhöll, att »Läsesällskapet efter hvad Professoren med visshet förmodade, ej skulle undandraga sig at, i den händelse något understöd af

⁷⁾ Consistorii Academici protokoll den 20 nov. 1824, § 34. Som inledning till professorernas särskilda yttranden fanns i protokollet ursprungligen en ingress, vilken dock blifvit struken i efterhand, troligen vid justeringen. Notarie Haak hade fört protokollet. Den strukna ingressen hade följande lydelse: »Cons:ii Acad:ii Ledamöter delade samfäldt den öfvertygelse, at Läse Sällskapets Inrättning skulle genom dess sammanbindning med det Academiska verket i den mon vinna et säkrare bestånd, som Inrättningen kunde af Academiens påräkna ett årligt understöd, hvilket för det närvarande synes af behofvet desto mera påkalladt, som efter hvad Directionen sjelf anfört, genom otillräckligheten af Subscribenter, ehuru obetydelig änn afgiften dervid varit, Sällskapet likväl råkat i den förlägenhet för sitt bestånd, at, om icke enskildes frikostighet och opoffring mellankommit, dess i sit slag egna Bibliothek varit nära at skingras. — Huru nu detta af Directionen föreslagne behof skulle med hänseende till det af Inspectura aerarii om Academiens tillgångar meddelte förhållande lämpligen kunna godtgöras, äfvensom ock på hvad sätt i öfrigt Läse Sällskapets Inrättning skulle på sådan anledning hädanefter komma at tillhöra och i mer eller mindre mon med det Academiska verket införlifvas eller någon gemenskap dermed äga rum, derom förmärktes Cons:ii Ledamöter hafva något skiljaktige tankar; i följd hvaraf de hvar för sig uti förevarande fråga serskildte yttranden afgåfv, nemligen...»

Academiens medel dertill kommo at anslås, införskrifva fortsättningar af åtminstone en del af de Journaler och Lärda Tidningar Bibliotheket nu påkostar, och hvarigenom så mycket af dess anslag, som häremot svarade skulle komma detta verk till godo at för andra viktiga behof använda. — Hvad Journalernes circulerande bland Cons:ii Ledamöter anginge, ansåg Prof. derom i det blifvande och för ändamålet nödige reglementet något stadgande böra inflyta, äfvensom Profess. sluteligen härvid ville hafva anmärkt, at af det bidrag profess. Geijers förslag up-tager, i sjelfva verket icke mer än 250 Rdr kunna såsom en ny utgift anses betunga Academien, i anseende dertill at Academien redan till-förene, enligt de af Inspectura meddelta uplysningar, med 100 Rdr årligen påkostat vissa utländska Tidskrifters införskrifning».

Professor Josef Otto Höijer förklarade sig instämma i bibliotekarien Aurivillius' yttrande. Professor Sillén åter förenade sig med Walmstedts uttalande, vilket även Geijer gjorde under hänvisning till sin utredning och sitt förslag till inspectura aerarii. Professor Samuel Grubbe förenade sig med Geijer och Walmstedt dock under uttalande av den förhoppningen, att ett ökat antal abonnenter i läsesällskapet skulle göra det möjligt att minska akademiens bidrag. Professor Lundvall hänvisade till vad han i sin egenskap av inspector aerarii anfört och tillfogade utan att själv därutom göra något bestämt förslag, att han hoppades, att konsistoriet »genom biträde af sina i sådana ärenden mest erfarna och skicklige Ledamöter, träffar de för det goda ändamålet tjenligaste arrangemens».

Professor Bredman lämnade ett av de utförligaste och noggrannast motiverade vota i saken. Han anförde: »Jag förenar mig i de yttranden, som professorerna Geijer i Inspectura och Walmstedt här i Consistorium i detta ämne redan afgifvit, men utber mig att med dets:a göra några anmärkningar vid de Inkast, som jag hört göras, emot Nyttan och Kostnaden af ett Läsesällskap. Man har väl ej bestridt och rimligen ej kunnat bestrida den stora nytta, som Lärare och de i Vetenskaperna mera försigkomne kunna hafva af Litterära Journaler och Tidningar, men man har trott, att Läsningen af dylika periodiska Skrifter möjligtvis skulle kunna blifva till och med skadlig för yngre studerande, som ännu ej hunnit inhämta vetenskapernas grunder, därigenom att de låcka ifrån att studera i riktig systematisk ordning, och lika fullt tro sig vara kännare af en vetenskap, då de i en sådan Journal läst någon afhandling hörande till samma vetenskap, men ryckt ur sitt sammanhang. Jag vill ej neka, att fölghden möjligtvis någon gång skulle kunna blifva sådan, men vill dock heldre tro, att en yngling, som råkat läsa en sådan af-

handling, hvilken han ser sig ej riktigt begripa af brist på tillräcklig underbyggnad, snarare skall just derigenom läckas att söka förskaffa sig de därtill erforderliga elementera kunskaperna för att så väl kunna förstå denna afhandling, som ock att förena både den och flere andra i ett vetenskapligt system. Skulle åter någon yngling hafva för afsigt att genom en blott fragmentarisk läsning af Journaler vilja luredreja sig fram genom en Examen, så bör väl detta lätt kunna upptäckas, om Examinator gör sin skyldighet. Med samma skäl, som man skulle vilja förbjuda en i vetenskapernas grunder ännu ej underbyggd yngling att läsa Journaler, borde man äfven, om man är consequent, förbjuda honom att läsa de Böcker, hvilka praesupponerande kännedomen af Elementerna endast afhandla det högsta i en vetenskap, och till och med en mängd Academiska föreläsningar borde han då ej få bivista, där Läraren måste förutsätta hos sina åhörare kännedomen af sin vetenskaps grunder, eller kännedomen af andra vetenskaper, som med hans har den gemenskap, att den dessförutan ej kan förstås. I anledning af dessa och andra skäl (till ex. att det skulle vara mindre liberalt att vilja hindra någon få ingå i ett Litterärt Sällskap, om han trodde sig därpå hafva någon förmån) tror jag, att ehuru ett Läsesällskap egentl. kan sägas vara inrättadt för Lärares och de i studierna mera avancerades räkning, så bör dock rättigheten att däri ingå ej förnekas yngre Studerande, äfvensom andra, som därtill skulle hafva lust. Den afhåller sig nog sjelvmant därifrån, som ej finner sig därpå draga någon nytta, i synnerhet som inträdet är förenadt med en penningefgift. — Hvad det begärda penningbidraget från Academiens aerarium till underhållet af Läsesällskapet angår, så nekar jag ej, att det tyckes vara betydligt, men tror dock, att det för inköp af goda Journaler ej kan vara stort mindre. Härvid torde ock böra erinras: 1:o Att den begärda summan 350 Rdr B:o reducerar sig till 250 Rdr såsom ny utgift, emedan det är uplyst, att de öfrige 100 Rdr förut till samma ändamål blifvit utgifne, och 2:o att alla Journaler, Tidningar och Böcker, som för denna summa till Läsesällskapet inköpas, i sjelva verket tillhöra det akademiska Bibliotheket och komma att dit öfverflyttas, sedan Läsesällskapet efter någon viss tid likasom haft dem till låns, så att vinsten således slutl. tillfaller Academien».

Professor Biberg förenade sig i sitt votum också med Geijer och Walmstedt men fann det bäst, om man icke fastslog någon bestämd anslagssumma utan överlämnade åt universitetskanslern att årligen utanordna de medel, som läsesällskapets behov efter granskningen fordrade.

Professor Jöns Svanberg ansåg, att det ifrågasatta anslaget borde tagas av de medel, som voro reserverade för universitetsbiblioteket. Biblioteksanslaget vore, menade han det enda, »på hvilket någon assignation utan ökad fara för Academiens obestånd, vore möjlig, och föreslog derföre, at den äskade summan, ehvad nu denna kunde blifva större eller mindre, derå måtte utgå».

Professorerna Knös och Kolmodin förenade sig i sina vota med Geijer och Walmstedt.

Professor Nordmark opponerade sig emot att biblioteksmedlen skulle tas i anspråk för detta nya ändamål och anförde exempel på de stora svårigheter biblioteket redan hade att med tillgängliga medel anskaffa behöfvlig litteratur. Han föreslog därför, att den besparade spannmål på 782 tunnor, som nämndes i inspectura aerarii utlåtande, skulle förvandlad till pengar få stå som kapitalfond till läsesällskapets förfogande.

Professor Aurivillius hänvisade till vad han betonat i Inspectura aerarii protokoll. Han fann det disproportionerligt, att 350 rdr skulle anslås till läsesällskapet samtidigt som universitetsbiblioteket för bokinköp icke hade större belopp per år till sitt förfogande än 750 rdr på stat. Han hoppades dessutom, att några av de tolv journaler, som årligen anskaffades för bibliotekets medel skulle betalas av läsesällskapet, sedan detta fått sina önskingar om anslag bifallna. I frågan om varifrån de medel skulle tagas, som skulle gå till läsesällskapet, förenade sig Aurivillius med Nordmark.

Professorerna Carl Zetterström, Pehr von Afzelius och Themtander instämde med Geijer och Walmstedt.

Professor Rabenius ingav såsom sitt votum ett längre skriftligt utlåtande, vari han anförde: »Sedan H. K. H. Acad:s Höga Cancellor uti den Nådiga skrifvelsen till Acad:s Rector af d. 1 i denna månad, bestemt förklarar sig igenom Läse Sällskaps Directionens till H. K. H. ingifne underdåniga ansökning hafva blifvit öfvertygad om vigten af det för Läse Sällskapet deruti uppgifne ändamål och om nödvändigheten att gifva Läse Sällskaps Inrättningen ett säkrare bestånd genom dess sammanbindning med det Academiska Werket: så måste all deliberation till följe af den å ansökningsskriften tecknade nådiga Remissen förfalla, utom hvad angår Consistorii underdåniga betänkande, huruledes Läse Sällskaps-inrättningen må med det Academiska werket ändamålsenligt sammanbindas. Dervid kommer naturligtvis i öfvervägande också, huru mycket af Acad:s medel härtill må kunna årligen anslås, för att lemna Sällskaps-inrättningen ett sådant bidrag, att den betydliga nytta den hittills redan i 26 år, efter uppgift, gjort, må kunna icke allenast till det mått den redan

verkat för framtiden försäkras, utan ock, om sådant möjligt är, ökas. Jag beklagar härvid att Acad:s tillgångar icke torde medgifva så frikostigt understöd, som önskeligt vore: Acad:s årliga utgifts-Stat har af Riksens Höglofliga Ständer blifvit ökad med en ej ringa kostnad för Academiska stallets räkning. Inspectores aerarii hafva uppgifvit, att Reserve-Fonden, om den skall tjena till sitt ändamål af tillfälliga utgifters bestridande, föga lärer kunna tillitas för nu i fråga varande med Acad:n lika beständigt fortfarande ändamål: Fara värdt torde vara, att flere i Staten upptagne anslag för redan härvarande inrättningar icke torde finnas tillräckliga, hvadan, om jag icke bedrager mig, flere sådane anslag äro besvärade med betydliga anticipationer på följande årens tillgångar: Acad:s nya byggnad tarfar stora utgifter både till intressen på det ur banken upptagne lånet, Låne Capitalets amortisation, och byggnadens sluteliga fullbordan, hvartill hittills påräkneliga medel säkerligen icke förslå. Vid ett sådant förhållande minskas visserligen icke bekymren för Acad:s bestånd och säkerhet vid erinran derom att penninge-anslag alltid skola utgå lika och penningeutgifter gemenligen pläga förökas, då deremot Acad:s besparing på hemansräntor och arrenden, de enda tillgångar Academien äger till bestridande af alla, utom lönings-Statens, varande betydliga utgifter, vid Spanmålens och öfriga Ränte persedlars fallande penninge värde, naturligtvis årligen måste minskas. Vid öfvervägande af dessa omständigheter äfvensom hogkomsten af min egen andel i ansvaret för Acad:s medels förvaltning vågar jag för min del i underdånighet icke hemställa om beviljande af högre årligt anslag från Acad:n för Läse Sällskapets behof, än det af Prof. Geijer föreslagne af 350 Rdr B:co, hvilket i Academiens närvarande omständigheter torde vara det aldråhöga, som kan gifvas, och jemväl torde kunna antagas vara för ändamålet tillräckligt. Och för att consolidera den nyttiga Läse-Sällskaps-Inrättningen samt bereda densamma säkerhet för sitt bestånd öfverlemnar jag till H. K. H. eget nådiga bepröfvande om icke för detta behof af Acad:s medel må afsättas ett Capital af 7 000 Rdr B:co, som efter 5 procents ränta kunde gifva 350 Rdr årlig afkastning. Om jag härvid underdånigst önskar att denna summa aldrig må kunna i framtiden öfverskridas, kommer det sig af den farhåga, att möjligtvis kunde hända det öfvertygelsen om den i ganska mångas tanka outösel. rika Academiens plikt att underhålla Journal-läsningen skulle föranleda dels dertill att Private ej funnos hogade att tillskjuta något till Läse-inrättningen, hvilken införlifvad med Academien, af Acad:s medel bör upprätthållas, dels dertill att flere dyra Journalers införskrifvande kunde påfordras, dels att Läse- och Journals-Bibliotheks-rumen ej vore den publik-gjorde In-

rättningen värdige, Tjenstgörings-Staten dervid ej nog talrik eller nog lönt, Eclairering ej nog passande o. s. v. i hvilka fall af Acad:n skulle kunna äskas tillskott som öfverstege hennes förmåga. Så beskaffade betänkligheter, äfvensom frugtan att in på Acad:s Stat måtte föras Tjenstemän, hvilka om några år skulle uppträda med anspråk på Löner, Befordringsrätt, Pensioner m. m. vid Acad:n, hafva för detta någon gång förekommit, då nya eller främmande inrättningar velat ställas i sammanhang med Acad:n såsom då för några år sedan förslag var å bane om en Läroanstalt för undervisning i militair vetenskaperne, då Docenter, i synnerhet i språken, utan att af Faculteterne vara kallade, och Exercitiaemästare utöfver Acad:s Stat, sökt att i skydd af Academiska inrättningen härstädes få gifva undervisning o. s. v., hvilka Nyheter ock, vid då varande omständigheter, icke vunnit framgång. Blefve nu en sådan serskild Fond af Acad:s medel afsatt, förekommer mig som skulle det lända till Läse-Sällskaps-inrättningens Bestånd och Säkerhet om Sällskaps-Directionens äldsta Ledamot alltid deltog i förvaltningen af denna Fond; äfvensom vid föredragningen och afgörandet af Sällskapets angelägenheter, så vidt de komma under Consistorii Academici deliberation, han dertill borde tillkallas och deri taga del, så framt icke häldre 2 Ledamöter ur Directionen härtill kunde kallas. Consist. Acad. skulle icke, i min tanka, tillöka Läse Sällskaps Directionen, utan Läse Sällskapet sjelft äga sin hittills hafda frihet uti valet dertill, dock skulle Cons. Acad. i afseende på Acad:s tillskott till inrättningen få bestämma Journaler för en viss summa, t. ex. 175 Rdr; de öfrige 175 Rdr borde vara påräknelige till Löner, Husrum, Ved, Ljus etc. och Sällskaps Ledamöternes egna tillskott kunde användas till Politiska Blads inköp, om sådana förut vid Läse Sällskapet funnits: Och de af Cons. Acad. requireerade Journaler kunde såsom hittills, så vida sådant för Läse Sällskaps-Inrättningen ej blefvo menligt, få först circuleras ibland Cons. Acad. Ledamöter, derefter komma till Sällskapet, och ändtel:n stadna vid Academiens Bibliothek dit de borde inlemnas successivt inom ett år efter det de hit ankommit. Någon särskild revision af Läse Sällskapets Inkomster och Utgifter finner jag icke heller nödig, ty hvad Acad:n tillskjuter, är bestemd; och till de frivilliga enskildta sammanskotten behöfver väl ofentlig åtgärd icke sträckas; i alla fall skulle räkningen för hvad Acad:n lemna behöfva granskas, kan dermed förfaras som med de öfriga Academiska räkenskaperne, att de undergå först granskning i Acad:s Contoir och af Inspectores aerarii, och sedermera uti kgl. Kammar Rätten. För de öfriga af reglementarisk natur, som vid Läse Sällskapets amalgamation med det Academiska werket, kan komma i öfvervägande, afvagar

jag det utförligare Förslag dertill, som framdeles torde vara att förvänta, emedan hvad Prof. Geijer derom anfört ej af mig, under åhörande af Profess:ns yttrande i Inspectura aerarii, blifvit uppfattadt annorlunda än såsom endast innehållande det första utkastet dertill».

Professor Lundblad förenade sig med Geijer och Walmstedt, medan professor Winbom icke önskade uttala någon mening, eftersom han icke haft tillfälle att följa ärendets föredragning från början. Professor Hulthén var positivt inställd till läsesällskapet, men önskade, att understödet till detsamma skulle bestämmas för vart år i sänder och stå i relation till akademiens tillgångar för året.

Resultatet av överläggningen blev sålunda, att majoriteten av konsistoriets ledamöter uttalat sig för det Geijer-Walmstedtska förslaget och att följaktligen konsistoriets remissyttrande skulle uppsättas i överensstämmelse därmed, varjämte utdrag av protokollet med professorernas var för sig gjorda yttranden skulle åtfölja remisskrivelsen⁸⁾. Konsistoriets yttrande justerades vid sammanträdet den 24 november⁹⁾.

I yttrandet, som expedierades den 26 november refererade konsistoriet inledningsvis läsesällskapets skrivelse med dess begäran om ett visst årligt anslag så att »stadga och säkerhet kunde för Inrättningens fortvarelse och framtida bestånd winnas». Därefter redogjorde konsistoriet för sina åtgärder, sedan kanslerns remiss av den 1 november erhållits och refererades Geijers framställning samt erinrades om Pehr von Afzelius' erbjudande om hyresfritt begagnande för läsesällskapet av trenne rum på Nosocomium. Utförligt redogjorde man därefter för Inspectura aerarii utlåtande i ämnet.

Med utgångspunkt från den sålunda förebragta utredningen yttrade så konsistoriet till sist för egen del följande: »Med afseende på den nytta Läse Sällskapets inrättande hittills medfört och deraf för framtiden, så widt detsamma kan tillbörligen widmagthållas, och ändamålsen-

⁸⁾ Vid protokollets justering den 24 nov. (§ 1) kom prof. J. O. Höijer med ett tilläggsyttrande, i vilket han sade sig vara i ovisshet, huruvida konsistoriet i detta ämne hade någon deliberationsrätt, och föreslog, att man från kanslern skulle begära »ytterligare Nädiga Förehållnings Ordres i ett ämne, som både i litterairt och oeconomiciskt afseende är af en för det Academiska werket synnerlig vikt och påkallar Consistorii hela upmärksamhet». I detta yrkande instämde emellertid ingen av konsistoriets övriga ledamöter. Höijers uttalande finns infört både i slutet av § 34 i protokollet den 20 november och i § 1 av protokollet den 24 november 1824.

⁹⁾ Consistorii Academici protokoll den 24 nov. 1824, § 1 (UUA). Consistoriets remisskrivelse, som justerades och godkändes vid samma tillfälle refereras och citeras här och i det följande enligt Consistorii Academici Concept och Expeditioner, vol. 1824, sign. E 64 (UUA).

ligt vårdas, anser Cons. Acad. detsamma böra med det Academiska werket sammanbindas; I följd häraf, och då denna inrättning för sitt framtida upprätthållande inom sig sjelf icke äger de resurser, som dess ändamål fordra, får Cons. Acad. hos Tit. i underdånighet tillstyrka, at dertill af Academiens medel något understöd måtte anslås, hwilket efter det förslag Directionen derom afgifwit, synes böra såsom tillräckligt til et årligt belopp af 350 Rdr B:co bestämmas. Som nu på de i Stat för serskildta Inrättningar wid Academien gjorda anslag något öfverskott icke finnes, och derifrån således några medel till andra ändamål icke kunna dragas, återstår för Cons. Acad. ingen annan utväg at för omförmälda behof föreslå, än at de 100 Rdr B:co, hwilka för Cons:ii Academici hittills gjorda requisitioner af Utländska Litteraira Tidningar och Journaler under den i Stat bestämda titeln E. O. Expenser ungefärligen för året utgått, hädanefter måtte til Läse-Sällskapets inrättning användas samt att återstående 250 Rdr s. m. må på sätt Profess. Geijer föreslagit tillswidare tagas utaf Reserve Fonden; hwarwid likwäl det förbehåll torde böra göras, att de årliga behållningar, som uti Sällskapets Cassa kunna uppstå, dels till följe af ökad Subscription, dels af andra möjliga omständigheter, alltid skola gå i afdrag på Academiens anslag för det följande året, äfvensom att Sällskapet måtte tillförbindas införskrifwa fortsättningen af åtminstone någon del utaf de Journaler och Lärda Tidningar Academiska Bibliotheket nu påkostar, derigenom så mycket af dess anslag, som här emot kommo at Swara, kunde till andra wigtiga behof användas, hwilket Cons. Acad. desto mera anser wara af nöden, som Bibliotheket till införskrifning af Böcker i alla Wetenskaper icke fått sig högre anslag tilldelat än 750 Rdr således föga mer än dubbelt af hwad Läse Sällskapet för endast Journaler och Tidningar synes behöfwä».

Consistorieskrivelsen fortsatte: »I öfrigt anser Cons. Acad. den föreslagna Summan böra wid de tider Directionen hemställt utbetalas, neml. 200 Rdr praenumerando den 1 December hwarje år ifrån och med det innewarande samt 75 Rdr s. m. i slutet af hwarje termin. Och må Cons. Acad. ensamt äga at bestämman om de Utländska Litter. Tidningar och Journaler, hwilka för först nämnde 200 Rdr skola införskrifwas¹⁰⁾.

¹⁰⁾ Här hade skrivelsen ursprungligen haft följande fortsättning, ehuru den blivit struken, troligen vid justeringen: »... må Cons. Acad. ensamt äga at bestämman. Och böra desamma först bland Cons:ii Acad:ci Ledamöter circulera, derefter och under bestämd tid komma Läsesällskapet tillhanda, samt sidst til Bibliotheket såsom Academien tillhörige öfwerlemnas». Förmodligen ansåg man vid justeringen, att detta borde strykas såsom mera hörande hemma i det reglemente, som skulle uppsättas för läsesällskapet.

Hwad sluteligen beträffar den af Directionen väckta fråga om wissa reglementariska stadganden i afseende på användandet af de föreslagna medlen, deras redowisning, granskning af Sällskapets Bibliothek, Directionens utväljande med hwad i allmänhet denna inrättning kan angå och dermed stå i sammanhang, så, i den händelse Tit. nådigt bifaller hwad Cons. Acad. härofwan underdånigt föreslagit, torde Tit. derjämte finna skäligt¹¹⁾ i nåder anbefalla Cons. at gå i författning om utfärdandet af et reglemente för Sällskapet, hwarutinnan de angelägenheter, hwilka i mer eller mindre mon omförmäldte Inrättning kunna angå, warda bestämda.

Jemte det Cons. Acad. med anledning af de serskilda yttranden, hwilka wid föredragningen af detta ärende blifwit afgivna, i underdånighet utbeder sig at till Tit. få öfwerlemna det i Cons:o Acad:co förda Protocoll, får Cons. Acad. här hos lika underdån. den remitterade handlingen återställa».

Arendet behandlades med den största skyndsamhet. Sedan den underdåniga skrivelsen slutjusterats på konsistoriet den 26 november, avsändes den tydligen omedelbart till Stockholm, ty redan den 6 december 1824 avlät universitetskanslern sin resolution i ämnet i en skrivelse till »Magnifice Rector och Consistorii Academici Ledamöter» i Uppsala. Skrivelsen inträffade i Uppsala redan dagen efter resolutionsdagen. Kanslerns resolution hade följande lydelse¹²⁾:

¹¹⁾ Här hade skrivelsen från början följande fortsättning, som emellertid strukits: »... förordna, det måtte af Cons. Acad. ej mindre utses wid inträffade ledigheter Directeurer för Sällskapet än ock revisorer, hwilka sednare minst en gång hwarje år böra granska så wäl förvaltningen af Sällskapets medel och andra angelägenheter, som dess Bibliothek och deröfwer till Cons. Acad. afgifwa berättelse, äfvensom at Cons. i öfrigt må updragas gå i författning om utfärdandet af ett reglemente för Sällskapet, hwarigenom, utom hwad af föregående omständigheter kunna pröfwat nödige derutinnan intagas, måtte, på det sätt Cons. Acad. kan finna lämpeligt, förordnas så wäl en Sällskapets Styrelse och betjening, som om walet af Journaler och Tidskrifter, med intagande likwäl af det förbehåll Cons. Acad. redan gjort i afseende på införskrifningen för de praenumerando utgående 200 Rdr, hwarjemte ock derutinnan torde böra bestämmas, huru efter Directionens bepröfwande wissa delar deraf må till det Academiska Bibliotheket öfwerlemnas, såsom för Sällskapet umbärlige och för hwilkas förwarande Sällskapet icke äger utrymme samt huruledes och till hwad antal fattige Studerande må af Faculteterne utväljas at gratis begagna Läse-Sällskapet, med hwad mera Cons. Acad. torde finna nödigt at i et sådant reglemente intaga». Därefter fortsätter skrivelsen: Jemte det etc... Strykningen beror wäl även här på att det anförda lämpligast borde intagas i det ifrågasatta reglementet.

¹²⁾ Skrivelsen är här återgiven enligt Konzept 1824 (B 22) i universitetskanslersämbetets för Uppsala universitet arkiv (RA). Jfr Konunga- och Kanslersbrev 1821—1825 (UUA), där skrivelsen även finnes bevarad.

Hos mig har Directionen för Läsesällskapet i Upsala i underdånighet anhållit, att till vinnande af stadga och säkerhet för inrättningen, hwilken för 26 år sedan, genom någre enskilte mäns nitälskan stiftad, i ändamål att medelst utländska Tidningars och Tidskrifters införskrifning underhålla en wid ett Lärosäte nödwändig och i mån af aflägsenheten dyrbarare gemenskap med den lärda werlden, alltid haft att kämpa med många swårigheter, oskiljaktige ifrån enskildheten af företaget och osäkerheten af de endast på subscription beroende tillgångarne, Sällskapet måtte erhålla något årligt bidrag och understöd från Kongl. Academien såsom det allmänna werk, till hwilket inrättningen genom sitt ändamål på ett så utmärkt sätt hörer.

Uti häröfwer infordrat utlåtande har Consistorium Academicum, efter det så wäl Inspectura Aerarii som Bibliothecarien, Professoren Aurivillius och Directionen för Läsesällskapet blifwit hörde och med Betänkanden i ämnet inkommit, i underdånighet anført, att, med afseende å den nytta Läsesällskapets inrättande hittills medfört och deraf för framtiden, så widt detsamma kan tillbörligen widmagthållas och ändamålsenligt wårdas, bör förwäntas, Consistorium anser detsamma böra med det Academiska werket sammanbindas, i följd hwaraf och då denna Inrättning för sitt framtida uprätthållande inom sig sjelf icke äger de resourser, som dess ändamål fordra, Consistorium i underdånighet tillstyrkt, att dertill af Academiens medel något understöd måtte anslås, hwilket, efter det förslag Directionen derom afgifwit, Consistorium tror, såsom tillräckligt, böra till ett årligt belopp af 350 Rdr Banco bestämmas. Då nu på de i Stat för enskilte inrättningar wid Academien gjorde anslag något öfwerskott icke finnes och derifrån således någre medel till andre ändamål icke kunna dragas; har Consistorium i underdånighet föreslagit, att de 100 Rdr, hwilka för Consistorii Academici hittills gjorde requisitioner af Utländska Litteraira Tidningar och Journaler under den i Stat bestämde Titeln, Extra Ordinarie Expenser ungefärligen för året utgått, hädanefter måtte till Läsesällskapets inrättning användas, samt att återstående 250 Rdr må tills vidare tagas af Reserve-Fonden; likwäl med det förbehåll, att de årliga behållningar, som uti Sällskapets Cassa kunna upstå, dels till följd af ökad subscription, dels af andra möjliga omständigheter, alltid skola gå i afdrag på Academiens anslag för det följande året, äfwensom att Sällskapet införskrifwer fortsättningar af åtminstone någon del utaf de Journaler och Lärda Tidningar, Academiska Bibliotheket nu påkostar, derigenom så mycket af dess anslag, som häremot kommer att swara, kan till andra wigtiga behof användas, hwilket efter Consistorii tanka, är desto mer af nöden, som Bibliotheket till införskrifning af Böcker i alla wetenskaper icke fått sig högre anslag tilldeladt än 750 Rdr årligen.

I öfrigt har Consistorium funnit den föreslagne Summan böra wid de tider, Directionen hemställt, utbetalas, nemligen 200 Rdr praenumerando den 1 December hwarje år, ifrån och med det innewarande; samt 75 Rdr i slutet af hwarje Termin; Och skulle Consistorium ensamt äga att bestämma de Utländska Litteraira Tidningar och Journaler, hwilka för förstnämnde 200 Rdr skola införskrifwas.

Wid öfwerwägande häraf har Jag med gillande af hwad Consistorium i förenämnde måtto i underdånighet anført, funnit för godt bifalla, att Läse-

sällskaps inrättningen i Upsala må af Kongl. Academien tills vidare upbära ett årligt understöd af Trehundrade Femtio Riksdaler Banco, att utgå af de medel, på de tider samt med de willkor och förbehåll Consistorium föreslagit. Ägandes Consistorium att gå i författning om utfärdande af ett Reglemente för Sällskapet, hwaruti de angelägenheter, hwilka i mer eller mindre mon kunna omförmälte Inrättning angå, warda bestämde; Äfwensom Consistorium åligger, att wid hwarje års slut, till mig inkomma med uppgift å Läsesällskapets ägande behållning.

Hwilket Jag welat Consistorium till swar och wederbörandes efterrättelse härmed förständiga. Förblifwandes Eder, Rector Magnifice och Consistorii Academici Ledamöter Väl affectionerad OSCAR¹³⁾.

Därmed var saken klar. Uppsala Läsesällskap hade fått en säker ekonomisk grundval för sin verksamhet. Sällskapet hade sammanbundits med det akademiska verket och blivit en akademisk institution under namnet *Akademiska läsesällskapet*.

¹³⁾ Kanslerns skrivelse var kontrasierad av kanslirådet J. J. Fredenheim och daterad: Stockholm den 6 Dec. 1824. Den var adresserad: »Till Consist. Academicum ang. understöd till Upsala läsesällskap» i kanslersarkivet. Jfr Annerstedt, Cl., Samlingar till Upsala Universitets Historia. Avd. II:38, s. 449 f., sign. U 40:69 (UUB).

X. Akademiska Läsesällskapet startar

Sedan kanslersbrevet om läsesällskapets anknäytning till universitetet och om de fasta årliga understöden till verksamheten ankommit till Uppsala den 7 december 1824, underrättade konsistoriet omgående sällskapet om dess innehåll. Någon utbetalning av understödet för 1824 blev det dock icke något tal om, utan detta började utgå först med det följande året 1825, då sällskapet i sin egenskap av Akademiska läsesällskapet trädde i funktion. Eftersom sällskapet från och med 1825 års början skulle överflytta till de tre rummen på Nosocomium, blev det denna institutions chef Pehr von Afzelius, som i fortsättningen åtog sig föreståndarskapet för läsesällskapet. Föreståndarens för 1824 P. W. Afzelius' sista större uppgift blev därför att efter anbefallda överenskommelser offentliggöra, att läsesällskapet i fortsättningen hade att tillgå offentligt anslag för verksamheten och att det hade blivit en akademisk institution. Vidare hade han att ombesörja prenumerationerna för 1825, så att tidskrifterna kunde ankomma i löpande följd utan uppehåll kring årsskiftet. Prenumerationerna utgjorde dock endast en första omgång. De fortsatta rekvisitionerna av tidskrifter skulle sedan fortsättas av den nya direktionen under Afzelii ledning på det nya året.

Samtliga dessa underrättelser till allmänhetens upplysning meddelade P. W. Afzelius genom en kungörelse i ortstidningen, i vilken man utförligt anförde: »Till underrättelse för dem som under nästkommande år vilja deltaga i Upsala Läse Sällskap, tillkännagifwes härmedelst, att numera, sedan Sällskapet blifwit förenadt med det Akademiska Werket och af Academiens medel fått ett wisst årligt anslag sig tilldeladt, den förändring uti subscriptionsafgiften, som af hwar och en wid anteckningen bör erläggas, blifwit gjord, att Akademiska Ämbets- och Tjenstemän med lön betala 5 (Rdr) och lönlöse 3 R:d banko för året. Studerande erlägga 1:16 dito i Terminen och Personer, som ej höra till Aca-

demie Staten, lika med de förstnämnde. — Följande Tidningar och Journaler blifwa för nästa års Läsning till en början anskaffade: *Hamburger Correspondent*, *Liste der Börsenhalle*, *Allgemeine Zeitung*, *Hesperus*, *Lesefrüchte*, *Skilderiet*, *Göttingische Anzeigen*, *Hallische Literatur-Zeitung*, *Medicinisch-Chirurgische Zeitung*, *Hermes*, *Wiener Jahr Bücher*, *Isis*, *Geographische Ephemeriden*, *Journal des Savans*, *Ferussac's Bulletin Universel* 1. 2. och 5 Sectionerne, *Edinburgh Review* och *Quarterly Review*, samt alla i Riket utkommande Stifts-Tidningar. Huruvida Sällskapet blir i stånd att hålla de öfrige Swenska Tidningarne eller icke, ankommer på den blifwande subscriptionens storlek. — Subscriptions-Listan för 1825 finnes på Läse Sällskapets Rum i Gillets Hus, och kunna de, som redan antecknat sig, eller hädanefter göra det, alla Tisdagar och Fredagar till detta års slut mellan kl. 12 och 1 på dagen, aflemna sin afgift till P. W. Afzelius»¹⁾.

Av 1824 års räkenskaper, vilka icke synes ha blivit reviderade, framgår, att verksamheten för året gått med en förlust av 77 rdr 32 ss. banko, vilket underskott försträcktes av Pehr von Afzelius i hans egenskap av ny föreståndare för inrättningen. Såsom nämnt uttog läsesällskapet aldrig detta år sitt anslag på 350 rdr banko. Hade detta skett, hade man haft ett ganska betydande överskott vid årsskiftet. Följande års räkenskaper utvisar, att anslaget på 350 rdr banko då utgått till sällskapet och att sedan Afzelius erhållit sitt utlägg tillbaka, en brist för det året på blott 4 rdr 35 ss. banko uppstått. Då hade emellertid också lånet från 1818 blivit slutlikviderat samt dessutom återstående hyresskuld på 40 rdr banko till Upsala Gillet²⁾. Enligt det här i det följande återgivna reglementets bestämmelser hade konsistoriet då utsett tvenne ledamöter att revidera läsesällskapets räkenskaper och förvaltning för 1825. Revisorer blevo J. Bredman och N. J. Sillén³⁾.

Akademiska konsistoriets åliggande enligt kanslerns resolution av den 6 dec. 1824 att fastställa ett reglemente för läsesällskapet fullgjordes på det sättet, att professorerna Pehr von Afzelius, Erik Gustaf Geijer och Pehr Fabian Aurivillius uppgjorde ett förslag till regler för sällska-

¹⁾ Upsala Stads och Läns Tidning N:o 100 onsdagen den 15 december 1824.

²⁾ Att denna hyresinbetalning icke skett under år 1824 och upptagits i detta års räkenskaper, föranledde Cl. Annerstedt att tro, att läsesällskapet ej hade sina lokaler på Gillet ännu 1824 utan flyttat till Nosocomium redan vid detta års början. Se Annerstedt, Cl., *Samlingar till Upsala Universitets Historia*. Avd. II:38, s. 451, sign. U 40:69 (UUB).

³⁾ Revisionsberättelsen av den 1/3 1826 presenterades för konsistoriet den 26 sept. 1827.

pet, vilket förslag sedan godkändes av konsistoriet den 27 januari 1825⁴⁾. Reglementet hade följande utseende:

Reglor för Läsesällskapet

Sällskapets ändamål är, at genom anskaffande af förnämligast Litteraire och Utländska Tidningar och Journaler vid Academien bereda ett bättre tillfälle till nyttig läsning och till tidigare kännedom af Vetenskapernas framsteg.

Dess bestånd grundar sig dels på et årligt anslag af Academiens medel, dels på Subscription.

Hvarje i Upsala boende Vetenskaps Älskare får uti Sällskapet deltaga och sig af dess Boksamling begagna mot en afgift, som Directionen årligen bestämmer och af hvar och en, då han antecknar sig, erlägges.

Dessutom må Faculteterne hvardera utnämna en eller annan Studerande till Ledamot af Sällskapet utan betalning, med vilkor, at de, då behof gjöres, äro dess amanuens till biträde.

Den årliga Requisitionen af Tidningar och Journaler gjöres af Directionen i samråd med Sällskapets Ledamöter, samt med Consistorii Academici och Academie Bibliothekariens samtycke och bifall.

Wissa af dessa tidningar och Journaler cirkulera bland Consistorii Academici Ledamöter, och dessa aflemnas sluteligen till Academiska Bibliotheket; alla deremot kunna, utan undantag, utlånas till Sällskapets Ledamöter, och detta allt på sätt, som derom serskildt öfverenskommes och förordnas.

De åt Sällskapet uti Nosocomii Huset uplåtna Lärummen äro tillgänglige alla Söcknedagar från 9 till 1 på före-, och från 3 till 9 på eftermiddagarne; men Helgedagar blott på de sistnämnde.

Man förväntar af Ledamöterna benägenhet för Sällskapet och dess ändamål, at hvar och genast meddelar de litteraira nyheter, som komma till hans kunskap eller i hans ägo. Då Sällskapet är at anse som en utvidgning af det Academiska Bibliotheket, blir deraf en följd, at allt hvad Sällskapet kan umbära icke vidare rymma, skall dit aflemnas; äfvensom det är klart, att sjelfva Inrättningens natur innebär, i händelse af uplösning, en Testamentarisk Disposition af dess Samlingar till detsamma.

En *Direction* vårdar alla Sällskapets angelägenheter, samt upbär, förvaltar och redovisar vid hvarje års slut inför 2:ne af Consistorium Academicum valde Revisorer, så väl de anslagne, som subscriberade medlem.

⁴⁾ Consistorii Academici protokoll den 27/1 1825, § 28 (UUA). Konsistoriet lät i reglementets marginal göra en anteckning »angående Ledamöternas rättighet at deltaga i öfverläggning om årlig requisition af Tidningar och Journaler». Eljest antogs reglementsförslaget oförändrat. Reglementet jämte flertalet här refererade protokoll rörande Akademiska läsesällskapets start finnas i avskrift samlade i en liten foliovolym, sign. U 101 g (UUB), som nyligen påträffats bland Cl. Annerstedts samlingar. Förmodligen är det denna volym Styffe åsyftar med sin notis bland läsesällskapets bevarade protokoll m. m. (UUB), som nämns i en not i det föregående.

Denna består, utom Academie Bibliothekarien, eller den af det Academiska Bibliothekets tjänstemän, som han i sitt ställe dertill väljer, af 3 Ledamöter. Dessa nämnas första gången af Consistorium Academicum, sedermera kompletterar den sig sjelf.

Directionen utser bland lönlöse Lärare vid det Academiska verket en amanuens, som i enlighet med de föreskrifter, han af densamma undfår, går Sällskapet till handa, och håller dess tillhörigheter i vederbörlig ordning. Han bör hyresfritt i Sällskapets rum och bekommer äfven ljus och ved, samt det, terminsvis utfallande arfvode, som tillgångarne medgifva.

Med Directionens bifall antager amanuensen, häldst bland de personer, som förut vid Academien äro skrefne, och mot den betalning, som öfverenskommas kan, en *uppassare*, och betjenar sig af denne för Sällskapets behof och till uträttande af dess ärenden.

Förutom dessa allmänna bestämmelser av reglementsenlig karaktär fogade man samman också några regler för cirkulationen av tidningar och tidskrifter. I ett flertal sammanhang under behandlingen av läsesälls­kapsfrågan inom konsistoriet hade denna fråga om cirkulationen kommit i förgrunden, och det är tydligt, att professorerna fäst särskilt stort avseende vid hur den skulle lösas. Nu antogos följande bestämmelser att gälla för denna cirkulation, med särskild hänsyn tagen till de konsistorieledamöter, som icke ville infinna sig på läsesälls­kapsrummen utan önskade läsa tidskrifterna hemma i sina bostäder:

Reglor för cirkulationen bland de Consistorii Academici Ledamöter, som det önska, af till Läse Sällskapet ankommande Tidningar och Journaler.

De af Consistorium och Academiska Bibliotheket, inom en Summa af 200 Rdr Banco årligen requirerade Tidningar och Journaler emottages af Sällskapets amanuens och förblifver i 3 veckor till dess tjänst uti hans förvar, samt aflemnas sedermera efter hand af honom enligt en uprättad och medföljande Förteckning till Acad. Bibliothekarien, som utsänder dem till cirkulation.

Sedan de cirkulerat, hvilket bör upptaga den möjligaste korta tid, återhämtas de hos Bibliothekarien af amanuensen, för hvilken ofvannämnde förteckning då tjenar till efterrättelse, till Läsesällskapet, och kunna der begagnas i 6 månader, då Bibliotheket får dem af Amanuensen sig tillsända.

Konsistoriet hade även att enligt det fastställda reglementet utse direction för läsesällskapet. Enhälligt utsågos också Pehr von Afzelius och Erik Gustaf Geijer, vilka förut, heter det, »denna befattning innehaft och nu närvarande dertill förklarade sig beredvilliga samt derjemte Lingue Orient. Adjuncten Mag:r Sjöbring, hvilken härom särskildt underrättas skulle»⁵⁾.

⁵⁾ Consistorii Academici protokoll den 27/1 1825, § 28 (UUA). På posten som läsesällskapets chef stod Afzelius kvar ända till 1837, då han som nämnt av åldersskäl avgick. Jfr Consistorii Academici protokoll den 8/2 1837, § 19, samt den 3/6 1837, § 3 (UUA).

Ett av de viktiga resultaten av läsesällskapets omorganisation blev som nämnt, att namnet *Upsala läsesällskap* nu ändrades till *Akademiska Läsesällskapet* och att sällskapet i fortsättningen hade rangen av akademisk institution.

Utgiften för prenumerationen på stiftstidningarna sökte läsesällskapet från och med detta år undgå genom att söka låna dem från de olika nationerna, vilket i allmänhet höllo dem. Nationerna ställde sig också mycket välvilligt till sådana anhänganden från läsesällskapets sida och biföllo utlåningen⁶⁾. För övrigt fortsatte sällskapet sin verksamhet i mycket enligt tidigare rutin. Även i fortsättningen värvade man således medlemmar genom talrika tidningskungörelser. Höstterminen 1825 fanns exempelvis i pressen detta tillkännagivande: »De Herrar Studerande, som under instundande Hösttermin önska deltaga uti Läse-Sällskapet, behagade, på den i Sällskapets Rum befintliga lista, anteckna sina namn, samt erlægga afgiften 1 R: d 16 ss. banko»⁷⁾. Något längre fram på hösten kallades läsesällskapet — också enligt gammal tradition — till allmän sammankomst genom kungörelser i tidningarna. »Det Akademiska Läse-Sällskapets Herrar Ledamöter behagade sammanträda i Sällskapets Rum uti Nosocomii Huset d. 7 nästk. December kl. 12 middagen, för att enligt Regloras föreskrift, öfwerlägga om anskaffandet af Tidningar och Journaler för nästa år»⁸⁾.

Såsom synes är namnet *Akademiska läsesällskapet* det som numera konsekvent användes även i dylika stereotypa annonser. Klart markeras sålunda, att det gamla *Upsala Läsesällskap* övergått i den nya akademiska institutionen.

Akademiska läsesällskapets öden i fortsättningen skola här ej närmare beröras. Läsesällskapet fortlevde och verkade som en universitetsbiblioteket närstående institution långt in på 1900-talet men uppgick så små-

⁶⁾ Se t. ex. Götheborgs Nations Protokolls-Bok 1823—1833, sign. U 1320 c (UUB). Protokoll vid landskap den 18 maj 1825, där det heter: »Genom framställning af Curator föredrogs till afgörande frågan om Stifts-Tidningens utlåning, efter dess circulation inom nationen, till Upsala Läse-Sällskap, hvarvid enhälligt till utlåningen samtycktes med förbehåll, att tidningen efter begagnandet af Läse-Sällskapet blefve Nationen återställd».

⁷⁾ Upsala Stads och Läns Tidning N:o 80 lörd. den 8 oktober 1825.

⁸⁾ Upsala Stads och Läns Tidning N:o 95, 96 och 97 den 30/11, 3/12 och 7/12 1825. Se för de närmast följande åren samma tidning N:o 96, 97, 98 för 1826, på vilket sistnämnda ställe läsesällsammansuelsen Gabriel Marklins betydelse för Akademiska läsesällskapet betonas. Se vidare samma tidning N:o 99, 100, 102 år 1827, N:o 100 1828, N:o 99 1829, N:o 100 1830 etc.

ningom i universitetsbibliotekets tidskriftsavdelning⁹⁾. Sällskapets historia under denna tid såsom akademisk institution är emellertid intimt knuten till universitetets och dess biblioteks öden. Källorna för denna period ligga lätt tillgängliga i universitetets och universitetsbibliotekets arkiv och äro följaktligen tillgängliga på ett helt annat sätt än akterna från den här behandlade så att säga privata perioden i sällskapets historia.

Det vore givetvis frestande att här också gå in på frågan om läsesällskapets betydelse för det litterära och vetenskapliga Uppsala. I många fall är det lätt att konstatera den direkta stimulans de till sällskapet ankommande tidskrifternas artiklar haft på den uppsaliensiska litterära och vetenskapliga diskussionen, men en utredning härav skulle föra för vitt och kräva för mycket utrymme i detta sammanhang. Tillfälle torde givas att få återkomma till denna fråga.

Här skall ej heller beröras den betydelse läsesällskapet fick för folkupplysningsrörelsen flerstädes i vårt land. På annat ställe har berörts, hurusom de två tongivande männen i Lunds läsesällskap, Tegnér och Agardh, under sin mannaålders insatser såsom stiftschefer kommo att ivrigt verka för folkliga lånbibliotek och läsesällskap¹⁰⁾. I fråga om läsesällskapet i Uppsala skall här blott till sist erinras om att professor Carl Zetterström, som hört till läsesällskapets trognaste anhängare, genom donation av sin stora boksamling gav upphov till ett bibliotek på Frösön i sitt hemlandskap, vilket numera utvidgats till centralbibliotek för länet, och att en sådan läsesällslemsledamot som Gustaf Wilhelm Gumælius gav upphov till folkbiblioteket i Örebro, även detta numera centralbibliotek för sin provins. Läsesällskapet hade sålunda trots sitt begränsade uppsaliensiska syfte kommit att verka eggande och stimulerande på sådana sina medlemmar, vilka hyste intresse för folkupplysning och folkuppföstran, och gav dem impulser till insatser i detta hänseende av bestående betydelse.

Akademiska läsesällskapets verksamhet och utveckling f. ö. under 1800-talet torde få sin behandling i samband med att även andra akademiska institutioner får sin historia klarlagd, om inte förr så när en gång Claes Annerstedts monumentala verk en gång i framtiden fortsättes och når sin fullbordan.

⁹⁾ Jfr Carlander, C. M., Svenska bibliotek och ex-libris Bd I, Stockholm 1904, s. 327. Carlanders här uttalade tro, att Akademiska läsesällskapet första gången framträder i och med 1828 års början är ogrundad. Se även Akademiska Läse Sällskapets Kassa Räkning 1884—1919, sign. 101 b:1 (UUB).

¹⁰⁾ Wiberg, A., Akademiska läsesällskapet i Lund 1812—1830 och dess föregångare, Stockholm 1957, 118, 133 passim.

BILAGOR

Läse Sällskapets
Cassa-Conto
för Åren

1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817,
1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823,
1824, 1825, 1826—1833¹⁾ etc.
(sign. U 101 b, UUB)

¹⁾ Kontoboken går fram t. o. m. år 1883.

Debet

U p s a l a

1812			Banco	Rdr	Skr	./.
Oct.	1	Enligt Subscriptions Listan upburit under året af				
		68 Ledamöter hela års afgiften a 4 B:o	272			
		15 Ledamöter ¼ års afgift	15			
		1 Ledamot ½ års afgift	2	289	—	—
Oct.	10	Professor J. C. Höjer af förra årets sedermera upburne medel lämnat		18	—	—
			Balance	50	42	—
			Summa Banco	357	42	—

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1812			Banco	Rdr	Skr	./.
Jan.	11	½ pund Ljus	2: 16			
		1 Lass wed	: 32	3	—	—
	18	2 Lass Björkwed	3: 28			
		Wedsägning	21: 8			
		1 Bok Skrifpapper	24: —			
		Tvånne dito sämre papper	32: —	5	9	8
Febr.	12	1 pund Ljus	4: 32: —			
		2 Lass Björkwed	2: — —			
		Sägning	12: —			
		2 Lass wed	3: 5: 4			
		Sägning	12: —			
Martii	12	1 Lass Björkwed	1: 5: 4	10	13	4
		Sägning	9			
		Till NationsVagtmästarna för besvär med Listor	29: 4			
		1 Lass Björkwed	1: 32: —	3	27	8
April	4	Sägning	10: 8			
	20	1 Lass Tallwed	1: 16: —			
		Inbundit böcker	16: 32: —			
		Palmblad enligt nota	4: 20: —			
		Flyttning af et Bokskåp	16: —			
		Städning och skurning	4: 40: —	27	38	8
Sept.	4	Ljus och wed	1: 41: 4			
		3 Lass Björkwed	4: 6: —			
		Sägning	32: —	6	31	4
Oct.	3	1 Pund Ljus		4	32	—
		Lämnat till Hr Archiater Afzelius till Tidningars, Journalers mm. Liquid under året	111: — —			
		Dito för samma ändamål lämnat	79: — —	190	—	—
Dec.	1	Band å Böcker	14: 13: 4			
		För Ljus, Wed, Städning från October till årets slut	15: 12: —	29	25	4
	30	Arfvode för besväret med Läsesällskapet enligt öfverenskommelse		77	8	—
			Summa Banco	357	42	—

Upsala d. 30 December 1812

Gabriel Marklin

Förestående Räkning vara med Originalet likalydande, Intygat

Gabriel Marklin

Debet

U p s a l a

1813			Banco	Rdr	Skr	./.
Nov.	1	Enligt Subscriptions Listan upburne medel under året af				
		68 Ledamöter hela årsafgiften a 4 Rdr B:o	272			
		35 Ledamöter ½ års afgift	70	342	—	—
		16 Ledamöter ¼ års afgift	16			
		Herr Capten Kusell ¾ års afgift	3			
		Herr Lektor Kjellander för 1812	4	23	—	—
		Summa Banco		365	—	—

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1813			Banco	Rdr	Skr	./.
Febr.	3	Lämnat Contant till Herr Marklin för årets Saldo (Litt. A)		50	42	—
	24	Hrr Stenhammars och Palmblads Räkning enligt verific (Litt. B)		7	46	—
		Postillonen Schröders räkning (Litt. C)		3	—	—
Mars	5	Post-Inspectoren Medelplans räkning enligt verific. (Litt. D)		45	40	—
April	17	Till Herr Prof. Kolmodin lämnat Contant		75	—	—
Maji	5	Bokb. Almgrens räkning (Litt. E)	3: 4			
		Post-Insp. Medelplans räkning (Litt. F)	9: 46			
		Phosphoros för 1812	32	13	34	—
Aug.	21	Post-Insp. Medelplans räkning för Nya Skandinavien (Litt. G)	2:			
		Postillonen Schröders räkning (Litt. H)	1: 24			
		Bokbind. Almbergs räkning (Litt. J)	1: 4	4	28	—
Nov.	20	Hyra, Ljus, Wed, samt arfvode för besvär med Läsesällskapet enligt öfverenskommelse För 2 Subscribenter öfver 100 à 24 sk:r	1:	150	—	—
		För 16 dito à 12 sk:r	4:	5		
Dec.	30	Saldo Sällskapet till godo		9	2	—
		Summa Banco		365	—	—

Upsala d. 30 Dec. 1813

L. G. Berglund

Förestående Räkning vara med Originaler likalydande, intygar

L. G. Berglund

Debet		U p s a l a			
		Banco	Rdr	Skr	./.
1814					
Nov.	20	Saldo af förra årets räkning till Sällskapets fördel	9	2	
		Enligt SubscriptionsListan Contant under året upburit			
		Enligt Restlängd dito upburit	200		
				30	
Dec.	31	Saldo mig till godo			
		Summa Banco	209	32	

		L ä s e s ä l l s k a p			Credit	
		Banco	Rdr	Skr	./.	
1814						
Jan.	10	Contant till Postillonen Schröder ½ årsarfvode, enl. Quitt. Litt. A	1	24		
Febr.	3	Stenhammars och Palmblads räkning för Ups. och Litt. Tidning, Quitt. Litt. B	7			
		Post Inspector Medelplans räkning enligt Quitto C	34	8		
Mars	22	1 st. Bokhylla. Quitt. D	2			
Maji	7	Postillonen Schröder. Litt. E	1: 24			
		Forlön till Rydberg för Eng. Tidningar	: 16	1	40	
Juni	11	Post Inspector Medelplan enligt Quitto F	11	32		
Dec.	30	Hyra, Wed, Ljus, samt arfvode för besvär med Läsesällskapet enligt öfverenskommelse	150			
	31	Postillonen Schröder, Quitt. G	1	24		
		Summa Banco	209	32		

Upsala d. 31 December 1814

L. G. Berglund

Förestående Räkning vara med Originaler likalydande, intygar

L. G. Berglund

U p s a l a

Debet

		Banco	Rdr	Skr	./.
1815					
Dec.	1	Enligt Subscriptions Listan inlutne medel under året af			
		22 Ledamöter a 10 Rdr B:o	220:		
		49 Dito a 4 " "	196:		
		2 Dito a 6: 32 "	13: 16		
		2 Dito a 6 "	12:		
		2 Dito a 5 "	10:		
		4 Dito a 3 "	12:		
		3 Dito a 2 "	6:		
		2 Dito a 1: 32 "	3: 16		
		1 Dito a 2: 16 "	2: 16		
		3 Dito a 1: 16 "	4:		
		17 Dito a 1 "	17:		
			496	—	—
Dec.	19	Af Akad. Ränthemästaren H:r C. D. Hjerta bekommit, å Consistorii vägnar, lösen för Gillberts Annalen der Physik	28	—	—
Dec.	31	Enligt öfverenskommelse på allmän sammankomst (Litt. P) försålt till Herr Professor Bredman Zachs' Monathliche Correspondenz	70	—	—
		Balance	75	9	4
		Transport	669	9	4

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

		Banco	Rdr	Skr	./.
1815					
Jan.	1	Bibliotheks Catalogens tryckning enligt Hr Palmblads räkn. Litt. A	18: 16		
		Dess inbindning och häftning, enligt Beckmans räkning Litt. B	1: 32	20	—
	4	För Bibliothekets flyttning från Hr Notarie Berglund till Gillets Hus	: 24		
		Papper, Bleckhorn, Bleck, Sand m. m.	: 32	1	8
	7	Sex st. Ljusstakar köpte	6:		
		Tre St. Ljus-Saxar	1: 16	7	16
Febr.	8	Praenumeration på Svenska Tidningar för året jemte Postarfvide, för 1814, Litt. C		51	—
Mars	16	Bokbindaren Beckmans räkn. enl. Quitt. D.	11:		
Maji	30	Bokb. Beckmans räkning Quitt. E.	7: 16	18	16
Sept.	21	Till Wagtmästaren Holmberg enligt Dess räkning F. för Wed samt Wedhuggning	15: 45: 4		
		För Ljus	7: — —		
		Inköpte Husgeråds Saker	18: 37: 4		
		Kläder och Klädlagning för Rosenblad	23: 2: 8		
		För Rosenblads spising dito	44: 10: 8		
		Skurning 3:ne gr i Läse Rumen	2: — —	111	—
Sept.	26	Sändt till Hr Mag. Wiborg Sällskapets andel i Post Secreteraren Hallgrens räkning, (G) å Tyska och Norska Journaler och Tidningar, enligt Quitt. Litt. H.		229	—
		Hushyra för året, enligt Qvitto Litt. I		40	—
Oct.	12	Skolagning åt Uppassaren Rosenblad	: 32		
	14	1 par Långböxor eller Pantalonger åt dito	1: 36	2	20
	19	Bokbindaren Beckmans räkning Litt. K.		3	24
	24	9 st. Ljus a 18 sk. 8 ./.	3: 24		
		Ett Lass wed	1: 12	4	36
	30	Genom Rosenblad köpt Papper			
		Bläck och Sand	—: 12		
		En Penknif dito köpt	: 4		20
Nov.	1	Till Uppassaren A. Rosenblad för October månad a 16 ss. rgdsm per dag	6: 48: 8		
	28	För November månad d:o	6: 32: —		
Dec.	31	För December månad dito	6: 42: 8	20	21
Nov.	3	A. Rosenblad till Skolagning	: 32:		
	27	A. Rosenblad dito till Skolagning	: 32:	1	16
	28	Post Inspector Medelplans räkning å Riksdags Tidningen Litt. L		6	32
Dec.	8	10 ml Ljus a 18 sk. 8 ./.	3: 42: 8		
		1 Lass Wed genom Rosenblad köpt	1: 45: 4		
		Sågning därpå	: 16:	6	8
Dec.	19	Till Cursor för besvär med ett Protocoll rörande Gillberts Annalen	: 8:		
	22	Skurning i Läse Rumen	: 32:		
		Köpt et Poem Kalladt Nyårsönskan	: 4:		
		Transport		523	25
					4

U p s a l a

Debet

	Banco	Rdr	Skr	./.
1815	Transport	669	9	4
Summa Banco		669	9	4

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

	Banco	Rdr	Skr	./.
1815	Transport	523	25	4
	Et Bud med Tidningar för Post Secr. Hallgren	: 8:		
	Postp. till Wiborg, 3:nne gr	: 9:	1	13
22	Sändt till Wiborg å Dess räkning för strö- skrifter m. m. under året Litt. N	100: — —		
30	Sändt dito resten å sama räkning, Litt. N	31: 39: —	131	39
	Postillonens Dess arfvode under året		3	—
31	Herrar Zeipels och Palmblads räkning, Litt. O		9	28
Summa Banco			669	9
				4

Upsala d. 31 December 1815

J. J. Brändström

Herrar Revisorers verification
finnes efter 1816 års räkenskaper.

Debet		U p s a l a			
		Banco	Rdr	Skr	./.
1816					
Dec.	1	Enligt Subscriptions Listan under året upburit af			
		86 Ledamöter a 5 Rdr Banco	430: —		
		31 dito a 3 Rdr Banco	93: —		
		20 dito a 2 Rdr Banco	40: —	563	—
		Enligt särskilda Bidrags Listan af några Ledamöter upburit tillsammans	82	—	—
Juni	1	Af Consistorium Academicum bekommit lösen för Journal de Physique par M:r De Lamétherie	40	—	—
Dec.	4	Bekommit af Herr Prof. och Riddaren J. Afzelius Lösen för Gillberts Annalen der Physik	28: —		
		Af Herr Professor Bredman dito för Zeitschrift für Astronomie und verwandte Wissenschaften	20: —	48	—
	30	Enligt Restantiae Listan upburit resterande Subscriptionsmedel af 5 Ledamöter, tillsammans	16	—	—
		Transport	749	—	—

		L ä s e s ä l l s k a p			Credit	
		Banco:	Rdr	Skr	./.	
1816						
Jan.	1	Balance från förläddne år	75	9	4	
	4	1 Lass Wed 1: 36 Sägning : 16	2	4	—	
	8	3:nne Bokhyllor af Holmgren enligt Räkning A	9: —			
		Hjelp vid deras uppställning o. inpassande	: 12	9	12	—
	10	Genom Rosenblad Papper 10; Bleck o. Sand 4; nub 3;		—	17	—
Febr.	6	Köpt 3:nne Bord samt 6 stolar	6: —			
		Målning därå Litt. B	2: —			
		Drickspr. och Hjelp vid deras hämtning	: 12	8	12	—
	10	½ Famn Wed 1: 32 Sägning : 16	2	—	—	
	16	Köpt en inbunden Cassa Bok 2: — En Papperssax 18:8	2: 18: 8			
		En större knif till pappersupskärning	32:	3	2	8
Mars	1	Inspector Medelplans räkning å Svenska Tidningar under året, Litt. C		56	16	—
		Köpt 1 häfte af Bells Weekly Messenger, Litt. D		—	18	—
	14	½ Famn Tallwed 1: 42: 8 Huggning därå : 16		2	10	8
	26	Sändt till Post Secreteraren Kongl. Secret. Hallgren till Liqvid af dess räkning för utländska Blad o. Journaler under året, Litt E 220: — Sändt dito Litt. F 100: — Sändt dito Resten, Litt. F 38: 24	138: 24	358	24	—
April	1	Hyran för Läse Rummen till Gillet, enligt Ränthmäst. C. D. Hiertas Qvitto, litt. G		40	—	—
	8	Bråkaren Holmgrens räkning, Litt. H	4: 24			
	19	Målaren Sundbäcks dito, Litt. I	1: 24	6	—	—
	23	1 Pund Ljus, Ehrngrens räkning, Litt. K		7	37	4
Maji	4	Bokbindaren Beckmans räkning, Litt. L		5	12	—
	5	Köpt hos Björnståhl et manuscript rörande organisation		2	—	—
	9	Köpt 2:nne källkar Wed : 16 Lagat Läset å dörren till Läsesällskapet : 18		—	34	—
Junii	11	Till Fundin för uppässning vid Läsesällskapet under Rosenblads frånvaro vid Sätra Brunn (L 1)	6: 32			
		Till skurning af Läse Rummen	1: —	7	32	—
	12	Köpt Bihang till Bohemans process	: 2			
		Handlingar mellan Murray och Waller	: 10	—	12	—
	18	Et paket till Sätra med Tidningar	: 8			
Julii	20	Dito et paket med Journaler till Sätra	: 31: 6	—	39	6
Sept.	21	Genom Fundin köpt Wed, 2 Lass med sågning		2	32	—
	24	Till Directör Berling för Bladet Nytt och Gammalt (M)		2	—	—
		Transport		592	36	6

U p s a l a

Debet					
		Banco	Rdr	Skr	—/.
1816		Transport	749	—	—
		Summa Banco	749	—	—

Undertecknade hafva enligt det vid Läsesällskapets sista allmänna sammankomst oss gifne uppdrag, genomgått och med de motsvarande verificationerne jemfört ofvanstående räkenskaper för åren 1815 och 1816, och funnit dem till alla delar riktige samt med utmärkt ordning och noggrannhet förde.

Upsala d. 28 April 1817

Sam. Grubbe G. Wahlenberg E. C. Grenander

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

			Banco	Rdr	Skr	—/.
Sept.	25	Köpt en Watten Caraff, Litt. N	26: 8	592	36	6
Oct.	4	Kittat 3 fenster lufter i LäseRummen	24:			
	8	Rosenblad köpt papper : 8	8:	1	10	8
		Till Postillonens arfvode för Tidningarnes hämtning (N n)		3	—	—
Nov.	28	½ Pund Ljus, Litt. O		3	32	—
Dec.	2	1 Bok papper till Subscriptions Listor	: 32			
		Dito papper, Litt. Q	: 46: 6	1	30	6
	15	½ Pund Ljus enl. räkn. P	3: 32			
		Genom Rosenblad köpt Wed	2: 16			
		Sågning därå	: 16	6	16	—
	21	1 Lass Wed genom Rosenblad	2: 32			
		Skurning uti Läse Rummen	: 32	3	16	—
	23	Thegmans Bokbindareräkning (R)	4: —			
		Köpt hos Utter defecter af Sv. Tidnigar	: 16	4	16	—
	24	Postpengar under året tillsammans		1	11	4
		A. Rosenblad bekommit sitt arfvode:				
Jan.	31	För Januari månad 31 dar å 16 sk. rgd	6: 42: 8			
Febr.	29	6: 21: 4 Martii 31 6: 42: 8 April 30 6: 32				
Maji	31	6: 42: 8 Augusti 31 6 dagar i Juni samt 18 i Augusti månad 5: 16				
Sept.	30	6: 32 October 31 6: 42: 8 Nov. 6: 32 Dec. 31	6: 42: 8	66	10	8
Junii	19	Rosenblad dessutom fått till skopengar	1: 16			
		Skräddaren Holmgrens räkning (S)	1: 41: 4			
Mars	20	Till skolagning : 32; Dec. 8 Tvänne gr drickspengar för besvär med Listor	1: 32	4	41	4
Dec.	31	Sändt Hr Mag. Wiborg Saldo å dess räkning (T)		22	44	6
		Hrr Zeipels och Palmblads räkning (U)	10: —			
		Hr Notarien Berglunds räkning (V)	3: 2	13	2	—
		Sällskapets behållning till nästa år		24	20	6
		Summa Banco		749	—	—

Upsala d. 31 Dec. 1816

J. J. Brändström

Debet

U p s a l a

1817		Banco	Rdr	Skr	∕.
Jan.	1	Sällskapets Behållning sedan sistledne år	24	20	6
Maji	9	Bekommit af Herr Professor Bredman Lösen för Lindenaus Zeitschrift für Astronomie und verwandte Wissenschaften (Litt. E)	25	—	—
Nov.	9	Af Herr Professoren och Riddaren J. A. Afzelius bekommit Lösen för Gillberts Annalen der Physik (Litt.E)	32	—	—
Transport			81	20	6

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1817		Banco	Rdr	Skr	∕.
Jan.	4	Köpt en afhandling om ångbåtar : 24: En stridsskrift af Hall emot Carnegie : 12: En Contours Almanack : 8: En afhandling om Perpetuum mobile : 8:	1	4	—
	11	Rosenblad till papper, tråd, pennor	—	12	—
	17	Köpt ströskrifter hos Bokhandlaren Östergren i Stockholm, enl. Nota (A)	2	8	—
		Doktor Hedréns prädikan i Jacob d. 1 Jan.	—	12	—
Febr.	20	Rosenblad köpt ett Lass Wed 2: — Huggning därå : 16	2	16	—
Mars	1	Postillonens arfvode för året (Aa)	3	—	—
	3	Till et bud från Wiborg med Morgenblatt : 4:			
	7	Till Rydberg dito för fragt till och från Wiborg af Duppletter och Journaler : 44:			
	26	Dito för ett paket från Wiborg : 8:	1	8	—
	5	Liqviderat Directör Medelplans räkning (B) för Svenska Tidningar under året	57	20	—
	5	Rosenblad köpt papper och lack : 12: Mars 15 Dito pennor och bleck : 8:			
	20	Till segelgarn och tråd erhållit : 5: 4		25	4
	15	Bokbindaren Thegmans räkning (C)	7	16	—
	20	2 Lass Wed genom Rosenblad 2: 32: Sägning därå : 24:	3	8	—
April	3	Betalt Mamsell Berg för skurning uti trappan till Läse Rummen under 1815, 1816 2:— 4:	4	—	—
	8	Rosenblad till Rummens skurning : 32: Till papper och sand dito : 4:	—	36	—
	12	En ströskrift om böters betalande 2 gr	—	2	—
	24	Bokb. Gällstedts räkning (D) för inbinding af 2 Böcker med rent papper till defect å Subscriptionskladd 1: 24: Bokbindare Gällstedt smärre arbete : 8: Bokbindaregossen mindre arbete med dricksp. : 4:	1	36	—
Maji	9	Sändt till Kongl. Post Secreteraren Hallgren till liqvid af dess räkning (E) för utländska Tidningar och Journaler Contant med Posten 200: — 200: — Sept. 29 Dito egenhändigt lämnat 50: —			
Nov.	21	Dito Contant med Posten sändt 178: —	428	—	—
Maji	9	Bokbindaren Thegmans räkning (F)	23	16	—
Junii	6	Praenumeration å 26 numror af Mariefreds Tidning	1	12	—
	10	Till Wagtmäst. Fundin för uppässning under Rosenblads vistelse vid Sätra Brunn (Ff)	4	—	—
Aug.	10	Dito vid Rosenblads återkomst	4	—	—
Julii	4	Genom Hr A. Wetterstedt köpt segelgarn : 8:			
Transport			545	39	4

Debet		U p s a l a				
		Banco	Rdr	Skr	./.	
1817		Transport	81	20	6	
Dec.	21	Enligt Subscriptions Listan under året upburit af 67 Ledamöter a 5 Rdr B:o 44 Dito a 3 Rdr B:o 21 Dito a 2 Rdr B:o	335:— 132:— 42:—	509	—	—
Dec.	31	Enligt Restantiae Listan upburit under året Resterrande Subscriptions medel af 6 Ledamöter Herr Mag. Wiborg: Participation uti utländska Tidningar och Journaler under året (Litt. P) Ballance till nästkommande års räkning	23 107 63	— — 44	— — 6	
		Summa Banco	784	17	—	

Upsala d. 31 December 1817

J. J. Brändström

Undertecknade hafva genomgått och med verificationerne jämfört åfvanstående räkenskaper, hvilka til alla delar riktigt och fullständige befunnits.

Upsala den 19 Mars 1818

Severin Löwenhielm
Nils Jac. Anjou J. H. Kinnander

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1817			Banco	Rdr	Skr	./.
Julii	4	Aug. 20 Dito 1 Pund Ljus Aug. 29 Rosenblad köpt papper	Transport : 18: 8 : 4:	545	39	4
Sept.	28	Köpt Handlingar rörande Akademiska Jurisdiktion i Åbo		—	30	8
Oct.	7	Betalt hyran för Sällskapets Rum till sysselman Anjou, enl. Qvitto (G)		—	12	—
	16	Rosenblad till papper och tråd Flyttning af ett bord från Gillet	: 8: : 4:	40	—	—
Nov.	21	Oct. 31 Rosenblad köpt 1 Lass Wed med huggning Mag. Wiborgs räkning (H) för ströskrifter m. m. under året	2: 5: 4	2	17	4
	29	Betalt till Doc. Kinnander räkningen (I) å Norska ströskrifter		85	12	8
Dec.	1	Liqviderat Hr Erngrens Ljusräkning för året: 1 pund för den 15 Jan. och 21 Febr. (K) 1 pund för den 3 Oct. och 12 Nov. (L) Wagtmästaren Rosenblad bekommit sitt arfvode under året, som följer:		3	34	—
Jan.	31	För Januari månad 31 dar a 16 sk. rgd	7: 16	14	32	—
Febr.	28	Februari 28	7: 16			
Mars	31	Mars 31	6: 42: 8			
Aprill	30	Aprill 30	6: 10: 8			
Maji	31	Maji 31	6: 42: 8			
Junii	5	För 5 dagar i Junii månad 1: 5: 4 samt Aug. 29. För 21 dagar i Augusti 4: 32	6: 32: — 6: 42: 8			
Sept.	30	September 30	5: 37: 4			
Oct.	31	October 31	6: 32: —			
Nov.	30	November 30	6: 42: 8			
Dec.	31	December 31	6: 32: — 6: 42: 8	66	21	4
		Rosenblad dessutom bekommit: Mars 11 Till lagning af ett par pantalonger Maji 2 Till lagning af stöflar Maji 31 Drickspengar 4 Oct. 18 Kronoutsylder för året Nov. 27 Till skolagning	: 42: 8 : 40: — : 4: : 44: — 1: —: —	3	34	8
Dec.	2	Bokbindaren Thegmans räkning (M)		1	43	—
	3	Kitning å Fenster i Låse Rumen Blått band å en ströskrift	: 16: : 4:			
	10	Till skurning i Läsrummen till Juhl	: 32:	1	4	—
	20	Herr Notarien Berglunds räkning (N) under året	5: 18:			
	31	Herrar Zeipel och Palmblad dito (O) Postpengar under året Rosenblad till Weds inköp Till sågning därå	9: 24: 2: —: — : 16: —	14 1 2	42 14 16	— — —
		Summa Banco		784	17	—

U p s a l a

Debet			Banco	Rdr	Skr	-./.
1818 Dec.	9	Enligt Subscriptionslistorne upburit: Subscriberade medel för 1818 Restantier från förra år	416: — 10: —	426	—	—
		Af Hr Prof:r Bredman lösen för Lindenaus Zeitschrift für Astronomie und verwandre Wissenschaften årgången 1818, enl. quitt. (H)		25	—	—
		Balance till nästa års räkning		6	25	—
Summa Banco				457	25	—

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

			Banco	Rdr	Skr	-./.
1817 Dec.	5	En Bok skrifpapper, enl. quitt. (a)		—	26	8
1818 Jan.	4	Ett lass ved 2: 16 Sågarlön : 16		2	32	—
Febr.	12	Karduspapper, segelgarn : 12. Febr. 19 Ett lass ved 2: 2. Sågning deraf : 16		2	30	—
Mars	5	Tråd			5	4
	10	Liqviderat Direct. Medelplans räkning (B) för Svenska Tidningar under året		48	40	—
	20	Till Hr Prof:r Brändström betalt förra årets Balance (C)		63	44	6
		Till Hr Forsbeck för Leipziger Literatur Zeitung, årgången 1812, enl. quitto (D)		4	—	—
	27	Postiljonen, erhållit sitt årsarfvode		3	—	—
	28	Skurning af Läserummet : 32			32	—
April	10	Tråd, pennor : 10: 8			10	8
	15	Okens Isis, årgången 1817, enl. Bokhandl. Bruzelii quitto (E)		12	—	—
	16	Bokbindaren Thegman, enl. räkning (F)		5	34	—
	17	Bokh. Magr Wiborg, enl. räkning af d. 31 Dec. 1817 (G)		25	30	—
Maj	28	Postsecret. G. Hallgren, i afbetaln. på utländska Tidningar enl. quitterade Räkningen för året (H)		100	—	—
	28	Ved 1: — Maj 29 Köpt karduspapper och tråd : 10: 8		1	10	8
Juni	12	För skurning i Läserummet enl. quitt. (I)		—	32	—
	19	Victual. Handl. Erngren för ljus enl. quitt. (K)		7	16	—
	20	Post-Dir. Medelplans arfvode för utländska Tidningarne (B)		5	16	—
Oct.	5	Post Secr. Hallgren i afbetaln. för utl. Tidningar (H)		100	—	—
	6	Ett lass ved 1: 8 Sågarlön : 12: Tråd : 4:		1	24	—
Nov.	15	Ett lass ved med huggningslön Vaktmästaren Rosenblad, arfvode för året: Jan., Mars, Oct. 6: 42: 8 Febr. 6: 10: 8 Aprill, Nov. 6: 32 Maj 31 dag. Juni 6 dagar 8: 10: 8 Aug. 11—31, Sept. 31 11: 16		2	5	4
		Rosenblad till stöflors halvesålning bekommit		59	37	4
Juni	6			1	—	—
Oct.	12	Vaktmästaren Fundin för uppässning under Rosenblads frånvaro, enl. quitto (L)		8	—	—
Dec.	9	Postpengar diverse gånger			30	6
Summa Banco				457	25	—

Upsala den 9 December 1818

Gust. Wilh. Gumaelius

Undertecknade utsedde Revisorer hafva genomgått och med verificationerne jämfört ofvanstående Räkning för år 1818, samt funnit ingen ting vara mot densamma att erhinra.

Upsala d. 4 Maji 1819

J. J. Brändström

Elias Christopher Grenander Ad. af Wetterstedt

Debet

U p s a l a

		Banco	Rdr	Skr	·/.
1818					
Dec.		Enligt Listan upburit af innestående Subscriptionsmedel för år 1818	69	32	—
		Inkomst för en försåld Calender	3	20	—
		Herr Magr Wiborgs Participation uti kostnaden för utl. Tidningar under året (Litt. C)	75	—	—
		Afgå för till Magr Wiborg återsända ströskrifter	—	44	—
		Uptagit et Lån af Tit. Tit. von Afzelius, Geijer, Lundblad, Bredman, Grubbe, J. O. Höijer, Zetterström och Brändström, på sätt Protocollet vid Sällskapets Sammankomst d. 24 Mars 1819 innehåller	200	—	—
1819					
Mars	31	Influtne auctionsmedel för försålda ströskrifter enl. Not. Berglunds Verification (I)	11	10	2
		D:o D:o (II)	2	34	7
Maj	15	Indrifne resterande subscriptionsmedel sedan år 1815	4	—	—
		D:o sedan v. Term. 1818	6	—	—
<p><i>Anmärkning:</i> Af denna och föregående sida synes, att Sällskapets Cassas Ballance d. 31 Dec. 1818 var 224 Rdr 4 ss. 10 ·/. Om det uptagna lånet 200 Rdr härifrån afdrages återstå 24 Rdr 4 ss. 10 ·/. Banco, hvilka ingå i följande räkning.</p>					
Transport B:o			372	44	9

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

		Banco	Rdr	Skr	·/.
1818					
Dec.		Till Hr Mag:r Gumaelius betalt Cassans Ballance vid hans redovisning (qvitto A)	6	25	—
		Rest till Protocols Secret. Hallgren för Tidningar och Journaler 1818 (Se räkning H 1818 års räkenskaper)	154	—	—
		Betalning till dito för 1817 års Defecter (qv. B)	26	—	—
	31	Liqviderat Bokhandl. Mag:r Wiborgs räkning af d. 30 Nov. 1818 (C)	104	27	2
		D:o Densammes räkning d. 31 Dec. (d)	4	46	—
		Hyra till Gillet för Sällskapets Rum 1818 (e)	40	—	—
	28	Herrar v. Zeipels och Palmblads Räkning för året (qv. f)	9	44	—
		Herr Kyrkoherden Anjous D:o för 2:ne Tidningar (qv. g)	2	24	—
	23	Herr Notarien Berglunds d:o (qv. h)	2	42	—
	28	Handelsman Erngrens Räkning för Ljus (qv. i)	8	32	—
		Postillonon Sund årsarfvode (qvitto k)	3	—	—
	24	Rosenblad, vaktmästarearfvode för December månad (qv. l)	6	42	8
	24	Läse Rummets skurning 32 ss.	—	32	—
		2 lass ved med sågning 2: 21: 4 Segelgarn : 4: 8 (qv. l)	2	26	—
1819					
Jan.		En bok skrifpapper till subscriptionslistor m. m. (qv. m)	—	21	4
	20	Bokbindaren Gällstedts räkning (qv. n)	—	10	8
Febr.	5	En Contours Almanacka (qv. o)	—	6	—
Mars	24	1 Bok skrifpapper till Prot.Bok (qv. p)	—	21	4
	26	Bokbindarens räkning för inb. deraf (qv. q)	—	8	—
		Segelgarn 6 ss. Dricksp. 8 ss. tråd 4 ss.	—	18	—
	26	Liqviderat Post Direct. Medelplans räkning för året (qv. r)	54	40	—
Apr.	14	Till Hr Bruzelius för Okens Isis 1818 (qv. s)	16	—	—
	16	2 lass ved med sågning deraf 3: 32: — För Läserummens skurning till Påsk (qv. r) : 32: — Rosenblad för skolagning 1: 16: —	5	32	—
Maj	8	Handelsman Erngren för ljus (qv. u)	4	16	—
Juni	4	Rosenblad vaktmästarearfvode 6: 42: 8/6: 10: 8/6: 42: 8/6: 32/6: 42: 8/ Juni 4 dagar : 42: 8 Bläck : 1: 4 (qv. v, x, y)	34	22	8
	4	Rosenblad för köpt tråd 2 ss., papper 2 ss., pennor 2 ss. : 6: —	—	—	—
	12	Glasmästaren för ruta i Bokskåpet (qv. z) 12: —	—	18	—
Julii	12	Hr Protocols Sekret. Hallgrens Räkning för Utl. Tidn. o. Journaler (qv. å, ä, ö)	172	—	—
Aug.	11	Waktmäst. Fundin för uppässning under Rosenblads frånvaro (qv. aa)	8	—	—
Transport Banco			670	26	10

U p s a l a

Debet			Banco	Rdr	Skr	∕.
1819	Dec.		Transport	372	44	9
	1	Enligt Subscriptions Listan under året upburit af				
		55 Ledamöter a 5 Rdr	275:—			
		49 " a 3 Rdr	147:—			
		31 " a 2 Rdr	62:—			
		1 " a 10 Rdr	10:—	494	—	—
		Enligt särskilda bidragslistan upburit frivilliga tillskott till Cassan af 25 Ledamöter		44	9	—
		Bokhandl. Mag:r Wiborgs participation i kostnaden för Utl. Tidningar enl. anteckning å hans räkning		10	—	—
Summa Banco				921	5	9

Anmärkning: för att, vid jämförelse emellan Cassans tillstånd d. 31 Dec. 1818 och d. 31 Dec. 1819, finna verkliga behållningen under året, bör till dessa 97: 20: 11 tilläggas Ballancen 24 Rdr 4 ss. 10, som ingått i 1819 års räkning äfvensom afbetalning af 5 Rdr å Sällskapets skuld.

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

			Banco	Rdr	Skr	∕.
1819			Transport	670	26	10
Oct.	11	Rosenblad Waktmästarearfvode från den 11 Aug. till 1 Oct. 51 dagar a 10 ss. 8 ∕. 11: 16		11	16	—
		Pennor Bieck och tråd : 8: Ett glas 10: 8 qv. bb		—	18	8
	14	Waktmästare Fundins räkning för köpt ved och dess sågning qv. cc		5	8	—
Nov.	1	Bokbindaren Thegmans Räkning qv. dd		3	42	—
		Dricksp. 3 ss. En bok skrifpapper 21 ss. 4 ∕. qv. ee		—	24	4
	5	Handlanden Erngrens räkning å Ljus (qv. ff)		3	40	—
	9	D:o Littorins å Diverse (qv. gg)		—	38	—
	11	Auctionsräkning af Notarie Berglund för 11 köpte trädstolar (hh)		2	19	—
	16	Till Gillets skattmästare Hyra för Läse Sällskapets Rum (qv. ii)		40	—	—
	28	Klensmeden Hjort för 11 stolars beslagning med jern (qv. kk)		2	36	—
	30	Handl. Erngrens Ljusräkning (qv. ll)		3	40	—
Dec.	9	Bokbindare Thegmans Räkning (qv. mm) 7:—				
	18	D:o Gällstedts d:o (qv. nn) —: 8:—		7	8	—
	12	Afbetalt på Sällskapets lån af Professor J. O. Höijer enl. hans eget förordnande		5	—	—
	30	Bokhandlaren Mag:r Wiborgs räkning för året (qv. oo)		44	40	—
	30	Waktmästare Fundin arfvode för October, Novr och Dec. (qv. pp)		13	16	—
	30	Bokbind. Thegmans Räkning (qv. qq)		6	10	—
	30	Gubben med skåpet : 16:—				
		Postporto under året 1: 18:—		1	34	—
	31	Cassans Contanta Behållning till nästa år		97	20	11
S:ma Banco				921	5	9

Upsala d. 31 December 1819

Jon. Arvid Winbom

Undertecknade hafva, enligt det vid Läsesällskapets allmänna sammankomst den 30 November 1819 oss gifna uppdrag genomgått och med de tillhörande verificationerna jemfört ofvanstående räkningar för år 1818 och 1819, och funnit dem till alla delar riktiga samt förda med utmärktaste nit, ordning och noggrannhet.

Upsala den 8 Januarii 1820

J. J. Bredman L. P. Walmstedt E. C. Grenander

Debet

U p s a l a

		Banco	Rdr	Skr	./.
1820					
Febr.	2	Enligt Restantiae Listan äro upburne resterande Subscriptionsmedel för 1818	5	—	—
	24	D:o indrifne Subscriptionsmedel f. vårterminen 1819	3	—	—
	29	D:o influtne dylika medel f. Höstterminen samma år	2	—	—
		Cassans contanta behållning sed. förledit år	97	20	11
		Enligt årets Subscriptionslista upburit af:			
		49 Ledamöter a 5 Rdr	245:—		
		67 a 3 Rdr	201:—		
		46 a 2 Rdr	92:—		
		(Obs. af för året antecknade subscr.medel återstå oberalte blott 4 Rdr)	538	—	—
Dec.	30	Bokhandl. Hr Mag. Wiborgs participationsqvot för detta år berald 10:— för några N:r af till Stockholm återsända Tidningar : 15: (se räkning aa)	10	15	—
Transport Banco			655	35	11

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

		Banco	Rdr	Skr	./.
1820					
Jan.	2	Herrar Palmblads och Companies räkning för sistl. år (qv. a)	10	—	—
	4	½ pund Ljus (qv. b) 3: 32 En bok skrifpapper (qv. c) : 21: 4	4	5	4
Febr.	5	Waktm. Fundins Räkning för 2 lass ved och sågning (qv. d)	4	21	4
	5	Postillon Sund Brefbäarearfvode (qv. e)	3	—	—
		En Contoirs almanacka 6 ss. Carduspapper 6 ss. Tråd 4 ss. Segelgarn 5 ss. 4.		21	4
	6	Fundin Waktmästarearfvode för Jan-Mars månader (qv. f)	13	16	—
	16	Liqviderat PostDirect. Medelplans förra räkn. för årets Tidningar (qv. g)	46	40	—
	24	Handl. Gissléns Ljusräkning (qv. h) 1: 40 Pennor och Bläck : 10	2	2	—
Mars	1	Pränumeration å Årke Stifts Tidningarne 1820 (Qv. i)			
		Dricksp. till Nationswaktmästare	24:—		
	6	Wed och dess sågning (qv. k)	4:—		
	8	Predikan af Ruus 6 ss. Sanning och alfvar 12 ss.		18:—	
	14	Pränumeration å Nya Extra Postens halfva årgång	2:—		
	16	Postiljonen Stahlin dricksp.	16:—	7	34
Aprill	5	5 pund Ljus enl. Gissléns qv. (l)	1	40	—
	7	Herr Protocolls Secreteraren Hallgrens räkning för Utländska Journaler och Tidn. (qv. m)	187	—	—
	19	Bokbind. Thegmans räkning (qv. n)	6: 32:—		
	20	Postiljonen Stahlin för transport Tidn. fr. Stockholm	12:—	6	44
Maj	4	PostDir. Medelplans sednare räkning för året (qv. o)	7: 36:—		
	8	Bokb. räkning af Ramsten 24 ss. (qv. p)	24:—		
	10	D:o af Thegman 1 Rdr (qv. q)	1:—	9	12
	11	Ett Lass wed med sågning	1: 32:—		
Junii	3	Betalning och hyra för en soffa, se Protoc.bok (qv. r)	16:—		
	30	Praenum. å andra halfårgång af Nya Extra Posten	2:—		
		Dricksp. till Postiljon	16:—	20	—
Sept.	21	½ pund Ljus enl. Handl. Gissléns räkn. (qv. s)	3	32	—
Oct.	1	Waktm. Fundins arfvode för Apr., Maj och Junii månader (qv. t)	13	16	—
		2:ne ströskrifter 13 ss. 4. En blyertspenna 8 ss.	—	21	4
	24	Waktm.arfvode för Juli-Sept. (qv. u)	13	16	—
Transport			347	33	4

Debet

U p s a l a

	Banco	Rdr	Skr	·/.
	Transport	655	35	11
	Summa Banco	655	35	11

Undertecknade hafva, enligt det vid Läsesällskapets allmänna sammankomst den 30:de November 1820 oss gifna uppdrag genomgått och med de tilhörande verifikationerne jämfört ofvanstående Räkningar för år 1820 och funnit dem till alla delar riktiga samt förde med utmärktaste nit, ordning och noggrannhet.

Upsala den 10 Febr. 1821

J. J. Bredman L. P. Walmstedt J. E. Boëthius

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

		Banco	Rdr	Skr	·/.
1820		Transport	347	33	4
Oct.	24	Dricksp. vid skurning i läserummet Till Gillets skattmästare hyra för Sällskapets Rum år 1820 till d. 1 Oct. (qv. w)	—	16	—
Dec.	5	Handl. Gissléns ljusräkn. 3: 32 (qv. x)	40	—	—
	20	Ved och dess huggning 2: — (qv. y)	5	32	—
	20	För Transport af Utl. Tidn. från Stockholm under året (qv. z)	4	—	—
		Bokb. för lagning	—	12	—
	20	Aterbetalt Prof. Brändströms lån till Sällskapet, se Protoc. för d. 30 Nov. (qv. ä)	25	—	—
		Afbetalning å Prof. J. O. Höijers lån till Läsesäll- skapet	5	—	—
	21	Waktm. Fundin arfvode för Oct.-Dec. (qv. ä)	13	16	—
		Dricksp. till dito	1	—	—
		Herrar Palmblad et C:is räkning för året 10: 36 (qv. ö)	10	36	—
	30	Liqviderat Hr Magr Wiborgs räkning för året (qv. aa, bb)	24	36	—
	31	Betalt Postporto för Sällskapet under året	1	20	—
	31	Cassans contanta behållning till år 1821 (lämnad till Hr Magr Doc. E. A. Schröder (qv. cc)	176	26	7
		Summa Banco	655	35	11

Obs. Sällskapets skuld har under året blifvit minskad med 30 Rdr B:co.

Upsala d. 31 December 1820

Jon. Arvid Winbom

Debet

U p s a l a

	Banco	Rdr	Skr	·/.
1821	Contant behållning från förra året	176	26	7
	Afgifter enligt årets subscriptionslista upburne af:			
	41 Ledamöter a 5 Rdr	205:—		
	65 a 3 Rdr	195:—		
	45 a 2 Rdr	90:—		
	(Obs. af de för året antecknade Subscr.medel äro 35 Rdr medelst afskrifning på Sällskapets skuldsedlar erlagde, samt 5 Rdr obetalde)	490	—	—
	Bokhandlare Wiborgs participationsqvot för året	10	—	—
	Summa Banco	676	26	7

(Obs. af Sällskapets skuld äro således 35 Rdr afbetalte så att för närvarande deraf återstår att betala 135 Rdr B:co)

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

	Banco	Rdr	Skr	·/.
1921				
Jan. 2	En Hof och Stats Calender 3: 16 (qv. a)			
	En Contoires Almanack : 8:	3	24	—
12	2:nne famnar Tallved (qv. b) 8:—			
15	Sönderhuggning 1: 26: 8 (qv. c)			
15	Praen, på Geijerska Tryckfr.målet : 24 (qv. d)			
20	½ pund Ljus (qv. d) 3: 32:—	13	34	8
Febr. 12	Praenumeration å Svenska Tidningar jämte Postm. arfvode (qv. e)	68	8	—
Mars 8	10 pund Ljus (qv. f) 3: 32			
April 1	6 felande N:r af Litt. Tidn. : 24	4	8	—
7	Diverse Tidningars inbindning	21	14	—
28	Brefbär. Lunds arfvode f. 1820 (qv. g, h)	3	—	—
Maji 6	Tyska Tidningar och Journaler genom Posten (qv. i)	169	—	—
16	Waktm. Fundins arfvode för Januari-Mars (qv. k)	13	16	—
Julii 27	Sv. Hermes I och Svea IV (qv. l)	2	16	—
	Åbo Morgonblad (qv. m)	4	—	—
Oct. 13	1 pund Ljus (qv. n)	6	26	8
16	Rogbergs Predikn. och Ac. Cons. Handl. (qv. o)	1	2	—
	En Karaff, penor, papper (qv. p)	1	24	—
23	Årshyra för Sällskapets Rum (qv. q)	40	—	—
	Praenum. på Nierothske rätteg.handl.	—	32	—
Dec. 13	Waktmästare Fundins arfvode April-Dec. (qv. r)	40	—	—
20	Utländske Journaler genom Wiborgs Bokh. (qv. s)	73	8	—
31	Upsala Stads Tidning, Svensk Litt. Tidn. jämte annonser m. m. 15: 14 Halfva Praenum. på Liste der Börsenhalle samt Hamburger Correspondent (qv. t)			
	24:—	39	14	—
	Postporto under årets lopp	1	25	—
	Balance per Behållning	170	14	3
	Summa Banco	676	26	7

Upsala den 31 December 1821

E. Aug. Schröder

Undertecknade Revisorer hafva genomgått och med verificationerne jemfört ofvanstående räkningar för år 1821 och funnit dem till alla delar rigtiga samt förda med utmärkt nit, ordning och noggrannhet.

Upsala d. 27 Febr. 1822

J. J. Bredman L. P. Walmstedt J. H. Schröder

Debet

U p s a l a

1822		Banco	Rdr	Skr	./.
	Contant Behållning från förra året		170	14	3
	Afgifter enligt årets Subscriptionslista up- burne af:				
	40 Ledamöter a 5 Rdr	200: —			
	37 a 3 Rdr	111: —			
	32 a 2 Rdr	64: —	375	—	—
	6 årgångar (1817—1822) af Med. Chir. Zeitung, för- sålde till Ac. Bibl. à 15 Rdr		90	—	—
	Summa B:co		635	14	3

Obs. Af Sällskapets skuld, som under året blifvit minskad med Rdr 35 B:co återstår således ännu Rdr 100 B:co.

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1822		Banco	Rdr	Skr	./.
Jan.	2	En Hof- och Statskalender 3: 16. En Contoires Al- manack 8: — (qv. a)	3	24	—
Febr.	16	Brefbäraren Lunds arfvode 3: — (qv. b)			
	23	Div. Sv. Tidningar inbundne 6: 6 (qv. c)	9	6	—
Mars	24	Diverse Tyska Tidningar d:o (qv. d)	5	—	—
April	3	Praenum. på Diverse Svenska Tidningar jämte Postm.arfvode (qv. e)	64	24	—
	29	6 Lass Tallved och 1 Lpund Ljus (qv. f) 20: 10: 8 1 Lpund Ljus (qv. g) 6: 20: 8	26	37	4
Junii	29	Waktmästare Fundins arfvode f. Jan-Junii (qv. h) Prenumeration på Tyska Tidningar enl. Postm. Hallgrens räkning (qv. i)	26	32	—
Oct.	9	Hyra f. Sällskapets Rum t. Gillet (qv. k)	123	—	—
Nov.	26	10 pund Ljus (qv. l) 3: — Dec. 3 Prenum. på Stifts Tidningen för innevarande år (qv. m) : 24	40	—	—
Dec.	16	1 Lpund Ljus (qv. n) 5: 32	3	24	—
	27	Papper och pennor : 14 (qv. o)	5	46	—
	31	Afbetalt i likhet med förl. år medelst afräkning af Subscriptions afgiften på Sällsk. skuld hos Tit. von Afzelius, Geijer, Grubbe, Bredman, Zetterström, Höijer och Lundblad	35	—	—
		Waktmästare Fundins arfvode f. Julii— December 26: 32 (qv. p)			
		Div. ströskrifter hos B. Berglund (qv. r) 4: 8	30	40	—
		Diverse Tyska Tidningar och Journaler, Ups. Tid- ningen jämte Annoncer (qv. s) hos Palmblad & C:i	154	12	—
		Postporto jämte papper m. m. und. årets lopp	2	—	—
		Cassans Cont. behållning, lemnad till V. Bibl. Aman. Mag. Aurivillius (qv. t)	105	8	11
	Summa Banco		635	14	3

Upsala den 31 December 1822

Aug. Schröder

Undertecknade Revisorer hafva genomgått och med verifika-
tioner jemfört ofvanstående Räkning för år 1822 och funnit dem
till alla delar rigtiga, samt förda med utmärkt nit, ordning och
noggrannhet.

Upsala d. 23 Febr. 1823

L. P. Walmstedt E. C. Grenander Henr. Falck

Debet

U p s a l a

1823			Banco	Rdr	Skr	./.
Jan.	1	Behållning Contant från förra året Enligt årets Subscriptionslista influtit:		105	8	11
		För 40 Ledamöter a 5 Rdr	200:—			
		35 a 3 Rdr	96:—			
		25 a 2 Rdr	50:—	346	—	—
Dec.	10	Af Academiska Biblioteket för Medicin-Cir. Zeitung 1823 (Obs. af Sällskapets skuld, som under året blifvit minskad med 30 Rdr B:co återstår således Rdr 70 B:co)		15	—	—
			Summa Banco	466	8	11

Genom nyare undersökning har funnits att Sällskapets skuld, derigenom att de 5 Rdr Banco som till Prof. Höijer d. 12 Dec. 1819 (Se 1819 års räkningar) avbetalades, icke beräknats, blifvit för högt uptagen, och är skuldens nuvarande tillstånd sålunda:

Till Arch. och Riddaren Afzelius	10 Rdr	Prof. Bredman	10 Rdr
		Prof. Geijer	10 Rdr
		Prof. Zetterström	10 Rdr
		Prof. Grubbe	10 Rdr
		Prof. Lundblad	15 Rdr

65 Rdr B:co

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1823			Banco	Rdr	Skr	./.
Jan.	17	Praenumeration på Svenska och Tyska Tidningar på Upsala Post Contoir				
Febr.	22	2:nne Lass ved med sågning och upbärning	N:o 1	158	—	—
Mars	6	Brefbäraren Lunds arfvode för år 1822	N:o 2	4	—	—
	14	Bokbind. Lundbergs räkning nr 4 För dubbla fönsters insättning uti Läsrummet	N:o 3	3	—	—
April	4	10 mkr Ljus	N:o 4, 5	10	6	—
	11	Bokb. Lundbergs räkning Praen. på Riksd.Tidn., Argus IV samt Protocoller	N:o 6	3	—	—
Maj	14	Praenum. på Upsala Stifts Tidning	N:o 8	13	4	—
	9	Ett Lass ved samt sågning och upbärning	N:o 9	—	24	—
Junii	14	Waktmästare Fundins arfvode f. Jan.-Mars	N:o 10	1	42	8
	24	D:o för April-Junii	N:o 11	13	16	—
	26	Praenum. på fortsättn. af Riksdagstid:n Protocoller	N:o 12	13	16	—
			N:o 13	4	12	—
Oct.	15	Praenum. på Ridd. och Ad. samt Prestest.	N:o 14	7	44	—
	21	Bokbindare Lundbergs räkning	N:o 15	1	20	—
Nov.	25	Waktm. Fundins arfvode för Julii-Sept.	N:o 16	13	16	—
Dec.	2	Notarien Berglunds räkning för Diverse	N:o 17	11	32	—
	5	Palmblad & C:o för Tyska Journaler, Sv. Litt. Tidn. Ups. Tidg. och annonser	N:o 18	76	24	—
	6	Prof. Kolmodin för Las Casas Memorial de Sainte Heléne I-IV		7	—	—
	19	Waktmäst. Fundin enl. räkning för Ljus, ved etc.	N:o 19	9	13	4
	9	Waktmäst. Fundins Lön för Oct.—Dec.	N:o 20	13	16	—
		Hyra för Läsesällskapets Rum till Gillet	N:o 21	40	—	—
		Afbetalt i likhet med förled, år medelst af- räkning af Subscr.afgift på Sällsk. skuld hos Tit. von Afzelius, Geijer, Grubbe, Bredman, Zetterström, Höijer		30	—	—
		Praenum. på Ridd. och Ad. samt Prestest. Protocoller	N:o 22	10	12	—
		Bokbindare Lundbergs räkning	N:o 23	1	20	—
		Cassans Contanta Behållning, lemnad till Mag. P. W. Afzelius	N:o 24	19	26	11
			Summa Banco	466	8	11

[Räkenskaperna äro detta år icke underskrivna av kassaförvaltaren]

Undertecknade Revisorer hafva genomgått och med verificationerne jemfört ofvanstående Räkning för år 1823, och funnit den till alla delar riktig samt förd med utmärkt flit, ordning och noggrannhet.

Upsala d. 13 Febr. 1824

J. Bredman L. P. Walmstedt H. W. Romanson

Debet		U p s a l a			
		Banco	Rdr	Skr	./.
1823					
Dec.	9	Contant behållning	19	26	11
1824		Enligt årets subscriptionslista influtit:			
		30 Ledamöter a 5 Rdr	150: —		
		20 a 3 Rdr	60: —		
		16 a 2 Rdr	32: —		
		Balance till år 1825	77	32	—
		som blifvit betäckt genom ett hos Tit. von Afzelius uptaget lån af lika belopp			
		Summa Banco	339	10	11

(Obs. Af Sällskapetets skuld, som under året blifvit minskad med 30 Rdr B:co återstå således 35 Rdr B:co)

		L ä s e s ä l l s k a p				Credit
		Banco	Rdr	Skr	./.	
1823						
Dec.	23	10 Lpund Ljus	2	24	—	
1824						
Jan.	19	Bokbindar Lundbergs räkning	N:o 2	—	32	
	28	Vetensk. Academiens räkning	N:o 3	93	32	
	31	1 pund Ljus	N:o 4	5	—	
Febr.	14	Praenum. å Tidn. på Upsala Post Contoir	N:o 5	140	—	
		Brefbäraren Sunds arfvode f. 1823	N:o 6	3	—	
April	9	Verkmästar Fundin enl. räkning för ved	N:o 7	6	18	
Oct.	6	Fundin uttagit på sin lön	N:o 8	7	16	
	17	Fundin erhållit ytterligare på sin lön	N:o 8	10	—	
	23	Fundin enl. räkning för ved	N:o 9	2	5	
Nov.	12	Bokbindar Lundbergs räkning	N:o 10	1	2	
		10 Lpund Ljus		3	—	
Dec.	5	Fundin enl. räkning för ved	N:o 12	2	26	
	11	Fundin erhållit ytterligare på sin lön	N:o 13	13	16	
		Afbetalt i likhet med förlidet år, medelst afräkning af Subscriptions afgiften på Säll- skapetets skuld till Tit. von Afzelius, Geijer, Grubbe, Zetterström, Bredman och Lund- blad		30	—	
		Afbetalt på Hr Palmblads fordran		5	—	
	23	10 Lpund Ljus		3	—	
	27	Fundin enl. räkning för ved	N:o 15	2	—	
		Fundin erhållit ytterligare på sin lön	N:o 16	8	30	
		Summa Banco	339	10	11	

[Detta år är räkenskaperna icke undertecknade;
de synes icke heller ha blifvit reviderade]

Debet

U p s a l a

1825	Banco	Rdr	Skr	·/.
Anslagne medel	350: —			
Af Praenumeranter influtne d:o	254: 8			
E. O. Adjuncten Palmblad återbitrit	1: 16	605	24	—
Balance till år 1826		4	35	—
Summa Rdr B:co		610	11	—

L ä s e s ä l l s k a p

Credit

1825	Banco	Rdr	Skr	·/.
Min fordran från år 1824		77	32	—
Liquiderade förskotter	35: —			
Betalte skulder	113: 33: 4			
Praenumeration på Tidn. och Journaler	206: 20: —			
Ved och vedsågning	17: 44: —			
Ljus	21: 10: 8			
Häftning och bindning	60: 1: —			
Diverse	4: 40: 8			
Amanuensens arfvode	50: —: 8			
Upppassarens aflöning	20: 21: 4	529	27	—
Afföres Adjuncten Palmblads Praenumerationsafgift såsom afdragen å dess räkning af d. 1 Aug. 1824		3	—	—
Summa Rdr B:co		610	11	—

Upsala d. 31 Januarii 1826

P. von Afzelius

Undertecknade af Consistorium Academicum utsedde Revisorer hafva granskat ofvanstående Räkning och befunnit den vara med verificationerna riktigt öfverensstämmande.

Upsala d. 1 Mars 1826

J. Bredman N. J. Sillén

Praes. i Cons. Acad. d. 26 Septemb. 1827

Ex Officio
J. H. Haak

U t d r a g u r

Verificationer för 1825 års Räkning för Upsala Läsesällskap:

1. <i>Liquiderade förskotter:</i>		
År 1818, för att afhjelpa Läsesällskapets dåvarande förlägenhet sammansköto 8 st. af dess Ledamöter hvardera 25 Rdr B:co eller tilhopa 200 Rdr B:co. Desse förskotter hafva sedermera efterhand blifvit sålunda liquiderade, at årliga praenumerationsafgiften å dem gått i afdrag. Af dem återstod vid 1824 års slut til undertecknad samt Professorerne Bredman, Grubbe, Geijer och Zetterström,		
	25 Rdr	
å 5 Rdr hvardera	10 Rdr	
Professor Lundblad 10 Rdr	35 Rdr	
2. <i>Betalte skulder:</i>		
.....		40 Rdr
Upsala Gille		
.....		
3. <i>Praenumeration på Tidningar och Journaler:</i>		
Hamburger Correspondent	26: —	
Göttingische Anzeigen	15: 16	
Hallische Literatur Zeitung	24: —	
Medicinish-Chirurgische Zeitung	15: —	
Isis	16: —	
Geographische Ephemeriden	12: —	
Wiener Jahr Bücher	16: —	
Journal des Savans	22: 16	
Bulletin Universel	46: 4	
Lunds Stifts Tidning	2: 8	
Skara Tidning	3: 24	
Upsala Tidning	3: 32	
Svea	2: 16	
Postporto för Conversations Bladet	2: —	206 20
4.		
.....		
8. <i>Amanuensens arfvode:</i>		
för vårterminen	25: —	
för höstterminen	25: —	50 —
9. <i>Upppassarens aflöning:</i>		
(för sammanlagt hela året)		20 21: 4

Uppsala Läsesällskaps

ännu bevarade medlemsförteckningar t. o. m. 1822

Medlemsförteckning 1805

(U. T. 16/3, 30/3, 16/11 1805)

Till deltagande uti Läsesällskaper härstädes, hwars Ledamöter under det förflutna året stigit till ett antal af 76, hafva för innewarande år nedanstående i följande ordning sig antecknat:

- Hr Öfwerdirekt. och Prof. Dokt. P. Afzelius
- Hr Vice Häradshöfd. Jur. Licent. och Mag. Doc. A. E. Afzelius
- Hr Prof. och Theol. Licent. E. A. Almqvist
- Hr Adj. Mag. D. E. Holmqvist
- Hr Theol. Licent. och Mag. Doc. C. Gezelius
- Hr Prosten Grefwe F. B. Schwerin
- Hr Akad. Bokhandl. L. G. Berglund
- Hr Akad. Boktryck. J. E. Edman
- Hr Adj. och Consist. Not. Mag. B. Hesselgren
- Hr Adj. Mag. A. Swanberg
- Hr Adj. Mag. A. G. Ekeberg
- Hr Mag. L. Hällström
- Hr Dokt. B. W. Romanson
- Hr W. G. Lagus
- Hr Adj. Dokt. C. Zetterström
- Hr Mag. O. F. Forsberg
- Hr Mag. D. M. Schedwin
- Hr Mag. A. G. Barchäus
- Hr Mag. J. O. Höijer
- Hr C. P. Ekmark
- Hr Mag. Doc. E. C. Grenander
- Hr Mag. H. G. Malmsten
- Hr Baron N. A. Silfwerschiöld
- Hr Cand. J. E. Afzelius
- Hr Mag. Doc. O. Kolmodin
- Hr G. Afzelius

Hr G. W. Bergström
 Hr Cand. G. Wahlberg
 Hr C. Stenhammar
 Hr Adj. Mag. B. C. H. Höijer
 Hr Chr. Stenhammar
 Hr Stadsphysicus Dokt. G. H. Ahlstedt
 Hr J. G. Ewelius
 Hr Mag. Doc. E. Bergström
 Hr Dokt. S. P. Leffler
 Hr E. G. Geijer
 Hr F. W. Geijer
 Hr Mag. G. E. Sprinchorn
 Hr L. D. Heykensköld
 Hr Adj. och Anat. Prosect. Dokt. J. Åkerman
 Hr J. A. Kjellin
 Hr Grefwe J. Spens
 Hr Mag. Dokt. J. J. Brändström
 Hr Adj. och Botan. Demonstr. Dokt. A. Afzelius
 Hr Språkmäst. Mag. I. Strömberg
 Hr Mag. Doc. I. J. Bredman
 Hr Mag. S. Löwenhielm
 Hr Mag. Doc. J. Holmbergson
 Hr Regem. Past. och Mag. Doc. J. G. Melbring
 Hr Mag. J. Kjellander
 Hr Prof. L. Regné
 Hr Adj. och Astron. Observ. Mag. O. G. Schilling
 Hr Prof. P. Högmark
 Hr Kanslirådet och Ridd. G. v. Paykull
 Magazin de Musique de Borg & Mannerhjerta i Stockholm
 Hr J. H. af Forselles
 Hr Baron O. Mörner
 Hr Kongl. Hofpred. och Kyrkoh. A. Elfsberg i Alsike
 Hr Mag. N. Kjellström
 Hr Kyrkoh. Sundelius i Thensta
 Hr Brukspatron Tamm på Österby
 Hr Assessor v. Engeström
 Hr Prof. Doktor S. Liljeblad
 Hr Assessorn Dokt. P. G. Lindroth
 Hr J. Adlerbeth
 Hr Bokhandl. Mag. A. Wiborg i Stockholm
 Hr Mag. Doc. N. F. Biberg
 Hr Mag. N. J. Anjou
 Hr Prof. Dokt. D. Boëthius
 Hr A. G. Salmenius
 Hr Ribbing
 Hr J. H. Didron
 Hr Geschwornern H. W. Weyel
 Hr C. F. Sjöbeck

Hr F. C. Psilander
 Hr Zethelius
 Hr Benedicks
 Hr Härad-Bokh. C. L. Rinman i Westerås
 Hr C. W. Heykenskjöld
 Hr C. F. Hammarhielm
 Hr L. H. Gyllenhaal
 Hr Magister J. A. Gerelius
 Hr Baron Rudbeck
 Hr Grefwe Löwenhielm
 Hr Öfwerste Löjtnanten och Riddaren Lagerbring

Medlemsförteckning 1806

(U. T. 12/2, 15/2, 19/2, 12/4, 13/12)

Till deltagande uti härwarande Läse-Sällskap, hwars Ledamöter under det förflutna året stigit till ett antal af 85, hafwa för innewarande år nedanstående i följande Ordning sig antecknat:

Herr Öfwer-Direktören och Prof. Dokt. P. Afzelius
 Hr Häradshöfd. Jur. Licent. och Mag. Doc. A. E. Afzelius
 Hr Prof. och Theol. Licent. Mag. E. A. Almquist
 Hr Adj. Mag. D. E. Holmquist
 Hr Prosten Grefwe F. B. Schwerin
 Hr Assessorn och Regem. Fältsk. Dokt. P. G. Lindroth
 Hr Öfwerste-Löjtnanten, General-Adjutanten och Riddaren G. Lagerbring
 Hr Akad. Boktr. J. F. Edman
 Hr Assessorn och Bergmäst. A. von Engeström
 Hr Akad. Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Medic. Doktorn S. P. Leffler
 Hr Juris Cand. och Mag. Doc. J. Holmbergson
 Hr Adj. och Botan. Demonstr. Dokt. A. Afzelius
 Hr Mag. S. Löwenhielm
 Hr Grefwe C. G. Löwenhielm
 Hr G. W. Bergström
 Hr Regem. Past. Mag. J. G. Mellring
 Hr Prof. Mag. P. Högmark
 Hr Rector Magnificus Prof. Dokt. D. Boëthius
 Hr Prof. Dokt. J. Åkerman
 Hr Adj. Mag. B. C. H. Höijer
 Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsens Handledare Hr Adj. Mag. N. F. Biberg
 Hr Mag. G. Winberg
 Hr L. M. Enberg
 Hr Bataljons-Pred. Mag. F. Engelbrecht
 Hr F. C. Psilander
 Hr Adj. och Chem. Laborat. Mag. A. G. Ekeberg
 Hr O. M. Ullgren

Hr Mag. N. J. Anjou
 Hr Notar. G. A. Alander
 Hr N. C. Wikström
 Hr Adj. Mag. L. Hällström
 Hr F. F. Schinckel
 Hr Stads-Physicus Dokt. G. H. Ahlstedt
 Hr J. Adlerbeth
 Hr E. Swartz
 Hr L. Hammarsköld
 Hr S. Lidman
 Hr P. Westerstrand
 Hr F. Blidberg
 Hr J. H. Kinnander
 Hr Chr. Stenhammar
 Hr Mag. H. G. Malmsten
 Hr P. Beckman
 Hr C. Gyllenadler
 Hr Mag. Doc. E. C. Grenander
 Hr Grefwe C. G. Spens
 Hr Grefwe J. M. Spens
 Hr Baron N. A. Silfwerskjöld
 Hr L. H. Gyllenhaal
 Hr Mag. J. Kjellander
 Hr Baron N. Gyllenstjerna
 Hr Mag. S. Lundblad
 Hr Theol. Cand. och Mag. Doc. E. Bergström
 Hr Mag. Doc. C. J. Lundwall
 Hr D. J. Myrén
 Hr Med. Cand. F. W. Brennius
 Hr Mag. Doc. J. E. Strömberg
 Hr H. Lyth
 Hr J. J. Bolin
 Hr Mag. Doc. J. M. Swedelius
 Hr Huspred. Mag. A. G. Barchäus
 Hr B. G. Ribbing
 Hr Mag. J. A. Gerelius
 Hr C. Netherwood
 Hr D. Nordin
 Hr C. F. Sjöbeck
 Hr O. Westman
 Hr E. G. Geijer
 Hr C. W. D. Heykenskjöld
 Hr F. W. Geijer
 Hr N. Widmark
 Hr E. A. Kjellin
 Hr J. Alén
 Hr Medic. Kand. och Aman. G. Wahlenberg
 Hr F. Falander

Hr J. H. af Forselles
 Hr J. J. Tengström
 Hr Adj. och Anat. Prosect. Dokt. H. W. Romanson
 Hr Mag. C. E. Kjellin
 Hr Medic. Licent. H. H. Böcker
 Hr S. Grubbe
 Hr Mag. Doc. J. Bredman
 Hr Adj. Doktor C. Zetterström
 Hr Prosten Mag. Ålenius
 Hr Lektorn i Westerås Mag. Stenberg
 Hr Mag. Doc. J. J. Brändström
 Hr C. Stenhammar
 Hr Prof. Mag. A. Swanborg
 Hr C. E. Ekmark
 Hr Grefwe G. A. Sparre
 Hr Apothek. C. F. Görges
 Hr Kongl. Håfpred. Kyrkoh. och Theol. Licent. Mag. P. A. Rönquist
 Hr Kansli Rådet och Ridd. G. von Paykull
 Hr J. Rydin
 Hr Prof. Mag. L. Regné
 Hr Adj. Konsist. Not. och Theol. Licent. Mag. B. Hesselgren
 Hr Språkm. Mag. J. Strömberg
 Hr Slätts Pred. Mag. N. Kellström
 Hr L. D. Heykenskjöld
 Hr Baron O. Mörner
 Hr Öfwer Jägmäst. J. U. Westerberg
 Hr C. F. Hammarhielm
 Hr O. Hasselhun
 Hr Kapten C. Claesson
 Hr Prof. Mag. J. Afzelius
 Hr Mag. Doc. R. Scheringson
 Hr Prof. Dokt. S. Liljeblad
 Hr Löjtn. P. Sahlman
 Hr Handelsm. A. Wappengren
 Hr Håf-Jägmäst. Tigerhielm
 Hr Lagman J. G. Oudar
 Hr Akad. Kanrern Mag. F. G. Crälius
 Hr G. Afzelius
 Hr Adj. och Kyrkoh. Mag. N. C. Clewberg
 Hr L. P. Walmstedt
 Hr Baron N. F. Palmstierna
 Hr N. Benedicks
 Magazin de Musique de Borg & Mannerhjerta i Stockholm
 Hr Kongl. Håfpred. och Kyrkoh. Mag. A. Elfsberg
 Hr Grosshandl. J. H. Printz i Gefle
 Hr Lektorn Mag. C. Bergsten i Gefle
 Hr Assessorn och Stads Physicus Dokt. A. L. Santhesson
 Hr Lagman F. Ennes i Gefle

Hr Landshöfd. och Kommend. Grefwe F. A. U. Cronstedt i Gefle
Hr Grosshandl. P. Ennes i Gefle
Hr Grosshandl. H. B. Eckhoff i Gefle
Hr Kongl. Häfpred. och Prosten samt Gefle Gymn. Inspektor Mag.
O. Eneroth Olofsson
Hr Bruks-Patron P. A. Tamm
Hr Geschwornern H. W. Weyel
Hr Medic. Kand. och Grufmedicus J. C. Afzelius
Hr Baron C. A. Rudbeck
Hr Huspred. Mag. C. J. Dahl
Hr Grefwe M. Hamilton
Hr Kyrkoh. Mag. Sundelius
Hr F. R. von Troil
Hr Major Wetterqvist
Hr Mag. J. P. Erling
Hr B. Kjellander
Hr Mag. Doc. P. O. Grawander
Hr Konstmästaren wid Dannemora Grufwor J. Beromius
Hr D. von Schultzenheim
Hr Landshöfd. och Kommend. E. af Wetterstedt
Hr A. C. Alm
Hr Ryttmäst. G. Graaner
Hr A. F. Rådberg
Hr J. E. Wikström
Hr Baron A. F. Fock
Hr O. Lidin
Hr A. Wahrendorff
Hr Notar. J. Falk
Hr C. R. Tersmeden
Hr A. Norström
Hr Major Didron
Hr Baron J. W. Liljencrantz
Hr Prof. Mag. O. Kolmodin
Hr Lekt. Mag. J. C. Höjer
Hr Kanslisten L. F. Rääf
Hr W. G. Lagus
Hr Auditör A. Wistrand
Hr Grefwe C. G. Hård
Hr Mag. Doc. G. Kullberg
Hr P. Lagerhielm
Hr Kyrkoh. Mag. J. Åström
Hr G. Silwerstråhle
Hr J. A. Afzelius
Hr L. G. Haartman
Hr J. de Frese
Hr Sekr. A. C. Nybom i Torshälla
Hr Kyrkoh. Mag. M. Fant

Inalles 170 Subskribenter.

Medlemsförteckning 1807

(U. T. 7/3, 14/3, 20/3, 26/3, 4/4, 14/4, 18/4, 31/12)

Till deltagande uti Upsala Läse-Sällskap, hwars Ledamöter under det förflutna året utgjorde ett antal af 170, hafwa för innewarande år 1807 nedanstående i följande ordning sig antecknat:

Hr Arke-Biskopen, Pro-Kansleren och Kommend. Dokt. J. Lindblom
Hr Landshöfd. Öfwer-Direkt. för Landtmäteriet och Kommend. Baron
E. af Wetterstedt
Hr Öfwer-Direkt. och Prof. Dokt. P. Afzelius
Hr Prof. Theol. Licent. och Prosten Mag. E. A. Almquist
Hr Häradshöfd. Juris Licent. och Mag. Doc. A. E. Afzelius
Hr Kyrkoh. Mag. J. E. Sundelius
Hr Hus-Pred. Mag. C. J. Dahl
Hr Mag. L. P. Walmstedt
Hr Kyrkoh. Mag. M. Fant
Hr Mag. N. J. Anjou
Hr L. H. Gyllenhaal
Hr Grefwe J. M. Spens
Hr Löjtn. J. A. de Frese
Hr Adj. Mag. S. Löwenhielm
Hr Theol. Adj. och Kand. Mag. E. Bergström
Hr Auditören och Kronobefallningsmannen A. Wistrand i Eskilstuna
Hr Adj. och Anat. Prosekt Dokt. H. W. Romanson
Hr Kanslisten L. F. Rääf
Hr Mag. E. G. Geijer
Hr Grefwe C. G. Hård
Hr Lagman J. G. Oudar
Hr Brukspatron L. D. Heykenskjöld
Hr W. G. Lagus
Hr N. C. Wikström
Hr L. M. Enberg
Hr J. H. af Forselles
Hr Mag. Doc. E. C. Grenander
Hr Baron N. R. Gyllenstierna
Hr G. W. Bergström
Hr G. Silfwerstråhle
Hr Kyrkoh. Mag. J. Ahlström
Hr P. Lagerhielm
Hr Grefwe M. Hamilton
Hr Assessorn och Bergmäst. A. von Engeström
Hr Mag. Doc. J. Bredman
Hr C. Stenhammar
Hr C. Netherwood
Hr F. R. von Troil
Hr Sekr. A. C. Nybom i Torshälla
Hr Mag. L. Broberg

Hr Mag. Doc. C. J. Lundwall
 Hr E. Rothoff
 Hr Prof. Mag. P. Högmark
 Hr D. von Schultzenheim
 Hr J. E. Wikström
 Hr E. Schwartz
 Hr Prof. Mag. O. Kolmodin
 Hr Dokt. S. P. Leffler
 Hr Dokt. H. H. Böcker
 Hr Mag. Doc. S. Grubbe
 Hr J. G. Högwall
 Hr A. M. Åkerman
 Hr J. Levrén
 Hr Adj. Mag. L. Hällström
 Hr J. F. Schinckel
 Hr P. E. Östling
 Hr Adj. Dokt. C. Zetterström
 Hr Mag. Doc. F. W. Pipping
 Hr L. G. Haartman
 Hr Adj. och Chem. Labor. A. G. Ekeberg
 Hr D. J. Isander
 Hr Major O. S. Wetterqvist
 Hr Lektorn Mag. J. C. Höjer
 Hr Mag. O. M. Ullgren
 Hr Notar. och Kand. G. A. Ahlander
 Hr Notar. och Theol. Kand. och Mag. Doc. J. U. Almquist
 Hr Grefwe C. G. Spens
 Hr Adj. och Botan. Demonstr. Dokt. A. Afzelius
 Hr Språkmäst. Mag. J. Strömberg
 Hr Öfwer-Jägmäst. J. U. Westerberg
 Hr Mag. G. Winberg
 Hr Mag. Doc. och Aman. G. Kullberg
 Hr Prof. Dokt. S. Liljebblad
 Hr C. A. Murray
 Hr Assessorn och Regem. Fältsk. Dokt. P. G. Lindroth
 Hr Mag. Doc. H. G. Malmsten
 Hr Kand. G. Afzelius
 Hr Mag. Doc. och Theol. Kand. S. Lundblad
 Hr Baron N. A. Silfwerskiöld
 Hr Mag. Doc. J. Kjellander
 Hr Mag. Doc. J. M. Swedelius
 Hr Mag. Doc. J. Borelius
 Hr Mag. J. A. Gerelius
 Hr Mag. Doc. P. O. Grawander
 Hr Mag. O. Westman
 Hr C. Lewin
 Hr J. J. Bolin
 Hr P. Elgström

Hr Kand. J. Wetterling
 Hr Mag. P. Sjöbring
 Hr S. Wiberg
 Hr C. W. D. Heyckensköld
 Hr Aman. Dokt. G. Wahlenberg
 Hr C. F. von Wahrendorff
 Hr A. von Wahrendorff
 Hr Kong. Hofpred. och Regem. Past. Mag. J. J. Hedrén
 Hr B. R. Piscator
 Hr A. Kjellberg
 Hr H. Stenberg
 Hr A. G. Ågren
 Hr StadsPhysicus Dokt. G. H. Ahlstedt
 Hr Mag. P. Malmström
 Hr Prof. och Prosten Dokt. D. Boëthius
 Hr A. F. Rådberg
 Hr J. J. Hagander
 Hr Major Didron
 Hr S. Pilgren
 Hr Mag. S. F. Lidman
 Hr S. Löjtn. Tigerhielm
 Hr R. Willebrand
 Hr Akad. Sekr. Mag. B. Frondin
 Hr Prof. Mag. A. Swanborg
 Hr O. Nordenfeldt
 Hr Provincial Medikus Dokt. O. Galleen i Eskilstuna
 Hr Mag. D. Nordin
 Hr Öfwerste-Löjtn. General-Adj. och Ridd. G. Lagerbring
 Hr Notar. N. M. Rosbeck
 Hr J. Gahn
 Hr Kansli-Rådet och Ridd. Paykull
 Hr Mag. J. P. Ehrling
 Hr Akad. Boktryck. J. F. Edman
 Hr Theol. Adj. och Kyrkoh. Mag. N. C. Clewberg
 Hr Fändr. Baron C. O. Mörner
 Hr Hof-Intend. G. af Sillén
 Hr Mag. H. Lyth
 Hr Ryttmäst. G. Graaner
 Hr Prof. Mag. L. Regnér
 Hr Advokat-Fiskalen och Häradshöfd. N. C. Sunesson
 Hr Akad. Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Brukspatron P. A. Tamm
 Hr Geschwornern H. W. Weyel
 Hr Gruf Medikus C. J. Afzelius
 Hr Prof. Mag. J. Afzelius
 Hr Adj. Mag. D. E. Holmquist
 Hr Kansl. P. A. Borg i Stockholm
 Hr J. A. Afzelius

Hr Majören och Kammarjunkaren Baron J. W. Liljencrantz
 Hr Mag. J. O. Höijer
 Hr A. J. Alm
 Hr Häradshöfd. C. L. Rinman i Westerås
 Hr Mag. H. O. Holmström
 Hr Löjtn. J. F. de la Bourdonniere
 Hr Sekr. J. W. Buckau
 Hr von Jacobson
 Hr Mag. J. P. Fröberg
 Hr Kand. E. Edholm
 Hr Chr. Stenhammar
 Hr J. C. G. Cunnerth
 Hr Baron C. Wachtmeister
 Hr Mag. Doc. och Juris Licent. J. Holmbergson
 Hr C. Dahlman
 Hr Adj. Mag. B. C. H. Höijer
 Hr G. S. von Engeström
 Hr Mag. Doc. J. J. Brändström
 Hr N. Widmark
 Hr Mag. C. A. Nyman
 Hr A. W. Grundelstjerna
 Hr Häfr. Notar. A. G. Salmenius
 Hr Mag. P. S. Lönegren
 Hr E. von Stockenström
 Hr L. D. Larsson
 Hr Kongl. Häfpred. och Prosten Mag. O. Eneroth Olofsson i Gefle
 Hr Assessoren och Stads-Physikus Dokt. A. L. Santhesson i Gefle
 Hr Lektorn Mag. C. Bergsten i Gefle
 Hr Grosshandl. A. F. Garberg i Gefle
 Hr Tull-Inspekt. J. N. Lundström i Gefle
 Hr Borgmäst. E. Loding i Gefle
 Hr Mag. P. G. Boivie i Gefle
 Hr Grosshandl. C. W. Hellström i Gefle
 Hr Landsh. och Kommend. Grefwe F. A. U. Cronstedt i Gefle
 Hr Prof. Dokt. Åkerman
 Hr Prosten Mag. J. Ålenius
 Hr Kapten C. Claesson
 Hr Mag. L. C. Ekmark
 Hr Adj. Konsist. Notar. och Theol. Licent. Mag. B. Hesselgren
 Hr Mag. Doc. S. Cronstrand
 Hr S. E. Hallencrantz
 Hr A. R. Alm
 Hr Grefwe M. Brahe
 Hr Konrekt. Mag. G. Wallmo
 Hr Notar. J. M. von Engeström
 Hr O. A. Robsahm
 Hr J. C. Brandelius
 Hr Grefwe C. Lagerberg

Hr Kyrkoh. Mag. N. Nordlöf
 Hr Adj. Mag. G. Knös
 Hr F. Wretman
 Hr G. von Carisien
 Hr L. Könsberg
 Hans Excellence, en af Rikets Herrar, General Guvernören m. m. Herr
 Baron H. H. von Essen
 Hr Fanjunkaren O. S. Wetterquist
 Inalles 192 Ledamöter.

Medlemsförteckning 1808

(U. T. 12/3, 19/3, 24/3, 6/4, 9/4, 20/4)

Till deltagande uti Upsala Läse-Sällskap, hwars Ledamöter under det förlutna året utgjorde ett antal af 192, hafwa för innewarande år nedanstående i följande ordning sig antecknat:

Hans Excellence, En af Rikets Herrar, General Guvernören, Akademie
 Kansleren, Generalen, Riddaren och Kommendören af K. M. O. Herr
 Baron H. H. von Essen
 Hr Arke-Biskopen, Prokansleren och Komendören af K. N. O. Doktor
 J. Lindblom
 Hr Landshöfdingen, Öfwer-Direktören för Landtmäteriet och Kommen-
 dören af K. N. O., Baron E. af Wetterstedt
 Hr Landshöfdingen och Kommendören af K. N. O. Grefwe F. A. U.
 Cronstedt i Gefle
 Hr Öfwer-Direktören och Prof. Dokt. P. Afzelius
 Hr Prof. Prosten och Theol. Licent. Mag. E. A. Almquist
 Hr Häradshöfd. Akad. Adj. och Juris Licent. Mag. A. E. Afzelius
 Hr Mag. L. P. Walmstedt
 Hr Lagman J. G. Oudar
 Hr O. A. Robsahm
 Hr Theol. Adj. och Kand. Mag. E. Bergström
 Hr B. R. Piscator
 Hr Akad. Adj. och Botan. Demonstr. Dokt. A. Afzelius
 Hr Prof. Mag. P. Högmark
 Hr J. A. Afzelius
 Hr G. Silfwerstråhle
 Hr Borgmästaren och Juris Licentiaten A. Nensén
 Hr Mag. Doc. och Theol. Kand. S. Lundblad
 Hr Mag. Doc. J. J. Brändström
 Hr Mag. L. U. Utterström
 Hr L. J. Isander
 Hr Akad. Adj. och Kemie Labor. Mag. A. G. Ekeberg
 Hr Mag. H. O. Holmström
 Hr Akad. Adj. och Anat. Prosekt. Dokt. H. W. Romanson
 Hr Assessorn och Regem. Fältsk. Dokt. P. G. Lindroth

Hr Konrekt. Mag. G. Wallmo
 Hr Lekt. Mag. J. C. Höjer
 Hr Språkmäst. Mag. J. Strömberg
 Hr L. G. Gerelius
 Hr Stads Physikus Dokt. G. H. Ahlstedt
 Hr L. Könsberg
 Hr P. D. Widegren
 Hr S. G. Fovelin
 Hr P. Elgström
 Hr G. Ingelgren
 Hr Konsist. Notar. Theol. Licent. Mag. J. U. Almquist
 Hr J. G. Pettersson
 Hr A. Gyllenskepp
 Hr J. J. Bolin
 Hr O. Fähræus
 Hr J. P. Ihre
 Hr Provincial Med. Dokt. O. Galléen i Eskilstuna
 Hr Mag. Doc. S. Grubbe
 Hr Doktor S. P. Leffler
 Hr Gymnasii Adj. Mag. J. Thorsander
 Hr J. Palmborg
 Hr Prof. och Prosten Dokt. D. Boëthius
 Hr Mag. Doc. P. O. Grawander
 Hr F. Wretman
 Hr Mag. Doc. J. M. Swedelius
 Hr Fändr. O. S. Wetterquist
 Hr Mag. J. P. Fröberg
 Hr Akad. Adj. Mag. J. Borelius
 Hr P. H. Reuterström
 Hr Prosten Mag. J. E. Sundelius
 Hr Aman. Juris Kand. Mag. D. Myréen
 Hr Mag. C. Nyman
 Hr E. Rothoff
 Hr G. W. Bergström
 Hr Aman. Dokt. G. Wahlenberg
 Hr Bruks-Patron B. F. Rothoff
 Hr Baron N. R. Gyllenstierna
 Hr Juris Doc. och Licent. Mag. S. Themtander
 Hr Mag. Doc. J. Kjellander
 Hr Grefwe C. G. Hård
 Hr J. C. Brandelius
 Hr L. H. Gyllenhaal
 Hr J. Maule
 Hr Grefwe C. G. Spens
 Hr Grefwe J. M. Spens
 Hr Akad. Adj. Mag. E. C. Grenander
 Hr J. E. Wikström
 Hr Akad. Adj. och Theol. Kand. Mag. G. Knös

Hr J. M. Steuch
 Hr C. T. Drakenberg
 Hr Kand. G. Afzelius
 Hr Mag. Doc. C. J. Lundwall
 Hr Mag. E. A. Kjellin
 Hr Juris Adj. och Licent. Mag. J. Holmbergson
 Hr Kongl. Håfpredik. och Regem. Pastorn Mag. J. J. Hedrén
 Hr A. von Wahrendorff
 Hr Mag. O. Westman
 Hr Mag. Doc. G. Winberg
 Hr J. S. Drysén
 Hr M. Lindström
 Hr D. von Schultzenheim
 Hr A. W. Grewesmühl
 Hr L. M. Enberg
 Hr J. U. Schröderheim
 Hr G. J. Dahlström
 Hr Mag. Doc. J. Tranér
 Hr Mag. Doc. L. E. Ekmark
 Hr Kansl. Juris Kand. Mag. L. Janzon
 Hr Mag. S. Lidman
 Hr C. E. Askelöf
 Hr P. E. Westring
 Hr C. Stenhammar
 Hr F. C. Peresvetoff Morath
 Hr P. J. Meurling
 Hr P. W. Zetterstedt
 Hr Adj. Mag. L. Hällström
 Hr J. Dillner
 Hr W. G. Lagus
 Hr O. Carling
 Hr Kyrkoh. Mag. M. Fant
 Hr Håf-Intend. G. af Sillén
 Hr Akad. Adj. Dokt. C. Zetterström
 Hr Fändr. Baron C. O. Mörner
 Hr Bataljons Pred. Mag. C. J. Dahl
 Hr Prof. Mag. O. Kolmodin
 Hr Mag. Doc. och Theol. Kand. N. J. Anjou
 Hr Notar. och Juris Kand. G. A. Ahlander
 Hr Mag. O. M. Ullgren
 Hr E. B. Tegman
 Hr S. A. Holmström
 Hr Majoren Baron S. Sture
 Hr Sekr. J. W. Buckau
 Hr Major Didron
 Hr A. J. Alm
 Hr C. R. Martin
 Hr Mag. Doc. N. Kellström

Hr O. Nordenfeldt
 Hr G. Löfman
 Hr Akad. Adj. Mag. S. Löwenhielm
 Hr Mag. P. Södermark
 Hr Kongl. Sekr. N. von Jacobson
 Hr Prof. Dokt. S. Liljebld
 Hr Major O. S. Wetterquist
 Hr N. O. Schagerström
 Hr Kansli-Rådet och Ridd. G. Paykull
 Hr Prof. Mag. A. Swanborg
 Hr Bruks-Patron Mag. S. Berglind
 Hr Sekr. A. C. Nybom i Thorshälla
 Hr Mag. Doc. J. Bredman
 Hr Öfwerste-Löjtn. General-Adjut. och Ridd. G. Lagerbring
 Hr Prof. Mag. L. Regnér
 Hr Akad. Adj. Mag. B. C. H. Höijer
 Hr Akad. Boktryck. J. F. Edman
 Hr Prof. Dokt. J. Åkerman
 Hr B. G. Ribbing
 Hr Bruks-Patron P. A. Tamm
 Hr Geschwornern J. Beronius
 Hr Grufmedikus C. J. Afzelius
 Hr Prosten Theol. Kand. Mag. N. E. Nord
 Hr Kapten C. Claesson
 Hr C. T. Sjögren
 Hr Kyrkoh. Mag. J. Åström
 Hr W. F. Palmblad
 Hr C. M. Arrhenius
 Hr Mag. Doc. och Aman. P. Sjöbring
 Hr P. D. Atterbom
 Hr Öfwer-Jägmäst. J. U. Westerberg
 Hr Akad. Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Akad. Adj. Mag. D. E. Holmquist
 Hr Prof. Mag. J. Afzelius
 Hr Advokat-Fiskalen och Häradshöfd. N. C. Sunesson
 Hr Mag. E. G. Geijer
 Hr Bruks-Patron L. D. Heyckenskjöld
 Hr F. R. von Troil
 Hr Audit. och Kronobefallningsmannen A. Wistrand i Eskilstuna
 Hr Kapten Baron H. Mörner
 Hr G. A. Lagerheim
 Hr C. A. Backman
 Hr Grefwe C. S. Lagerberg
 Hr Majoren och Kammarjunk. Baron J. W. Liljencrantz
 Hr Mag. Doc. S. Cronstrand
 Hr Ryttmäst. G. Graaner
 Hr Mag. C. U. Broocman i Stockholm
 Hr N. Mobeck

Hr S. Tigerhielm i Sala
 Hr P. Schönberg
 Hr Kansl. A. W. Grundelstierna
 Hr R. Petré
 Hr Mag. H. Lyth
 Hr C. G. Crälius
 Hr Assessorn och Bergmäst. A. von Engeström
 Fortsättning c. a. g.

Medlemsförteckning 1810

(U. T. 14/4, 12/5, 9/6, 16/6, 30/6)

Förteckning öfwer Upsala Läsesällskaps Herrar Ledamöter, för år 1810.

Hr Årkebiskoppen, Prokansleren. Kommendören af K. N. O., En af de
 Aderton i Svenska Academien, Doktor J. Lindblom
 Hr General-Löjtnanten och Kommendören af K. S. O. St. K., Baron
 G. W. Kaulbars
 Hr Landshöfdingen, Ståthållaren, Öfwer-Direktören för Landtmäteriet, och
 Kommendören af K. N. O., Baron E. af Wetterstedt
 Hans Magnificence, Acad. nuvar. Rektor, Prof. Dokt. S. Liljebld
 Hr Öfwer-Direktören, Prof. och Ridd. af K. N. O. Dokt. P. Afzelius
 Hr Prof. Dokt. E. A. Almquist
 Hr Häradshöfdingen, Acad. Ombudsmannen, Juris Adj. och Licent. Mag.
 A. E. Afzelius
 Hr Lagman J. G. Oudar
 Hr Revisor C. E. Ekmarck
 Hr Sekr. L. A. Ekmarck
 Hr Sekr. J. W. Buckau
 Hr Kyrkoherden, Theol. Adj. och Kand. Mag. E. Bergström
 Hr W. F. Palmblad
 Hr B. G. Ribbing
 Hr Mag. Doc. och Amanuensen P. Sjöbring
 Hr Adj. Mag. S. Löwenhielm
 Hr Prof. Mag. O. Kolmodin
 Hr C. Walheim
 Hr Mag. J. T. Hellstadius
 Hr Konrektorn M. G. Wallmo
 Hr Mag. J. A. Lindblad
 Hr Amanuensen Mag. O. M. Ullgren
 Hr Prof. Dokt. J. Åkerman
 Hr Språkmästare Mag. I. Strömberg
 Hr Bergsrådet A. von Engeström
 Hr Mag. C. E. Hallström
 Hr Adj. Mag. J. Bredman
 Hr Mag. Doc. N. Kellström
 Hr Lahng

Hr Mag. Doc. L. P. Walmstedt
 Hr Adj. Mag. J. M. Swedelius
 Hr Regements Pastorn, Theol. Kand. Mag. P. S. Lönegren
 Hr Konsist. Notar. Mag. Doc. och Theol. Kand. N. J. Anjou
 Hr Mag. O. Winter
 Hr Kand. M. Lindström
 Hr Mag. L. M. Enberg
 Hr Kand. C. W. Ullström
 Hr Amanuensen Dokt. G. Wahlenberg
 Hr A. von Wahrendorff
 Hr G. Ingelgren
 Hr Mag. Doc. J. Kjellander
 Hr Theol. Kand. Mag. H. O. Holmström
 Hr Grefwe C. G. Spens
 Hr Grefwe J. M. Spens
 Hr Adj. Theol. Kand. Mag. S. Lundblad
 Hr Häf-Intendenten G. af Sillén
 Hr Adj. Mag. G. Knös
 Hr Juris Licent. Mag. Doc. S. Themtander
 Hr Baron A. Rudbeck
 Hr Juris Kand. G. Afzelius
 Hr Mag. J. Wallin
 Hr Acad. Boktryck. J. F. Edman
 Hr B. G. Geijer
 Hr Prosten, Seminarii Präfekten Theol. Kand. Mag. G. F. Fant
 Hr Mag. P. W. Zetterstedt
 Hr Kansli-Rådet och Ridd. af K. N. O., G. Paykull
 Hr Prof. och Rektorn Mag. J. C. Höjer
 Hr Not. N. F. Nybläus
 Hr Mag. Doc. J. J. Brändström
 Hr Mag. L. Tunelius
 Hr Akad. Sekr. Mag. B. Frondin
 Hr G. Silfwersträhle
 Hr C. G. Crälius
 Hr N. H. Wimmerstedt
 Hr Dokt. S. P. Leffler
 Hr Mag. Doc. S. Grubbe
 Hr Mag. Doc. och Theol. Licent. J. Thorsander
 Hr A. P. Tranäus
 Hr J. L. Dufwa
 Hr A. F. Stare
 Hr Ingeniör F. M. Ridderbjelke
 Hr Prof. Mag. B. C. H. Höjer
 Hr Mag. Doc. G. Winberg
 Hr Mag. Doc. B. P. Swedelius
 Hr Brukspatron P. A. Tamm
 Hr Gruf-Medikus C. J. Afzelius
 Hr Juris Kand. J. Schensson

Hr Mag. C. M. Arrhenius
 Hr M. Camitz
 Hr G. Löfman
 Hr S. Kjellberg
 Hr Z. Häggström
 Hr O. Carling
 Hr A. M. Strinnholm
 Hr K. Strokirk
 Hr L. F. Wahlberg
 Hr Amanuensen Mag. J. Bodin
 Hr Mag. N. M. Tannström
 Hr Adj. Dokt. C. Zetterström
 Hr A. J. Hedlund
 Hr J. G. Klingwall
 Hr O. Rogberg
 Hr Med. Kand. Mag. B. Kjellander
 Hr Bergsrådet G. von Engeström
 Hr Fändrik O. S. Wetterquist
 Hr Mag. C. Meurling
 Hr Prof. och Ledamoten af K. N. O. Dokt. E. M. Fant
 Hr Borgmästaren C. Ålander
 Hr Prof. Dokt. D. Boëthius
 Hr Adj. Mag. C. J. Lundwall
 Hr Assessorn och Stads Physikus Dokt. G. H. Ahlstedt
 Hr C. L. Askelöf
 Hr Mag. Chr. Stenhammar
 Hr Adj. och Kemic-Laboratorn Mag. A. G. Ekeberg
 Hr Provincial-Medikus Dokt. O. Galléen
 Hr P. D. Atterbom
 Hr Brukspatron Mag. S. Berglind
 Hr Kanslisten Juris Kand. Mag. L. Janzon
 Hr Prof. Mag. L. Regnéer
 Hr Adj. och Anat. Prosektorn Dokt. H. W. Romanson
 Hr Prof. Mag. A. Swanborg
 Hr Adj. Mag. E. C. Grenander
 Hr Kand. C. Stenhammar
 Hr Handelsman A. Wappengren
 Hr Mag. S. F. Lidman
 Hr Öfwerjägmäst. J. U. Westerberg
 Hr F. Klingenstierna
 Hr Bataljonspred. Theol. Kand. Mag. J. Wahlström
 Hr Prof. Mag. N. F. Biberger
 Hr Häradshöfding S. F. Färnström
 Hr E. Widerholm
 Hr Akad. Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Prof. och Ridd. af K. W. O. Mag. J. Afzelius
 Hr Prosten Mag. J. E. Sundelius
 Hr Advokat Fiskalen Häradshöfdingen A. C. Sunesson

Hr B. G. Bratt
 Hr J. G. Lewin
 Hr M. Linder
 Hr Ofwersten, General-Adjutanten och Ridd. af K. S. O. St. K., G. Lagerbring
 Hr Mag. C. A. Ipson
 Hr J. A. Stenhammar
 Hr A. G. Norinder
 Hr Mag. P. S. Swedelius
 Hr A. G. Drysen
 Hr C. G. Heykenskjöld
 Hr C. J. L. Almquist
 Hr Kongl. Häfpred. och Prosten Mag. M. Fant
 Hr Adj. och Botan. Demonstr. Dokt. A. Afzelius
 Hr Prosten Dokt. J. Åström
 Hr Lektorn Mag. L. Hällström
 Hr Mag. Doc. J. P. Fröberg
 Hr G. A. Lagerheim
 Hr J. A. Afzelius
 Hr Ryttmäst. G. Graaner
 Hr Prosten Mag. N. E. Nordlöf
 Hr C. W. Riben
 Hr Assessor P. G. Baudric
 Hr Mag. M. N. A. Isander
 Hr G. Wessén
 Hr Löjtnanten Baron L. W. Stjernstedt
 Hr Kongl. Kapellmäst. J. C. F. Häffner
 Hr Mag. Doc. Juris Licent. D. Myrén
 Hr J. S. Drysen
 Hr Mag. J. H. Kinnander
 Hr H. Hildebrandsson
 Hr J. E. Wikström
 Hr Mag. D. M. Schedwin
 Hr Kand. S. Fant
 Hr C. Myrén
 Hr C. Isberg
 Hr Handelsman Helenius
 Hr C. A. Backman
 Hr Kapten C. Claesson
 Hr Handelsman M. Lindman
 Hr Assessorn och Kongl. Bibliothekarien C. C. Gjörwell
 Hr J. Johansson
 Hr Dokt. J. E. Ringensson
 Hr E. W. Enelius
 Hr A. Hahr
 Hr J. Enroth
 Hr L. P. Ihre
 Hr N. L. Ahlberg
 Hr Löjtn. A. Graaner

Hr Kongl. Sekr. C. Lindegren
 Hr W. G. Lagus
 Hr Kornett von Nackrey
 Hr Baron G. A. Stjerneld
 Hr C. Arenborg
 Hr Joh. Wengert
 Hr Löjtn. P. Sahlman
 Hr O. Lundewall¹⁾

Medlemsförteckning 1812

(U. T. 26/2 och 4/3)

Subscribenter å Upsala Läse-Sällskap i f. d. Hospitalshuset 1812.

Hr Ärkebiskop. m. m. Dokt. J. A. Lindblom
 Hr Generalen m. m. Baron Kaulbars
 Hr Landshöfd. m. m. Baron E. af Wetterstedt
 Hr Ofw. Direkt. och Ridd. P. Afzelius
 Hr Prof. Dokt. E. A. Almquist
 Hr Häradsh. Dokt. A. E. Afzelius
 Hr Adjuncten C. Zetterström
 Hr Adjunct S. Lundblad
 Hr Kapitenen J. G. von Küsell
 Hr v. Past. N. J. Anjou
 Hr Prof. O. Kolmodin
 Hr Kand. S. G. Lundblad
 Hr Adjuncten E. Bergström
 Hr Licent. J. Thorsander
 Hr Adw. Fisk. Sunesson
 Hr Prosten G. Fr. Fant
 Hr J. E. Wikström
 Hr Grefwe Löwenhielm
 Hr Prof. Joh. C. Höjer
 Hr J. Häggström
 Hr Mag. Doc. L. J. Prytz
 Hr Kandidat O. Carling
 Hr C. E. Rödholm
 Hr Handelsm. Wappengren
 Hr A. Stenhammar
 Hr L. O. Boström
 Hr J. A. Prytz
 Hr Mag. Doc. N. Kellström
 Hr Cand. W. G. Lagus

¹⁾ Den här föredragna medlemsförteckningen är tagen från Upsala Tidning. Den skiljer sig från den såsom broschyr utgivna förteckningen däri, att den sistnämnda icke upptager namnen efter dokt. J. E. Ringenssons. Förteckningens slutavsnitt hade följaktligen tillkommit, sedan broschyren hade blivit tryckt.

Hr Brukspatron J. F. Zeipel
 Hr D. S. Wallman
 Hr Adj. Jac. Swedelius
 Hr Mag. Doc. J. Bodin
 Hr Mag. J. A. Lindblad
 Hr Med. Cand. El. M. Fant
 Hr Professor S. Liljeblad
 Hr Prof. A. Swanborg
 Hr Adj. Ekeberg
 Hr E. Widerholm
 Hr C. Carlson
 Hr C. Myrén
 Hr Prof. N. Fr. Biberg
 Hr Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Prof. G. Knös
 Hr Mag. Doc. Holmström
 Hr Mag. Doc. L. P. Walmstedt
 Hr Mag. Doc. J. Kjellander
 Hr Cand. J. Boëthius
 Hr Cand. Bo G. Ribbing
 Hr Mag. Doc. S. Grubbe
 Hr Amanuens J. H. Kinnander
 Hr Amanuens O. M. Ullgren
 Hr Prof. J. Bredman
 Hr Prof. Joh. Afzelius
 Hr W. Fr. Palmblad
 Hr P. D. A. Atterbom
 Hr J. J. Wijkman
 Hr Cand. Gustaf Eriksson
 Hr Adjuncten Tranér
 Hr Apothekaren Carlson
 Hr Arenborg
 Hr Cand. Berggren
 Hr Cand. E. Hasselhun
 Hr Adj. Grenander
 Hr Mag. J. Wallin
 Hr Mag. J. Torin
 Hr Doktor S. P. Leffler
 Hr C. Grawallius
 Hr Apoth. Görges
 Hr Hof Intend. af Silléu
 Hr P. Östmark
 Hr Juris Cand. G. Afzelius
 Hr Juris Cand. Schensson
 Hr A. A. Raab
 Hr Cand. N. O. Schagerström
 Hr Cand. J. E. Ahlander
 Hr L. J. Wahlberg

Hr M. Bentz
 Hr Cand. M. Lindström
 Hr Kyrkoh. Mich. Fant
 Hr Assessor Wistrand
 Hr Adj. Jos. O. Höijer
 Hr Adjuncten Romanson
 Hr Adj. Borelius
 Hr Schol. Adj. P. Swedelius
 Hr Cand. H. Lahng
 Hr Kapt. Graaner
 Hr Cand. R. Paykull
 Hr Mag. Bexell
 Hr N. R. Wahrendorff
 Hr Lagman Oudar
 Hr C. A. Morsing
 Hr Adj. D. Themtander
 Hr Mag. Dokt. Haggren
 Hr Mag. C. E. Hallström

Medlemsförteckning 1814

(U. T. 12/2, 16/2, 23/2)

Förteckning på Upsala Läsesällskaps Ledamöter för år 1814 i den ordning de sig anmält:

Professoren Hr Mag. Ol. Kolmodin
 Professoren Hr Mag. J. Bredman
 Professoren Hr Mag. S. Grubbe
 Professoren Hr Mag. N. Fr. Biberg
 E. O. Adjuncten Hr Mag. E. C. Grenander
 Bibl. Amanuensen Mag. J. H. Kinnander
 Hr Magister J. H. Haak
 Hr Magist. G. Eriksson
 Hr J. Henr. Schröder
 Hr Ad. af Wetterstedt
 Acad. Boktryckaren Hr W. F. Palmblad
 Adjuncten Hr Mag. Sev. Löwenhielm
 Hr D. A. Atterbom
 Språkmästaren Hr I. Strömberg
 Adjuncten Hr Mag. J. J. Brändström
 E. O. Adjuncten Hr Mag. J. Thorsander
 Professoren Hr Mag. J. C. Höjer
 Professoren Hr Mag. Gust. Knös
 Vice Laboratorn Hr Mag. L. P. Walmstedt
 Hr Mag. Docens H. Holmström
 Hr C. G. Lithell
 Adjuncten Hr Mag. E. Bergström

Hr Magister C. E. Hallström
 Bibl. Amanuensen Hr Mag. O. M. Ullgren
 Acad. Bokhandlaren Hr L. G. Berglund
 Hr Ar. F. von Flack
 Hr Baltz. Cronstrand
 Hr Lagmannen J. G. Oudar
 Hr Capiten J. G. von Küsell
 Hr J. Lundeberg
 Hr C. G. Rogberg
 Professoren Hr Dokt. C. Zetterström
 Hr Magister A. Södermark
 Hr W. G. Löwenstedt
 Sacr. Min. Adjuncten Hr E. J. Grönlund
 Hr Notarien J. Schenson
 Hr L. Kolmodin
 Hr Handelsman E. Carlson
 Domkyrko-Syssloman Hr Mag. N. J. Anjou
 Adjuncten Hr Mag. J. Otto Höijer
 Hr Conducteur O. E. Roselius
 Hr Handelsman C. Kihlberg
 Professoren Hr Mag. J. U. Almquist
 Hr O. Lindblom
 Hr G. Lamberg
 Sem. Präfecten Prosten Hr Mag. G. Fr. Fant
 Hr Mag. Doc. Ol. Carling
 Hr Magister Steph. Wijkman
 Hr A. El. Ihre
 Hr Baron W. von Knorring
 Hr O. U. Hedblad
 Hr Major v. Friesen
 Hr Ingeniör Enagrius

(Forts. e. a. g.)

Medlemsförteckning 1815

(U. T. 24/12, 11/1, 14/1, 15/2, 25/3, 22/4, 7/10)

Förteckning på Ledamöterna i Upsala Läsesällskap för år 1815 i den ordning de sig anmält:

Hr Arch. och Ridd. P. Afzelius
 Hr Prof. och Ridd. J. Afzelius
 Hr Prof. J. Åkerman
 Hr Prof. O. Kolmodin
 Hr Prof. G. Knös
 Hr Prof. J. Bredman
 Hr Prof. C. J. Lundwall
 Hr Prof. S. Grubbe

Hr Prof. S. Lundblad
 Hr Akad. Boktryck. W. F. Palmblad
 Hr Mag. Doc. E. G. Geijer
 Hr Adj. J. O. Höijer
 Hr Mag. Doc. Holmström
 Hr Adj. Brändström
 Hr Adj. Thorsander
 Hr Adj. Walmstedt
 Hr Prof. Romanson
 Hr Mag. Kinnander
 Hr Mag. C. E. Hallström
 Hr Dokt. S. Leffler
 Hr Cand. Lindbom
 Hr G. Lamberg
 Hr Mag. Broman
 Hr G. Bredberg
 Hr Fr. Åkerman
 Hr Mag. Swensson
 Hr Capit. Küsell
 Hr Bokhandl. L. G. Berglund
 Hr Adj. E. Bergström
 Hr Prof. J. C. Höjer
 Hr Domk. Sysslom. N. J. Anjou
 Hr Ad. af Wetterstedt
 Hr Demonstr. Dokt. Wahlenberg
 Hr Mag. A. Södermark
 Hr Språkm. Mag. J. Strömberg
 Hr Mag. J. Lundahl
 Hr J. A. Winbom
 Hr Mag. S. G. Lundblad
 Hr F. Lutteman
 Hr G. S. von Köhler
 Hr C. A. Bodman
 Hr Adjuncten P. Sjöbring
 Hr Cand. C. O. Bänge
 Hr L. M. Holmberger
 Hr Öfverste Lieutn. Grefwe Wrangel
 Hr Mag. C. Fr. Björkman
 Hr J. H. Schröder
 Hr Mag. Doc. O. M. Ullgren
 Hr Con Rector P. Swedelius
 Hr Mag. G. Ericson
 Hr J. Westerling
 Hr Majoren och Ridd. H. F. Meijerhelm
 Hr D. A. Atterbom
 Hr Akad. Adjuncten E. C. Grenander
 Hr Professor Dokt. C. Zetterström
 Hr Profess. N. F. Biberg

Hr N. L. J. Ahlberg
 Hr Med. Ph. Cand. J. P. Wendt
 Hr Med. Ph. Cand. J. E. Wikström
 Hr J. Johanson
 Hr Ph. Cand. G. Becher
 Hr v. Pastor Mag. L. G. Mittag
 Hr Akad. Adj. S. Löwenhielm
 Hr Mag. Doc. J. Torin
 Hr Mag. G. Sjögren
 Hr Phil. Cand. G. Rydberg
 Hr Juris Cand. Mag. J. H. Haak
 Hr Mag. Doc. J. Wallin
 Hr Kyrkoh. Mag. N. Kellström
 Hr Mag. Labng
 Hr C. M. Torin
 Hr J. Jacobson
 Hr Mag. J. E. Boëthius
 Hr Bruks Patron C. A. Grill
 Hr Gust. H. Dalman
 Hr Kammarherren Baron D'Albedyhll
 Hr Baron C. F. Wrede
 Hr Medic. Cand. J. U. Dalman
 Hr Phil. Cand. A. U. Ahlborg
 Hr J. H. von Utfall
 Hr J. Swedéer
 Hr Med. Cand. C. Thelning
 Hr Med. Philos. Cand. J. Ouchterlony
 Hr Öfwerste Lieutn. och Riddaren Pahl
 Hr Capten och Ridd. G. Yckenberg
 Hr Mag. N. J. Sillén
 Hr Majoren och Ridd. Baron Cederström
 Hr Med. Phil. Cand. F. Bågenholm
 Hr Med. Phil. Cand. E. M. Holmgren
 Hr J. A. Frestadius
 Hr D. Ekelund
 Hr Lieutn. J. O. Åkerström
 Hr J. Källgren

Medlemsförteckning 1816

(U. T. 20/12, 24/1, 7/2, 10/2, 21/2, 6/3, 27/3, 9/10, 30/10)

Förteckning på Ledamöterna i Upsala Läsesällskap för år 1816 i den ordning de sig anmält:

Hr Arch. och Ridd. P. von Afzelius
 Hr Prof. S. Grubbe
 Hr Domkyrko Sysloman N. J. Anjou
 Hr Akad. Boktr. W. F. Palmblad

Hr Prof. C. Zetterström
 Hr Adj. Grenander
 Hr Prof. J. Thorsander
 Hr Adj. J. Brändström
 Hr Prof. O. Kolmodin
 Hr Capiten J. Carter
 Hr Språkmästaren Mag. Strömberg
 Hr Ad. af Wetterstedt
 Hr Capiten J. G. von Küsell
 Hr Prof. Sw. Lundblad
 Hr Prof. J. C. Höjer
 Hr Adj. E. Bergström
 Hr Adj. S. Löwenhielm
 Hr Assessoren J. Westerling
 Hr Ak. Adj. och Chemie Laborator L. P. Walmstedt
 Hr Mag. Doc. H. O. Holmström
 Hr Mag. Doc. J. Henr. Schröder
 Hr Med. Cand. C. R. Borgenstierna
 Hr Porfessorn H. W. Romanson
 Hr Prof. och Consist. Not. J. U. Almquist
 Hr Mag. Docens J. H. Kinnander
 Hr Bruks Patron C. A. Grill
 Hr Mag. Docens O. Ullgren
 Hr Not. L. G. Berglund
 Hr Prof. G. Knös
 Hr Prof. C. J. Lundwall
 Hr Adj. Sjöbring
 Hr Prof. J. O. Höjer
 Hr Öfwerste Löjtnanten Grefwe O. R. Wrangel
 Hr Prof. J. Åkerman
 Hr Öfwersten och Ridd. Hård
 Hr Direktör E. Häger
 Hr Prof. N. F. Biberg
 Hr Mag. Docens J. E. Boëthius
 Hr Prof. E. Götlin
 Hr Prof. J. Bredman
 Hr Löjtnanten J. O. Åkerstein
 Hr Öfwerste Löjtnanten och Ridd. J. L. Pahl
 Hr Hofmarskalken och Ridd. G. Paykull
 Hr Prov. Med. och Stads Physicus Doctorn C. P. Schultz
 Hr Demonstrator Doktor G. Wahlenberg
 Hr Mag. A. Atterbom
 Hr Vice Pastor L. G. Mittag
 Hr Löjtnanten L. G. Crälius
 Hr Advocat Fiskalen J. Carlsson
 Hr Mag. Docens Joh. L. Dufwa
 Hr Doktor S. P. Leffler
 Hr P. Shierman

Hr G. Lindbaum
 Hr Consist. Not. J. Schenson
 Hr Apollög. J. Kjellin
 Hr Mag. Docens A. Södermark
 Hr Mag. Docens C. G. Rogberg
 Hr Mag. C. E. Hallström
 Hr P. H. Lindström
 Hr Prof. J. Tranér
 Hr Fabrikör J. Swedéér
 Hr J. E. Berg
 Hr C. Kramer
 Hr Mag. Docens J. A. Winbom
 Hr Collega Scholae J. Nyman
 Hr Doktor J. Wasser
 Hr C. von Zeipel
 Hr Mag. S. J. Wijkman
 Hr Mag. N. O. Alner
 Hr Mag. Docens H. Falck
 Hr Mag. Herman Lahng
 Hr Kongl. Hofpredik. G. Helén
 Hr Mag. Docens G. Sjögren
 Hr Cand. F. Rådberg
 Hr Cand. J. Wendt
 Hr Cand. E. M. Holmgren
 Hr J. Reuter
 Hr Mag. G. Rydberg
 Hr J. Kellgren
 Hr Mag. G. Eriksson
 Hr C. E. Askelöf
 Hr Baron C. F. Wrede
 Hr Mag. M. Ziedner
 Hr P. Quiding
 Hr Mag. C. L. Lalin
 Hr Adj. N. J. Sillén
 Hr L. O. Gagnér
 Hr L. P. Smedbaum
 Hr Mag. A. J. Broman
 Hr Mag. B. Er. Bredberg
 Hr L. Ahlberg
 Hr S. Rydén
 Hr Fr. Åkerman
 Hr Mag. Beckman
 Hr Mag. C. Swensson
 Hr G. Zimmert
 Hr P. Frigelius
 Hr Fr. Rudberg
 Hr L. P. Eneqwist
 Hr J. N. Lindström

Hr C. Eneqwist
 Hr Candidaten J. Kolmodin
 Hr N. L. Ahlberg
 Hr Magister Docens Amanuensen och Theol. Cand. Joh. Bodin
 Hr Mag. Docens Theol. Cand. J. Torin
 Hr Baron Öfwerste Löjtnanten och Ridd. Sv. Cederström
 Hr Seminarii Präfectus Prosten Kellström
 Hr Adj. och Akad. Ombudsmannen Doktor Sw. Themtander
 Hr Brukspatron G. Tottic
 Hr Consist. Notarien Mag. J. H. Haak
 Hr L. M. Holmberger
 Hr Adj. E. G. Geijer
 Hr Kongl. Hofpredik. Theol. Cand. B. G. Ribbing
 Hr Rådman E. G. Browallius
 Hr G. Lamberg
 Hr Mag. A. Grafström
 Hr Notarien N. W. Almroth
 Hr C. Nordfors
 Hr Mag. Docens J. Wallin
 Hr Baron C. L. De Géer
 Hr J. W. Fahnehjelm
 Hr Mag. L. Laurenius
 Hr Secreteraren A. von Cock
 Hr Cand. A. A. Bäckström
 Hr Professoren och Riddaren J. Afzelius
 Hr P. Callerholm
 Hr Secreteraren J. W. Bergman
 Hr Häradshöfdingen Grefwe J. M. Spens
 Hr Magister Joh. Börjesson
 Hr Mag. P. J. Odman
 Hr J. M. Almroth
 Hr G. E. Pasch
 Hr J. N. Olbers
 Hr Mag. P. E. Rhedin
 Hr J. A. von Utfall
 Hr Baron Carl Antonsson Rappe
 Hr Grefwe Erik Puke
 Hr Otto D. Wetterling
 Hr Mag. N. Beckman
 Hr Jac. Arfwedson
 Hr Majoren och Ridd. E. G. Ribbing
 Hr Mag. J. Osterman
 Hr Cand. J. E. Wikström
 Hr Mag. M. Odman
 Hr A. Bergsten
 Hr C. J. Lundborg
 Hr Legations Predikanten Mag. Sw. Lidman
 (Fortsättn. e. a. g.)

Medlemsförteckning 1817

(U. T. 26/2, 1/3, 8/3, 30/4, 17/5, 8/10, 12/11)

Förteckning på Läsesällskapets Ledamöter för innewarande År i den ordning de sig till deltagande antecknat:

Hr Archiatern och Ridd. P. von Afzelius
Prof. G. Knös
Adjuncten E. G. Geijer
Kyrkoherden och Adj. E. Bergström
Prof. J. O. Höijer
Consist. Ecclesiast. Not. Mag. C. G. Rogberg
Kyrkoh. och Adj. Sev. Löwenhielm
Adj. J. Brändström
Prof. S. Grubbe
Prof. Joh. Thorsander
Mag. Docens J. H. Schröder
Prof. C. J. Lundwall
Ad. af Wetterstedt
Demonstratorn Doktor G. Wahlenberg
Prof. O. Kolmodin
Prof. J. Bredman
Prof. C. Zetterström
Prof. H. W. Romanson
Prof. J. Åkerman
Öfwerste Löjtenanten Grefwe Otto Wrangel
Prof. C. Höjer
Cand. A. A. Bäckström
Baron E. Puke
Mag. Atterbom
Hr Cand. J. E. Berg
Brukspatron G. Tottie
Kammarherren Baron D'Albedyhll
Professorn N. F. Biberg
Capiten J. G. von Küssell
Mag. Isr. Strömberg
Doktor Sw. P. Leffler
Adj. P. Sjöbring
Baron C. Rappe
Stadsphysicus Doktor C. G. Schultz
Mag. W. F. Palmblad
Cand. C. Lindbom
Cand. Thelning
Mag. C. E. Hallström
Rector Magnificus Prof. Sw. Lundblad
Adj. E. C. Grenander
H. G. Taddel Laurin
Mag. G. Rydberg

Brukspatron C. A. Grill
Biblioth. Amanuensen Mag. G. W. Gumälius
Syslomanen Mag. N. J. Anjou
Mag. Doc. och Biblioth. Amanuensen H. H. Kinnander
Adj. H. Holmström
Mag. Doc. J. A. Winbom
Vice Pastorn Mag. L. G. Mittag
Notarien L. G. Berglund
A. Molander
Adj. J. Torin
Capiten och Ridd. G. A. Yckenberg
Majoren C. G. Ribbing
L. G. Gagner
Prosten N. Kellström
Assessorn J. Westerling
Prof. J. U. Almquist
Herr Advocat Fiskalen J. G. Carlson
Doktor Bryn. Hesselgren
E. Engman
J. G. Arrhenius
J. Fr. Arfwedson
A. Fryxell
Capten J. Carter
O. Lidén
Cand. J. E. Wikström
G. A. Mellbin
Cand. John Ouchterlony
Mag. E. Eriksson
Professoren och Riddaren J. A. Afzelius
Brukspatron C. von Zeipel
Cand. J. J. Johansson
Mag. J. G. Bonsdorff
C. C. Chydenius
Hr H. W. Höckert
Hr A. Gottskalk
Mag. E. G. Eneberg
Hr W. Granlund
Hr C. W. Fontell
Hr Gorh. Myhrman
Licent. And. Olai
Cand. Johan P. Swedéer
Baron C. A. Wrede
Hr Thimotheus Segerdahl
Mag. J. Osterman
Mag. P. E. Rhedin
Mag. P. J. Ödman
Hr Otto Wetterling
Hr R. Bredberg

Mag. A. W. Broman
Kongl. Hofpredik. Bruun
Hr Sw. Joh. Almroth
Chem. Laborat. Adj. L. P. Walmstedt
Hr F. W. Lindström
Baron J. W. von Troil
Hr J. P. Forsbäck
Doktor Isr. Hwasser
Hr Jacob N. Kinberg
Mag. Doc. H. Falck
Hr Doktorn, Årke Biskoppen, Procancelleren och Kommendören Lindblom
A. M. Wennersten
Löjtnanten J. O. Åkerstein
Henry Beskow
Cand. C. F. Schough
C. F. Nylander
N. G. Nordensköld
C. E. Askelöf
Öfwersten, Generaladjutant, Ridd. af Sw. Ordens stora Kors C. Hård
Casper Wijkman
C. J. Humble
C. F. Caarp
Apollogisten Mag. J. Kjellin
C. J. Sundbaum
C. J. Boström
Mag. Docens A. Södermark
J. Kolmodin
Laur. Kinberg
And. Joh. Hallenberg
Mag. Doc. J. E. Boëthius
F. G. Schwan
Akad. Adj. N. J. Sillén
Mag. Doc. Bibl. Amanuensen O. Ullgren
Hr E. W. von Waller
O. Bothén
Cand. C. Thelning
J. G. Schwan
Cand. Joh. Källgren
Mag. Docens S. Lundblad
L. P. Bagge
Mag. H. Hwasser
Mag. A. Grafström
C. Wallqvist
A. P. Widegren
H. Beskow
Hr Mag. O. Bredberg
C. O. Delldén
C. J. Genberg

Sam. Selling
H. G. T. Laurin
C. E. Askelöf
A. Noring
C. O. Fineman
Mag. Docens A. J. Arfwidsson
(144)

Medlemsförteckning 1818

(U. T. 14/2, 18/2, 7/11, 11/11)

Läsesällskapets Herrar Ledamöter för år 1818 i den ordning de sig antecknat:

Herr Archiatern och Ridd. P. v. Afzelius
Prof. E. G. Geijer
Prof. J. Bredman
Prof. J. O. Höijer
Adj. E. Grenander
Prof. G. Knös
Prof. C. Zetterström
Rector Magnif. Prof. Ol. Kolmodin
Adj. J. Torin
Aman. Mag. G. W. Gumälius
Assessor J. Westerling
Ad. af Wetterstedt
Cand. J. Källgren
Adj. J. Brändström
Prof. S. Grubbe
Mag. Doc. H. Falck
C. O. Delldén
Kyrkoherden E. Bergström
Prof. C. J. Lundwall
Aman. Mag. Doc. J. H. Schröder
Prof. J. Åkerman
Demonstr. Doct. G. Wahlenberg
Capit. J. G. von Kusell
Språkm. J. Strömberg
Prof. Sw. Lundblad
Bruks Patr. Cl. A. Grill
C. E. Askelöf
Prof. N. F. Biberg
C. von Zeipel
Mag. W. F. Palmblad
P. Agrell
Prof. J. Thorsander
Doct. C. G. Schultz
Cand. J. J. Pippingsköld

Lic. Mag. Doc. J. E. Boëthius
 Mag. G. Nibelius
 Cand. J. O. Lagberg
 Cand. J. E. Åkerman
 J. U. Ekmarck
 P. H. Lindien
 Cl. O. Ramström
 Prof. J. Höjer
 Adj. H. O. Holmström
 Prof. H. W. Romanson
 Doct. G. Eriksson
 Adj. And. Södermark
 Reg. Past. D. P. Sundblad
 HofR. L. P. Bagge
 Lands. Secr. A. Carlsson
 Doct. S. P. Leffler
 Adj. N. J. Sillén
 Prosten Doct. Bryn. Hesselgren
 Öfw. L. Grefwe O. R. Wrangel
 Mag. P. E. Rhedin
 P. Burman
 Kammarh. Baron G. D'Albedyhll
 Mag. Doc. A. J. Arfwidsson
 Cand. D. Bernlander
 C. F. Sondén
 J. P. Forsbäck
 Kyrkoh. N. J. Anjou
 A. P. Widegren
 J. Swedecr
 Bohk. L. G. Berglund
 J. Nordblad
 G. W. Bernegau
 G. P. Nordquist
 J. O. Widegren
 C. J. Luthström
 C. A. Suneson
 E. Carlstrand
 J. Elliot
 Adj. P. Sjöbring
 C. A. Bergsten
 Mag. A. Grafström
 Mag. Doc. J. A. Winbom
 C. Hallberg
 A. D. Norrbom
 Frih. F. B. Ulfsparre
 P. U. Kernell
 N. T. Casström
 Adj. J. Wallin

C. A. Modin
 Frih. C. F. Wrede
 Bruks Patron J. F. von Zeipel
 O. Gothén
 O. Arrhenius
 C. Ortenblad
 Adj. L. P. Walmstedt
 Mag. R. Pettersson
 Mag. C. O. Fineman
 Mag. L. P. Gagner
 Mag. Doc. J. Kinnander
 Mag. Doc. C. G. Rogberg
 Mag. Doc. O. M. Ullgren
 P. Callerholm
 Theol. Lic. Prost. S. Löwenhielm
 Prost. R. Kellström
 Mag. A. A. Bäckström
 Mag. Doc. O. Bredberg
 Mag. C. G. Åhgren
 Mag. G. Rydberg
 Schol. Adj. Mag. G. Sjögren
 O. Geijerstam
 E. W. W. von Walter
 C. F. Carlstedt
 P. E. Bergfalk
 Hofpred. A. Bruun
 E. Sjöberg
 P. Hylander
 E. Wallqvist
 N. L. Ahlberg
 Mag. C. Wallensten
 C. E. Günther
 J. Becker
 C. Backe
 Erke Bisk. L. o. C. K. W. O. J. A. Lindblom
 Mag. J. Lundstedt
 J. Lundblad
 Mag. G. Sundborg
 Mag. L. E. Boberg
 P. Hwasser
 Mag. N. M. Könsberg
 Mag. J. Arfwedsson
 Cand. J. Ouchterlony
 J. Carling
 Prof. E. Götlin
 C. Dybeck
 G. F. Aminoff
 Mag. Doc. S. Lundblad

G. Monrad
J. E. Ihlström
C. Löwenstedt
C. J. Swartz
P. C. Arosenius
G. R. Lagerstråle
Fruh. P. Platen
A. Knös
C. A. Nicander

Medlemsförteckning 1819

(U. T. 21/4, 12/5, 13/10, 27/10, 13/11)

Förteckning på Läse Sällskapets Herrar Ledamöter år 1819 i den ordning de behogat sig anteckna:

Hr Förste Archiatern m. m. Doct. von Afzelius
Hr Prof. Geijer
Hr Rector Magnif. Prof. Doct. Biberg
Hr Prof. Bredman
Hr Prof. Kolmodin
Hr Prof. Brändström
Hr Prof. Lundwall
Hr Biskoppen m. m. Doct. Almquist
Hr Prof. Doct. Zetterström
Hr Prof. Doct. Lundblad
Hr Prosten Lic. Bergström
Hr Mag. Doct. Winbom
Hr Adj. Walmstedt
Hr Adj. Södermark
Hr Adj. Sillén
Hr Mag. Doc. Schröder
Hr Prof. J. C. Höjer
Hr Capitaine von Küsell
Hr Adj. Sjöbring
Hr af Wetterstedt
Hr Språkmästaren Strömberg
Hr Prof. Doct. Thorsander
Hr Möller
Hr Prosten Lic. Löwenhielm
Hr Prosten Kellström
Hr Professorn J. O. Höijer
Hr Prof. Doct. Knös
Hr Prof. Doct. Åkerman
Hr Mag. Doc. Rogberg
Hr Mag. Afzelius
Hr Bibl. Aman. Mag. Broman

Hr Knös
Hr Hofmarskalk Baron Paykull
Hr Doct. Wahlenberg
Hr Pousette
Hr Linnarson
Hr Lagman Carlson
Hr Dybeck
Hr Aurivillius
Hr Kyrkoh. Hallström
Hr Arfwedsson
Hr Baron Ramsay
Hr Mag. Doc. Bredberg
Hr Collin
Hr Candid. Pippingsköld
Hr Adjuncten Holmström
Hr Doct. Leffler
Hr Professor Doct. Romanson
Hr Bergström
Hr Professor Grubbe
Hr Kammarherren Baron D'Albedyhll
Hr Mag. Docens Gumälius
Hr Baron Ulfsparre
Hr Mag. Lundstedt
Hr Kyrkoherden Anjou
Hr Öfwerste Lieutenanten Grefwe Wrangel
Hr Mag. E. A. Schröder
Hr Akad. Adj. Wallin
Hr Monrad
Hr Med. Candid. Ahlberg
Hr H. Beskow
Hr Jur. Doct. von Schröter
Hr Akad. Boktryck. Palmblad
Hr Regements Pastor Lundblad
Hr Mag. Doc. Lundblad
Hr Candid. Ramström
Hr Lieut. Rousblad
Hr Bergsten
Hr Bergfalk
Hr Bruks Patron von Zeipel
Hr Zethrin
Hr Löwenstedt
Hr E. Sundberg
Hr af Nordin
Hr Delldén
Hr Boström
Hr E. Horner
Hr J. Carling
Hr Rudberg

Hr Schöldberg
Hr Mag. Doc. Bergman
Hr Nicander
Hr Mag. Höjer
Hr Linnelius
Hr Bjerkén
Hr Chierlin
Hr Doct. Forssberg
Hr Mag. Laurenus
Hr Mag. Wingquist
Hr Mag. Könsberg
Hr Mag. Doc. Törneros
Hr Wangstelius
Hr Monthén
Hr Ekmarck
Hr Mag. Doc. Falck
Hr Mag. Rosenblad
Hr Mag. Grafström
Hr Hof Rådet Bagge
Hr Mag. Docens Nibelius
Hr N. Arfwedsson
Hr Jur. Doct. Boëthius
Hr Zachrisson
Hr Professor Grenander
Hr Lokrantz
Hr Bruks Patron Grill
Hr Mag. Lindroth
Hr Mag. Ramström
Hr Assessorn m. m. D:r Edgren
Hr Mag. Rydberg
Hr W. Florén
Hr J. G. Schwan
Hr Hof Predikanten Ribbing
Hr N. J. Casström
Hr Mag. Atterbom
Hr P. Agrell
Hr J. C. Wiggman
Hr J. W. Höckert
Hr Med. Cand. Ouchterlony
Hr J. E. Hagström
Hr Cand. A. Harlin
Hr A. F. Backman
Hr J. A. Stenberg
Hr N. A. Fredin
Hr J. M. Lindenström
Hr Cand. L. G. Flodstedt
Hr G. Swederus
Hr J. B. Haglund

Hr P. E. Arosenius
Hr L. H. Prytz
Hr J. F. Brändström
Hr Magister H. W. Rönnow
Tillsammans detta år 132

Medlemsförteckning 1820

(U. T. 4/3, 15/3, 8/4, 26/4)

Upsala Läse Sällskaps Beskyddare: HKH Kronprinsen, Acad. Cantzleren. Subscribenter år 1820: HKH Kronprinsen samt i den ordning de behagat sig anteckna:

H. H. Baron, Presidenten, Landshöfdingen, Commendeuren m. m. Fock
H. H. Doctorn, Ärke Biskoppen, Commendeuren m. m. von Rosenstein
Mag. Doc. Winbom
Biskoppen m. m. Doct. Almquist
Prof. Doct. Zetterström
Lagmannen m. m. Doct. Nenzén
Förste Archiatern m. m. Doct. von Afzelius
Professor Geijer
Mag. Doc. Gumälius
Prof. Grubbe
Adj. Walmstedt
Språkmästare Strömberg
Capitaine von Kusell
Prosten Lic. Löwenhielm
Prosten Lic. Bergström
Prof. Lundwall
Doctor Leffler
J. Carling, Bothn.
Rector Magnif. Prof. Bredman
Med. Cand. Ahlberg
Mag. Doc. Schröder
F. W. Höckert, Fenn.
J. F. Brändström, Upl.
Prof. Doct. Biberg
Assessor af Wetterstedt
Profess. Doct. Thorsander
Profess. Doct. Knös
Adj. Doct. Wahlenberg
Med. Phil. Cand. Ljungblom, W Goth.
L. Zachrisson, W Goth.
Professor J. C. Höjer
Med. Cand. Ramström, Bothn.
Adjuncten Södermark
O. W. Flodstedt, W Goth.
L. H. Prytz, Fenn.

Med. Phil. Cand. L. G. Flodstedt, WGoth.
 O. W. Stael von Holstein
 Mag. Doc. Falck
 J. M. Lindenström, WGoth.
 C. O. Dellén, Bothn.
 Mag. G. Rydberg, WGoth.
 Mag. C. E. Fahlcrantz, Westm.
 Mag. Doc. Bredberg
 A. Blixén, WGoth.
 Professor Grenander
 F. Collin, Fenno
 Professor Kolmodin
 J. G. Lokrantz, WGoth.
 A. E. Setterblad, WGoth.
 Prof. Doct. Lundblad
 Prof. Doct. Romanson
 Mag. E. A. Schröder, Gothob.
 Assessor Wistrand
 C. A. Bergsten, Sud. Ner.
 J. C. Wiggman, Calm.
 J. G. Schwan, Calm.
 Lagmannen Carlson
 Akad. Boktryckaren von Zeipel, Upl.
 Mag. A. Grafström, Med., Jemtl.
 Mag. C. F. Lutteman, Ostrog.
 Öfwer Fält Läkaren m. m. Doct. Edgren
 G. E. Pasch, OGoht.
 Adjuncten Wallin
 Baron L. Manderström, WGoth.
 E. J. Swartz, OGoht.
 Mag. Doc. S. Lundblad
 K. Hofpredikanten Lic. Ribbing
 Baron W. Rappe
 Baron F. Akerhielm, WGoth.
 Baron J. B. Ulfsparré, Sud. Ner.
 Mag. J. F. Arfwedsson, OGoht.
 C. E. Günther, Sud. Ner.
 Akad. f. d. Secret. Bergström
 C. B. Gartz, OGoht.
 Öfwerste Lieutenant Grefwe Wrangel
 J. E. Hagström, WGoth.
 P. E. Bergfalk, Sud. Ner.
 P. B. Sköldberg, Sud. Ner.
 C. Indebetou, Sud. Ner.
 C. A. Forselius, Sud. Ner.
 H. Beskow, Sud. Ner.
 Grefwe Axel Bjelke, Westm.
 C. Pousette, Upl.

C. F. Rundblom, Stockh.
 Secret. Mag. H. M. Rönnow
 J. E. Hambn, Westm.
 Baron A. L. Rappe
 Kyrkoh. Anjou
 C. F. Wijkaurin, Stockh.
 E. Sjöberg, Sud. Ner.
 Mag. Doc. Boëthius
 J. F. Julin, Sud. Ner.
 Baron F. L. Hierta, OGoht.
 C. E. Aurivillius, Upl.
 N. T. Casström, Sud. Ner.
 Akad. Boktryck. Mag. Ramström
 Mag. L. M. Holmberger, OGoht.
 Mag. Doc. Rogberg
 Ac. Adj. Sjöbring
 Prosten Kellström
 J. Rydqvist, Gothob.
 Mag. Afzelius, WGoht.
 O. Geijerstam, WGoht.
 J. C. Flodman, OGoht.
 P. U. Kernell, OGoht.
 H. Palmaer, OGoht.
 S. Setterblad, WGoht.
 Ph. Cand. P. Selander, WGoht.
 Ac. Boktryck. Mag. Palmblad
 Mag. C. M. Liksell, Westm. Dal.
 C. J. af Nordin, Bothn.
 Ac. Adjunct Sillén
 P. A. Wassrin, OGoht.
 Forts. e. a. g.

Medlemsförteckning 1821

(USLT 8/3, 15/3, 12/4, 26/4, 1/11)

Upsala Läse-Sällskaps Beskyddare: HKH Kronprinsen, Akad. Kansleren. Subskribenter år 1821 i den ordning de behagat sig anteckna:

HH Presidenten, Landshöfdingen m. m. Fock
 HH Ärke Biskoppen m. m. Doct. von Rosenstein
 Prof. Lundwall
 Förste Archiatern m. m. Doct. von Afzelius
 Mag. Doc. Doct. Boëthius
 Mag. Doc. C. G. Rogberg
 Mag. Doc. O. Bredberg
 Mag. Doc. J. A. Winbom
 Capitaine von Küsell

C. Indebetou, Suderm.
 P. N. Sewén, Ostrog.
 J. D. Elfström, Calm.
 J. O. Wahlbom, Calm.
 Doct. S. P. Leffler
 Prof. J. Bredman
 Öfwer Fätläkaren m. m. Doct. Edgren
 Prof. Doct. Lundblad
 Prof. Grenander
 Prof. Geijer
 P. M. Acksell, Calm.
 Mag. Doc. J. H. Schröder
 Prosten Lic. Löwenhielm
 Stud. B. M. Bredberg, Gothob.
 Johan Johansson, Calm.
 Med. Cand. J. D. Ahlberg, Calm.
 Mag. Doc. Gumälius
 E. O. Adj. Södermark
 J. M. Lindenström, Westrog.
 M. G. von Schantz, Calm.
 Mag. Doc. E. A. Schröder
 Adjunct Walmstedt
 Adj. Sillén
 Språkmäst. Strömberg
 F. Norberg, Westm.
 Rect. Magnif. Prof. Grubbe
 Öfwerste Löjtn. Grefwe Wrangel
 Prof. Kolmodin
 O. Bergius, WG
 Prof. m. m. J. Afzelius
 Prosten Lic. E. Bergström
 Assessor af Wetterstedt
 C. J. R. Carlsson, Westrog.
 Collin, Fenno
 F. A. Grandien, Upl.
 P. H. Forsslöf, Hels.
 C. J. Bredberg, Gothob.
 F. A. de Berg, Ostrog.
 C. A. Ljungblom, Westrog.
 G. M. Lindeström, Fenno
 Prof. Doct. Biberg
 M. Florén, Westrog.
 A. Knös, Westrog.
 A. Nattzén, Westrog.
 Adj. Doct. Wahlenberg
 Mag. Doc. Bergman
 Prof. J. O. Höijer
 E. G. Winter, Westrog.

E. P. Hultin, Calm.
 Mag. P. W. Afzelius
 F. B. Ulfsparre, Suderm.
 A. Ellmin, Westrog.
 C. A. Bergsten, Suderm.
 J. P. Forsbeck, Ostrog.
 J. N. Lindström, Gottl.
 Prof. Doct. Thorsander
 C. Högman, Westrog.
 E. Lönnberg, Bothn.
 J. G. Salander, Westrog.
 J. E. Hagström, Westrog.
 L. Zachrisson, Westrog.
 A. Odelberg, Westm.
 Phil. Cand. Wallqvist, Suderm.
 A. A. Blizén, Westrog.
 J. F. Kindström, Westm.
 S. J. Callerholm, Fjerdh.
 Frih. L. Manderström, Westrog.
 C. W. Callerholm, Fjerdh.
 Ph. Cand. Nordblad, Stockh.
 C. D. Arfwedson, Westrog.
 C. O. Delldén, Bothn.
 A. Grolander, Westrog.
 C. F. Rundblom, Stockh.
 Mag. Doc. Grafström
 E. Swartz, Ostrog.
 Mag. Doc. Lundblad
 Hofpred. Lic. Ribbing
 H. Prytz, Fenno
 P. B. Sköldberg, Suderm.
 J. G. Schwan, Calm.
 Mag. O. R. Bellander, Westm.
 Mag. C. E. Fahlcrantz, Westm.
 E. M. Olde, Stockh.
 Prof. Doct. Zetterström
 Prof. Doct. Knös
 Handelsm. Hartman
 C. Pousette, Upl.
 C. E. Aurivillius, Upl.
 A. F. Flodman, Med. Jemtl.
 C. J. Fant, Stockh.
 F. Norström, Westm. Dalec.
 N. O. Törnblom, Westm. Dalec.
 Ak. Boktryck. Mag. Palmblad
 P. E. Arosenius, Ostrog.
 F. Sjöström, Gestr. Hels.
 Adj. Sjöbring

N. Th. Casström, Suderm.
 Mag. Doc. Lic. Nibelius
 J. E. Rydqvist, Gothob.
 C. J. Boström, Bothn.
 Ak. Boktr. Mag. Ramström
 Mag. Doc. Falck
 Adjuncten Wallin
 Th. Cand. Mag. N. Beckman, Götheb.
 J. Ellmin, Westrog.
 J. D. Elfström, Calm.
 Magas. Förvaltaren J. Neijber
 Mag. O. R. Bellander, Westm.
 H. B. Palmär, Ostrog.
 J. F. Stållhand, Stockh.
 J. J. Smitt, Gothob.
 Mag. Doc. C. E. Fahlcrantz
 Mag. Doc. Atterbom
 Mag. C. Fant, Stockh.
 J. G. Locrantz, Westrog.
 J. Norberg, Westm. Dalec.
 C. A. Ljungblom, Westrog.
 G. Linnarson, Westrog.
 C. A. Bergsten, Sud. Ner.
 G. Stånggren, Ostrog.
 A. Knös, Westrog.
 A. Nattzén, Westrog.
 P. A. Wassrén, Ostrog.
 Frih. Hugo Hamilton
 Mag. Doc. Lundblad
 Mag. Pousette, Upl.
 F. Beskow, Sud. Ner.
 P. E. Bergfalk, Sud. Ner.
 Mag. J. Nordblad, Stockh.
 E. E. Günther, Sud. Ner.
 H. J. Öfwerberg, Stockh.
 C. W. Hazelius, Hels.
 J. F. Bundsen, Gothob.
 J. E. Rydqvist, Gothob.
 J. Werksäll, Westrog.
 C. Rundblom, Stockh.
 L. Manderström, Westrog.
 A. L. von Baumgarten, Smol.
 J. M. Lindenström, Westrog.
 Mag. C. Höjer, Stockh.
 Mag. C. H. Pfeffer, Stockh.
 Mag. H. G. Lindgren, Stockh.
 A. Åkerman, Gothob.
 J. Johansson, Calm.

U. J. Fondelius, Upl.
 A. Pettersson, Gothob.
 Mag. P. J. Beurling, Stockh.

Medlemsförteckning 1822

(USLT. 13/6)

Uppsala Läsesällskap: Beskyddare HKH Kronprinsen, Akad. Cantzlern. Ledamöter för år 1822 i den ordning de sig antecknat:

Presidenten m. m. Frih. Fock
 Ärke Biskopen m. m. Dokt. von Rosenstein
 Archiatern m. m. von Afzelius
 Rect. Magnif. Prof. Geijer
 Mag. Doc. E. A. Schröder
 Assessor af Wetterstedt
 Mag. Doc. G. W. Gumälius
 Kapten von Küsell
 Prof. Sillén
 Språkmäst. Strömberg
 Adj. Bergström
 Mag. Doc. Bergman
 Prof. Grubbe
 Mag. Doc. Winbom
 C. A. Bergsten, Sud. Ner.
 Mag. Doc. Dellén
 A. Åkerman, Gothob.
 J. Bundsen, Gothob.
 J. D. Elfström, Calm.
 Adj. Sjöbring
 A. Pettersson, Gothob.
 Mag. Doc. J. H. Schröder
 P. C. Arosenius, Ostrog.
 Mag. Doc. Boëthius
 Dokt. Leffler
 Prof. Höijer
 Mag. Casström, Sud. Ner.
 Handelsman Hartman
 Prof. Biber
 A. Knös, Westrog.
 J. Wide, Bothn.
 Prof. Thorsander
 Mag. Doc. Bredberg
 Adj. Wahlenberg
 N. Otter, Westrog.
 Prof. Lundblad
 Med. Cand. Ljungblom, Westrog.

Prof. Grenander
P. A. Wassrin, Ostrog.
C. W. Hazelius, Hels.
Adj. Löwenhielm
Mag. Nordblad, Westm.
G. E. Hagström, Westrog.
J. E. Rydqvist, Gothob.
C. U. Callerholm, Fjerdh.
Mag. Doc. Lundblad
Mag. Arfwedson, Ostrog.
Mag. Pousette, Upl.
S. A. Wärenius, Gothob.
L. J. Gyzander, Gothob.
Mag. Doc. Nibelius
Mag. Doc. Rogberg
Mag. Doc. Törnros
Bibl. Aman. Mag. C. Aurivillius
C. af Nordin, Bothn.
N. von Döbeln
S. J. Callerholm, Fjerdh.
Prof. Walmstedt
Frih. H. Hamilton, Sud. Ner.
F. Beskow, Sud. Ner.
G. Aminoff, Fenno
Mag. Doc. Falck
Prof. Zetterström
Mag. Rosenblad, Rosl.
J. Carling, Bothn.
P. E. Bergfalk, Sud. Ner.
Bibl. Aman. Mag. Fant, Stockh.
Bibl. Aman. Mag. Ramström
A. L. von Baumgarten, Smol.
Ak. Bokh. Mag. Doc. Palmblad
Mag. Doc. Atterbom
P. Göthrek, Ostrog.
Prof. Kolmodin
Prof. Bredman
Prof. Knös
F. B. Ulfsparré, Sud. Ner.

Förkortningar

DKB	= Det Kongelige Bibliothek, Köpenhamn
GSB	= Göteborgs stadsbibliotek, Göteborg
KB	= Kungliga Biblioteket, Stockholm
LSLB	= Linköpings Stifts- och Landsbibliotek, Linköping
LUB	= Lunds Universitetsbibliotek, Lund
NTBB	= Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen
RA	= Riksarkivet, Stockholm
SLA	= Svenska Läkaresällskapets arkiv, Stockholm
SSA	= Stockholms Stadsarkiv, Stockholm
STM	= Svensk Tidskrift för Musikforskning
UUA	= Uppsala Universitets Arkiv, Uppsala
UUB	= Uppsala Universitetsbibliotek, Uppsala
UUÅ	= Uppsala Universitets Årsskrift
ÅSU	= Årsböcker i Svensk Undervisningshistoria

KÄLLOR OCH LITTERATUR

A. Otryckt källmateriel

Kungliga Biblioteket

- Ep G:7 Brev från Carl Zetterström till C. C. Gjörwell.
 Ep G:7 Brev från H. G. Porthan till C. C. Gjörwell.
 Ep H:19 Brev från och till Benjamin Höijer.
 Ep T:8 Brev till Pehr Tham 1806.
 I 1:25 Lüdeke, C. W., Kort Berättelse om min Utländska resa.
 I 1:25 Gjörwell, C. C., Samlingar till Christopher Wilhelm Lüdekes Biographie.
 Ep M:8 Brev från Peter Moberg till Erik Ruuth.

Riksarkivet

- Inrikes civilexpeditionens protokoll och expeditioner 1759.
Rosenstein-Tersmedenska samlingen
 Brev från Benjamin Höijer till Carl von Rosenstein.
Hovkanslerns arkiv
 Inkomna skrivelser 1802—1807, 1809—1810.
 Expeditioner 1802—1810.
 Underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t 1803—1805, 1809—1810.
 Konungabrev 1801—1805, 1806—1807.
 Ingående diarium 1804, 1806, 1809—1810.
Universitetskanslerns (Uppsala) arkiv
 Inkomna skrivelser 1800—1825.
 Koncept B:22.
 Konunga- och kanslersbrev 1801—1825.
 Åhörarförteckningar F:12.

Svenska Läkaresällskapets arkiv

- Brev från Chr. Carlander till J. H. Gistrén.
 Brev från Chr. Carlander till E. Z. Munch af Rosenschöld.
 Brev från Chr. Carlander till Pehr Afzelius.
 Brev från Pehr Afzelius till Chr. Carlander.
 Carlanderska societetens protokoll 1792—1793.

Stockholms stadsarkiv

- Stockholms konsistorie protokoll 1774.
 Stockholms konsistorie acta 1774.

Uppsala Universitets arkiv

- Consistorii Academici protokoll 1739, 1770, 1787, 1797—1826, 1837.
 Consistorii Academici koncept och expeditioner E 64.
 Konunga- och kanslersbrev.
 Album Studiosorum 1808.
 Inspectura Ærarii protokoll.
 Assignerade räkningar 1798—1800, 1825 G I c.

Uppsala Universitetsbibliotek

- Historiska Sällskapets Lagar, U 163.
 Historiska Sällskapets Handlingar, 1786—1799, U 164.
 Protocoller hållne i Witterhets Samfundet År 1791, U 155.
 Handlingar hörande till Witterhets Samfundets Protocoller, U 156.
 Läselsällskapets protokoll, U 101 a.
 Läselsällskapets Cassa Conto 1812—1883, U 101 b.
 Akademiska läsesällskapets Kassa räkning 1884—1919, U 101 b:1.
 Översättning ur Leipziger Zeitung, N 1040.
 Akademiska läsesällskapets fundationshandlingar i avskrift, U 101 g.
 Annerstedt, Cl., Samlingar till Upsala Universitets historia Afd. II:38, U 40:69.
 Brev från Pehr Afzelius till Adam Afzelius, G 2.
 Brev från Pehr Afzelius till Johan Afzelius, G 2 c.
 Uppsala Universitetsbiblioteks räkningar för 1797—1810, E 9.
 Swanberg, Gustaf, Redovisning för en lång lefnad, X 299
 Götheborgs Nations Protocolls Bok 1823—1833, U 1320 c.

Jämtlands Bibliotek

- Zetterström, Carl, Brevkopiebok, K I:58.
 Zetterström, Carl, Dagbok för åren 1793—1800, 1801—1813, M VI:46.

Lunds Universitetsbibliotek

- Professorerna vid Upsala Academie: De la Gardieska Arkivet.
 Consistorii Academici protokoll 1811, 1812.
 Kanslersbrev 1812.
 Consistorii Academici Expeditioner 1811, 1812.

Det kongelige Bibliothek, Köpenhamn

- Ny Kgl. Saml. 768 d Det Skandinaviske Literaturselskabs Handlinger.

Helsingfors Universitetsbibliotek

- Brev från P. F. Aurivillius, A. E. Afzelius, Sam. Ödmann, Anders Jahan Retzius, C. W. Lüdeke och Johan David Flintenberg i Porthan-Tengströmska samlingen.

Författaren

Wiberg, A., Läsesällskapet i Karlskrona.

B. Anförd litteratur

- Afzelius, C.*, Afze Larsson i Afzegården, Broddetorp, och hans ättlingar, Stockholm 1927.
- Allgemeines Schwedisches Gelehrsamkeits Archiv, Stockholm 1774 ff.
- Andersson, O.*, Johan Josef Pippingsköld, Helsingfors 1921.
- Angelini, J. E.*, Underrättelser om Köpenhamn, Stockholm 1806.
- Arndt, Ernst Moritz*, Reise durch Schweden im Jahr 1804 I, II, Berlin 1806.
- Resa genom Sverige år 1804, översättm., Carlstad 1807.
- Schwedische Geschichten unter Gustav dem Dritten, vorzüglich aber unter Gustav dem Vierten Adolf, Leipzig 1839.
- Ernst Moritz Arndt*, Ein Lebensbild in Briefen. Herausgegeben von Heinrich Meisner & Robert Geerds, Berlin 1898.
- Arndts Briefe aus Schweden an einen Stralsunder Freund, herausgegeben von Erich von Gülzow, Stralsund 1926.
- Asp, C. H.*, Bidrag till 50-åriga minnet af Döbeln och Björneborgarne i finska kriget 1808—1809, Stockholm 1860.
- Behrend, C.*, Om Oprindelsen til vort ældste Stiftsbibliotek: Bogens Verden Bd II, København 1919—1920.
- Bibliotekssagens Barndomstid: Bogens Verden, København 1919—1920.
- Beskow, Bernhard von*, Lefnadsminnen, 2:a uppl., Stockholm 1928.
- Biblioteksbladet 1938, 1939, 1942.
- Biografiskt Lexikon Bd XIV.
- Blanche, August*, Hyrkuskens berättelser, Stockholm 1927 (Valda Skrifter).
- Blanche, A.*, Den nordiska renässansen i 1700-talets litteratur, Stockholm 1911.
- Blekingeboken 1952.
- Bogens Verden, København 1919—1920.
- Bolin, Torsten*, Eric Abraham Almquist, Stockholm/Uppsala 1945.
- Bonsdorff, Carl von*, Åbo Akademi och dess män 1808—1828, Helsingfors 1912.
- Bruzelius, Em.*, Handlingar rörande en hos Höglofl. Kanslers Embetet af Studeranden Emanuel Bruzelius gjord ansökning, att i Upsala få idka Bokhandel och få inrätta ett Lån-Bibliotek, Upsala 1810.
- Reglor för Nya Läse-Sällskapet samt Förteckning på de för detsamma för år 1816 förskrifna Tidningar, Journaler m. m., Upsala 1815.
- Bååth-Holmberg, Cecilia*, En svensk storman, Stockholm 1901.
- Böök, Fr.*, Essayer och kritiker 1917—1918, Stockholm 1919.
- Minnesteckning över Jacob Adlerbeth: Svenska akademiens Handlingar, Stockholm 1927.
- Calonius' Bref till Porthan åren 1793—1800, Helsingfors 1902.
- Carlander, C. M.*, Svenska bibliotek och ex-libris Bd I, Stockholm 1904.
- Carlskrona Weckoblad 1800.
- Carlsson, Sten*, Gustaf IV Adolf, Stockholm 1946.
- Catalogus Praelectionum Upsalæ (1795—1801).

- Cullberg, John*, Samuel Grubbe, Uppsala 1926.
- Ur Samuel Grubbes självbiografiska anteckningar: Göteborgs Nations skriftserie III, Uppsala 1924.
- Cygnæus, Gustaf*, Kgl. Finska Hushållningssällskapet 1797—1897, Åbo 1897.
- Dagligt Allehanda 1791, 1794, 1803.
- Dahlgren, Lotten*, Nordenfeldtarna på Björneborg, Stockholm 1932.
- Björneborg i helg och söcken, Stockholm 1924.
- Directionen för Upsala Läse Sällskap får härmed tillkännagifva Upsala u. å. (1810).
- Dixelius, Olof*, Den unge Järta, Uppsala 1953.
- Doktor Franklins Lefverne: Journalisten, En periodisk skrift II:4, Stockholm 1792.
- Drury, G. G.*, The library and its organisation, New York 1924.
- Eck, J. G.*, Reisen in Schweden, Leipzig 1806.
- Ekedahl, J.*, Molbech den äldre och Sverige, Stockholm 1906.
- Elegant-Tidning 1810.
- Elowson, Harald*, Amerika i svensk litteratur, Lund 1930.
- Encyclopaedia Britannica Vol. XXII, Cambridge 1911.
- Euvenius, Wilhelm*, Läsesällskapet i Karlskrona och dess bibliotek: Blekingeboken 1952.
- Fahlbeck, Erike*, Idéer och män, Stockholm 1936.
- Fiskaa, H.*, Christiania Laese-Saelskab i det norske og tydske sprog: Sit Halvard, Oslo 1934.
- Forssell, N.*, Svenska postverkets historia Bd I, Stockholm 1936.
- Fryklund, D.*, Om Marseljäsen i Sverige: STM 1935.
- Förteckning öfver Upsala Läse Sällskaps Bibliothek d. 31 December 1808, Upsala u. å. (1808).
- Förteckning öfver de Utländska Journaler och Tidningar m. m., hwarmed Upsala Läse Sällskaps Bibliothek blifwit tillökt, Upsala u. å. (1810).
- Förteckning af Upsala Läse Sällskaps Bibliothek, den 28 Februari 1814, Upsala 1814.
- Gardberg, C.-R.*, Läsesällskapet i Gamla Karleby och dess samtida: Svenska litteratursällskapets historiska och litteraturhistoriska studier 14, Helsingfors 1938.
- Gazette littéraire de Berlin, Berlin 1784.
- Geijer, Erik Gustaf* Geijers Samlade skrifter (Landquist) Bd XIII, Stockholm 1931.
- Gibelin, Jacques*, Benjamin Franklins enskilda lefverne, upsatt af honom sjelf, Stockholm 1792.
- Gobom, N.*, Till Gustaf Abraham Silverstolpes biografi: Personhistorisk Tidskrift 1915.
- Goldfriedrich, J.*, Geschichte des deutschen Buchhandels Bd III, 1740—1804, Leipzig 1909.
- Göttingische gelehrte Anzeigen 1802, 1803.
- Hackzell, A.*, Musikprocessen 1800, Uppsala 1924.
- Hall, B. Rud.*, Adelsöners fostran, Lund 1936. (ÅSU 49).
- Handlingar i . . . mål rörande de oordentligheter, hwilka förefallit wid upförandet af musiken å gustavianska lärosalen den 4 april, Stockholm 1800; Bihang 1801.
- Handlingar angående Prest-Mötet i Götheborg år 1822, Götheborg 1822.
- Herdin, K. W.*, Gamla gårdar och deras ägare, Uppsala 1934.
- Den gamla graven vid Bondkyrkan i Uppsala: Upplands fornminnesförenings tidskrift XLIII, Uppsala 1929—1933.

- Historisk Tidskrift för Finland 1948.
Huldén, J. J., Akadembiblioteken i Åbo: Svenska Dagbladet 11/1 1945.
 Hur en Uppsaladocent levde i slutet av 1700-talet: Svenska Dagbladet, Bilaga den 18/8 1946.
Hånell, Aug., Anteckningar om svenska bokhandlare Bd II, Stockholm 1935.
Høverstad, T., Bisp Peter Hansen og opplysningsmønnen: Fire Foregangsmaend, Kristiania 1917 (Norsk Biblioteksforenings Smaa skrifter 3).
Jesinger, A., Wiener Lekturkabinette, Wien 1928.
Josephson, C. D., Christopher Carlander: Svenskt biografiskt lexikon Bd VII, Stockholm 1927.
 Journalisten. En periodisk Skrift, Stockholm 1792.
Kildal, A., Norske Folkeboksamlinger. Fra leseelskaps tid til biblioteksreformen, Oslo 1949.
Kirchhoff-Larsen, Chr., Den danske presses historie Bd II, København 1947.
Kleberg, Tønnes, Hvitfeldtska läroverkets i Göteborg bibliotek: NTBB 1942.
Kleinpaul, J., Ein Journallese zirkel vor 300 Jahren: Zeitschrift des deutschen Vereins für Buchwesen und Schrifttum, Jahrgang III, Leipzig 1920.
 Kongl. Maj:ts Nådiga Bref och Instruction rörande värden af Academiska Biblioteket i Upsala, Upsala 1796.
Kruslus-Abrenberg, L., Tyrannmördaren C. F. Ehrensward, Helsingfors 1947.
 Kullberg, Daniel, se Soyaux!
Lagus, Wilhelm, Strödda Blad, Bd III, Helsingfors 1878.
 Leipziger Gelehrte Zeitung, Leipzig 1775.
Lennmalm, F., Svenska läkaresällskapets historia, Stockholm 1908.
Lenz, Chr. L., Bemerkungen auf Reisen in Dänemark, Schweden und Frankreich, Zweyte Hälfte, Gotha 1801.
Leux-Henschen, Irmgard, Christ. Wilh. Lüdekes Allgemeines Schwedisches Gelehrsamkeitsarchiv: Lychnos 1954—1955.
Lewenhaupt, E., Ur Hans Järtas brevväxling I, Uppsala 1899.
 Lexikon des gesamten Buchwesens Bd II, Leipzig 1935.
Lext, Gösta, Bok och samhälle i Göteborg 1720—1809, Göteborg 1950.
Liljekrantz, B., Benjamin Höijer, Lund 1912.
 Litteratur Tidning, Upsala 1795—1796.
Lundh, Herbert, Uppsala stads historia Bd III, Uppsala 1958.
Lundin, Cl.-Strindberg, Aug., Gamla Stockholm, Stockholm 1882.
 Lyceum, Stockholm 1810.
 Lychnos 1954—1955.
 Magazin för föräldrar och Lärare, Stockholm 1811—1812.
Meermann, J., Reise durch den Norden und Nordosten von Europa in den Jahren 1797 bis 1800 Bd I, Weimar 1810.
Mellberg, W., Läse-Bibliothek i Wasa, Vasa 1945.
Mennander, Carl Fredric, Tal om Bok-Handelen i Sverige, Stockholm 1756. (Nytryck av Bokvännerna, Stockholm 1952.)
Minto, John, A history of the public library movement in Great Britain and Ireland, London 1932.
 Mnemosyne, Åbo 1819.
Molbech, Chr., Breve fra Sverrige i Aaret 1812 Bd II, København 1817.

- Mustelin, Olof*, Läsesällskapet i Åbo: Svenska litteratursällskapets Historiska och litteraturhistoriska studier 25, Helsingfors 1949.
 — Friedrich Anton Mayer — språkmästare, bokhandlare, kulturarbetare, Helsingfors 1949 (Historisk Tidskrift för Finland 1948).
Mörner, C.-G. Stellan, Musik med efterspel: Sv. D. 1950 den 30/12.
 — Johan Wikmanson und die Brüder Silverstolpe, Stockholm 1952
Nielsen, L., Danske Stifts- og Skolebiblioteker, København 1925.
Nikander, G., Jacob Tengström som akademisk lärare och biskop intill 1808, Helsingfors 1913.
 Nordiskt Lexikon för Bokväsen (under utgivning).
 Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen, Stockholm 1942.
Norlén, G., Musikprocessen i Uppsala år 1800: Svensk Musiktidning 1912.
 Norrköpings Weckotidningar, Norrköping 1760, 1767.
Nurmio, Y., Maamme lukuseuroista ja niiden kirjastoista 1700-luvun alkuvuosikymmeninä: Historiallinen Aikakauskirja 1947.
Nyberg, H. S., Johan Adam Tingstadius, Stockholm 1953.
Nyrop, C., Bidrag til den danske Boghandels Historie Bd I, København 1870.
 Något om den namnkunnige Doktor Franklin: Carlskrona Weckoblad 1800.
Ogle, John G., The free library, its history and present condition, London 1897.
Ohlson, Nils G., Karl Ulric Broocmans bostad, bouppteckning och boksamling: Arkiv för psykologi och pedagogik Bd VI, 1927.
Oppermann, H. A., Die Göttinger gelehrten Anzeigen während einer hundertjährigen Wirksamkeit für Philosophie, Schöne Literatur, Politik und Geschichte, Hannover 1874.
 Personhistorisk Tidskrift 1910, 1915, 1922.
 Phosphoros. Månadsskrift, Upsala 1811.
Plagemann, J. J. F., Erste Fortsetzung der Anzeige von Verbesserungen im hiessigen Deutschen National-Lyceo, Stockholm 1781.
 — Zweyte Fortsetzung von Verbesserungen im hiessigen Deutschen National-Lyceo, Stockholm 1784
Porthan, Henrik Gabriel, Historia Bibliothecae R. Academiae Aboensis, Åbo 1771—1787 (med tillägg 1795).
 — Henrik Gabriel Porthans Bref till Mathias Calonius Bd II, Helsingfors 1886.
Prawitz, Johan, Manilla dövtumskola, Stockholm 1913.
 Professorerna vid Upsala Academie: Personhistorisk Tidskrift 1922.
Quensel, U., Några anteckningar om sjukvårdsanstaltarnas i Uppsala historia: UUA 1926:2.
 Reflexioner om Lån Bibliothek: Samlingar, Stockholm 1797.
Roethe, G., Göttingische Zeitungen von gelehrten Sachen: Festschrift zur Feier des hundertfünfzigjährigen Bestehens der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Berlin 1901.
 Samlingar. Första Bandet. Första Häftet, Stockholm 1797.
Samzelius, Jonas L:son, De utländska tidskrifterna vid Uppsala universitet: Uppsala universitetsbiblioteks minnesskrift 1621—1921, Uppsala 1921.
Savage, Ernest A., The history of libraries and bookcollecting, London u. å.
Schubert, F. W. von, Resa genom Sverige . . . åren 1817, 1818 och 1820 Bd I, Senare Afdelningen, Stockholm 1823.
Schybergsson, M. G., Henrik Gabriel Porthan Bd II, Helsingfors 1911.

- Schüick, H.* — *Warburg, K.*, Illustrerad svensk litteraturhistoria Bd IV, Stockholm 1928.
- Schüick, Henrik*, Lars Salvius, Stockholm 1929.
- Schöldström, B.*, Förbiskymtande skuggor, Stockholm 1883.
- Segerstedt, Torgny T.*, Moral sence-skolan och dess inflytande på svensk filosofi, Lund 1937.
- Silfverstolpe, Carl*, Några anteckningar om adliga ätten Silfverstolpe, Stockholm 1884.
- Silverstolpe, Gustaf Abraham*, Journal för svensk litteratur 1797—1812.
— Litteratur Tidning 1795—1797.
- Skrifter, upläste i en samling af studerande vid Upsala Academie, Upsala 1793.
- Soyaux, A.*, Pestalozzi, Dess Lär-Metod och Lär-Anstalt (övers. av Daniel Kullberg), Göteborg 1805.
- Stockholms Magazin, Stockholm 1780, 1781.
- Stockholms Posten 1784, 1786, 1787, 1799.
- Stockholms Post Tidningar 1771.
- Svanberg, Gustaf*, Redovisning för en lång lefnad, utg. av N. V. E. Nordenmark, Uppsala 1949.
- Swederus, M. B.*, Boklådorna i Uppsala 1616—1907, Uppsala 1907.
- Swederus, Magnus*, Alphabeticisk Förteckning på Dem, som hittills deltagit uti Bok-handlaren Swederi nyligen inrättade Låne-Bibliothek, Stockholm 1785.
— Underrättelse om det med Höglofl. Kongl. Cantzli Collegii Bifall af Bok-handlaren M. Swederus inrättade Lån-Bibliothek, Stockholm 1785.
- Svensk Musiktidning 1912.
- Svensk Tidskrift för Musikforskning 1935.
- Tegnér, Esaias Tegnér*s Samlade skrifter Bd II, Stockholm 1919.
- Tengström, Jacob* Tengströms vittra skrifter i urval med en lefnadsteckning af M. G. Schybergsson, Helsingfors 1899.
- Tidning i Blandade Amnen 1811.
- Tidningar från och för Upsala 1798.
- Tidningar för svenska bokhandeln, Stockholm 1784.
- Tidningar utgifna i Upsala 1773, 1774.
- Tirol, M.*, Tableau des cabinets de lecture: Revues des Bibliothèques, Paris 1927.
- Upplands fornminnesförenings Tidskrift XLIII, Uppsala 1929—1933.
- Uppsalastudenten genom tiderna, Uppsala 1950.
- Upsala Stads och Läns Tidning 1821—1830.
- Upsala Tidning 1797—1820.
- Uppsala Universitetsbiblioteks Minnesskrift 1621—1921, Uppsala 1921.
- Uppsala Universitets Årsskrift 1926:2, Uppsala 1926.
- Upsala Weckoblad 1774.
- Wahlström, Lydia*, Hans Järta och Västmanlands-Dala Nation: Västmanlands-Dala Nations skriftserie III, Uppsala 1931.
- Vallinkoski, J.*, The history of the university library of Turku Bd I, 1640—1722, Helsingfors 1948.
- Weber, Fr.-Mohr, M. H.*, Naturgeschichtliche Reise durch einen Theil Schwedens, Göttingen 1804.
- Weibull, M.*, Ett blad ur Lunds universitets historia: Ydun, Nordisk Studentkalender 1870, København 1869.

- Wiberg, A.*, Akademiska läsesällskapet i Lund 1812—1830 och dess föregångare, Lund 1957.
- Från Johan Olof Wallins studentår, Stockholm 1950.
- Ur sockenbibliotekens äldre historia: Biblioteksbladet 1942.
- Läsecirklar i 1700-talets Sverige: Biblioteksbladet 1938.
- Läsesällskapet och bolagsbiblioteket i Jönköping, Jönköping 1948.
- Den svenska musikhandels historia, Stockholm 1955.
- Folkliga bibliotekssträvanden omkring år 1800, Stockholm 1950.
- Stockholms första stadsbibliotek: Biblioteksbladet 1938.
- Musikaliska akademiens lånebibliotek: STM 1938.
- Då Helsingfors skulle få sitt första offentliga bibliotek: Svenska litteratursällskapets Historiska och litteraturhistoriska studier 18—19, Helsingfors 1943.
- Vasa läsesällskap och första bibliotek: Biblioteksbladet 1939.
- Till Örebro bibliotekskrönika: Samfundet Örebro stads och länsbiblioteks vänner: Meddelanden 10, Örebro 1941.
- Carl Ulric Broocman. Bidrag till en biografi. Stockholm 1950.
- Ett stadsbibliotek på Gustaf III:s tid, Stockholm 1950.
- Willers, U.*, Ernst Moritz Arndt och hans svenska förbindelser, Uppsala 1945.
- Vorstius, J.*, Grundzüge der Bibliotheksgeschichte, Leipzig 1935.
- Ydun, Nordisk Studentkalender 1870, København 1869.
- Zeitschrift des deutschen Vereins für Buchwesen und Schrifttum, Jahrgang III, Leipzig 1920.
- Zetterström, Carl*, Minnen från fjällbygden och Fyrisvall, utg. af S. J. Kardell, Stockholm 1886.
- Åbo Allmänna Tidning 1815, 1816.
- Åbo Tidning 1798, 1801, 1802, 1807.
- Åbo Tidningar 1823.

PERSONFÖRTECKNING

- Ackermann, 123, 125
 Acksell, P. M. 280
 Acrel, Johan Gustaf 83
 Adelheim-Borgström, J. F. 23, 28, 66, 75
 Adlerbeth, Jacob 92, 93, 242, 244
 Adolf Fredrik 47
 Afze Larsson 17
 Afzelius, Adam 30, 39, 40, 52, 55, 56, 63, 72, 90, 93, 242, 243, 248, 251, 258
 Afzelius, A. E. 54, 64, 68, 81, 83, 84, 86, 87, 92, 99, 100, 103, 109, 119, 120, 124, 127, 128, 130, 132, 135, 137, 138, 139, 143, 241, 243, 247, 251, 255, 259
 Afzelius, C. 17
 Afzelius, C. J. 249, 254, 256
 Afzelius, G. 241, 245, 248, 252, 256, 260, 279
 Afzelius, Johan 54, 56, 57, 61, 212, 216, 245, 249, 254, 257, 260, 262, 267, 280
 Afzelius, J. A. 246, 249, 251, 258, 269, 274
 Afzelius, J. E. 241, 246
 Afzelius, Pehr (von) 16—18, 22—28, 30, 36—40, 45, 50—56, 62—67, 68, 70—88, 90—97, 99—103, 106—109, 111—112, 114—120, 124—128, 130, 132, 134—140, 142—144, 151, 154, 156, 157, 159—164, 168—171, 173, 184, 187, 192, 193, 195, 203, 222, 233—238, 241, 243, 247, 251, 255, 259, 262, 264, 268, 271, 274, 277, 279, 283
 Afzelius, P. W. 170, 171, 192, 193, 235, 281
 Agardh, C. A. 131, 197
 Agrell, B. 271, 276
 Ahlander, G. A. 244, 248, 253
 Ahlander, J. E. 260
 Ahlberg, J. D. 280
 Ahlberg, N. L. J. 258, 264, 266, 267, 273, 275, 277
 Ahlborg, A. U. 264
 Ahlstedt, G. H. 242, 244, 249, 252, 257
 Ahlström, J. 247
 D'Albedyhll, Gustaf 264, 268, 272, 275
 Alén, J. 244
 Alexander I 87, 98
 Alm, A. C. 246, 250
 Alm, A. J. 253
 Alm, A. R. 250
 Almgren, bokbindare 205
 Almquist, Carl Jonas Love 131, 258
 Almquist, Eric Abraham 23, 24, 68, 84, 86, 87, 92, 99, 100, 103, 109, 119, 120, 124, 130, 131, 132, 135, 137, 138, 139, 143, 241, 243, 247, 251, 255, 259, 274, 277
 Almquist, J. U. 248, 252, 262, 265, 269
 Almroth, J. M. 267
 Almroth, N. W. 267
 Almroth, S. J. 270
 Ainer, N. O. 266
 Aminoff, G. F. 49, 273, 284
 Andersson, Otto 49, 165
 Angelini, J. E. 24
 Anjou, N. J. 143, 145, 146, 151, 156, 218, 223, 242, 244, 247, 253, 256, 259, 262, 263, 264, 269, 272, 275, 279
 Annerstedt, Claes 4, 35, 38, 41, 59, 73, 136, 149, 172, 191, 193, 194, 197
 Archenholz, J. W. von 27, 29, 63, 98, 103, 105, 119, 121, 122, 124, 128
 Arenborg, C. 259, 260
 Arndt, Ernst Moritz 81, 82, 83, 117, 118
 Arosenius, P. E. 274, 277, 281, 283
 Arrhenius, C. M. 254, 257
 Arrhenius, J. G. 269
 Arrhenius, O. 273
 Arvedson, Jacob Fr. 267, 269, 273, 275, 278
 Arvedsson, C. D. 281, 284
 Arvedsson, N. 276
 Arvidsson, A. J. 271, 272
 Arvidsson, Niclas 96
 Askelöf, C. E. 253, 257, 266, 270, 271
 Askelöf, J. E. 131
 Asp, C. H. 48
 Asp, P. O. von 89
 Atterbom, P. D. A. 108, 126, 131, 132, 254, 257, 260, 261, 263, 265, 268, 276, 282, 284
 Aurivillius, Carl Emanuel 168—170, 233, 275, 279, 281, 284
 Aurivillius, Pehr Fabian 31, 37—39, 53, 60, 63, 64, 70, 73, 74, 82, 144, 176, 178, 181, 182, 184, 190, 193
 Backe, C. 273
 Backman, A. F. 276
 Backman, C. A. 254, 258
 Bagge, L. P. 270, 272, 276
 Baggesen, Jens 30
 Barchaeus, A. G. 241, 244
 Bastholm, Chr. 131
 Baudrie, P. G. 258
 Baumgarten, A. L. von 282, 284
 Becher, G. 264
 Beck, C. D. 98, 104, 111, 122, 125, 130
 Beck, M. J. R. W. 147, 148
 Becker, J. 273
 Beckman, bokbindare 209, 213
 Beckman, 76
 Beckman, N. 267, 282
 Beckman, P. 244, 266
 Beckmann, 27, 63
 Beddoes, Th. 26
 Begtrup, 89
 Bellander, O. R. 281, 282
 Behn, Carl 8
 Behrend, C. 9
 Benedicks, 243, 245
 Berch, Carl Reinhold 47
 Bengeli, E. G. 179
 Bentz, M. 261
 Berg, mamsell 217
 Berg, F. A. de 280
 Berg, J. E. 266, 268
 Bergfalk, P. E. 273, 275, 278, 282, 284
 Berggren, 260
 Bergius, O. 280
 Berglind, S. 254, 257
 Berglund, L. G. 12, 69, 139, 141—143, 145, 205, 207, 209, 215, 219, 222, 223, 225, 233, 235, 241, 243, 249, 254, 257, 260, 262, 263, 265, 269, 272
 Bergsten, C. A. 245, 250, 267, 272, 275, 278, 281, 282, 283
 Bergström, E. 139, 242, 244, 247, 251, 255, 259, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 275, 277, 280, 283
 Bergström, G. W. 242, 243, 247, 252, 278
 Berling, Carl Fredrik 213
 Bernegau, B. G. 272
 Bernhardt, J. J. 123, 125
 Bernlander, D. 272
 Beronius, B. 246, 254
 Bertuch, C. 104, 121, 122, 124, 129
 Bertuch, F. J. 87, 98, 104, 121, 122, 125, 129
 Berthollet, Claude Louis 33
 Berwald, Georg Johann Abraham 8
 Berzelius, Jöns Jacob 70, 75, 131
 Beskow, Bernhard von 36
 Beskow, F. 282, 284
 Beskow, Henry 270, 275, 278
 Beurling, P. J. 283
 Bexell, S. P. 261
 Biberg, N. F. 141—143, 145, 146, 161, 183, 242, 243, 257, 260, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 280, 283
 Birnbaum, J. M. F. 100, 105, 123
 Bjelke, Axel 278
 Bjerckén, P. af 276
 Björkman, C. F. 263
 Björnståhl, Jacob Gustaf 67, 213
 Blanche, August 16
 Blanck, A. 39
 Blidberg, F. 244
 Blixén, A. 278, 281

- Blom, I. R. 135
 Blumenberg, 26
 Blümner, E. 98, 104, 111, 122, 125, 130
 Boberg, L. E. 273
 Bodin, J. 257, 260, 267
 Bodman, C. A. 263
 Boëthius, Daniel 37, 57, 65, 92, 101, 108,
 126, 242, 243, 249, 252, 257
 Boërhius, J. E. 164, 228, 260, 264, 265,
 270, 272, 276, 279, 283
 Boivic, P. G. 250
 Bolin, J. J. 244, 248, 252
 Bolin, Torsten 139
 Bonamy, Alexis 70
 Bonde, Fredrik 18, 23
 Bonde, Gustaf 18, 23
 Bonsdorff, Carl von 48
 Bonsdorff, J. G. 269
 Borelius, J. 248, 252, 261
 Borell, husägare 67, 83, 84, 86, 92, 103,
 109, 136
 Borg, Pär Aron 91, 92, 101, 242, 245,
 249
 Borgenstierna, C. R. 265
 Boström, C. J. 270, 275, 282
 Boström, L. O. 259
 Borhén, O. 270
 Bourdonniere, J. F. de la 250
 Brahe, M. 250
 Brandel, Genseric 23, 65
 Brandelius, J. C. 250, 252
 Bratt, B. G. 258
 Braun, 129
 Bredberg, B. E. 266
 Bredberg, B. M. 280
 Bredberg, C. J. 280
 Bredberg, G. 263
 Bredberg, O. 270, 273, 279
 Bredberg, R. 269, 275, 278, 283
 Bredman, J. 139, 150, 160, 162, 164, 167,
 170, 182, 193, 208, 212, 216, 220, 222,
 225, 228, 231, 233, 234, 235, 237, 239,
 240, 242, 245, 247, 254, 255, 260—262,
 265, 268, 271, 274, 277, 280, 284
 Brennius, F. W. 244
 Breitschneider, 179
 Brisman, S. 130
 Broberg, L. 247
 Broman, A. J. 127, 263, 266
 Broman, A. W. 270, 274
 Broocman, Carl Ulric 9, 10, 11, 25, 30,
 74, 82, 108, 139, 140, 254
 Browallius, E. G. 267
 Bruun, A. 270, 273
 Bruzelius, Emanuel 53, 68, 83—85, 110,
 120, 126, 132, 133, 136, 137, 150, 158,
 166, 221, 223
 Brändström, J. J. 149, 151, 154—156,
 158, 160, 211, 215, 218, 221, 222, 229,
 242, 245, 250, 251, 256, 261, 263, 265,
 268, 271, 274, 277
 Buchholtz, 154, 157
 Bucholtz, C. F. 98, 105, 123, 125
 Buckau, J. W. 250, 253, 255
 Bundsen, J. F. 282, 283
 Burman, P. 272
 Buttmann, Philipp 145
 Bågenholm, F. 264
 Bänge, C. O. 263
 Bååth-Holmberg, Cecilia 91
 Bäck, A. 127, 134
 Bäckström, A. A. 267, 268, 273
 Böcker, H. H. 245, 248
 Börjesson, Johan 267
 Böttiger, C. A. 98, 104, 123, 125
 Böök, Fredrik 36, 92, 133
 Caarp, C. F. 270
 Callerholm, C. W. 281, 284
 Callerholm, P. 267, 273
 Callerholm, S. J. 281, 284
 Calonius, Mathias 33, 47, 48, 63
 Camitz, M. 257
 Carisien, G. von 251
 Carl XIV Johan 138, 161, 173
 Carlander, C. M. 35, 36, 197
 Carlander, Chr. 13—18, 21, 24—28, 40,
 51, 54, 56, 63, 64, 68, 70, 71, 72, 75,
 76—85, 88, 90, 91, 93—97, 101—103,
 106—108, 116, 117, 118, 125, 126, 127,
 134, 135, 138, 140, 142, 143
 Carling, J. 273, 275, 277, 284
 Carling, O. 253, 257, 259, 262
 Carnegie, David 217
 Carter, J. 265, 269
 Carus, F. A. 98

- Carlsson, A. 272
 Carlsson, C. 128, 136, 260, 278
 Carlsson, E. 260, 262
 Carlsson, J. 265, 269, 275
 Carlsson, C. J. R. 280
 Carlsson, Sten 88
 Carlstedt, C. F. 273
 Carlstrand, E. 272
 Casas, Las 235
 Casström, N. T. J. 272, 276, 279, 282,
 283
 Cavallos, Don Pedro 113
 Cederfeldt, Pehr 72, 75, 76, 78, 93, 94,
 95, 96, 106, 107
 Cederström, C. 23
 Cederström, S. 264, 266
 Chierlin, 276
 Chydenius, C. C. 269
 Claesson, C. 245, 250, 254, 258
 Clewberg, N. C. 245, 249
 Cleve, C. C. 8, 14, 15, 30
 Cock, A. von 267
 Collin, F. 275, 278, 280
 Collné, C. S. 90
 Crell, L. von 98, 105, 123, 125
 Creutzer, Friedrich 123, 125, 145
 Cronstedt, F. A. U. 108, 246, 250, 251
 Cronstrand, B. 262
 Cronstrand, S. 250, 254
 Crälius, C. G. 255, 256
 Crälius, F. C. 245
 Crälius, L. G. 265
 Cullberg, John 101, 141
 Cunnerth, J. C. G. 250
 Cygnaeus, Gustaf 45
 Cölln, F. von 119, 124
 Dahl, Christopher 37
 Dahl, C. J. 246, 247, 253
 Dahlgren, Lotten 101
 Dahlman, C. 250
 Dahlström, G. J. 253
 Dalman, G. H. 264
 Dalman, J. U. 264
 Darwin, Erasmus 30
 Daub, Karl 123, 125, 145
 De Geer, C. L. 267
 Dellén, C. O. 270, 271, 275, 278, 281,
 283
 Didron, J. H. 242, 246, 249, 253
 Dillner, J. 253
 Dixelius, Olof 20, 21, 23, 28, 39, 66
 Drakenberg, C. T. 253
 Drejer, 18, 24, 30, 45
 Drury, G. 7
 Drysen, A. G. 258
 Drysen, J. S. 253, 258
 Dubb, Pehr 14, 15, 26, 27, 81, 97
 Dufva, J. L. 256, 265
 Dybeck, C. 273, 275
 Döbeln, N. von 284
 Döbeln, G. C. 48
 Earle, James 102
 Eck, Johann Georg 22, 30, 69
 Eckhoff, H. B. 246
 Edgren, 276, 278, 280
 Edholm, E. 250
 Edman, Johan Fredrik 110, 241, 243, 249,
 254, 256
 Ehrenpreuss, Carl Didric 96
 Ehrensward, C. F. 21
 Ehrling, J. P. 246, 249
 Ehrngren, 213, 219, 221, 223, 225
 Eichhorn, 159, 162, 165
 Eichstädt, H. C. A. 87, 98, 104, 111, 121,
 122, 125, 129
 Ekeberg, A. G. 18, 20, 23, 24, 241, 243,
 248, 251, 257, 260
 Ekedahl, J. 140
 Ekelund, D. 264
 Ekelund, Johan 85
 Ekelund, J. M. 85
 Ekerman, Jean 18
 Ekman, bokbindare 22
 Ekman, magister 54
 Ekman, O. J. 13, 14, 15
 Ekmar(c)k, C. E. 245, 255
 Ekmark, C. P. 241
 Ekmark, J. U. 272, 276
 Ekmar(c)k, L. A. 255
 Ekmark, L. E. 250, 253
 Elfsberg, A. 242, 245
 Elfström, J. D. 280, 282, 283
 Elgström, P. 248, 252

- Elliot, J. 272
 Ellmin, A. 281, 282
 Elowson, Harald 23, 36
 Enagrius, 262
 Enberg, L. M. 243, 247, 253, 256
 Eneberg, E. G. 269
 Enelius, E. W. 258
 Eneqvist, C. 267
 Eneqvist, L. P. 266
 Engelbrecht, F. 243
 Engelhardt, J. H. 134
 Engeström, A. von 242, 243, 247, 255, 257
 Engeström, G. S. von 250
 Engeström, J. M. von 250
 Engeström, Lars von 173, 175
 Engman, J. 269
 Ennes, F. 245
 Ennes, P. 246
 Enroth, J. 258
 Erhard, C. D. 98, 104, 111, 122, 125, 129, 130
 Eriksson, E. 269
 Eriksson, Gustaf 260, 261, 263, 266, 272
 Essen, F. von 108, 251
 Euphrasen, 85
 Eurenus, Wilhelm 8
 Ewelius, J. G. 242
 Ewert, Christian Henrik 15

 Fahlbeck, Erik 91
 Fahlcrantz, C. E. 278, 281, 282
 Fahlström, Nils Gustaf 22, 25, 53, 67, 68, 82, 83, 133, 136, 166
 Fahnehjelm, J. W. 267
 Falander, F. 244
 Falck, Henrik 168, 233, 266, 270, 271, 276, 278, 282, 284
 Falk, J. 246
 Falk, J. D. 98
 Falkenberg, Melcher 18, 23
 Fant, C. J. 281, 282, 284
 Fant, E. M. 246, 247, 253, 257, 258, 260, 261
 Fant, G. F. 256, 259, 262
 Fant, S. 258
 Ferussac, Baron de 193
 Fineman, C. O. 271, 273
 Fiskaa, H. 9
 Flack, A. F. von 262
 Fleming, Carl Adolph 17, 18, 23, 24
 Flintenberg, Johan David, 8, 17, 64
 Floderus, M. 17
 Flodin, J. G. 89
 Flodman, A. F. 281
 Flodman, J. C. 279
 Flodstedt, L. G. 276, 277, 278
 Florén, M. 280
 Florén, W. 276
 Fock, A. F. 246, 277, 279, 283
 Fondelius, U. J. 283
 Fontell, C. W. 269
 Forsbeck, J. P. 221, 270, 272, 281
 Forsberg, O. F. 241, 276
 Forselius, C. A. 278
 Forselles, J. H. af 242, 245, 247
 Forssell, Nils 32
 Forsslöf, P. H. 280
 Fovelin, S. G. 252
 Franklin, Benjamin 23, 36
 Franzén, F. M. 48, 63, 64, 122
 Fredenheim, J. J. 176, 191
 Fredin, N. A. 276
 Frese, J. A. de 246, 247
 Frestadius, J. A. 264
 Friedrich II 104, 124
 Friesen, von 263
 Frigelius, P. 266
 Frondin, B. 249, 256
 Fryklund, D. 61
 Fryxell, A. 269
 Fröberg, J. P. 250, 252, 258
 Fundin, vaktmästare 213, 217, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233, 235, 237
 Fåhraeus, O. 252
 Färnström, S. F. 257

 Gabler, J. P. 87, 99, 105, 119, 123, 125
 Gadelius, Eric 70
 Gagner, L. O. 266, 269, 273
 Gahn, J. 249
 Gall, F. J. 85
 Galléen, O. 249, 252, 257
 Garberg, A. F. 250
 Gardberg, C.-R. 9
 Gartz, C. B. 278

- Garvé, C. 29
 Geerds, Robert 82
 Gehlen, A. F. 87, 98, 105, 123, 125
 Geijer, Bengt Gustaf 126, 256
 Geijer, Erik Gustaf 25, 70, 74, 84, 91, 92, 101, 108, 126, 132, 133, 134, 154, 156, 157, 159, 160, 161—164, 168—171, 173—178, 181—188, 193, 195, 222, 231, 233—235, 237, 240, 242, 244, 247, 254, 263, 267, 268, 271, 274, 277, 280, 283
 Geijer, F. W. 242, 244
 Geijerstam, O. 273, 279
 Genberg, C. J. 270
 Gerelius, J. A. 243, 244, 248, 252
 Gevallin, handelsman i Gävle 13
 Gevallin, Johan Eric 13
 Gezelius, C. 86, 87, 241
 Gibelin, Jacques 23
 Gilbert, L. W. 88, 98, 105, 123, 145, 150, 152, 154, 158, 178, 208, 209, 212, 216
 Gisslén, handlande 227, 229
 Gisturén, J. H. 13, 14, 15, 24, 26, 40, 71, 72, 83, 91, 102, 106, 127
 Gjörwell, C. C. 10, 11, 18, 40, 44, 48, 51, 52, 63, 64, 82, 131, 258
 Gobom, N. 23, 28, 31
 Goes, Axel Johan 67
 Goethe, J. W. von 25, 29, 112
 Goldfriedrich, J. 7
 Gothén, O. 273
 Gottschalk, A. 269
 Graaner, A. 258
 Graaner, G. 246, 249, 254, 258, 261
 Grafström, A. 267, 270, 272, 276, 278, 281
 Graham, 10
 Grandien, F. A. 280
 Granlund, W. 269
 Grawallius, C. 260
 Gravander, P. O. 246, 248, 252
 Grefwesmühl, A. W. 253
 Grefwesmöhlen, 147
 Grenander, E. C. 155, 160, 162, 168, 214, 221, 225, 233, 241, 244, 247, 252, 257, 260, 261, 263, 265, 268, 271, 276, 278, 280, 284
 Gretry, A. E. M. 30
 Grill, C. A. 264, 265, 269, 271, 276
 Grolander, A. 281
 Grollman, 179
 Grubbe, Samuel 74, 101, 108, 126, 141, 142, 143, 145, 146, 155, 160, 182, 214, 222, 233, 234, 235, 237, 240, 245, 248, 252, 256, 260, 261, 262, 264, 268, 271, 275, 277, 280, 283
 Grundelstjerna, A. W. 250, 255
 Grönlund, E. J. 262
 Gumaelius, Gustaf Wilhelm 156—158, 197, 221, 223, 269, 271, 275, 277, 280, 283
 Gustaf III 10, 19, 118
 Gustaf IV Adolf 45, 46, 88, 100, 118, 148
 Gyllenadler, C. 244
 Gyllenhaal, L. H. 243, 244, 247, 252
 Gyllenskepp, A. 252
 Gyllenstjerna, N. 244, 247, 252
 Gülzow, Erich von 83
 Günther, C. E. 273, 278, 282
 Gyzander, L. J. 284
 Gällstedt, bokbindare 217, 223, 225
 Görges, C. F. 245, 260
 Göthe, 147
 Götlin, E. 265, 273
 Göthrek, Pehr 284

 Haak, J. H. 181, 239, 261, 264, 267
 Haartman, J. C. 13, 14
 Haartman, Lars Gabriel 49, 246, 248
 Hackzell, A. 61
 Hagander, J. J. 249
 Haggren, 261
 Haglund, J. B. 276
 Hagström, C. P. 113
 Hagström, G. E. 284
 Hagström, J. E. 276, 278, 281
 Hahr, A. 258
 Hall, Bror Rudolf 7
 Hall, 217
 Hallberg, C. 272
 Hallenberg, Anders Johan 270
 Hallencreutz, S. E. 250
 Hallgren, postsekr. 209, 211, 213, 217, 221, 223, 227, 233

Hallström, C. E. 255, 261, 262, 263, 266, 268, 275
 Hambn, J. E. 279
 Hamilton, Carl Didric 20, 24, 28
 Hamilton, Hugo 282, 284
 Hamilton, M. 246, 247
 Hammarhjelm, C. F. 243, 245
 Hammarsköld, Lorenzo 131, 244
 Hansen, Peter 9
 Hansson, Per Albin 118
 Hanz, 147
 Harder, apotekare 67
 Harlin, A. 276
 Hartenkeil, J. J. 14, 27, 62, 87, 98, 104, 123
 Hartman, handlande 281, 283
 Hasselhun, O. 245, 260
 Hauswolff, 180
 Hazelius, C. W. 282, 283
 Hedblad, O. U. 262
 Hedin, Sven Anders 13, 85
 Hedlund, A. J. 257
 Hedrén, Johan Jacob 108, 217, 249, 253
 Hegel, G. W. F. 87, 148
 Heise, 123, 125
 Helén, G. 266
 Helenius, 258
 Hellstadius, J. T. 255
 Hellström, C. W. 250
 Herdin, K. W. 10, 36, 144
 Herholdt, J. D. 89, 99, 104, 123
 Hermelin, S. G. 112
 Hermstedt, S. F. 98, 105, 123, 125
 Hesselberg, Peter 9, 25
 Hesselgren, B. 241, 245, 250, 269, 272
 Heurlin, Johan 37
 Heykenskjöld, C. G. 258
 Heykenskjöld, C. W. D. 243, 244, 249
 Heykenskjöld, L. D. 242, 245, 247, 254
 Hierta, Carl Didric 56, 208, 213
 Hierta, F. L. 279
 Hierta, Hans — se Järta!
 Hildebrandsson, H. 258
 Hjort, klensmed 225
 Hjort, V. K. 89
 Hofman, H. de 112
 Holmberg, vaktmästare 209
 Holmberg, Johan Christopher 8, 25
 Holmberger, L. M. 263, 267, 279
 Holmbergsson, Johan 23, 133, 134, 242, 243, 250, 253
 Holmgren, skräddare 213, 215
 Holmgren, B. M. 264, 266
 Holmquist, D. E. 17, 52, 86, 87, 92, 108, 241, 243, 249, 254
 Holmström, H. O. 250, 251, 256, 260, 261, 263, 265, 269, 272, 275
 Holmström, S. A. 253
 Horn, 112
 Horner, E. 275
 Huber, L. F. 112
 Hufeland, Chr. W. 51
 Hugo, 179
 Huldén, Y. J. 47
 Hulthin, N. P. 65, 187
 Hultén, E. P. 281
 Humble, C. J. 270
 Hwasser, H. 279
 Hwasser, Israel 270
 Hwasser, P. 273
 Hylander, P. 273
 Hånell, Aug. 12, 84
 Hård, C. G. 246, 247, 252, 265, 270
 Häffner, J. C. F. 258
 Hällström, L. 241, 244, 248, 253, 258
 Häger, E. 265
 Häggström, Zachris 257, 259
 Höckert, F. W. 277
 Höckert, H. W. 269
 Höckert, J. W. 276
 Högman, C. 281
 Högmark, Pehr 91, 92, 108, 242, 243, 248, 251
 Högwall, J. G. 248
 Højjer, Benjamin 18, 22, 23, 24, 25, 28, 36, 37, 50, 65, 66, 67, 75, 83, 91, 92, 101, 108, 126, 131, 242, 243, 250, 254, 256
 Højjer, Josef Otto 23, 160, 182, 187, 222, 225, 229, 233, 234, 235, 241, 250, 261, 262, 263, 265, 268, 271, 274, 280, 283
 Højjer, C. 276, 282
 Højjer, Johan Carl 92, 101, 108, 126, 138, 202, 246, 248, 252, 256, 259, 261, 263, 265, 268, 272, 274, 277
 Höpfner, J. G. C. 146

Høst, Jens Kragh 29
 Høverstad, T. 9
 Ihlström, J. E. 274
 Ihre, A. E. 262
 Ihre, J. P. 252, 258
 Indebetou, C. 278, 280
 Ingelgren, G. 252, 256
 Ipson, C. A. 258
 Isander, D. J. 248
 Isander, L. J. 251
 Isander, M. N. A. 258
 Isberg, C. 258
 Ith, Johann 15
 Jacobson, N. von 250, 254
 Jacobsson, J. 264
 Janzon, L. 253, 257
 Jesinger, A. 7
 Johansson, J. 258, 264, 269, 280, 282
 Josephson, C. D. 14
 Julin, J. 37
 Julin, J. F. 279
 Justander, Johan Gustaf 8
 Järta, Hans 20, 23, 24, 25, 27, 28, 32, 39, 50, 56
 Kant, Imanuel 51
 Kardell, S. J. 52, 91
 Karsten, D. J. G. 125
 Kaulbars, G. W. 255, 259
 Kernell, P. U. 272, 279
 Kewenter, husägare 67
 Kihlberg, C. 262
 Kildal, A. 9
 Kinberg, Jacob N. 270
 Kinberg, L. 270
 Kindström, J. F. 281
 Kinnander, J. H. 156, 218, 219, 244, 258, 260, 261, 263, 265, 269, 273
 Kirchhoff-Larsen, Chr. 18, 24
 Kjellander, B. 257
 Kjellander, J. 204, 242, 244, 246, 248, 252, 256, 260
 Kjellberg, A. 249
 Kjellberg, S. 257
 Kjellin, C. E. 121, 245
 Kjellin, E. A. 242, 244, 253
 Kjellin, J. 266, 270
 Kjellström, N. 242, 245, 253, 255, 259, 264, 266, 269, 274, 279
 Kjellström, R. 273
 Klaproth, M. H. 98, 105, 123, 125
 Kleßberg, Tönnes 15, 27, 77
 Kleinpaul, A. 7
 Klingenstierna, F. 257
 Klingvall, J. G. 257
 Knorring, W. von 262
 Knös, A. 274, 275, 280, 282, 283
 Knös, Carl 23, 184
 Knös, G. 251, 252, 256, 260, 261, 262, 265, 268, 271, 274, 277, 281, 284
 Kolmodin, J. 267, 270
 Kolmodin, L. 262
 Kolmodin, Olof 18, 23, 101, 139, 184, 205, 235, 241, 246, 248, 253, 255, 259, 261, 262, 265, 268, 271, 274, 278, 280, 284
 Kotzebue, A. von 98, 111, 112, 124
 Kramer, C. 266
 Krusius-Ahrenberg, L. 21
 Kullberg, A. C. 115
 Kullberg, Daniel 15, 71, 90, 97
 Kullberg, G. 246, 248
 Kühn, K. G. 98, 104, 111, 122, 124, 125, 130
 Küsell, J. G. von 144, 259, 262, 263, 265, 268, 271, 274, 277, 279, 283
 Källgren, J. 264, 266, 270, 271
 Köhler, G. S. von 263
 Könsberg, L. 251, 252, 273, 276
 Lagberg, J. O. 272
 Lagerberg, C. S. 250, 254
 Lagerbring, G. 243, 249, 254, 258
 Lagerheim, G. A. 254, 258
 Lagerhjelm, P. 246, 247
 Lagerstråle, G. R. 274
 Lagus, W. G. 48, 49, 241, 246, 247, 253, 259
 La Harpe, J. F. de 33
 Lahng, H. 255, 261, 264, 266
 Lalin, C. L. 266
 Lamberg, G. 262, 263, 267
 Lamétrie, De, se Metrie, De la!
 Landquist, John 84, 133

Langdorff 123, 125
 Lange, K. J. 99
 Larsson, Afze 17
 Larsson, L. D. 250
 Lassaulx, E. von 100, 105, 123
 Laurentius, L. 267, 276
 Laurin, H. G. Taddel 268, 271
 Leffler, S. P. 23, 242, 243, 248, 252, 256,
 260, 263, 265, 268, 272, 275, 277, 280,
 283
 Lennmalm, F. 13, 38, 70
 Lenz, Christian Ludvig 32, 37, 58
 Leux-Henschen, Irmgard 9
 Levrén, J. 248
 Lewenhaupt, E. 25, 27
 Levin, C. 248
 Levin, J. G. 258
 Lext, Gösta 70
 Lidbeck, Anders 46, 63, 64
 Lidén, O. 246, 269
 Lidman, S. F. 244, 249, 253, 257, 267
 Lidstrand, 51
 Liksell, C. M. 279
 Liljebld, S. 126, 242, 245, 248, 254, 255,
 260
 Liljekrantz, B. 18, 27, 28, 36, 37, 67
 Liljencrantz, J. W. 240, 246, 254
 Linnelius, 276
 Lindbaum, G. 266
 Lindblad, J. A. 255, 260
 Lindblom, Jacob Ax-son 101, 108, 247,
 251, 255, 259, 270, 273
 Lindblom, O. 262
 Lindbom, C. 263, 268
 Lindegren, C. 259
 Lindenau, B. A. von 216, 220
 Lindenström, J. M. 276, 278, 280, 282
 Linder, M. 258
 Lindeström, G. M. 280
 Lindgren, H. G. 282
 Lindien, P. H. 272
 Lindman, M. 258
 Lindroth, P. G. 242, 243, 248, 251, 276
 Lindström, F. W. 270
 Lindström, J. N. 266, 281
 Lindström, M. 253, 256, 261
 Lindström, P. H. 266
 Ling, Per Henrik 131
 Linnarsson, G. 275, 282
 Linnæus, Carl 47
 Lithell, C. G. 261
 Littorin, handlande 225
 Ljungblom, C. A. 277, 280, 282, 283
 Loding, E. 250
 Lokrantz, J. G. 276, 278, 282
 Loos, G. B. 123, 125
 Lund, brevbarare 231, 233, 235
 Lundahl, J. 263
 Lundberg, bokbindare 235, 237
 Lundblad, J. 273, 275
 Lundblad, Sven 139, 160, 187, 222, 233,
 234, 237, 240, 244, 248, 251, 256, 259,
 263, 265, 268, 270, 271, 273, 274, 275,
 278, 280, 282, 283
 Lundblad, S. G. 259, 263, 278, 281, 284
 Lundborg, C. J. 267
 Lundeberg, J. 262
 Lundevall, O. 259
 Lundh, Herbert 75
 Lundin, Claes 16
 Lundstedt, J. 273, 275
 Lundström, A., professor 73
 Lundström, J. N. 250
 Lundvall, C. J. 182, 244, 248, 253, 257,
 262, 265, 268, 271, 274, 277, 279
 Luthström, C. J. 272
 Lutteman, F. 263, 278
 Lüdeke, Christopher Wilhelm 9, 10, 11,
 13, 21, 30, 45, 64, 70
 Lyth, H. 244, 249, 255
 Löfman, G. 254, 257
 Lönegren, P. S. 250, 256
 Lönnberg, E. 281
 Löwegren, G. 102, 103, 106
 Löwenhjelm, C. G. 243
 Löwenhjelm, Severin 156, 218, 242, 243,
 247, 254, 255, 259, 261, 264, 265, 268,
 273, 274, 277, 280, 284
 Löwenstedt, C. 274, 275
 Löwenstedt, W. G. 262
 Mahlmann, A. 88, 98, 104, 111, 121, 122,
 124, 129
 Malmsten, H. G. 241, 244, 248
 Manderström, Ludvig 18, 23, 278, 281,
 282

Malmström, P. 249
 Mannerhjerta, U. E. 91, 92, 101, 242, 245
 Marklin, Gabriel 136, 139, 196, 203, 205
 Martin, C. R. 253
 Maule, J. 252
 Medelplan, postinspektör 205, 207, 209,
 213, 217, 221, 223, 227
 Meermann, J. 31, 50
 Meijerhjelm, H. F. 263
 Meisner, Heinrich 82
 Melbring, J. G. 242, 243
 Mellberg, W. 9
 Mellbin, G. A. 269
 Mennander, C. F. 6
 Merkel, G. 98, 111, 112
 Mesterton, 75
 Métrier, De la 153, 212
 Meurling, C. 257
 Meurling, P. J. 253
 Meyer, F. A. 25, 165, 166
 Mezler, F. X. 14
 Minto, John 7
 Mittag, S. G. 264, 265, 269
 Mobeck, N. 254
 Moberg, Peter 7, 17
 Modin, C. A. 273
 Mohr, M. H. 31
 Molander, A. 269
 Molbeck, Chr. 139, 140, 154, 157
 Moll, 178
 Morath, F. C. Peresvetoff 253
 Monrad, C. 274, 275
 Monthén, 276
 Morsing, C. A. 261
 Munch af Rosenschöld, E. Z. 15, 85
 Murray, C. A. 213, 248
 Mustelin, Olof 6, 8, 25, 34, 39, 45, 49,
 63, 85, 100, 119, 138, 165, 166
 Myhrman, G. 269
 Müller, P. E. 89, 99, 104, 122, 129
 Münter, F. C. C. H. 89
 Myrén, C. 258, 260
 Myrén, D. J. 49, 244, 252, 258
 Möller, 274
 Mörner, Adolph 18, 20, 23, 28
 Mörner, Adolph Göran 18, 20
 Mörner, C.-G. Stellan 61
 Mörner, C. O. 242, 245, 249, 253
 Mörner, H. 254
 Næckrey, 259
 Napoleon I. 143
 Nattzén, A. 280, 282
 Neijber, J. 282
 Neikter, J. F. 22, 31, 37, 38, 53, 65
 Nensén, A. 251, 277
 Nernst, Carl 30, 82
 Netherwood, J. W. 22, 23, 28, 61, 244,
 247
 Nibelius, G. 272, 276, 282, 284
 Nicander, 276
 Nielsen, L. 9
 Nieroth, 231
 Nikander, C. A. 274
 Nikander, G. 5
 Nord, N. E. 254
 Norberg, F. 280
 Norberg, J. 282
 Nordblad, J. 272, 281, 282, 284
 Nordenankar, J. 113
 Nordenfeldt, Olof 101, 108, 249, 254
 Nordenmark, N. V. E. 161
 Nordenskiöld, C. F. 19
 Nordenskiöld, N. G. 270
 Nordfors, C. 267
 Nordin, C. J. af 275, 279, 284
 Nordin, D. 244, 249
 Nordlöf, N. E. 251, 258
 Nordmark, Zachris 57, 58, 69, 82, 161,
 184
 Nordquist, G. P. 272
 Norinder, A. G. 258
 Noring, A. 271
 Norlén, G. 61
 Norrbom, A. D. 272
 Norström, A. 246
 Norström, F. 281
 Nurmio, Y. 9
 Nyberg, H. S. 39
 Nybläus, N. F. 256
 Nybom, A. C. 246, 247, 254
 Nyerup, R. 15, 24, 27, 63
 Nylander, C. F. 270
 Nyman, C. A. 250, 252
 Nyman, J. 266
 Nyrop, C. 127

- Odelberg, A. 281
 Odhelius, Erik 117
 Ogle, John G. 7
 Ohlson, Nils G. 140
 Oken, Lorentz 159, 162, 167, 169, 171, 221, 223
 Olai, Anders 269
 Olbers, J. N. 267
 Olbers, Levin 26, 76, 77
 Olde, E. M. 281
 Olivarius, 29
 Olofsson, O. Eneroth 246, 250
 Oppermann, H. A. 6
 Oscar (I), 161, 173, 174, 175, 176, 191
 Osterman, J. 267, 269
 Otter, N. 283
 Ouchterlony, J. 264, 269, 273, 276
 Oudar, J. G. 39, 245, 247, 251, 255, 261, 262
 Oxenstierna, J. G. 112
- Pahl, J. L. 264, 265
 Palmblad, W. F. 61, 108, 126, 130—132, 140, 146, 203, 205, 207, 209, 211, 215, 219, 223, 227, 229, 233, 235, 237, 239, 254, 255, 260, 261, 263, 264, 268, 271, 275, 279, 281, 284
 Palmborg, J. 252
 Palmær, H. B. 279, 282
 Palmstierna, N. F. 245
 Pasch, G. E. 267, 278
 Paykull, G. von 242, 245, 249, 254, 256, 261, 265, 275
 Pemberton, 127
 Perthes, bokhandlare 70
 Pestalozzi, J. H. 15
 Petré, R. 255
 Pettersson, A. 283
 Pettersson, J. G. 252
 Pettersson, R. 273
 Pfaff, C. H. 125
 Pfeffer, C. H. 282
 Pilgren, S. 249
 Pipping, Fr. Wilh. 49, 248
 Pippingsköld, J. J. 49, 165, 271, 275
 Piscator, B. R. 249, 251
 Plagemann, J. J. F. 9
 Platen, P. 274
- Pontoppidan, E. 112
 Porthan, H. G. 6, 33, 47, 48, 63, 64
 Posselt, E. L. 27, 63, 112
 Potoski, J. 112
 Pougens, C. 105, 117, 123
 Pousette, C. 275, 278, 281, 282, 284
 Pram, Chr. 24, 30
 Prawitz, Johan 101
 Printz, J. H. 245
 Prytz, J. A. 259
 Prytz, L. H. 277, 281
 Prytz, L. J. 259
 Psilander, F. C. 243
 Puke, Erik 267, 268
- Quensel, U. 75
 Quiding, P. 266
- Raab, A. A. 260
 Rabenius, L. G. 184
 Rademine, C. E. 8
 Radloff, F. W. 22, 122, 129
 Rafn, C. G. 89, 99, 104, 123
 Rahbek, Knud Lyne 24
 Ramsay, Allan 8
 Ramsay, 275
 Ramsten, 227
 Ramström, C. O. 272, 275, 276, 277, 279, 281, 282, 284
 Rappe, A. L. 279
 Rappe, Carl Antonsson 267, 268
 Rappe, W. 278
 Reece, 127
 Regner, Lars 18, 242, 245, 249, 254, 257
 Reichardt, J. F. 98
 Reinbeck, 147
 Reinhard, 87
 Retzius, Anders Johan 64
 Reuter, J. 266
 Reuterström, P. H. 252
 Rhedin, P. G. 267, 269, 272
 Ribbing, B. G. 242, 244, 254, 255, 260, 267
 Ribbing, C. G. 267, 269, 276, 278
 Riben, C. W. 258
 Richter, J. B. 98, 105
 Ridderbjelke, F. M. 256
 Ringensson, J. E. 258, 259
 Rinman, C. L. 243, 250

- Ritter, J. W. 98, 105, 123, 125
 Robertson, 127
 Robsahm, O. A. 250, 251
 Roerhe, G. 6
 Rogberg, C. G. 266, 268, 273, 274, 279, 284
 Rogberg, O. 231, 257, 262
 Rohr, J. F. 167, 169, 171
 Romansson, H. W. 170, 235, 241, 245, 247, 251, 257, 261, 263, 265, 268, 272, 275, 278
 Rosbeck, N. M. 249
 Roselius, O. E. 262
 Rosén, Gustaf 18, 23
 Rosen, von 12
 Rosenblad, A. 149, 153, 155, 209, 213, 215, 217, 219, 221, 223, 225
 Rosenblad, 276, 284
 Rosenstein, Carl von 23, 24, 50, 277, 279, 283
 Rothe, J. G. 127
 Rothoff, B. F. 252
 Rothoff, E. 248, 252
 Rousblad, 275
 Rozier, Abbé 11
 Rud, Otto 47
 Rudbeck, C. A. 243, 246, 256
 Rudberg, Fr. 266, 275
 Rudenschöld, Thorsten 101
 Rundblom, C. F. 279, 281, 282
 Ruus, 227
 Ruuth, Gustaf 7, 17
 Rydberg, G. 207, 217, 264, 266, 268, 273, 276, 278
 Rydén, S. 266
 Rydén, J. 245
 Rydquist, J. E. 279, 282, 284
 Rådberg, A. F. 246, 249, 266
 Rääf, Leonard Fredrik 92, 93, 101, 246, 247
 Rödholm, C. E. 259
 Rönnow, Casten 13
 Rönnow, H. M. W. 277, 279
 Rönquist, P. A. 245
- Sahlgren, 107
 Sahlgren, N. 81
 Sahlman, P. 245, 259
- Salander, J. G. 281
 Salfeld, C. 123, 125, 130
 Salmenius, A. G. 242, 250
 Salvius, Lars 7, 8, 25
 Salzmann, Christian Gotthilf 32
 Samzelius, Jonas L:son 5, 6, 35, 36
 Sander, L. G. 89
 Santhesson, A. L. 245, 250
 Savage, Ernst A. 7
 Savigny, von 159, 162, 165
 Schagerström, N. O. 254, 260
 Schantz, M. G. von 280
 Schedvin, D. M. 241, 258
 Schelling, F. W. J. 87, 102, 145, 148
 Schensson, J. 256, 260, 262, 266
 Scheringson, R. 245
 Schiller, J. C. F. von 25, 29, 112
 Schilling, O. G. 242
 Schinkel, F. F. 244, 248
 Schirach, G. B. von 28, 29, 63, 98, 103, 119, 121, 122, 124, 129, 145, 151, 154, 157, 159, 162, 167, 169, 171
 Schlegel, Fr. 145
 Schmidt, 27, 63
 Schough, C. F. 270
 Schrader, H. A. 98, 105
 Schrader, J. A. 123
 Schröder, postiljon 205, 207
 Schröder, Erik August 164, 165, 167, 168, 229, 231, 233, 275, 277, 278, 280, 283
 Schröder, J. H. 161, 165, 167, 231, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 280, 283
 Schröderheim, J. U. 253
 Schröter, H. R. von 49, 179, 275
 Schubert, F. W. 137, 158
 Schultén, 48
 Schultz, C. G. 268, 271
 Schultz, C. P. 265
 Schulz(en), 71, 80
 Schulzberg, A. J. 23
 Schultzenheim, D. von 246, 248, 253
 Schwan, F. G. 270
 Schwan, J. G. 270, 276, 278, 281
 Schwartz, 27, 63, 123, 125
 Schweiger, 145
 Schwerin, F. B. von 91, 92, 241, 243
 Schybergsson, M. G. 6, 45, 48
 Schüick, Henrik 8, 23, 28, 75, 131

- Schütz, C. G. 98, 111, 121, 122, 125, 130
 Schütz, C. H. 104
 Schöldström, B. 61
 Schönberg, P. 255
 Segerdahl, Thimotheus 269
 Segerstedt, Torgny T. 92
 Sehman, I. G. 28
 Seidelin, 146
 Selander, P. 279
 Selling, Sam. 271
 Setterblad, A. E. 278
 Setterblad, S. 279
 Sewén, P. N. 280
 Shierman, P. 265
 Silfverhjelm, Göran 26, 90
 Silfverschild, N. A. 241, 244, 248
 Silfverstolpe, Carl 18, 21, 23, 61, 68
 Silfverstråhle, G. 246, 247, 251, 256
 Sillén, G. af 249, 253, 256, 260
 Sillén, N. J. 182, 193, 239, 264, 266, 270, 272, 274, 279, 280, 283
 Silverstolpe, Axel Gabriel 18, 19, 20
 Silverstolpe, Fredrik Samuel 18, 19, 20
 Silverstolpe, Gustaf Abraham 16—34, 36—41, 44—46, 48, 50, 51, 53, 56, 59—61, 63—69, 82, 83, 132
 Sjöbeck, C. F. 25, 242, 244
 Sjöberg, E. 273, 279
 Sjöbring, P. 195, 254, 255, 263, 265, 268, 272, 274, 279, 281, 283
 Sjögreen, C. T. 254
 Sjögren, G. 264, 266, 273
 Sjöström, F. 281
 Sjöldberg, P. B. 276, 278, 281
 Smedbaum, L. P. 266
 Smerling, G. F. 140
 Smith, köpman 95, 96
 Smith, J. J. 282
 Soden, F. J. H. von 27, 62
 Sondén, C. F. 272
 Soyaux, A. 15
 Sparre, G. A. 245
 Spar(r)man, A. 24, 85
 Spazier, K. 88, 111, 112
 Spens, C. G. 244, 248, 252, 256
 Spens, J. M. 242, 244, 247, 252, 256, 267
 Sprinchorn, G. E. 242
 Staël von Holstein, O. W. 278
 Stahlin, postiljon, 227
 Stenberg, A. H. 245
 Stare, A. F. 256
 Stenberg, H. 249
 Stenberg, J. A. 276
 Stenhammar, A. 259
 Stenhammar, Carl 131, 242, 245, 247, 253, 257
 Stenhammar, Chr. 126, 242, 244, 250, 257
 Stenhammar, Johan A. 23, 130, 131, 132, 140, 146, 205, 207, 258
 Steuch, J. M. 253
 Stjerneld, G. A. 259
 Stjerneld, L. W. 258
 Stockenström, E. von 250
 Storch, H. 87, 98, 105
 Strindberg, August 16
 Strinneholm, Anders Magnus 126, 257
 Strokirk, K. 257
 Strøm, C. L. 89
 Strömberg, Israel 180, 242, 245, 248, 252, 255, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 277, 280, 283
 Strömberg, J. E. 244
 Sture, S. 253
 Styffe, Carl Gustaf 41
 Stålberg, Matthias 10
 Stålhand, J. F. 282
 Stålhandske, T. T:son 47
 Stånggren, G. 282
 Sund, målare, 223, 227, 237
 Sundbaum, C. J. 270
 Sundbeck, målare, 213
 Sundberg, E. 275
 Sundblad, D. P. 272
 Sundborg, G. 273
 Sundel, O. 112
 Sundelius, J. E. 242, 246, 247, 252, 257
 Sunesson, A. C. 257
 Sunesson, C. A. 272
 Sunesson, N. C. 249, 254, 259
 Svanberg, Gustaf 161
 Svanberg, Jöns 184
 Svanborg, A. 23, 241, 245, 249, 254, 257, 260
 Swartz, C. J. 274, 278
 Swartz (Schwartz), E. 244, 248, 281

- Swedéer, J. 264, 266, 269, 272
 Swedelius, B. P. 256
 Swedelius, J. M. 180, 244, 248, 252, 256, 260
 Swedelius, P. S. 258, 261, 263
 Swederus, G. 276
 Swederus, Magnus 8—13, 17, 19, 20, 22, 23, 33, 37, 39, 68—70, 139
 Swederus, M. B. 10, 22, 67
 Swensson, C. 263, 266
 Södermark, A. 262, 263, 266, 270, 272, 274, 280
 Södermark, P. 254
 Tamm, P. A. (jfr Tham!) 242, 246, 249, 254, 256
 Tannström, N. M. 257
 Tarras, köpman, 79
 Tegman, P., professor, 85
 Tegman, E. B. 253
 Tegnér, Esaias 20, 23, 28, 46, 47, 70, 84, 132, 133, 134, 173, 197
 Tengmalm, P. G. 15
 Tengström, J. J. 5, 45, 49, 64, 245
 Tersmeden, C. R. 50, 246
 Thaer, A. 98, 105, 119, 123, 125
 Tham, P. A. (jfr Tamml) 23, 28
 Tham, Pehr 82
 Thegman, bokb., 215, 217, 219, 221, 225, 227
 Thelning, C. 264, 268, 270
 Themtander, S. 184, 252, 256, 261, 267
 Thibault, 123, 125
 Thompson, 154, 158, 162
 Thorild, Thomas 81
 Thorsander, J. 141, 142, 252, 256, 259, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 277, 281, 283
 Thunberg, C. P. 56, 61, 62, 66, 73, 85
 Tigerhjelm, S. 245, 249, 255
 Tillich, E. 99, 105, 119
 Tingstadius, J. A. 37, 39, 62, 66
 Tirol, M. 7
 Tode, 115
 Torin, C. M. 264
 Torin, J. 260, 264, 267, 269, 271
 Tottie, G. 267, 268
 Tranæus, A. P. 256
 Tranér, J. 253, 260, 266
 Troil, F. R. von 246, 247, 254
 Troil, J. W. von 270
 Trommsdorff, J. B. 98, 105, 123, 125
 Tunelius, L. 256
 Törnblom, N. O. 281
 Törneros, Adolph 276
 Törnros, 284
 Ulfsparre, J. F. B. 272, 275, 278, 281, 284
 Ullgren, O. M. 243, 248, 253, 255, 260, 262, 263, 265, 270, 273
 Ullström, C. W. 256
 Utfall, J. A. von 267
 Utfall, J. H. von 264
 Utter, Isak 215
 Utterström, L. U. 251
 Wachler, L. 99, 104, 119, 123, 125, 145, 152
 Wachtmeister, C. 250
 Wahlberg, L. F. 257, 260
 Wahlbom, J. O. 280
 Wahlberg, G. 155, 214, 242, 244, 249, 252, 256, 263, 265, 268, 271, 275, 277, 280, 283
 Wahlström, J. 257
 Wahlström, Lydia 27
 Wahrendorff, A. von 246, 249, 253, 256
 Wahrendorff, G. F. von 249
 Wahrendorff, N. R. von 261
 Walheim, C. 255
 Wallenberg, M. 23, 65
 Wallensten, C. 273
 Wallenius, J. F. 122, 129
 Waller, 213
 Waller, E. W. von 270
 Wallin, Johan Olof 75, 131
 Wallin, Josef 256, 260, 264, 267, 272, 275, 278, 282
 Vallinkoski, J. 47
 Wallman, A. G. 23
 Wallman, D. S. 260
 Wallmo, G. 250, 252, 255
 Walmstedt, L. P. 162, 164, 167, 168, 170, 181, 182, 183, 187, 225, 228, 231, 233, 235, 245, 247, 251, 256, 260, 261, 263, 265, 270, 273, 274, 277, 280, 284

- Wallquist, C. 270
 Wallquist, E. 273, 281
 Walter, E. W. von 273
 Wangstelius, 276
 Wappengren, A. 40, 46, 58, 74, 75, 245, 257, 259
 Warburg, Karl 23, 28, 75
 Warenus, S. A. 284
 Wasser, J. 266
 Wassrén, P. A. 279, 282, 284
 Watt, 127
 Weber, Fr. 31
 Weibull, Martin 46
 Weiss, C. 99, 105, 119
 Wendt, J. P. 138, 264, 266
 Wengert, Johan, 259
 Wennersten, A. M. 270
 Werksäll, J. 282
 Werming, N. G. 146
 Werner, K. F. 18
 Wessén, G. 258
 Westerberg, J. U. 245, 248, 254
 Westerling, J. 263, 265, 269, 271
 Westerstrand, P. 244
 Westman, O. 244, 248, 253
 Westring, P. E. 253
 Wetterling, J. 249
 Wetterling, Otto D. 267, 269
 Wetterquist, O. S. 246, 248, 251, 252, 254, 257
 Wetterstedt, Adolf af 160, 217, 221, 261, 263, 265, 268, 271, 274, 277, 280, 283
 Wetterstedt, E. af 92, 93, 101, 108, 246, 247, 251, 255, 259
 Wetterstedt, Gustaf af 23
 Weyel, H. W. 242, 246, 249
 Wiberg, A. 6—11, 19, 20, 28, 30, 39, 46, 47, 75, 82, 85, 91, 92, 95, 108, 134, 138—140, 197
 Wiberg, S. 249
 Wiborg, Anders 22, 25, 30, 67, 68, 83, 153, 157, 209, 211, 215, 217—219, 221—226, 229—231, 242
 Viborg, E. 89, 99, 104, 123
 Wide, J. 283
 Widegren, A. P. 270, 272
 Widegren, J. O. 272
 Widegren, P. D. 252
 Widerholm, E. 257, 260
 Widmark, N. 244, 250
 Wieland, C. M. 25, 87, 98, 104, 119, 123, 124, 141, 148
 Wiggman, J. E. 276, 278
 Wijkaurin, C. F. 279
 Wijkman, Casper 270
 Wijkman, J. J. 260
 Wijkman, Stephan J. 262, 266
 Wikmansson, Johan 61
 Wikström, J. E. 246, 248, 252, 258, 259, 264, 267, 269
 Wikström, N. E. 244, 247
 Wilken, Fr. 123, 125
 Willebrand, R. 249
 Willers, Uno 25, 88, 100, 118
 Wimmerstedt, N. H. 256
 Winberg, G. 243, 248, 253, 256
 Winbom, Johan Arvid 159, 160, 161, 162, 163, 187, 225, 229, 263, 266, 269, 272, 274, 277, 279, 283
 Wingquist, 276
 Wingård, C. F. af 27, 76, 77, 79, 83, 97
 Winkopp, P. A. 105, 123, 125
 Winter, E. G. 280
 Winter, O. 256
 Wismayer, 106
 Wistrand, A. 246, 247, 254, 261, 278
 Voigt, J. H. 98
 Voigtländer, husägare, 67
 Wolf, F. A. 145
 Vorstius, J. 7
 Voss, C. D. 119, 121, 122, 124, 130
 Wrangel, Evert 133
 Wrangel, O. R. 263, 265, 268, 272, 275, 278, 280
 Wrede, C. A. 269
 Wrede, C. F. 264, 266, 273
 Wretman, F. 251, 252
 Yckenberg, G. A. 264, 269
 Zach, F. von 29, 87, 98, 104, 119, 121, 122, 125, 130, 145, 150, 208
 Zachrisson, L. 276, 277, 281
 Zeipel, C. von 266, 269, 271, 275
 Zeipel, J. F. von 211, 215, 219, 223, 260, 273, 278
 Zethelius, 243

- Zethrin, 275
 Zetterstedt, P. W. 253, 256
 Zetterström, Carl 40, 44, 45, 51—55, 59, 62, 63, 75, 78, 91, 92, 100, 108, 111, 126, 140, 160, 184, 197, 222, 233—235, 237, 240, 241, 245, 248, 253, 257, 259, 262, 265, 268, 271, 274, 277, 281, 284
 Zibet, F. B. 116, 117, 118
 Ziedner, M. 266
 Zimmert, G. 266
 Ägren, A. G. 249
 Ähgren, C. G. 273
 Ählén, Bengt 36
 Äkerhielm, F. 278
 Äkerman, A. 282, 283
 Äkerman, A. M. 248
 Äkerman, Fr. 263, 266
 Äkerman, J. 242, 243, 250, 254, 255, 262, 265, 268, 271, 274
 Äkerman, J. E. 272
 Äkerstein, J. O. 265, 270
 Äkerström, J. O. 264
 Älander, C. 257
 Älenius, J. 245, 250
 Äström, J. 246, 254, 258
 Ödman, M. 267
 Ödman, P. J. 267, 269
 Ödmann, Sam. 64, 131
 Öfverberg, H. J. 282
 Ørsted, A. S. 89, 99, 104, 123, 125
 Ortenblad, C. 273
 Östmark, P. 260
 Östergren, G. A. 217
 Östling, P. E. 248

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sid.
Förord	3
I. Inledning	5
II. Studiekretsar och läsesällskap i 1790-talets Uppsala	17
III. Upsala Läsesällskap upprättas hösten 1797	35
IV. Uppblomstringsåren 1797—1800	50
V. Läsesällskapet i motvind åren 1801—1804	65
VI. Läsesällskapets nya giv 1804—1808	86
VII. Läsesällskapets verksamhet 1809—1814	116
VIII. Läsesällskapets storhetstid på Upsala Gille 1815—1824 ..	149
IX. Upsala läsesällskap omorganiserar till Akademiska läsesällskapet och blir därmed en akademisk institution	174
X. Akademiska läsesällskapet startar	192
<i>Bilagor:</i>	199
Bilaga I. Läsesällskapets Cassa-Conto	201
Bilaga II: Upsala läsesällskaps ännu bevarade medlemsförteckningar t. o. m. 1822	241
Förkortningar	285
Källor och litteratur	286
Personförteckning	294
Innehållsförteckning	311